

דאס שטעטל שוץ

Das Buch Schotz

The Shotz Book

Cartea Evreiasca

ספר יהודי סוצ'בה (שוץ)

וקהילות הסביבה

ואלה תולדות...

SUCEAVA
1930 – 1950

Fălticeni, Spital
Mănăstirea Zamca
Stadion
Parcul Areni
Tribunal
Ruina Gării
Prefectura
Primăria
Biserica Catolică
Școala
Parc
Uzina
Manăst. Sf Ion Nou
Cimitir Israelit
Bis. Sf. Nicolae
Liceu Băieți
Bis. Armenească
Sinag. Chevre Gach
Talmud Tora și Grădinița Evr.
Liceu Fete
Bis. Sf. Dumitru
Sinagoga Mare
Sinag. Chevre Tehilim
Bis. Mirăuților
Sinag. Sadagura
Cazarma
Comunitatea Evreiască
Bis. Domnițelor
Sinag. Crotorilor
Sin. Vatikim
Sinag. Rebe Iacov
Bis. Turnu Roșu
Bis. Luterana
Sinag. Rebe Chaim Hager
Cetatea de Scaun
N
Râul Suceava
Cacaina
Șipot
Viișor
STR. MARAȘEȘTI
STR. REGELE FERDINAND
STR. ZAMCII
STR. REZERVORULUI
STR. GEORGE ENESCU
STR. TURNUL ROȘU
STR. ARMENEASCA
STR. SEPTILICI
STR. IȚCANILOR (GERNAUȚILOR)
STR. FĂBRICARILOR
STR. ION CREANGĂ
STR. C. PORUMBESCU
VECHIUL FRASIN AL. CĂII FERATE
CALEA UNIRII (BURDUJENI)
HĂRBĂRIE
STR. ITCANILOR
STR. CETĂȚII
TÂRGUL VITELOR
STR. OLTUZ
STR. LAZĂR VICOL
STR. 6 NOIEMBRIE
STR. MARAȘPTI
STR. G. BULIGA
STR. MIHAI VITEAZUL
STR. SIMION F. MARIAN
STR. NICOARA PRAJESCU
STR. DRAGOȘ VODA
STR. VASILE BUMBAC
PIAȚA LEGUMELOR
PIAȚA BÎRJELOR
PIAȚA LEMNELOR
PIAȚA CEREALELOR
STR. APRASULUI
STR. CIMPII DOMNEȘTI
STR. PETRU RARES
STR. SINAGOGII
STR. MIRĂUȚI
STR. CUTULUI
STR. BOSANCILOR
STR. MATEIOVICI
STR. ALEXANDRU CEL BUN

ספר יהודי סוצ'בה (שוץ)

וקהילות הסביבה

הערות הסבר והודאה

עיצוב העטיפה העברית וקונטרסי התמונות בספר הוא של זהבה טפר (טפר בע"מ). התמונה העיקרית בעטיפה היא של בית הכנסת ג"ח (שנלקחה מהאלבום של א. סטרז'ה ול. שוורץ – ר' פרק מראי המקום) והתמונה השניה היא של "הרחוב היהודי" בסוצ'בה. שלומית פרטוק עימדה וסידרה את הספר.

עיצוב העטיפה האנגלית עוצבה על ידי אנדריו וולקו (וויניפג, קנדה). באדיבות פאול ליינבורד. התמונה העליונה היא של ארון הקודש בביהכ"נ ג"ח, בצידיה הדור הישן מול הדור החדש בסוצ'בה ובתחתית המבצר (ציטטה) בסוצ'בה.

רבות מהתמונות שבספר ועל העטיפה נלקחו מהאוספים של אכים הופמייר, פאול ליינבורד וקרול צווילינג ובאדיבותם.

דף מגן קידמי: מפת העיר סוצ'בה בין שתי מלחמות העולם כפי ששוחזרה ושורטטה ע"י אכים הופמייר

דף מגן אחורי: מפה אתנוגרפית של בוקובינה בתחילת המאה ה־20 ותאור תמציתי של הספר ותכליתו.

❖

Explanatory notes and credits

The main Hebrew cover was designed by Zehava Teper (Teper Publishers Ltd.). The top picture is that of the GACH Synagogue (taken from the album of A. Streja and L. Schwarz - see bibliographic references) and the bottom picture is that of the Street of the Jews in Suceava.

The English cover was designed by Andrew Valko (Winnipeg, Canada), courtesy of Paul Leinburd. The top picture is that of the holy shrine in the GACH synagogue, flanked by pictures of the old and new generations in Suceava and at the bottom the "Cetate".

Various pictures in the book were taken from the collections graciously provided by Achim Hopmeier, Paul Leinburd and Carol Zwilling.

Back of Hebrew cover: Map of Suceava between the two world wars.

Back of English cover: Ethnographic map of Bucovina at the start of the 20th century and a bilingual synopsis of the book.

ספר יהודי סוצ'בה (שוץ)
וקהילות הסביבה

כרך א

תכנון ועריכה: בן־ציון פוקס
וחברי המערכת: ישראל היבנר, שמחה וייסבוך, יהודה טננהאוס, מאיר קוסטינר

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

טפר – הוצאה לאור

The Book of the Jews from Suceava (Shotz) and the Surrounding Communities

Edited and designed by: Benzion Fuchs

and the Editorial Board: Israel Huebner, Meir Kostiner, Yehuda Tennenhaus and Simcha Weissbuch

ספר זה נכתב במטרה לתעד ולספר קורות יהודי

סוצ'כה (Suceava/Suczawa)

(שוץ)

וקהילות הסביבה:

אילישטי (Ilişeşti), איצקני (Itcani), ארבורה (Arbore), בוסנצ'י (Bosanci), בורדוז'ני (Burdujeni), בלצ'נה (Balaceana), דרמנשטי (Dărmăneşti), זהרשטי (Zahareşti), טודירשטי (Todireşti), מיטוק (Mitoc), מרציאה (Mărăţea), סולקה (Solca), פטראוצי (Pătrăuţi), קומנשטי (Comăneşti), קוסטינה (Costina), קצ'יקה (Cacica).

לדורותיהם ולגורלם

כל הזכויות שמורות ל"עמותת יוצאי סוצ'כה (שוץ) והסביבה"
ועד העמותה: מרדכי גרוס, ישראל היבנר, שמחה וייסבוך,
יהודה טננהאוס (יו"ר), בן־ציון פוקס, מנחם פישלר, מאיר קוסטינר

הפקה: טפר בע"מ

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2025

ISBN 965-7226-16-3 מסת"ב

Printed in Israel 2007 נדפס בישראל

תוכן עניינים

כרך 1

תודה ושבח 15

פתח דבר 17

סוצ'בה (שוץ) וסביבתה והיהודים לדורותיהם 23

מבוא (כתב שמחה וייסבוך) 23

תולדות חבל בוקובינה 23

חיים יהודיים בסוצ'בה (כתב שמחה וייסבוך) 24

תחילת הישוב היהודי בסוצ'בה 24

ארגונים ציוניים, תרבות וספורט (כתב שמחה וייסבוך) 27

תנועת הרוויזיוניסטים – בית"ר (כתב שמחה וייסבוך על פי ד"ר אדולף וייטמן ז"ל) 29

תנועת "הנוער הציוני" בסוצ'בה (כתב יהודה טננהאוס) 31

ה"מזרחי" ותנועותיה בשוץ (כתבו שאול ויידברג ומרדכי גרוס, עיבד מאיר קוסטינר) 37

עלייה לפלשתינה לפני המלחמה (כתב שמחה וייסבוך) 40

פעילות ספורט יהודית בסוצ'בה (כתב שמחה וייסבוך) 41

יהודי סוצ'בה והמפלגות השונות (כתב שמחה וייסבוך) 41

המפלגה הקומוניסטית 41

המפלגה הסוציאל דמוקרטית 42

המפלגה "ליגה להגנת האומה הנוצרית" 42

המפלגה היהודית 43

חיי הדת בסוצ'בה (כתבו שמחה וייסבוך ויהודה טננהאוס) 43

בתי כנסת בעיר סוצ'בה 43
התארגנות לעזרה הדדית 46
רבנים אנשי שם 47
רבי חיים הגר זצ"ל (כתב אריה בן שלמה קוסטינר) 47
רבי משה חיים לאו מפיוטרקוב זצ"ל (כתב מאיר קוסטינר) 48
רבי יעקב (יענקל'ה) מוסקוביץ' זצ"ל (כתב מרדכי גרוס) 49
הרב משולם ראטה זצ"ל (כתב מרדכי גרוס) 50
רבי יהודה מאיר שפירא זצ"ל (כתב מרדכי גרוס) 51
היהודים ברומניה ובסוצ'בה בין שתי מלחמות העולם (כתב שמחה וייסבוך) 52
המצב ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה 54

קהילות הסביבה 55
בורדוז'ני (כתב שמחה וייסבוך) 55
איצקני (כתב יוסף ברנטל ושמחה וייסבוך) 59
הטנא – דרמנשטי 61
בלצ'נה (כתבו מרדכי הס ומאיר שפריר) 64
קומנשטי (כתב בן־ציון שכטר) 67

בעלי מקצועות חופשיים, משלוחי יד ועסקים בסוצ'בה והסביבה
(כתב שמחה וייסבוך) 70
רופאים (על פי מידע של ד"ר אדולף וייטמן ז"ל) 71
רוקחים 74
משפטנים 74
הסעה והובלה כמקור פרנסה ליהודי סוצ'בה (על פי מידע מד"ר א' וייטמן ז"ל) 78
בתי עסק ובתי מלאכה קטנים בסוצ'בה לפני מלחמת העולם הראשונה 79
בתי עסק ובתי מלאכה בסוצ'בה בין מלחמות העולם 81
עסקים וחנויות באיצקני 93
עסקים וחנויות בבורדוז'ני 94

השואה 96

פרעות קיץ 1940 (כתב מאיר קוסטינר על פי ז׳אן אנצ׳ל) 96

לקראת הגירוש 98

גירוש היהודים לטרנסניסטריה 99

תהליך הגירוש (כתב שמחה וייסבוך על פי חומר מארכיון ״יד ושם״) 99

מוגילב (כתב שמחה וייסבוך) 102

תנאי החיים בגטו 103

מגפת טיפוס הבהרות 103

שילוחים למחנות 104

עבודות כפייה 105

ההתארגנות העצמית 106

מוסדות הסעד 106

חיי הדת והתרבות 107

עזרה וביקורים מבחוץ 108

שלבי השחרור 109

שארגורוד (כתב שמחה וייסבוך) 110

השלטונות והמשטר 111

תנאי החיים בגטו 112

המגפה 112

התארגנות פנימית 113

בית היתומים כמרכז תרבותי 115

עזרה מן החוץ 116

עבודות כפייה 116

חיי מסורת 117

הגנה עצמית 118

שלבי השחרור 119

מורפה (כתב מאיר קוסטינר) 120

המגורשים מגיעים למורפה 121

הקונבוי 121

השלטונות והמשטר 122

עבודות כפייה 122
תנאי החיים 123
תנאי הקיום 124
גם עלילת דם 125
יהדות, תרבות 126
גילויי התנגדות והשחרור 126
דז'ורין (כתב שמחה וייסבוך) 127
היהודים המקומיים 127
תנאי החיים בגטו 127
עבודות כפייה 128
השלטון והמשטר 128
ההתארגנות העצמית 128
חיי הדת והתרבות 130
שלבי השחרור 130
לבכות ולצחוק, לזעוק ולשיר 131
שלושה שירי עם שחוברו בטרנסניסטריה ושרו אותם במחנות לפי מנגינות ישנות 131
שירים להצגה (מילים ליבי שרף) 134

החיים בסוצ'בה אחרי השואה (כתב שמחה וייסבוך) 136
סיפורים כלליים של אנשי שוץ ועליהם 139
סוצ'בה היא שוץ ואולי... משוגע שוץ: עיר בראי עקום (שמחה וייסבוך) 139
סיפור שחמט בשוץ (שמחה וייסבוך) 141
שבת הגדול בסוצ'בה (יהודה טננהאוס) 142
בזכותו של סטאלין (שמחה וייסבוך) 143

יזכור 145
רשימת הנספים בשואה ממשפחות יוצאי סוצ'בה והסביבה 148
חללי מערכות ישראל ממשפחות יוצאי סוצ'בה והסביבה 214
מראי מקום ביבליוגרפיים ואתרי אינטרנט 225

רשימת טעויות XXXIX
רשימת חברי העמותה XXIII
פתח דבר (באנגלית) XV
תודה ושבח (באנגלית) XIII
תוכן עניינים דו־לשוני III
שער אנגלי I

כרך 2

סיפורים אישיים של אנשי סוצ'בה והסביבה 247
שרה אופנהיימר 247
ד"ר מנחם (פרדי) איידינגר 249
ד"ר קולט (קטה) איציק 254
יטי אלנבוגן (רוקנשטיין) 255
פרדי (פרידריך) אנטשל 258
חדוה אנצ'ל (פרידה בראונשטיין) 259
אסתר אפלר (היבנר) 263
פרימה (מוצי) אקס (לבית גליקמן) 264
מימי ארצי (לבית ליקוורניק) 266
רעיה בוגן 274
מיכאל בלומנפלד 277
לאה בן דרור (הורטיג) 278
יצחק (איזיו) בסלר 281
דוד ורנטה בקל 283
ד"ר מריו אברהם בקר 284
גרטרוד בֶּר (שלפר) 286
מירה בראון (זיידלר) 288
רחל (רלה) ברנדס (לבית שטרנליב) 289
יוסף ברנטל 290

נעמי גוטליב (לבית פלץ) 293
ד"ר שמואל גולדן (סנדי גולדנברג) 293
מרטין גידרון 296
אסתר גליקמן 299
מוריס גליקמן 304
מרדכי גרוס 308
רחל גרינברג (ברל) 318
בלומה דינור 320
ד"ר צבי הוך 321
ד"ר צבי (הרי) הולצר 321
אכים הופמייר 325
אלפרד הורוביץ 342
קרול הורטיג 344
ישראל היבנר 350
שרה הירש על משפחת קרטן 358
גרדה הלר על בעלה זאב (וילי) ז"ל 360
זאב (ולוולה) הלר ז"ל 360
מאיר הלר (עיבד יהודה טננהאוס) 364
פרידריך (פריץ) הרר וד"ר רגינה הרר (לבית וייטמן) 366
ליצי טקוצ'יאנו – ויינר 372
פרידה ויגדר 375
יוסף ויז'ניצר 375
ד"ר אדולף וייטמן ז"ל 384
שמחה וייסבוך 389
מרדכי וסרמן 406
ד"ר הריאט ורניה (איטה שמלצר) 411
יעקב זומר 412
ציטה זינגר (וגנר) 413
ז'ני טננהאוס (שפירא) 413
יהודה טננהאוס 416

שרי ילון (שלפר) 425
יהודה כהן 435
שושנה כהן (רוזה לסטר) 437
כרמן כהנא (דיקמן) 438
רייזי (שושנה) כהנא 444
רותי כספי (קליין) 445
ישראל כ״ץ ז״ל 446
יוסל׳ה כרמין 447
ד״ר רודי לופוביץ׳ 450
אלזה ליבוביץ 451
יוסף ליינבורד 452
פאול ליינבורד 454
שמואל (סאשה) לכנר על משפחת לכנר 470
מינה מוזס 471
נורמן מניאה 474
משה נדיר – נידרהופר 486
עדה וחיים (זוניו) נוי (נויברגר) 490
סולומון סולצ׳ינר 492
יעקב סמוטריץ׳ 494
נתנאל עמית (ווקס) 496
רחל (שלה) עציון (לבית שוייצר) 500
שלמה פוקס 502
פרופ׳ בן־ציון פוקס 504
צבי פורר 522
חיים פישלר 523
מנחם (מניו) פישלר 525
ד״ר אברהם (אייב) פלד (ברטפלד) 536
רות ומאיר פלמון (פלנבאום) 537
נלי פלנבאום (אספלר) 538
צביה (הרמה) פלץ־פורר 539

פרדריקה פסטרנק 542
מרתה פרוינד (מתי מרילוס) 543
מרטין צווילינג 547
קרול צווילינג 548
אריה (בן ברוך) קוסטינר 549
יהודה לייב (אריה) קוסטינר 553
מאיר קוסטינר 555
שושנה קיסרי (רדיה אלטמן) 561
דוד קלינגר – סמוטריץ' 562
חיה קרויטורו 565
עדה קרל 565
סנטה קרמס 567
פולדי קרן 569
אנה קרנר 570
ד"ר סשה קרנר 571
עידית ראובני (אדית פלר) 572
בריטי רובין (לבצלטר־שניידר) 576
מרטין רוזנר 577
ירי (יוסף) רום 580
קרל (ביבי) רום 582
עו"ד ד"ר רבקה רוקנשטיין – צינוביץ ז"ל 584
מריאטה רייסמן (קוקה פרייר) 592
אלזה רייף – ויינינגר 595
הנרי שאואר 596
משפחת שאומן 598
שבט ר' יצחק הלוי שוורץ 606
שמחה שטטנר 612
פריצי שטרנברג 617
מרים (מיקי) שימרון (לבית רודיך) 619
בלה שיף 619

זלמן שכטר 620
שמואל שכטר 625
פרדי שני (רוט) 625
גיזלה שפירא (לופוביץ׳) 640

על אלה שהיו עמנו ואינם עוד 643
שמואל אוברווגר ז״ל (כתב אחיינו יהודה טננהאוס) 643
צבי אוֹרְנִי ז״ל (כתב יואב אוֹרְנִי, בנם של צבי ובת־שבע אוֹרְנִי) 644
יצחק אילן (איזו פלנבאום) (כתבה אלמנתו) 649
אריך היטל ז״ל (כתב מרטין גדרון־גולדנצוויג) 651
משה מרדכי הרלינג ז״ל (כתבה בתו יהודית הופמן) 652
מרצל וגנר ז״ל (כתבו ישראל היבנר ושמחה וייסבוך) 653
עמנואל (מאניו) מיכלוביץ׳ ז״ל (כתב שמחה וייסבוך) 654
פרופסור עמנואל מרדינגר ז״ל (כתב שמחה וייסבוך) 655
אביגדור נוסבראוך ז״ל (לקוח מהספדו של יצחק ארצי ז״ל) 656
יעקב (יאניו) פורר ז״ל (כתב מאיר קוסטינר) 658
קהת פליק ז״ל (כתב בנו שמואל) 659
יעקב (ז׳קי) ואריקה שטרומינגר ז״ל (כתב מאיר קוסטינר) 661
ד״ר סילביה שטרנליב ז״ל (כתב שמחה וייסבוך) 661
יוסף שכטר ז״ל (כתבה אלמנתו) 663
פרופסור ליבי שרף ז״ל (כתבה אלמנתו) 665

מפתח שמות אנשים, מקומות ותמונות 669

שער אנגלי I

תודה ושבח

לאלה אשר בסיועם הכספי ובעידודם נכתב ונתפרסם ספר זה:

פאול ליינבורד (ובתו לורן סימונה ובנו קול נתנאל)
סורל ליינבורד ורעייתו יהודית (ובניהם יעקב ונח)
שתרומתם הייחודית בנדיבותה ובאופייה הטתה את כף המאזניים והוקדשה לזכר אביהם היקר יעקב ליינבורד ע"ה (21.5.1987–5.12.1919) ולהוקרת אמם בטי ליינבורד (לבית קלמנוביץ', מפלטיצ'ני שליד סוצ'בה) ששימרה את העבר לבניית עתיד טוב יותר.

מרגלית (מימי) ארצי – ראשונת התורמים, אשר הקדישה תרומתה לזכר ההורים רחל ודב (ברל) ליקוורניק ע"ה ילידי סוצ'בה, לזכר בעלה יצחק ארצי ע"ה יליד בוקובינה ולזכר שושלת משפחת שפירא – אבות אבותיה ע"ה, שמוצאם מסוצ'בה.

אלכסנדר־אוג'ן וייטמן ורעייתו ברטה – אשר הקדישו תרומתם לזכר ההורים קוקה וד"ר אדולף וייטמן ע"ה האהובים והנערצים, שהיו קשורים קשר הדוק לקהילת יהודי סוצ'בה, שאותה שירת ד"ר וייטמן בנאמנות עשרות בשנים.

עדה וחיים נוי (אֵידלה לבית שוורץ וזוניו נויברגר) – אשר הקדישו תרומתם לזכר הוריהם יקיריהם ויקה ויואל־דוד שוורץ ע"ה ושושי ואברהם נויברגר ע"ה.

סנטה קרמס (אלטמן) ודב קרמס – אשר הקדישו תרומתם לזכר ההורים גוסטה (לבית שמלצר) ודוד אלטמן ע"ה, פעילים ציונים ותיקים בסוצ'בה וגם לאחר עלייתם ארצה ב־1950.

פרדי שני (רוט) – אשר הקדיש תרומתו לזכר ההורים האהובים יוסף רוט וסאלי רוט־לוין (לבית שטרסנר) ע"ה, הטובים והנדיבים, לזכר הדודות לבית שטרסנר ובעליהן – סבין האוספטר, ריטה וסמי רוזנטל, ארנה ואליעזר ריגלר ע"ה – ולזכר הורי רעייתו דרורה, חנה וזאב זיסקינד ע"ה, הטובים וישרי הדרך ומשפחת זיסקינד שנספתה בשואה.

חיה שרף – אשר הקדישה תרומתה לזכר הבעל האהוב, פרופ' ליבי שרף ע"ה, המדען הפורה והדייקן, הרופא שכל חוליו ובני משפחותיהם מתגעגעים לטיפולו המסור וליחסו החם והאוהד, שהיה להם כאח וחמלתו למכאובי אנוש היתה ללא גבול.

הארגון העולמי של יוצאי בוקובינה ובראשו הנשיא יצחק ילון וסגני הנשיא יעקב ויינר ויששכר לוקר אשר הכירו בחשיבות מפעלנו ותרמו להגשמתו.

חברי "עמותת יוצאי סוצ'בה (שוץ) והסביבה" ומשפחותיהם (ראו הרשימה בעמ' XXIII) אשר התרומות ו/או דמי החבר השוטפים שלהם אפשרו את כתיבת הספר ואת פעילות העמותה מתחילתה לפני ארבע שנים ועד הלום.

❖

שלמי תודה מאליפים לכל אלה אשר עזרו בעצה, בחומר ובעשייה בשלבים השונים של מחקר, כתיבה והוצאה לאור:

פרדי אנצ'ל, מרטין גידרון, אכים הופמייר, יצחק (טוטיו) ילון, פאול ליינבורד, נורמן מניאה, קרול צווילינג, יוסף (יולקו) קליין, יצחק ארצי ז"ל, ד"ר אדולף וייטמן ז"ל, מוסד "יד ושם" וספריית מוזיאון השואה בוושינגטון. תודה מיוחדת ל"נאורה" על שיזמה והקימה את אתר הספר:

www.shotzer.com

פתח דבר

דבר העורכים

בן־ציון פוקס, שמחה וייסבוך

בסתיו 2002 – בעצרת השואה והגבורה שהתקיימה ב"משואה" – בקיבוץ תל יצחק, בשיחה עם מימי ארצי (ליקוורניק) ובעלה יצחק־איציו ז"ל העירה מימי – ואיציו חיזק את דבריה על כך שקהילת שוץ המרשימה היא היחידה שעוד לא הונצחה ועוד מעט יהיה מאוחר מדי. אחרי מחשבה של שבוע שוחחתי עם חברי שמחה וייסבוך (ת"ח ומחבר ספרים בעצמו) ויהודה טננהאוס (ב"ס שאין שני לו בענייני שוץ), על הצורך והאפשרות לחבר ולפרסם ספר שיתאר ויתעד את אשר קרה לקהילה שממנה צמחנו – ואיננה עוד. היינו מודעים לשעה המאוחרת שבה התעוררנו לעשות זאת, כשהורינו ורוב זקני הקהילה כבר אינם כדי להנחות אותנו וחומר הראיות מפוזר וקשה להשגה. אכולי ספקות אך משוכנעים בחשיבות ההחלטה, כינסנו אסֵפה ראשונה של יוצאי שוץ ב־17.12.2002 בחיפה, שם גוללנו בפני כ־60 משתתפים את ההצעה והתוכנית ואלה התקבלו בהתלהבות. בו במקום הוחלט על הקמת העמותה והצטרפו אלינו מרדכי גרוס, ישראל היבנר, מנחם פישלר ומאיר קוסטינר להרכב הוועד שלה ומתוכו התגבשה המערכת כמצוין בראשית הספר. עלי לציין, מבלי להצטנע אלא בסיפוק וגאוות אמת, שהשקענו את מיטב אוננו, מרצנו, מחשבתנו וכספנו להבאת המפעל הזה לסיום מוצלח, כמשתקף בספר שלפנינו. באותה מידה ראוי לציון שיתוף הפעולה של רבים וטובים מהחברים בעמותה ומחוצה לה, להשגת המטרה. ובנימה אישית אני אסיר תודה לתמר, נאורה ועדן על העידוד, ההשתתפות והעזרה במשך כל תקופת המאמץ הזה. וכך, פחות מארבע שנים מתחילת פעולתנו – הנה "ספר שוץ".

אשר לתהליך כתיבת הספר ותוכנו, העקרונות שהנחו אותנו היו שאיפה להקיף הרבה ככל האפשר מתולדות הקהילה ומרכיביה, דבקות באמת, הנצחת אנשי

הקהילה אשר נספו בשואה או כתוצאה ממנה והנצחת שמותיהם של הנופלים להגנת הארץ, וכן אזכור ומתן כבוד ראוי לאלה ששרדו ובנו חיים חדשים בארץ או בתפוצות, לתפארת הקהילה שממנה צמחו. לכן גם ויתרנו על ההגדרה המקורית של "ספר הנצחה" לטובת "ספר יהודי סוצ'בה – שוץ וקהילות הסביבה". מכל מקום, כל חברי המערכת חשו את כובד המשימה ועבדו ברוב השלבים, ובמיוחד בפרקי ההנצחה, בחרדת קודש. על כל טעות או השמטה אנו מביעים דאגה וצער ומשאירים דף מיוחד לתיקונים בסוף הספר.

אנו הבלטנו את השם "שוץ" במכוון: חָיינו בסוצ'בה – על כל גרסות השם הלועזי – אך התברר שרק התגוררנו שם, אורחים היינו ואף לא רצויים. קהילת האם האמיתית היתה "שוץ" ושפר מזלנו ואנחנו בביתנו אנו, ויכולים לספר עליה את אשר עוד יודעים ולהחיות אותה, ולו רק לרגע, במילים ומשפטים שבספר זה.

חלוקת הספר איננה מקרית. הכרך הראשון מכיל את הפרקים הכלליים שהם פרי איסוף מידע מארכיונים, מספרי מחקר ומידע אישי, וכן את הפרק המציג את האמת המרה של אובדן כמעט מחצית הקהילה, זקן וטף כאחד. הכרך השני מורכב כולו מפרק הסיפורים האישיים – לטעמי החשוב בכל הספר. ידועה הספקנות בה נקראים פרקי זיכרונות, בייחוד אוטוביוגרפיים, הנגועים בסובייקטיביות מפאת הפילטרים האישיים שהכותב מפעיל, במיוחד אחרי שנים רבות. כאן לעומת זאת, פרק הסיפורים האישיים הוא מרגש ומרתק כאחד, סיפור קצר, סיפור ארוך, כל אחד וייחודו והחשוב מכול, האפשרות להשוות ולהצליב את המידע והחוויות המתוארים ובכך לקבל תמונת אמת תוך כדי הקריאה ואחריה. הערה מיוחדת על שערי הספר: לאחר מגע ממושך בכל תקופת כתיבת הספר עם אנשי שוץ החיים בנכר, הגענו למסקנה כי נכון יהיה לעשות בנוסף לשער ימין ראשי גם שער שמאל, עם כל פרקי הפתיח בתרגום אנגלי. כך, כל אחד אמור למצוא בספר את אשר ידרוש מעברו או מעבר אבותיו, או לפחות הכִּוונה היכן לחפש.

אנו מקווים שהספר יעניין דורות רבים ומאחלים לכולכם קריאה טובה.

בן־ציון פוקס

תל אביב, ספטמבר 2006

כבר במאה ה־15 התחילו יהודים מגליציה והונגריה ואחר כך גם מרוסיה להגיע לסוצ'בה, התמקמו שם ותקעו יתד. היחסים עם התושבים המקומיים היו הרבה שנים תקינים, כל עוד כמה מיעוטים שחיו באותו חבל המדינה השכילו לחיות ביחד ולשתף פעולה במישורים שונים.

ככל שעבר הזמן גדל מספר היהודים והם התחילו להתארגן בקהילות ולפתח חיים כלכליים, חברתיים, דתיים ותרבותיים מגוונים וענפים. במאה ה־20 קהילת סוצ'בה הפכה להיות אחת המפוארות, התוססות והגדולות בכל האזור. היו בה רבנים גאונים שכיהנו או שנולדו בעיר, 10 בתי כנסת, תלמוד תורה, גן ילדים יהודי וארגונים שונים כמו "ויצ"ו", "אוזה" ו"הדסה".

חלק מהיהודים בסוצ'בה והסביבה היו דתיים וכמעט כולם היו שומרי מסורת. הקפידו על אוכל כשר, התקבצו בחגים בבתי כנסת, שלחו את ילדיהם בגיל רך לגן ואחר כך לחדר ותלמוד תורה, ורבים גם הקפידו שילמדו את השפה העברית. אחדים אף עלו לארץ הקודש בין שתי מלחמות העולם.

לקראת מלחמת העולם השנייה יחד עם המשטרים האנטישמיים ששלטו ברומניה מצב היהודים הידרדר, רדיפות, גזירות קשות וגם רציחות היו מנת חלקם של היהודים והשיא – הגירוש לטרנסניסטריה. אלה ששרדו וחזרו, ניסו לשקם את חייהם אבל יחד עם קום מדינת ישראל והסבל הנורא שלא ניתן היה לשכוח, גבר הרצון לעזוב את המדינה ולהתחיל חיים חדשים כאנשים חופשיים במדינת ישראל הריבונית.

הדרך ארצה לא היתה סוגה בשושנים כל זמן שפלשתינה היתה תחת שלטון המנדט הבריטי וגם לאחר מכן, השלטונות הרומניים הקשו על רבים והעלייה התנהלה טיפין טיפין. וכך ככל שחלף הזמן העיר סוצ'בה שהיתה פעם עיר ואם בישראל וגם היישובים שבסביבה התרוקנו מיהודים, וכעת נשארו מתי מספר וגם אלה שנמצאים באו מערים אחרות.

הספר הזה שם לו למטרה להנציח את הקהילות המפוארות שהיו פעם בעיר סוצ'בה ובעיירות שסביבה, ולהקים מצבה חיה וכעין לפיד זיכרונות לדורות הבאים מכל אלה שחיו לפניהם, להכיר את השורשים ולהתרשם מגורלם. בעמודי הספר מקופלת יריעת חייו של עמנו בגלות.

נזכור ולא נשכח את העבר ובפנים לעתיד נתפלל שצאצאנו יזכו לחיות בחירות שלווה וביטחון במולדתנו ויתגשם הכתוב "וישבתם לבטח בארצכם" (ויקרא כ"ו, ה).

אנו מצדיעים לכל חברי העמותה הנכבדים שבסיפוריהם שפכו אור על כל מה שעבר על יהודי סוצ'בה והסביבה במשך השנים.

שמחה וייסבוך

קריית ים, יוני 2006

דבר האורחים

נורמן מניאה

תעודת זהות

בעת שיבתי המתוחה לרומניה ב־1997, אחרי תקופה שבה הציגה חלק מהעיתונות הרומנית אותי כמין "הוליגן לא רצוי", היום שבו שהיתי בסוצ'בה, רחוק מהעילית התרבותית של הארץ, היווה התרעננות ברוכה, עם זיכרונות בהירים ומלנכוליים כאחד.

העיר היתה נקייה וגם "שאננה", בניגוד נראה לעין לכאוס וללכלוך של בוקרשט, והתושבים שמרו עדיין משהו מן ההופעה ההבסבורגית הלא־אופנתית. תערובת הקיטש של השכונות הביזנטיות עם הפרסומות האמריקאיות הזולות עוד לא הציפו את בוקובינה המתוקה.

אותו בית ספר תיכון שהכרתי עמד על תלו, ואולם בית הקברות היהודי שעל גבעת ה"פדוריצ'ה" הוסיף דיירת שאצרה עבורי את כל עברי. על יד קבר אמי, עידני העבר הפיחו בה חיים, בזו שלא תשוב עוד. מצאתי את עצמי, גם אנוכי, בין אלה השבים לאתרים הרחוקים בזמן ובמקום, בסוג עלייה לרגל וחזרה בלתי אפשרית לעבר.

עקבות ההתנסות הזאת, מצאו בינתיים את ביטויים בספר שכפי שנוכחתי לדעת, מעודד סוג נוסף של עלייה לרגל. השנה, כמעט 10 שנים מאז אותו מסע לעבר, קיבלתי מהמתרגם הספרדי של ספרי "שיבת ההוליגן" כמה תמונות שהוא צילם בסוצ'בה, ליד קבר אמי. חשוב היה לו לראות במו עיניו את המקום המצוין בספר. הוא לא היה היחיד, הגיעו אלי הודעות נוספות כאלה.

כאשר לפני עשורים רבים, גרטרודה שטיין, הסופרת האמריקאית שגלתה מרצונה לפריז, התייחסה לשוני שבין זהות לישות, היא כנראה לא שיערה עד כמה תכוף יהיה מושג ה"זהות" בימינו אנו. מן מפתח פלא לפתרון הבעיות השכיחות בנות זמננו, אך לעיתים קרובות גם נס המאבק.

לא מעטים מבני דורנו מאמינים שאם גילו את זהותם, השיגו בכך שיווי משקל פנימי ובכך גם את מעמדם החברתי שבאמצעותו יצורו מחדש את העבר, ההווה והעתיד שלהם. הזהות היא זו המחברת אותנו לסוחרים, לקבוצה חברתית, לקהילה: כשאנו מדברים על רופא אמריקאי, גבר, שחור, אוהד כדורסל, אב משפחה, סוכרתי ובעל מכונית, אנו משייכים אותו ללא ספק לקטגוריה של אזרחים אמריקאים,

גברים אוהדי כדורסל וכו'. באופן דומה, כשמתייחסים לצרפתייה, תאילנדית, לסבית, פסנתרנית, בודהיסטית, מרכיבה משקפיים, אנו יכולים לשייכה לקבוצות שיש להן אחד או יותר מן המאפיינים האלה.

ה"ישות", לעומת זאת, היא זו ששורה כשאנו לבד בחדר. האינדיבידואליות, הבדידות – מכילות כמסתבר די שיירים מתהליך עיצובנו במשפחה ובחברה, שרידים פחות או יותר יציבים של אותה זהות המגדירה (באופן גלובלי ובהתעלם מנקודות שוני שונות) את האופי ולעתים קרובות את הגורל שלנו.

הספר שלפנינו – כתוב ואף מודפס ביותר משפה אחת בישראל – מדגים בצורתו מה שהגולה גרטרודה שטיין ניסחה פעם במולדתה החדשה, פריז.

מחברי הספר ועורכיו, הם יהודים שהפכו ישראלים או קנדים או אמריקאים, שגרו בעבר בעיירה בבוקובינה, בצפון מזרח רומניה: סוצ'בה. הם הוגדרו בעבר כ"בני סוצ'בה" – "שוצר" כפי שהיו הוריהם, סביהם וסבי סביהם, חלקם מימי האימפריה האוסטרו־הונגרית, הן בתקופת הפריחה של החיים היהודיים והן בתקופה המעורפלת שבין שתי מלחמות עולם. חלקם חי תחת איומי הלגיונרים או סוכני אנטונסקו, אחרים בימים האפלים של מחנות טרנסניסטריה ואחר כך, שארית הפליטה, ברגעי האשליות של סוף המלחמה ובהתפקחות תחת השלטון הקומוניסטי.

תעודת הזהות של כל אחד מהמחברים, אסופה קוסמופוליטית של ניגודים, נושאת טביעת אצבע של סוצ'בה, זיכרונות של עצב או חדווה, של סבל או שמחה, קושרים אותם למקום שעזבו – חלק בעל כורחם – אך שנשאו אותו איתם, עובדה שמרגישים צורך להעלות אותה מן האוב.

על ידי הזיכרון הכתוב, הדחף להחיות את אירועי העבר מנציח את הרגע ויוצר היסטוריה.

הסיפורים האישיים של בני סוצ'בה אלה, הופכים לחלק מתולדות המקום והארץ שאליה השתייכו אי־פעם. אך באופן פחות קנוני גם של הארץ שאליה היגרו. המקום שהועלה מן העבר איננו אותו מקום (שמא איננו בכלל), הזמן הוא אחר, התקופה אחרת אך הזיכרון משמר אותו כדי להעביר אותו לדורות הבאים.

❖

בקיץ הזה, בעת חגיגת יום הולדת בלתי סביר, קיבלתי מבעלה של יקירת נעורים מסוצ'בה הגרים בלונדון, תיאור נסיעתם לבורדוז'ני לביקור קרובים. זה המקום שבו גם

אני נולדתי, יותר מדי שנים אחורה, אז היה זה "שטעטל" מלא חיים וחלומות, כיום סתם שכונה של העיר סוצ'בה. "I'm taking you to a place that no longer exists" אמרה לו רעייתו הרומנייה.

האנגלי הוקסם מן המאכלים והמשקאות המקומיים, מצבעוניות החיים האטיים והלוהטים כאחד, של אנושיות מלנכולית ועזה כאחת, המיטלטלת בין הנאות אישיות להפוגות דתיות. תיאורו מסתיים כך:

"Returning to London Stansted airport, T (his wife) presented her British passport to the rather young lady at the immigration desk. The passport lists place but not country of birth. After studying the document for fractionally longer than the ten seconds that is the norm, the lady looked up, smiled, and asked: 'Şi mai ştiţi limba română?' So it carries resonance and identity, that single word 'Burdujeni'. Not bad, you may think, for a place that no longer exists."

בזיכרונה של אותה פקידה אנגלייה צעירה, רומנייה במקורה – בשדה התעופה הלונדוני – המקום היה קיים, כפי שהוא קיים עדיין בזיכרון מחברי הספר הזה. קרוב לוודאי שהוא ימצא הד גם בזיכרון קוראיו.

נורמן מניאה

ניו יורק, אוגוסט 2006

תרגום מרומנית ועריכה: תמר ובן־ציון פוקס

סוצ'בה (שוץ) וסביבתה והיהודים לדורותיהם

מבוא (כתב שמחה וייסבוך)

העיר סוצ'בה בדרום בוקובינה, חבל ארץ במדינת רומניה, חולשת על עמק שבו מתפתל נהר הנושא אותו שם. זאת עיר עתיקת יומין, והמסמך הראשון שבו נזכר שמה, מקורו בשנת 1388, ימי שלטונו של פטרו מושט (Petru Muşat), שמשל במולדובה (1375–1391). מולדובה קיימת כישות עצמאית מהמאה ה־14, והעיר סוצ'בה היתה בירתה עד שנת 1564. לאחר מכן הבירה הועברה לעיר יאסי.

תולדות חבל בוקובינה

בפעם הראשונה מופיע השם בוקובינה בשנת 1392. מקור השם סלאבי (בוק = עץ האשור) כלומר ארץ עצי האשור. באוסטריה קראו לה גם בוכנלאנד.

בשנת 1241 אחרי פלישת הטטרים נפל חבל ארץ זה תחת שלטונם, עד שהמלך ההונגרי לואי הראשון (Louis I, 1342–1382) הביס את הטטרים, ודרום בוקובינה סופחה להונגריה. מייסד מדינת מולדובה – בוגדאן הראשון (Bogdan' I 1359–1365) כבש את בוקובינה מהונגריה ועד 1774 היא היתה שייכת למולדובה ושותפה לגורלה. מ־1387 ועד 1497 הכירה מולדובה במרותה של פולין ומ־1514 הטורקים השתלטו עליה, ומולדובה נשארה תחת השלטון העותמני עד שנת 1774. אחרי מלחמת רוסיה–טורקיה (1768–1774), עקב הסכם קונסטנטינופול, סיפחה אוסטריה את בוקובינה ששימשה גשר בין המחוזות גליציה וטרנסילבניה. השלטון האוסטרי־הבסבורגי בבוקובינה נמשך 144 שנה (1774–1918).

במחצית הראשונה של תקופת השלטון האוסטרי בבוקובינה (1774–1848), מצב היהודים היה חמור למדי מבחינה כלכלית וגם המיזוג עם גליציה ב־1787 לא שיפר את מצבם של יהודי בוקובינה. רק עם מהפכת 1848 נהנו היהודים מעידן האמנציפציה והתחיל "תור הזהב" שאפיין את שלטונו של הקיסר פרנץ־יוזף (1848–1916). הקיסר

התייחס באהדה וכבוד למיעוט היהודי שזכה לזכויות רבות שעד אז נשללו ממנו. כאשר אוסטריה הכריזה מלחמה על סרביה ורוסיה באוגוסט 1914 – התנדבו צעירים יהודים רבים להילחם למען הקיסר ובין חללי המלחמה היו גם יהודים. האחים לייב וזוסיה וייטמן מסוצ'בה היו בין הלוחמים ואף נפצעו במלחמה.

בין 1848 ל־1890 רכשו יהודים רבים השכלה כללית גרמנית. רוב היהודים למדו בבתי ספר ממלכתיים גרמנים חילוניים, ורק מיעוט הוסיף ללמוד ב"חיידרים". עם פתיחת האוניברסיטה בצ'רנוביץ בשנת 1875, למדו בה הרבה צעירים יהודים. בשנת 1890 למדו בה 65 סטודנטים יהודים שהיוו 24% מכלל הסטודנטים, ואילו בשנת 1910 מספרם הגיע ל־264 כלומר 41%.

העיתונות בשפה הגרמנית היתה ברובה בבעלות יהודית וואו נערכה על ידי יהודים. כך הופיעו העיתונים: Morgenblatt, Allgemeine Zeitung, Ostjüdische Zeitung, Bukowiner Volkszeitung, וכמו כן, בשנים 1919–1938, השבועון הציוני Neue Jüdische Rundschau, העיתון Vorwärts של הסוציאל דמוקרטים מבוקובינה, ובשפה יידיש "די נייע צייטונג" וה"ארבייטער צייטונג". ברשויות המוניציפליות ובפרלמנט המחוזי היו יהודים, בדומה לפרלמנט בווינה.

בסוף שנת 1918, אחרי מלחמת העולם הראשונה ולאחר 144 שנות שלטון אוסטרו־הונגרי, בוקובינה שבה להיות חלק מ"רומניה הגדולה". בוועידת ורסאי שהתקיימה ב־1919 נאלצה רומניה להתחייב להעניק זכויות אזרחיות שוות לכל תושבי המדינה, כתנאי להכרת המעצמות בסיפוח בוקובינה, בסראביה וטרנסילבניה. למרות זאת, המשיכה ממשלת רומניה להתחמק מהתחייבויותיה להעניק זכויות שוות ליהודים, וזאת אפילו אחרי שעיקרון שוויון הזכויות ליהודים נרשם בחוקה החדשה של רומניה, שאושרה ב־28 במרס 1923.

חיים יהודיים בסוצ'בה (כתב שמחה וייסבוך)

תחילת הישוב היהודי בסוצ'בה

בתחילת המאה ה־15, הזמין Alexandru cel Bun (1400–1432) יהודים מגליציה והונגריה כדי לעזור ולתרום להתפתחות הכלכלה והמסחר ולקידומם. שליט אחר, Ştefan cel Mare (1457–1504), טופל על ידי הרופא היהודי שמיל, והיה לאוהד יהודים. השליט Aron Vodă (1591–1595) היה ממוצא יהודי. Ştefan Răzvan, שמשל בסוצ'בה (1595), פנה גם הוא ליהודים סוחרים לפתח את המסחר והכלכלה.

בתחילת המאה ה־17 היהודים ברחו מרוסיה אחרי שהצורר חמלניצקי ופורעיו החריבו מאות קהילות והשמידו רבבות יהודים. חלק מהם הגיע גם לסוצ'בה והביאו איתם את החסידות ואת השפה – יידיש. קהילה מאורגנת התקיימה כבר בתחילת המאה ה־18, בראשה עמד רב שהיה ממונה על עניני משפט, כספים ומעמד האזרח. Antioh Cantemir, שליט מולדובה (1705–1707), העניק ליהודים את הזכות לגור בסוצ'בה. סחורות שהגיעו מגליציה או הונגריה עברו דרך סוצ'בה לנמלי הדנובה והים השחור.

בזמן כיבוש בוקובינה על ידי אוסטריה ב־1774 חיו בסוצ'בה 50 משפחות (203 נפשות, 108 גברים ו־95 נשים). בשנת 1771 בית תפילה יהודי עלה באש ורק ב־1781 התקבל האישור לבנות בית תפילה חדש. ב־1782 הורה הגנרל Enzenberg לגרש את כל היהודים ש"התגנבו" לבוקובינה מאז 1769 ולא שילמו 4 גולדן מס שנתי. וכך הוגלו 31 משפחות שמנו יחדיו 90 נפשות.

מספירת הנדל"ן של העיר סוצ'בה עולה שחלק גדול מהבתים במרכז, היה שייך ליהודים. אחד הרחובות הראשיים נקרא רחוב היהודי (Judengasse) והשם נשמר באופן בלתי רשמי עד לגירוש היהודים באוקטובר 1941.

נציגי הקהילה מסוצ'בה – לייזר יואל, דוד שמשון ואפרים משה השתתפו באופן פעיל בכנסים עם נציגים מכל 13 המחוזות שבמדינה. הכנסים התקיימו בעיר צ'רנוביץ ונשלחה עצומה בשם כל האוכלוסייה היהודית שמטרתה הייתה לאפשר השגת אוכל כשר, ולאשר חכירת קרקעות ופתיחת עסקים. ועד של שלושה אנשים עמד בראש הקהילה ונבחר כל שלוש שנים על ידי חברי הקהילה בנוכחות נציג השלטון. בשנת 1786 נעשה ניסיון לאלץ יהודים להתעסק בחקלאות והתבקשו לשם זה חמישה "מתנדבים". המשפחות שכללו שנים־עשר גברים, שבע נשים, עשרה בנים ו־תשע בנות קיבלו מלבד קרקע, 5 דירות, 5 רפתות ומחסנים, 5 מערכות כלים, 10 סוסים, 10 שוורים ו־13 פרות.

בשנת 1790 הוקם בית ספר יהודי־גרמני חילוני, והמורה היה אנוך גולדנטל שלפי דו"ח הקהילה מ־17 ביוני 1791, גידף את הדת היהודית והיה בלתי אהוד. ב־1792 הועסק מורה בשם באלי (Bally) במקביל היו גם בתי לימוד יהודיים פרטיים (חיידרים) מוחזקים על ידי הקהילה. בשנת 1808 חיו בסוצ'בה 73 משפחות יהודיות, מספר גדול דיו כדי להתארגן בקהילה ולבחור במנהיגות שהיתה אמורה לקבל ברכת הרשויות המקומיות.

העיסוק העיקרי של יהודי סוצ'בה היה ייצור ושיווק של יי"ש, בירה וכוהל. המפעל לייצור בירה היה שייך לאברהם שכטר, ארון ברבר ובאוער, והוא פגע

במפעלים דומים של הנוצרים בצ'רנוביץ וסוצ'בה. אי־לכך הם התלוננו ויחד עם הממשל המחוזי והארגון של יצרני בירה טענו שלבעלי המפעל היהודי אין התעודה הנדרשת של חניכות, וכך ב־1802 המפעל לייצור בירה נסגר. כן הוחלט שלפי החוק מותר ליהודים להחזיק רק מזנון בסוצ'בה והוטלו עליהם מיסים כבדים כמו על כל היהודים במדינה. בשנת 1817 היו בסוצ'בה ובקהילות הסביבה 272 משפחות יהודיות ובגלל גובה המיסים הם צברו פיגורים בתשלום.

בתחילת המאה ה־19 בראש הקהילה היהודית בסוצ'בה היו חברי הוועד הנבחרים: הרש ברבר, פייביש האטנר, סולומון רורליך, יודה קראמר ויוסל באנדל. אף כי המורה לדת נתן גולדשטיין היה אמור להישאר רק עד סוף אוקטובר 1810, הוא המשיך בתפקיד גם ב־1821. ב־21 בספטמבר 1821 הוא השיג תעודה מטעם הממשל המחוזי שהסמיך אותו לרשום גירושין של זוגות יהודים, כאשר אחד מבני הזוג ממיר את דתו לנוצרית. אוכלוסיית היהודים בסוצ'בה הלכה וגדלה החל מ־1841 ולקראת סוף שנת 1880, ומתוך 10,104 תושבי העיר, 3750 (37.1%) היו יהודים. מספר התלמידים היהודים גדל באותו יחס: במחוז סוצ'בה היו ב־1871, 28 תלמידים יהודים (3.3%) ו־39 תלמידות (12.5%), ב־1875 34 תלמידים (3.5%) ו־40 תלמידות (9.4%) וב־1880, 75 תלמידים (7.2%) ו־282 תלמידות (34.6%). לעומת זה בבתי ספר פרטיים היו ב־1871 רק 10 תלמידות וב־1880 – תלמיד אחד ותלמידה אחת. סוצ'בה היתה תמיד מרכז של אנשים משכילים ועד לסיפוח בוקובינה לרומניה, היו בה הרבה סוחרים ורק מעט בעלי מלאכה. האוכלוסייה היהודית היתה מאוד פעילה והיה לה תפקיד חשוב בחיים הציבוריים.

עם תחילת המאה ה־20, בשנת 1901 חיו בסוצ'בה 6787 יהודים ובמחוז סוצ'בה עוד 1500 נפשות. ב־1914 היו כבר 8000 יהודים, אך מהם רק 900 היו חברים משלמי מס לקהילה היהודית. יושב ראש ועד הקהילה באותו זמן היה העו"ד ד"ר אדולף פינקלר וסגנו סמואל הלמן. חברים בוועד היו קרל שרצר, העו"ד ד"ר ליאו בוגן, ד"ר יעקב קרמר רופא העיר ובן־ציון פרנקל. ד"ר אברהם לוי כיהן כרב, ושולם מוסקוביץ כדיין. מזכיר הקהילה היה סלומון גוטסמן, המורה לדת ברנהרד פרנקל, החזן אברהם חיטמן ומורים בתלמוד תורה, א"מ רוזנשטראוך וס"מ קופפרברג. תקציב הקהילה היה אז 100,000 קרונן. ב־1930 היו בסוצ'בה 3,522 יהודים, שהם 20.7% מכלל האוכלוסייה.

ארגונים ציוניים, תרבות וספורט (כתב שמחה וייסבוך)

התנועה הציונית בסוצ'בה, שנוסדה בסוף המאה ה־19, השפיעה עד מאוד על החיים היהודיים בעיר. היא ששיגרה את מקס אלנבוגן ואת ישעיהו לנגר כנציגים לכנס הציוני הראשון בבזל ב־1897 ובשנת 1906 התקיימה בסוצ'בה ועידת כל הארגונים הציוניים שבבוקובינה. ב־1906 נוסדה התנועה "פועלי ציון", שאחד ממנהיגיה היה ד"ר מאיר טייך. נוסף לארגונים כמו "חובבי ציון" ו"תיאודור הרצל", היו פעילים במוסדות האקדמאים "תקווה" וה"מדע". כמו כן היו סניפים פעילים של קרן קיימת לישראל וקרן היסוד.

בין מייסדי ה"תקווה" היו ד"ר יוסף אלנבוגן (נפטר בלונדון ב־1905), ד"ר סימון הולדנגרבר, ד"ר אדולף גבור (נפטר בשארגורוד ב־1941), ד"ר מאיר טייך, ד"ר אריך לופול, ד"ר וילהלם לופול, אלפונס קרמר, ד"ר אדולף וגנר, המהנדס היינריך גרינזייד, ד"ר פבוס טוטנאואר, חיים גודוולד, ד"ר מקס שוורץ, ד"ר היינריך מרקוביץ, שעיה בקר, ד"ר יוסף הלפרן, פרופ' יאנקו גבור, פרופ' נתן דלפן, ד"ר פרץ שטרומינגר, ד"ר סלומון וגנר וד"ר מ' ברגר. חברים אחרים בה היו פריץ גרינזייד, פרופ' פיליפ רורליך, פרופ' בראונר, פרופ' איזידור קליגר, ד"ר שאול קליגר, ד"ר קלמן טרטר, עו"ד ש' מנקס, שלמה ברי, פרופ' ולדמן, לוצ'יאן סלומוביץ', עו"ד אריך לסנר, ז'אן האמר, עו"ד לאיב, ד"ר ולטר הורוביץ־רורליך סגן ראש העירייה בדימוס, ד"ר יוסף רורליך, עו"ד נתן שטרומינגר, רופא שיניים ד"ר פורר, רופא שיניים ד"ר צווילינג, השופט ד"ר גולדשלאג, יעקב כ"ץ, עו"ד מארק הבר, רופא שיניים ד"ר לאון איציק, עו"ד ד"ר ב' וגנר, עו"ד אוסולד וובר, ארווין וובר, ד"ר היינריך מרקוביץ, ד"ר מ. ברגר, ד"ר קרנר, ד"ר וולף שרף.

המוסד האקדמאי "המדע" נוסד על ידי ברונו הרט, האחים שילר, המהנדס נתן גבור, נ' קופפרברג ועוד. כמו כן היה בסוצ'בה ארגון אקדמי של בית הספר התיכון "ציוניה" שנוסד על ידי עו"ד נתן שטרומינגר, ריכארד לודוואג, עו"ד זיגפריד ברבר, יעקב גולדברג, רב ד"ר מ' נוסבאום, שלמה וייסברוד, אריך לסנר, גוסטב שכטר, פולדי שכטר ועו"ד לוצ'יאן סלומוביץ.

עוד משנת 1903 היתה פעילה תנועת נשים ציונית – "רות". כמו כן היו הארגונים "ויצ"ו" (Wizo) תחת הנהגת הנשים ד"ר טייך, סבינה גוטסמן, יעטי פוקס (לימים קרנר), בלאנקה איזוליס, וגם הארגון "אוזה" (OSE) שדאג לטפול רפואי לילדים עניים בתמיכת הקהילה, ו"הדסה" תחת הנהגתה של ארנסטינה אלברכט. כולם פעלו על בסיס התנדבותי.

עסקני קרן קיימת לישראל בסוצ'בה. מימין: עומדים – דוניו דיקמן, ?, ?, ?, ד"ר גבור, ד"ר לייב שפירא, לבל, ד"ר מאיר טייך, הרש פוקס, לאון גליקמן; יושבים – ריגלר, סבינה האוספטר, אנה טייך, ?, יטי פוקס, סבינה גוטסמן

בארגון הסוציאליסטי בונד (Bund), שנוסד ברוסיה ב־1897, היה גרעין מבין יהודי סוצ'בה. בקרב המפלגה הסוציאל־דמוקרטית, רוב החברים היו יהודים. היושב ראש היה העו"ד ברוך שאפר. בלטו בין היתר לייב רוטקופף, מרטין האס, איזיק רוטקופף, שמיל צנטנר, ז' הילזנראט, איזו טיין, ברל דנקר, סנדר קרן, שלוימה פרייר, בלאושטיין, קליין, ברנהרד קרן. ה"בונד" שיתף פעולה עם המפלגה הסוציאל־דמוקרטית. הוא הקים את ארגון הפועלים היהודים הראשון, ואירגן הרצאות וקורסים. וכך היו קורסים ביידיש, מרקסיזם ותנועת הפועלים. בין החברים הבולטים של הבונד היו שמיל צנטנר, ברל דנקר, ב' וולדמן, מ' פופיק וגימפל שטרומינגר שנפטרו בטרנסניסטריה.

בין הארגונים הציוניים היה כאמור "פועלי ציון" ובין המייסדים ד"ר מאיר טייך, יוסף ביינר, צווילינג, משה ומקס גרינזייד, פישל טולפן, לייזר גוטליב, הרש פוגל ובנימין טננהאוס. המחלקה הדרמטית של "פועלי ציון" הציגה הצגות תיאטרליות לפני הקהל היהודי. השחקנים היו לאון אלטקופף המוכשר, הגב' מרים טננהאוס, דורה פוקס, שוורץ־פורר, שפיגלשולץ, פרנקל־ברקוביץ, אלטר בקר ועוד. הוצגו מחזות של שלום עליכם, י.ל. פרץ, אנסקי ועוד. "צעירי ציון" נוסדה על ידי הרש קון, ז'אנט רודיך, דוד דיקמן, נורברט דויטש, זוניו קמפר אטל קניג־דויטש והיו להם להקת תיאטרון וספרייה ע"ש גורדון. ב"השומר הצעיר" היושב ראש היה המהנדס מ' שפירא שבא אחרי לייזר גרוסמן. שאר החברים היו המהנדס נוימן, ד"ר דוד לעבל,

מוליו רייף, היינריך צווילינג, יוסף קון, ד"ר פעבוס קון, גב' סלי אוברווגר־אאורבך, גב' זיבנר פיסטינר, גב' שפיגל־שפירא, המהנדס וילהלם שטורפר, המהנדס מקיטרה, לויס קאן. כמו כך היה "מזרחי" עם י' טרטר, ה"ל רוזנבלאט, פ' ווגנר, שוורץ והציונים הכלליים עם ד"ר א' גבור, ד"ר פורר וד"ר ח' קופפרברג.

נשיאות מפלגת איחוד

בתחום התרבות יש לציין את האופרה ביידיש ביוזמתו של ד"ר וולף שרף, ועם החברים ד"ר ליבי שרף (לימים פרופ' קרדיולוג ידוע בארץ לפני פטירתו), קוקה טננבאום־גולדשטיין, ריקה ברבר־וויז'ניצר, ריקה שלעפר־הרמן ועוד. בין המוזיקאים שהופיעו בקונצרטים היו ד"ר יוסף הלפרן, המנהל לשעבר של הגימנסיה היהודית בסוצ'בה, לאו ריינר, הגב' שפירא־סובה ואיזידור קאן (שהיה ידוע גם בבוקרשט). יצוינו גם המורים למוזיקה שפילמן, צווילינג, גלאזר ומקס גליקמן. כמו כך הופיעו על במות העיר אמנים כמו דינה קניג, סידי טל, סבילה פאסטור, אלכסנדר מויסי והלהקה מווילנה עם פאול בארטוב, והוצגו מחזות כגון: הדיבוק, טוביה החולב וקוני־למל.

תנועת הרוויזיוניסטים – ביתי"ר (כתב שמחה וייסבוד על פי ד"ר אדולף וייטמן ז"ל)
אחת ההשלכות למדיניות הנוקשה של הכוח המנדטורי הבריטי אחרי ועידת סן־רמו מ־1920 שהגבילה מאוד את העלייה, היתה התחזקות והתעצמות של תנועת

הרוויזיוניסטים, שחרטו על דגלם מאבק בלתי מתפשר נגד המדיניות הנלוזה הזאת. הדבר בא לידי לביטוי בעליית מספר צעירים בדרך לא דרך עוד בשנת 1932 רובם מבית"ר ואשר שימשו כחוד החנית.

בשנת 1928 התקיימה בעיר צ'רנוביץ הוועידה הראשונה של התנועה הציונית הרוויזיוניסטית מרומניה. אף על פי שעדיין לא היו בארץ ארגונים מגובשים, היו פה ושם בקהילות בוקובינה גרעינים של חסידי התנועה הזאת שתמכו בדעות של זאב ז'בוטינסקי. הנציגה מסוצ'בה לוועידה היתה ריקה ברבר־ויז'ניצר וכיו"ר ארצי נבחר אברהם פלר שהכיר את ז'בוטינסקי בקונגרס שהתקיים בווינה באוגוסט 1925.

בשנת 1930 נוסד ארגון בית"ר מסוצ'בה בעזרת נציג ארגון הסטודנטים חברוניה מצ'רנוביץ, צינו וייסברוד ושני נציגים מטעם בית"ר מרדאוץ. הגרעין כלל את ישראל דרוקמן־אבוש, דוב בוגן, פרידל בוגן, חיים פישלר, יעקב פישלר ועוד. באותה שנה הצטרפו בומה בליי, אדולף וייטמן ואחרים. בומה בליי הפך להיות מפקד הקן הראשון של בית"ר סוצ'בה. הקן התחיל לפעול בדירות פרטיות ועבר לאחר מכן לבית הקהילה היהודית.

מאות בנים ובנות היו חברים בבית"ר במשך השנים, הם נחלקו ל"צרורות". כך למשל צרור בחורות נקרא "שרה צ'יזיק", ושל בנים "תל־חי". וכך היתה גם ברכת שלום של התנועה לזכר המקום שבו נפל טרומפלדור בי"א באדר התר"פ (1 במרס 1920). פעילויות ענפות בכל צרור כללו לימוד השפה העברית, תולדות העם, אידיאולוגיה ציונית וידיעת הארץ. הצה"ר ובית"ר גם ארגנו בסוצ'בה אסיפות ומשפטים ציבוריים. בין אנשים מבוגרים חסידי תורתו הרוויזיוניסטית של ז'בוטינסקי יש לציין את היו"ר ד"ר נ' ויז'ניפולסקי, ש' גולדברג, עו"ד ז' ברבר ואשתו ריקה ברבר־ויז'ניצר ששניהם טבעו באסון האונייה "סטרומה". ד"ר ויז'ניפולסקי הוחזר ברגע האחרון לפני העלייה לאונייה וכך ניצלו חייו.

בווינה הופיע בשנות ה־30 המוקדמות הספר Untergang des Judentums – "שקיעת היהדות" של אוטו הלר, ובו המחבר מתייחס לרעיון שהמחוז האוטונומי היהודי בירוביג'אן שבמזרח סיביר על שפת הנהר אמור, יפתור את בעיית היהודים. תנועת בית"ר מסוצ'בה ארגנה שני משפטים ציבוריים על אותו נושא בהם תומכי הרעיון הקומוניסטי (א' ראכמוט ואחרים) התעמתו עם ציונים רוויזיוניסטים מצ'רנוביץ שתקפו ושללו על הסף את הרעיון שבספר (א' וייטמן, ד"ר ב' שטרנברג).

בעיר ביקרו פעילים מחו"ל ומן הארץ כמו וולפגאנג פון וייזל ונעמי פון וייזל, ד"ר בן־ציון שטרנברג שהיה גם מחותמי מגילת העצמאות, בהכרזה על הקמת מדינת ישראל בה' באייר תש"ח (14.5.1948), ד"ר סברין לזרוביץ (שטבע בסטרומה) מוריץ

גייגר, ואריה דיסנצ'יק ממייסדי תנועת בית"ר ועיתונאי. בשנת 1932 ביקר נתן ביסטריצקי לימים אגמון, מחזאי, עיתונאי וסופר שעסק בתעמולה ציונית וגם אסף כסף לקרן תל־חי. הכסף שנאסף הועבר לנציג הקרן יוסף טרטר.

אחרי שהמפקד הראשון של בית"ר עלה לארץ ישראל הצטרפו להנהלת התנועה בזה אחר זה פרידל בוגן, אדולף וייטמן, חיים פישלר, בנימין ויינר ואחרים. חיים פישלר שהגיע לצ'רנוביץ היה למפקד בית"ר אחרי כניסת הצבא האדום לעיר. הוא גורש על ידי הסובייטים לסיביר. להנהלת בית"ר במחוז בוקובינה מונה גם אדולף וייטמן כנציג סוצ'בה.

שלטון המפקדה העליונה של בית"ר ארגן הדרכה של כמה חברים בבית ספר הימי מצ'יביטה וואכיא (Civita Vecchia). בשנת 1934 השתתף בו חבר בית"ר זיידל גרינברג. כמה חברים התכוננו כחלוצים במרכזי הכשרה לעלייה, ביניהם א' אאוגנשטיין, א' שכטר ועוד. במושבת קיץ של בית"ר בשנת 1933 שהתקיימה בויז'נקה על יד ויזניצה היו גם שני בחורים מסוצ'בה.

ב־1935 נפתחה ההכשרה באיצקני ושקיה (Iţcani Scheia) תחת הנהגתו של שמואל גבור. ב־1938 הקימה בית"ר ברומניה בית ספר לאחיות שאחרי סיום הלימודים היו אמורות לעלות, שתיים מהן היו מסוצ'בה.

כאשר זאב ז'בוטינסקי עזב את הארגון הציוני העולמי והקים את הארגון הציוני החדש,תנועת בית"ר הופלתה לרעה ולא קיבלה סרטיפיקטים לעלייה.

תנועת "הנוער הציוני" בסוצ'בה (כתב יהודה טננהאוס)

לדברי פרדי שני (רוט) עוד בשנת 1939, כאשר למד בכיתה ג' של הגימנסיה, סיפר לו מורו הפרטי, פרידל בוגן, על תנועת נוער בשם "הנוער הציוני" המשתייכת לזרם הציונות הכללית, ובה אין חובה (אך גם אין זה מפריע) להיות דתי, והיא אינה דוגלת ברעיונות תוקפניים כמו הרוויזיוניסטים. בוגן סיפר שנפגש עם חבר ההנהלה של "הנוער הציוני", ברל שיבר מדורנה, אשר הטיל עליו לגייס חברים לתנועה שתפעל במחתרת. פרידל בוגן אכן ביקש מפרדי להביא חברים לתנועה וזה דיבר עם שני חבריו הטובים פרדי (פצקו) איידינגר ובומי שטטנר, שהתלהבו מן הרעיון ושלושתם היוו את הקבוצה הראשונה של התנועה בסוצ'בה. הכוונה היתה לפעול בקבוצות קטנות של 3–4 חברים ממודרות אחת מהשנייה, תוך נקיטת אמצעי זהירות מרביים. הפעילות הסתכמה בקריאת חומר ציוני שהובא על ידי פרידל בוגן לפגישות ולשיחות בנושא.

המצב ברומניה הלך והחמיר. חוקים אנטישמיים צצו כל יום, הילדים והנערים היהודים גורשו מבתי הספר, הוטל עוצר שחייב יהודים לשבת בביתם משעה חמש אחר הצהריים ולשאת על בגדיהם מגן דוד צהוב. כמובן שלא היתה אפשרות

להרחיב את התנועה ונשאר גרעין קטן של הנוער הציוני בסוצ'בה – בומי שטטנר, פרדי איידינגר, פרדי רוט ופרידל בוגן, וזאת עד לגירוש לטרנסניסטריה.

שלושה חברים - מימין: אריאל (פרדי) רוט,
מנחם (פרדי) איידינגר ואברהם (בומי) שטטנר ז"ל (סוצ'בה 1946)

במשך שלוש שנות הגלות בטרנסניסטריה ביקר בשארגורוד חבר התנועה מפי שרף, הוא נפגש עם פרדי רוט וסיפר לו שבמקומות אחרים בטרנסניסטריה חברי הנוער הציונים נפגשים ויש אפילו סיכוי לקבל עזרה כספית מבוקרשט, אולם לא היה לכך המשך וגם תמיכה כספית לא הגיעה. כאשר בשנת 1945, לפני החזרה לסוצ'בה נפגשו פרדי רוט ופרדי איידינגר במוגילב ותכננו איך להקים מחדש את התנועה, הפעם כבר לא במחתרת. מיד עם הגיעם לסוצ'בה הם נפגשו עם בומי, שהגיע הביתה שנה לפניהם, ועם פרידל בוגן שהתחיל כבר ב־1944 בארגון מחדש של התנועה ומסר להם את הנהגת הקן, שפעל באולם בבית הקהילה. במאמציהם להרחיב את התנועה ולהגדילה מצאו בין תלמידי בית הספר היהודי, שהתקיים אף הוא בבית הקהילה, קבוצת חברים מגובשת שהצטרפו לתנועה. היו אלה עמנואל (מניו) מיכלוביץ, מאיר קוסטינר, סנטה אלטמן, שמחה וייסבוך, בן־ציון (בוצי) פוקס, מרטין רוזנר, יצחק (איזיו) בסלר, ישראל (בובי) היבנר, יעקב (יניו) פורר, יעקב (ז'קי) שטרומינגר, יהודה טננהאוס ואחרים. ביחד הם היוו את עמוד התווך של תנועת הנוער הציוני החדשה בסוצ'בה וטיפלו בהרחבתה והגדלתה עד אשר הגיעה לכ־50 חברים, אחת התנועות החשובות והמכובדות בעיר. סוצ'בה היתה אז גם מרכז לימודי לכל בוקובינה, זאת הודות לבית הספר היהודי שהוקם – בבניין הקהילה – בעיר, במטרה לאפשר לתלמידים להדביק את החומר שהפסידו בזמן הגירוש. הודות לכך ביקרו בקן גם חברים רבים מערים אחרות ששהו בעיר עקב לימודיהם.

למעלה: סוצ'בה – 1873
למטה: בית העיריה ב־1904

עדויות ארכיוניות לקיום ופעילות יהודים
בסוצ'בה וסביבתה מאז המאה ה־15 ולאחריה

DIRECȚIA GENERALĂ A ARHIVELOR STATULUI
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

DIN TEZAURUL DOCUMENTAR SUCEVEAN

CATALOG DE DOCUMENTE
1393—1849

BUCUREȘTI — 1983

57. — *1492(7000) noiembr. ⟨2⟩4, Suceava.* — Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, dăruiește m-rii Putna satul Ștubeiul pe Bașeu, cumpărat de la Ivanco Levici și de la rudele acestuia, toți nepoți ai lui Hodco Costici postelnic și ai lui Lev, cu 250 zloți tătărești și un loc pustiu de cealaltă parte a Podragăi. Hotare : Petriceni, matca Bașeului, zăpodia care se cheamă Serneacica, dealul de la Liubăneasa, Căldărușa, pîrîul Iubănesii, la gura Zăpodii Ulmilor, peste Bașeu, mai jos de Viedzurii, Drumul Tîlharilor, Zăpodia Socilor, la dealul de la Podraga, pîrîul Podraga. Credința domnului, a fiilor săi Alexandru și Bogdan-Vlad și a boierilor : Duma pîrcălab de Hotin, Gangur pîrcălab de Orhei, Boldor vornic, Hărman, Hudici, Ștefu, Mușat pîrcălab de Hotin, Micotă și Reațeș pîrcălabi de Neamț, Andreico Ciortorovschi, Șandru de Cetatea Nouă, Dinga Clănău spătar, Isac vistier, Eremia postelnic, Moghilă ceașnic, Frunteș stolnic, Petrică comis. Blestem. Tăutul logofăt. A scris Toader diac.

Documente, I/5.
Suret de pe ispisocul lui Ștefan vv. pe satul Știubeiul din 1762 (7271) dec. 10, cu data de zi : 4. Completat după ed.

Ed. Menț., Codrescu, *Uricariul*, VI, p. 202, nr. 11/1 ; rez. germ., Wickenhauser, *Putna*, p. 52 ; menț., Dan, *Putna*, p. 20, nr. 15 ; text slav și trad., Bogdan, *Doc. lui Șt. c. M.*, I, p. 509—514, nr. CCLV ; trad., *D.I.R.*, A, II (1476—1500), p. 182—184, nr. 167 ; text slav și trad., *D.R.H.*, A, III, p. 230—234, nr. 118.

58. — *1497(7005) ian. 28, Iași.* — Ștefan cel Mare, domnul Moldovei întărește lui Mihai Mundrea (Mîndrea) stăpînirea asupra satului Lipești pe rîul Siret, cumpărat de la Mara, fata lui Nestorescul, nepoata lui Miroslav și a Iurșinei.

din Iași și îl roagă să trimită banii împrumutați lui Herșcu Barbar sau la alt negustor din Suceava, de unde va primi sinetul și amanetele, deoarece nu poate suporta cheltuiala trimiterii unui om la Iași.

Documente, XVI/27.
Orig.

1882. — *1832 iul. 16.* — Casa poșlinii vitelor confirmă lui Enachi Cuciureanu plata vămii pentru 100 de boi, spre a-i trece în Austria prin vama Mamornița. Poșlinașii de margine adeveresc trecerea vitelor la 26 iulie 1832.

Documente, XIII/10.
Orig., sigiliu în fum al Poșlinii vitelor.

1883. — *1832 oct. 8/20, Suceava.* — Melhisedec (Lemeni) informează pe episcopul Bucovinei (Isaia Baloșescu) că „după cercetarea sămilor cheltuielilor ce s-au făcut cu înnoirea acoperemîntului bisericii, pardoseala clopotniței, chiliilor, zidurilor, grajdului, șurii și a unui hambar“ de la vechea Mitropolie din Suceava, s-a cheltuit suma de 6151 lei și 36 creițari, bani de argint, dați de mitropolitul Veniamin al Moldovei. Pentru cheltuielile mai mici, din interiorul bisericii, se va face, prin inginerul ținutal, epitropi și oameni prețuitori o documentație, urmînd ca reparațiile rămase să se facă anul viitor.

Documente, XI/24.
Orig.

Vasilie Pădure a luat banii de la Lupul Balș, mare medelnicer, urmînd să stăpînească moșia Meleșăuți, partea de sus. La 1760 (7268) ianuarie 19, „sub peceți și sub iscălituri“ Lupul Balș, fost mare vornic, văzînd că m-rea Solca se mărginește cu această jumătate de sat Meleșăuți o dă m-rii Solca, urmînd ca mănăstirea să-i întoarcă banii.

M-rea Putna, II/19 (nr. 58), p. 47—48.
Rez.

Ed. Trad. germ., Wickenhauser, *Solka*, p. 118—120, nr. LXXVII; rez., Mazerean, *Condica m-rii Solca*, p. 36, nr. 16.

816. — *1746(7254) iul. 9.* — Iftodi, dichiul ⟨Mitropoliei Sucevei⟩, văzînd cartea domnească prezentată medelnicerului Lupul Balș de către Iosăp jidovul, tîrgoveț vechi din ⟨Suceava⟩, și aprobarea dată de medelnicer, în urma consultării tîrgoveților moldoveni și armeni, tîrgul fiind slobod, dă lui Iosăp 2 stînjeni și jumătate de loc, situat mai sus de dugheana lui Solomon, ca să-și facă dugheană și să o stăpînească în veci, locul fiind domnesc.

Documente, III/9.
Orig. (21,7 × 15,3 cm).

מצעד צבאי ברחוב הראשי
1890

הפרפקטורה בסוצ'בה 1903

המצודה – צֶ'טָטָה

הכנסייה הארמנית באתר זמקה

1. סוצ'בה 1898
2. הרחוב הראשי במאה ה־19
3. סוצ'בה – מראה כללי

אנדרטה לזכר הגיבורים היהודים שנפלו במלחמת העולם הראשונה

דאס יידישע גאסל

היכל העיריה בסוצ'בה של ימינו

מצודת זַמְקָה

הפעילות בקן היתה מגוונת, לימוד תורת הציונות, לימוד השפה העברית, הגיאוגרפיה של ארץ ישראל, שירים עבריים משכבר הימים וחדשים, ריקודים, צופיות וטיולים בסביבה.

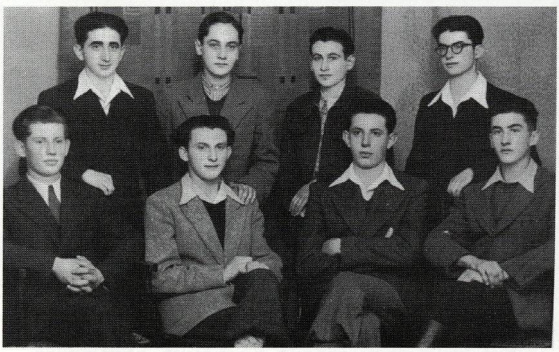

קבוצת חבצלת בקן הנוער הציוני. מימין: ז'ני שפירא, שמחה וייסבוך,
סשה מרדלר, ליאון זינגר, ?, בריטי רובין, אריך סגל,
סני וקס, מאיר קוסטינר, יטי לדרמן

קבוצת אבא ברדיצ'ב בקן הנוער הציוני. מימין: עומדים – איקי שכטר,
ליצי ויינר, הילדה פרנקל, ללה גנזלר, בן־ציון פוקס;
יושבות – אריקה וגנר, פרלי שנרך, ביאטה הבר, סנטה אלטמן

האופייני לקן התנועה שלנו היה ההרכב האנושי: כמעט כל החברים היו נערים ונערות משכילים וכמעט ולא היו בהם כאלה שלא למדו. הפעילות היתה לפי קבוצות גיל וחלוקה בהתאם, קבוצת מקשיבים (עד גיל 12) בהדרכת רחל (ללה) גנזלר (לימים קוסטינר), קבוצת אבא ברדיצ'ב – קודם בהדרכת סנטה אלטמן ואחרי הליכתה להכשרה – בהדרכת בן־ציון פוקס, קבוצת חבצלת בהדרכת מאיר קוסטינר ושמחה וייסבוך וקבוצת כרמל (מורכבת רק מבנים) בהדרכת מניו מיכלוביץ ויהודה טננהאוס.

קבוצת כרמל בקן הנוער הציוני. מימין: עומדים – יהודה טננהאוס,
לקסי נויברגר, אכים הופמייר, מניו מיכאלוביץ;
יושבים – איצ'יו סלדינגר, ז'קי שטרומינגר, בובי היבנר, ריכרד בלום

הנהגת קו הנוער הציוני (1946).
מימין: שמחה וייסבוך,
מאיר קוסטינר, יהודה טננהאוס

הפעילות התקיימה פעמיים בשבוע בימי חול ובכל שבת אחר הצהריים משעה 14:00 ועד הערב. עונג השבת כלל הקראות בשפות יידיש ורומנית, שירים וריקודים. גם בחגים התקיימה פעילות, הרצאה על משמעות החג בנוסף לתוכנית הבידורית. בחנוכה נהגו לערוך ערב חגיגי עבור החברים ובו אכלנו כיסונים מתפוחי אדמה, כשאחד מהם מולא בנוצות ושימש נושא היתולי לזה שבחלקו נפל. כמובן ערכנו טיולים למצודה, לזמקה וגם ליער בורדוז'ני. בחורף כאשר החשיך מוקדם היינו מלווים הביתה את המקשיבות שגרו רחוק.

לאחר תקופה מסוימת נאלצנו לעזוב את הקן שהיה כאמור בבית הקהילה וקיבלנו חדר בתלמוד תורה. שם נסתיימו הלימודים בשעה 18:00 ולאחר מכן עמדו לרשותנו חדרים נוספים. הקן היה מקושט בתמונות של הרצל וויצמן ובכרזות בעלות תוכן ציוני מעשה ידיו של חברנו מרטין רוזנר – ממש אמן גם בשטח זה. היו גם עיתוני קיר, כשלקבוצת כרמל היה עיתון קיר מפואר ומסגרתו מעשה ידי אומן וגם תוכנו היה מכובד.

בעת הבחירות להנהגה הציונית הארצית חברינו היו פעילים מאוד למען רשימת התחייה (Renaşterea) והעובד הציוני. פעלנו גם למען הקרן הקיימת באמצעות מתרימים שנשלחו לחתונות לצורך איסוף תרומות, וכן למען קרן היסוד, כאשר חברינו ביקרו בחנויות היהודיות ואספו כספים.

בקיץ נהגה התנועה הארצית לקיים מושבת קיץ שבה התאספו חברים מכל הארץ. ארגון הנסיעה למושבה בקיץ 1946 "מושבת החושלים" שהתקיימה ב"ואדול קרישולוי" ונקראה גם מושבת האלף, הוטלה על הקן שלנו. היה עלינו לדאוג לתחבורה עבור הקנים מבוקובינה, פלטיצ'ני ובוטושני. הנסיעה היתה בקרונות משא, מילאנו שני קרונות ודאגנו בתחנות הראשיות שיצרפו אותנו לרכבות מהירות יותר. גם כך הנסיעה ארכה מספר ימים. המושבה היתה בהרי טרנסילבניה על שפת נחל שנבע מתוך מערה שאורכה כ־4 ק"מ והמים היו קרים כקרח ושימשו לנו לשתייה, לבישול ולקירור אבטיחים. האחסון היה באוהלים או בבית נטוש, ללא דלתות וחלונות, ששימש בעבר מלונית לציידים. אנו תפסנו חדר ומרפסת גדולה, החדר עבור הבנות והמרפסת עבור הבנים. השתתפנו בטיולים ובכל מיני משחקי צופים כגון גניבת הדגל מהתורן ועוד.

פרשה בפני עצמה היתה הנסיעה הביתה, שארכה שישה ימים וכולנו היינו מרוכזים בקרון אחד בלבד. המקשיבים והבנות היו בתוך הקרון והבנים נסעו על גגות קרונות המשא ועל מדרגות הקרונות, העיקר שהגענו הביתה בשלום ומלאי חוויות.

בשנת 1947 התקיימה מושבה ב"דורנה קנדרני" ובאמצעה הכריזה ממשלת רומניה על פיחות והחלפת הכסף. קיבלנו בסוצ'בה כסף חדש מבוקרשט על ידי שליחה מטעם החלוץ (קוקה פלנבאום) ושכרנו משאיות אצל שלוים מסוצ'בה על מנת להחזיר את החברים לדורנה ומשם הם המשיכו ברכבת לבתיהם. התנועה קיימה גם סמינרים ופגישות ברדאוץ, בבוטושני ובקולנטינה ובהם השתתפו גם חברים מהקן שלנו.

אחד המפעלים הגדולים בקן שלנו היה קיום הצגה בשם "איש האפר" באולם תיאטרון ובו השתתפו רבים מחברנו, בתפקיד הראשי שיחק בומי שטטנר ז"ל. ההצלחה היתה רבה והצגנו אותה גם בבורדוז'ני ובפלטיצ'ני.

הקשר עם ההנהגה הראשית מבוקרשט היה באמצעות חוזרים, מכתבים ועל ידי ביקורי חברי ההנהגה. בקן ביקרו איציו הרציג (לימים ארצי) וברל שיבר ז"ל וטוטיו יבלונובר יבל"א, וכן ביקר בקן שלנו השליח מהארץ יהודה שערי ז"ל. ההנהגה הראשית שלחה שליחים לתקופה מסוימת להדריך ולפקח על הפעילות, מוצי ריבנזון, איקי שכטר, נתן קרויטורו ולינצי היו השליחים שהדריכו אותנו.

במשך הזמן נאלצנו לפנות גם את החדר בתלמוד תורה. שכרנו 3 חדרים ברח' פטרו ררש (Petru Rareş), העברנו לשם את הקן וקיימנו בו את הפעילות עד פירוק התנועה הציונית.

הקשר שלנו עם הציונים הכלליים – שאליהם השתייכנו – היה באמצעות ד"ר פורר, ד"ר קופפרברג, אביגדור נוסבראוך ומוריץ ליקוורניק. ביום העצמאות הרומני וביום השחרור על ידי הרוסים היינו צועדים במסגרת המצעד הכללי, כמחלקה נפרדת, תחת דגל כחול לבן ולבושים בחולצות לבנות ומכנסיים כהים. מטרתנו היתה חינוך הילדים לערכי הציונות והגשמה בארץ והתנועה קיימה סניפי הכשרה למטרה זו, כתחנה לפני העלייה ארצה. כמו כן קיימה התנועה שני בתי ילדים בהם חונכו הילדים בתנאי פנימייה ומשם הועלו ארצה.

גם הנהגת הקן שלנו (בומי שטטנר, פרדי איידינגר ופרדי רוט) יצאה להגשמה ובמקומה נבחרו מאיר קוסטינר, שמחה וייסבוך ויהודה טננהאוס להנהגת הקן. ההנהגה הקודמת לאחר תקופת הכשרה, נבחרה להנהגה הראשית וכמובן בביקוריהם בבית, ביקרו גם בקן. חברים רבים מהקן יצאו להכשרה ועלו ארצה.

לבסוף הגיע גם תורה של ההנהגה החדשה לצאת להכשרה, ואכן שמחה וייסבוך עבר להדריך בבית הילדים בדורנה, מאיר ויהודה יצאו להכשרה בסניף איוד ומשם יהודה להדרכה בבית הילדים ב"גֶגי" ואחר כך לסניף ברשוב (לשם קליטת סניף איוד שחוסל), בן־ציון פוקס יצא להדרכה בבית הילדים שב"גגי" ואחר כך לזה שבדורנה.

הקן בסוצ'בה המשיך את פעילותו בהנהגת מניו מיכלוביץ ואחרים. תנועתנו היתה בעלת שם טוב ואחת המפוארות בעיר.

כל זה נסתיים בסוף 1948, כאשר ממשלת רומניה אסרה על קיום התנועה הציונית; פעילות מסוימת נמשכה במחתרת אך בסופו של דבר פורק כל המפעל הציוני היפה הזה והפעילים נצטוו למצוא לעצמם סידור עד לעלייתם ארצה. חלקם אכן הצליח לעלות במועד סמוך לכך, אך אחרים עוכבו זמן רב, התחילו הרדיפות, המנהיגים הועמדו למשפט ונדונו לתקופות מאסר ארוכות ורק מאוחר יותר שוחררו רובם והורשו לעלות.

ה"מזרחי" ותנועותיה בשוץ (כתבו שאול ויידברג ומרדכי גרוס, עיבד מאיר קוסטינר)

ההתאגדות הראשונה בסוצ'בה לאגודה ציונית בשם "המזרחי" התרחשה עוד בזמן כהונת הרב משה חיים לאו זצ"ל – הי"ד, שהיה תומך נלהב ברעיון הציוני. מאיר גרוס ז"ל סיפר למרדכי בנו, שחייל יהודי שנשאר בשוץ אחרי מלחמת העולם הראשונה (1918) אסף צעירים בבית כנסת החיטים (שניידרישה שיל) וסיפר להם על הרעיון הציוני. תחת הסיסמה "ארץ ישראל לעם ישראל על פי תורת ישראל". בין המייסדים שהתאגדו לתנועה היו: ברל ליקוורניק, שמואל אוברווגר, אהרון והרש גוטליב, ברוך ודוד אלתר, אביגדור נוסבראוך, יוסף טרטר, מאיר וקופל צוויבל, חיים קרטן, שלמה, ברוך ונחמיה קוסטינר, מנדל קרצנר, הרש לייב רוזנבלט, חיים וישראל רייף, ברוך ומשה זינגר, ברוך זלוצ'ובר אלתר קוסטינר, מיכאל וסרמן, בן־ציון גפנר, מיכל היבנר, חיים מסינג, יוסף שפירא, שלמה שטרנליב ואחרים.

אחת הדמויות הבולטות במזרחי לפני מלחמת העולם הראשונה ובמהלכה היה ישראל שפירא, יליד העיר (1892). הוא עלה לארץ ישראל בשנת 1925 והמשיך גם כאן בפעילות ציבורית ומפלגתית. היה בין מייסדי קריית מוצקין, מראשוני מתישביה והיו"ר הראשון שלה כרשות מקומית.

בין השנים 1926–1928 התארגנו צעירים לתנועת "תורה ועבודה" אחרי ששמואל חיים לנדאו יסד את התנועה בפולין. בין החברים היו: צבי בליי, יעקב ולצר, יונה קליגר, מכלוביץ, הדסה האס, דוד אייזנטל, אליעזר ריגלר, ברוך שנפ, זיינבל פוקס, יהודה, זיינבל ומשה צולינגר, ברוריה קוסטינר (קופל), יצחק גפנר, משה שוורץ, בנימין לייבנדמן (לבנון), שרגא וחיים וגנר, מיכאל האס, יהושע הרלינג, מכלוביץ מבלצ'נה, יעקב ברגמן מאיצקני, זיסמן מקומנשטי ועוד. יותר מאוחר, בשנת 1930, התארגנו הצעירים בתנועת "תורה ועבודה – השומר הדתי"

ביניהם בומה בליי, שאול, יעקב וחיים לייב ויידברג, מרדכי פיזם מבלצ'נה, לייזר גפנר, שלמה שטקל, יעקב פורר, גדליה גרינברג הכהן, שלמה דודוביץ' (נפטר בגיל צעיר ב־1932), יהושע סלדינגר, ישעיהו ואהרון נוימן, אהרון, אורי ושרה קרטן, לייביש גרינברג, מוטל זילבר, שמחה מריאן, יהודה ולצר, חיה מכלוביץ, שולמית מרגלר, רחל ברל, חנה אוגנשטיין, דבורה וגוסטה וינדיש, מנדל, סלי ושלמה מאיר, איידל האס, שלמה קרמר, בובי טבק, פייבל ומנדל דוננפלד, ציפי דרוקמן, שרה שכטר, קהת פליק. מנהיג תנועה זו היה אלטר יהודה כהן.

קן תורה ועבודה סוצ'בה

בשנת 1930 ביוזמת החברים יעקב ויידברג, משה צולינגר, ישראל רוזנר ומנדל מאיר התחילו בארגון תנועת בני עקיבא. החברים היו קלמן אברהם, ישראל שאומן, האחים קרצנר, מנשה ואברהם האס, שמעון רודיך, קלמן, זלמן ושמואל שכטר, סיומה טרטר, לייב גפנר ואחרים. פעילות הנשים התקיימה במסגרת ארגון בשם "רות" בניהולה של גב' רוקנשטיין.

הפעילות בסניפים השונים נתמכה על ידי שליחים מארץ ישראל שבאו מדי פעם לשוץ. הם עזרו בארגון, הסברה והפצת תרבות, שירים והווי ארץ ישראליים. מבין השליחים זוכרים את הרב יהודה לייב מימון זצ"ל שהרצה על ישוב ארץ ישראל, נתן ביסטריצקי, נחום נרדי, ש"ז שרגאי. הרב משולם ראטה זצ"ל שכיהן כרב העיר היה

בעצמו ציוני נלהב (מזרחי) ביקר בסניפי התנועה ועודד את הפעילים למבצעים למען ארץ ישראל. הרבי מוויז'ניץ, רבי ברוך הגר זצ"ל – הי"ד ריכז את פעילות ה"מזרחי" בכל בוקובינה.

מרדכי גרוס מצא בארכיון אוניברסיטת בר־אילן שבחודש טבת תרפ"ט (1929) התקיימה ועידת צעירי מזרחי בצ'רנוביץ בהשתתפות נציגים משוץ: ישראל רייף, קופל צוויבל, ברוריה קוסטינר.

חברי סניף בני עקיבא – 1946

בוועידת מזרחי בצ'רנוביץ ב־1933, השתתפו כנציגים משוץ האחים ברוך ודוד אלתר, חיים ודבורה וגנר, יעקב ולצר, אליעזר פייבל מאיר, קופל צוויבל, ברוריה קוסטינר, ישראל רייף, אליעזר ריגלר, יוסף שפירא, ברוך שנפ.

פעילות הארגונים התמקדה בהסברה וחינוך ציוני, איסוף כספים לקרן קיימת וקרן היסוד ובעיקר בהכשרת חלוצים והעלתם ארצה. היה קשה מאוד לקבל סרטיפיקטים לעלייה. האנגלים צמצמו את רישיונות העלייה ועל כל 100 חלוצים שרצו לעלות נתקבלו 10 רישיונות. חיי החלוצים היו מלאים תוכן בשאיפתם לעלות ארצה. בשנת תרפ"ח (1928) ידוע על קבוצת הכשרה בת 15 חברים שעבדו בחקלאות בשדות קומנשטי ובלצ'נה ואילו בשוץ עברו קורסים לנגרות. ב־1932 היה

קיבוץ הכשרה בטודירשטי ומשם עלו ארצה שרגא וחיים וגנר, יהושע ומשה צולינגר, מיכאל האס, מנדל וברוריה קופל (קוסטינר) ומרדכי פיזם מבלצ'נה. בשנת 1933 עלו ארצה יעקב ויידברג ומשה שוורץ. בארץ בין מייסדי שדה יעקב היה דוד אייזנטל יוצא הכפר מרציי שבסביבת שוץ.

שאול ווידברג עצמו עשה הכשרה בשנת תרצ"ה. בקיץ עבדו בחקלאות אצל בעל אחוזה יהודי על יד צ'רנוביץ ובחורף היה הקיבוץ בשוץ. הוא עלה ארצה בשנת 1941 כחצי שנה לפני הגירוש לטרנסניסטריה באונייה 'דוריאן II'. שלושה חודשים שהו 900 העולים על הים, נתפסו על ידי האנגלים ונכלאו שישה חודשים במחנה מזרע ליד עכו ושנה במחנה עתלית.

הגירוש הטרגי לטרנסניסטריה שם קץ לפעילות היפה והענפה של הציונות הדתית בשוץ, אך זו התחדשה אחרי החזרה מהגירוש.

(הערת המערכת: פרקים על פעילות תנועות הנוער – בית"ר, הנוער הציוני ובני עקיבא – בשוץ אחרי הגירוש אפשר למצוא גם בכתבות של יוצאי התנועות שכתבו על הנושא מריאות עיניהם/ן)

עלייה לפלשתינה לפני המלחמה (כתב שמחה וייסבוך)

הפעילות הציונית החלוצית בסוצ'בה צברה תאוצה ומספר רב של צעירים עלו ארצה, חלק מהם אחרי שעברו הכשרה. ב־1932 עלו לפלשתינה חמישה חברי בית"ר ביניהם בובי ומוניו טננבאום מסוצ'בה וארליך (מאילישטי), באופניים בדרך היבשה דרך טורקיה, סוריה ולבנון. כמו כן עלו קוקה טננבאום, א' אוגנשטיין, וו' הלר, בנימין ויינר, אלברט בק, בומה בליי, מלציא בליי, הנזי ודב בק, יעטי רוזנבלט, רוזנטל ואחרים. מטעם השומר הצעיר עלו המסגר גרוסמן והמהנדס דיקמן וממזרחי עלו ב' גפנר, גרינברג עם המשפחה, ו' פורר, ב' גולדשטיין, ריגלר ואחרים. כמו כן, עלה אריך קלופר שלמד חקלאות באוניברסיטה העברית תקופה מסוימת לפני שחזר לרומניה. יעקב פורר מסוצ'בה עלה כחלוץ, נפטר משחפת ונקבר בצפת ב־1942.

אף כי מספר הבקשות לעלייה הלך וגדל, השליט המנדטורי העניק רק סרטיפיקטים (כפי שנקראו אז) מועטים לעלייה. עוד לפני שהיטלר עלה לשלטון רבים מאוד רצו להימלט מרומניה ולעלות, ובמיוחד לפני גירושם לטרנסניסטריה. המדיניות הצבועה של "האלביון" בלמה מאוד את עלייתם וכך, רבים מיהודי סוצ'בה לא הצליחו לעלות, ונשארו להתמודד עם גורלם המר שצפה להם בגירוש.

פעילות ספורט יהודית בסוצ'בה (כתב שמחה וייסבוך)

ב־1912 נוסד ארגון "הכוח" על ידי ד"ר אדולף וגנר ובו ענפים בכדורגל וכדוריד. וב־1928 נחנך המועדון לספורט "הנצח", ובאותה שנה נחנך גם "מכבי" ובו ענפים בכדורגל, התעמלות וכדוריד לנשים. ספורטאים מהרבה ערים השתתפו ב"מכביאדה" שאורגנה בסוצ'בה. החברים הבולטים והפעילים בארגון היו ר' שלעפר, י' רוזנברג, ב' וייטמן ואחרים. בטניס שולחן יש לציין את פרדי הורוביץ המעולה ושחקן מוכשר אחר, ז' בלאושטיין.

הספורט הנפוץ ביותר בין יהודי סוצ'בה היה ללא ספק משחק המלכים, השחמט. אלוף העיר היה ישראל היבנר שהשתתף פעמיים במשחקי חצי הגמר אליפות המדינה, בבוקרשט (1955) ויאסי (1956) עם תוצאות מצוינות ואף גבר פעם על האומן הבינלאומי דולפי דרימר, לימים רקטור אוניברסיטה בבוקרשט. שחמטאים מוכשרים אחרים היו ד"ר טרטר, זאב הלר, ז' גנזלר וקופלוביץ'.

זוניו גנזלר

יהודי סוצ'בה והמפלגות השונות (כתב שמחה וייסבוך)

המפלגה הקומוניסטית

אף כי מפלגה זאת נאסרה ברומניה החל משנת 1922, היה קיים בסוצ'בה בין שתי המלחמות גרעין קומוניסטי. כמעט 90% מחבריה היו יהודים שחשבו שהקומוניזם

יפתור יחד עם בעיות העולם, גם את זו של היהודים. בתחילת העשור הרביעי פוליטיקאי רומני בשם ארג'נטויאנו (C. Argentoianu) הצהיר: "לא כל היהודים קומוניסטים, אבל כל הקומוניסטים יהודים הם". אמירה זו לא היתה מוגזמת לגבי העיר סוצ'בה. מספר צעירים אידיאליסטים כמו איזיו ראכמוט, א' נוסבראוך, וו' רול ועוד שהיו בין חבריה נידונו בחלקם למאסר (טוביה הילזנראט) ואחרים נכלאו במחנות (איזיו ראכמוט) או נשלחו למחנה הידוע לשמצה וופניארקה שבטרנסניסטריה שם בין היתר חלו בשיתוק (ב' כ"ץ) עקב אכילת אפונה למאכל בהמות. היו גם כאלה שנספו בכלא דופתנה כאשר התמוטט בזמן רעידת האדמה בלילה שבין 9–10 בנובמבר 1940 (ה' ויידנפלד, ליברמן).

צעירים קומוניסטים אחרים נסעו לספרד ללחום בשורת החזית העממית (זילברבוש, איזיו שפירא). בסביבות 1 במאי נערכו חיפושים בדירות ומעצרים נעשו מעשי פרובוקציה כמו בבית ספר תיכון לבנות דואמנה מריה (Doamna Maria), כאשר קצין שירות הביטחון (Isar) שהיה מנצח המקהלה הכניס בכוונה קטעים מהאינטרנציונל ולאחר מכן האשים תלמידות יהודיות ששרו את המנגינה הזו. עקב כך הוגשה תביעה משפטית (ה' שלעפר, ז' שפירא ואחרות) שהסתיימה בסחיטת כספים. במקרה אחר, בחיפוש שנעשה בעליית גג של יהודי "נמצא" דגל אדום. בעל הבית ושלושת בניו הועמדו בפני בית דין צבאי (א' בוגן האב ובניו פ' בוגן, ב' בוגן וז' בוגן). כמו כך "נמצאו" רובים במחסנים של ש' קליגר וב' שפירא. הכל נגמר בתשלום שוחד כבד.

המפלגה הסוציאל דמוקרטית

חלק מהיהודים היו פעילים במפלגה זו, שהיה לה תפקיד חשוב בחיים החברתיים והתרבותיים של התושבים היהודים. יושב ראש המפלגה היה המשפטן ד"ר ברוך שאפר, וחברים בולטים היו לייב ואייזיק רוטקופף, עו"ד ז' שור, מארטין האס, שמיל צנטנר, ז' הילזנראט, איזיו טיין, ברל דנקר, סנדר וברנהארד קרן שהיה גם מנהל החשבונות, שלוימה פראיר, בלאושטיין וקליין.

ד"ר שאפר כיהן גם כראש העירייה לפני מלחמת העולם הראשונה. ביוזמתו נבנתה תחנת החשמל ב־1911 וגם בוצע תיעול העיר. רק מעטים היו חברים בשתי המפלגות ההיסטוריות – הלאומית־חקלאית והליברלית.

המפלגה "ליגה להגנת האומה הנוצרית"

למפלגה זו (של א"ק קוזה) היתה כאמור מדיניות אנטי־יהודית מובהקת. בראש המפלגה במחוז סוצ'בה עמדו שני פרופסורים של בית הספר התיכון שטפאן הגדול

(Ştefan cel Mare). מתוך חמישה חברי הפרלמנט שקיבלה המפלגה בבחירות, אחד היה מסוצ'בה, פרופ' ג' קרלן. לסוצ'בה היה גם סנטור קוזיסט, גם הוא פרופ' באותו תיכון – פולוקושרו (Polocuşeru). התלמידים היהודים סבלו רבות מהפרופסורים הללו שהקשו עליהם לעבור את הבחינות ושמו להם למטרה להכשיל אותם.

המפלגה היהודית

בבחירות לפרלמנט במאי 1926 נבחר ד"ר מאיר אבנר (Ebner) כציר וד"ר קליגר כסנטור (שנייהם מצ'רנוביץ) מטעם המפלגות ההיסטוריות.

בחודש פברואר 1926 נוסדה בבוקרשט המפלגה היהודית שהתחילה לתפקד חלקית ב־1928. ב־1930 כתוצאה מהתפרצויות אנטישמיות שהסתיימו בסוצ'בה בשוד חנויות במיוחד ברחוב בוסנצ'י, הוקמה המועצה העליונה היהודית שהגישה תזכיר למלך קרול השני. בבחירות לפרלמנט שב־1931 הצביעו הרוב המכריע של יהודי סוצ'בה בעד המפלגה היהודית אשר התחילה לתפקד בפועל ב־4 במאי 1931.

מרשימת המפלגה נכנסו לפרלמנט 5 צירים מתוכם 3 מבוקובינה. בסוצ'בה קיבלה המפלגה 1368 קולות בבחירות בשנת 1931, ו־1278 קולות ב־1932. המפלגה השיגה סבסוד מטעם הממשלה למעונות הסטודנטים, הנחה של 75% לאגרת דרכון לעולים והקלות לארגון תנועות ציוניות לנוער.

בין הצעירים שלמדו בחו"ל היתה מגמה להישאר שם אחרי סיום הלימודים, נוכח הקשיים הצפויים למצוא מקום עבודה כפקידי מדינה בארץ מולדתם. וכך נשארו פרופ' מרדינגר, ד"ר א' רוזנר, ד"ר שאפר, גלאזר, ארונוביץ ואחרים.

חיי הדת בסוצ'בה (כתבו שמחה וייסבוך ויהודה טננהאוס)

בתי כנסת בעיר סוצ'בה

היו בסוצ'בה עשרה בתי כנסת ובהם מניינים של בוקר וערב. בית הכנסת הגדול, ה"טמפל", נבנה בתחילת המאה ה־19 (אבן הפינה הונחה על ידי הרב חיים טירר מצ'רנוביץ). החזן הראשון היה מנשה מאס מרוסיה ואחריו כיהן כחזן י' ספקטור וכבעל תפילה שרול אבנר, תלמודאי נודע. האפוטרופוס של ה"טמפל" היה מנדל אייזנברג וחברי ההנהלה היו הרמן ביינר (סרן פעיל בצבא האוסטרי), בעל מפעל לעור סולומון שטרנליב, סוחר ברזלים שאייע לנגר, מנדל בוגן, מאיר רוזנשטוק,

מארקוס קאן, אייזיק גרינברג, אלטר גרינברג, ליפא פרנקל, פאבל הולדנגרבר והרש דוד. בית המדרש הגדול נוסד ב־1860 על ידי הרש לאנגר ויעקב בער ויידנפלד.

בית הכנסת חברה ג"ח (גמילות חסידים) נוסד ב־1870, חודש בשנת 1910 ושופץ שוב ושוב בשנים 1929, 1975 ו־1983. את ארון הקודש פיסל בעל מלאכה מקומי והקירות קושטו על ידי האומן נוסיק במחזות תנ"כיים. בין בעלי התפילה השונים בלטו במיוחד אשר רייכר, יוסף גליקמן, אפרים וייסבוך, ברל ליקוורניק ושמחה שטטנר. מתוך כל בתי הכנסת שהיו בסוצ'בה זה היחיד שנשאר עד היום, כל יתר בתי הכנסת נהרסו על ידי השלטונות הקומוניסטיים.

בית הכנסת "חברת תהלים" נוסד על ידי משה מריאן, ו"בית כנסת החייטים" על ידי אייזיק רוטקופף. ה"וויז'ניצר קלאוס" נוסד על ידי מרדכי טננהאוס ובית כנסת "סדגורה" על ידי מרדכי לייב שפראן, וולף סיגל ויונאס שמלבאך שתרמו את הקרקע. נוסף לאלו היו גם בית המדרש הגדול, בית כנסת הוותיקים וכן אלה של הרבנים הגר ומוסקוביץ. עד לגירוש היהודים באוקטובר 1941, כל בתי הכנסת שבעיר היו מלאים עד אפס מקום בחגים פסח, שבועות, ראש השנה, יום כיפור וסוכות.

בחודש אלול נהרו המוני התושבים לבתי עלמין. בשבתות וחגים חבשו חלקם שטריימל ולבשו קפטן וביום כיפור קיטל. בימי שבת כל המסחר הופסק ורוב החנויות היו סגורות, וזאת אף כי לא היה קיים שום חוק עזר בנדון. הדתיים נהגו לקום ערב ימים הנוראים לפנות בוקר וללכת לבתי הכנסת לסליחות. וביום הראשון של ראש השנה (כאשר חל ביום חול) הלכו לנחל ("גירלה" שלמרגלות המצודה) למנהג "תשליך" שבו הם ניערו את כיסי הבגדים כאקט סמלי לניעור העוונות שדבקו בהם בשנה שחלפה וביקשו מחילה עליהם. בערב יום כיפור נאספו בבתי כנסת תרומות לעניים, ולקרן קיימת, קרן תל־חי ועוד. בתום תפילת נעילה הרבה משפחות מיהרו לתקוע יתד ראשונה לקראת חג הסוכות, לקיום הפסוק "ילכו מחיל אל חיל". בחג הסוכות היה בדרך כלל בכל בית כנסת לפחות אתרוג אחד שהגיע מארץ ישראל, ובשמחת תורה בזמן ההקפות, הילדים הצטרפו לתהלוכת ההקפות כשהם נושאים דגלונים מיוחדים, והקהל יוצא בשירה ובריקודים עם ספרי תורה.

בסוצ'בה היתה קהילה עניפה עם ועד קהילה שדאג לצרכים הדתיים של היהודים, שמרביתם היו שומרי מסורת. הקהילה העסיקה את הדיין גרשון שטטנר. כמו כן היו שוחטים: שכטר, ארליך, גנוט, ונוסבאום. המשחטה לעופות שבמרכז העיר וזו של בהמות למרגלות מצודת "שטפאן צ'ל מרה", סיפקו בשר כשר לקהילה.

הקהילה החזיקה גן ילדים בניהולה של הגננת בלאנקה איזוליס ואטל קרפ־שפירא (שנפטרה בסיביר) ותלמוד תורה שהיה בבניין שנתרם לקהילה על ידי משפחת פוגל

(איציק ורגינה). למדו שם חומש, גמרא ועברית. המורים היו גויכמן, וייסבוך, מילר וקרטן. היו בעיר מספר תלמודאים כמו וייסבוך, נוסבראוך, בקל, וייסברג, ראוכברגר מאיר "דער פוילישר" ועוד והיו מורים שהחזיקו "חיידרים" כמו קאלכשטיין וכאלה שנתנו שעורים פרטיים כמו וייסבוך, גוטליב, פייביש מלמד, וייסברג ובלום.

בבניין סמוך לזה של הקהילה היהודית היה בשנות ה־20 בית ספר תיכון יהודי מוכר על ידי השלטונות. שפת הלימוד היתה רומנית על פי החוק משנת 1925 אך המורים היו ברובם יהודים: נ' דלפן, הלפרן, גב' ד"ר לוי, שטיינהאוזר, טראונר, וולדמן ועוד.

גן הילדים היהודי מחזור 1935. מימין: שורה עליונה – ?, ?, ?, קולבר, חנה לרנר; שורה שניה – אסתר לרנר, פנציה שוורץ, ?, זלוצ'ובר; שורה שלישית – טפר, ולצר, הגננת בלנקה איזוליס, רום, אסתר היבנר; יושבים – מרדכי גרוס, אריה קוסטינר, בסלר, רודיך, ?, צוויבל

בית המרחץ היחיד במשך שנים רבות (שכלל מקווה) היה של הקהילה. היו בעיר שני בתי עלמין, הישן (שנסגר בסוף המאה ה־19) והחדש, עבורו הוקצה בשנת 1892 לקהילה היהודית מגרש שנמצא מול בית הקברות הנוצרי. שם מצאו קבר אחים של יהודים שנרצחו על קידוש השם ב־1940 בזאהארשטי (Zahareşti) על ידי חיילים תחת פיקודו של הסרן הפושע קארפ. בשנת 1941 תחת חסות הקהילה הוצאו עצמותיהם ונקברו בבית העלמין היהודי. סמוך לקבר הזה נטמנו גם סבונים

שעשו בני בלייעל היטלריסטים ימ"ש (R.J.F. – Rein Juden Fett), מיהודים שנרצחו. בבית העלמין החדש נמצאים גם הקברים של רבנים שכיהנו בעיר.

לא רחוק מבית העלמין הישן, בגבעה בפאתי העיר נמצאו שרידי מצבות ועליהן אותיות עבריות. על אחת אפשר היה לקרוא את השם "חנה". כנראה שזה היה בית עלמין הוותיק ביותר בעיר עם תחילת היישוב היהודי. יום אחד בסוף שנות ה־60, תחת שלטון צ'אושסקו והמפלגה הקומוניסטית, נקרא מר אפרים וייסבוך כנציג הקהילה היהודית, למשכן המפלגה ונדרש להסכים לסלילת כביש שיעבור בתוך בית העלמין הישן. למרות הלחץ שהופעל, הוא דחה על הסף דרישה זו שמשמעותה חילול בית העלמין. עקב סירובו הנמרץ, פנו לשלטונות שבבירה וביקשו שפקיד בכיר יבוא משם כדי להכריע בנדון. ואכן כעבור מספר ימים הופיע בעיר נציג משרד הדתות ששמע את טענות שני הצדדים ופסק שאין חובה שהכביש המתוכנן יהיה ישר כסרגל שהרי יש במדינה אין ספור כבישים עוקפים.

התארגנות לעזרה הדדית

1. מוסד גמילות החסד

גם בזמנו קיבלו הבנקים פקדונות תמורת ריבית ונתנו הלוואות בריבית, מותנות במתן ביטחונות הולמים. המושג "משיכת יתר" לא היה מוכר.

כאשר סוחר נזקק לסכום כסף לתקופה קצרה, הוא היה פונה לסוחר מכר אחר ומבקש גמילות חסד – הלוואת קצרת מועד וללא ריבית. לרוב היה נענה ומקבל את הסכום הדרוש כולו או מקצתו, בצורה דיסקרטית ולעתים אפילו ללא שטר או מסמך כתוב, אלא רק על סמך האמון ששרר בין הלווה למלווה. כמובן שזה היה מבוסס על הדדיות וזה משמש דוגמה טובה לאמון וסולידריות ששררו בין רוב היהודים בקהילה.

2. איסוף כסף לנצרך

צורה אחרת של עזרה התקיימה כשמישהו היה זקוק לסכום רציני שמעבר ליכולתו, עקב מחלה או צרה אחרת. אז היה מתארגן איסוף אנונימי של הכסף על ידי שני חברי קהילה מכובדים, שהיו עוברים בין החנויות ומבקשים תרומה מבלי לפרט למי ועבור מה היא מיועדת. ככל שהמתרימים היו מכובדים יותר כך היו התרומות גדולות יותר.

ב־1940 כשהגיעו לעיר היהודים שגורשו מכפרי האזור, יצאו אנשי הקהילה לגיוס תרומות עבורם. העיר חולקה לרחובות שבהם סיירו זוגות המתרימים והכסף שנאסף חולק בין המגורשים הנזקקים.

רבנים אנשי שם

העיר סוצ'בה התברכה ברבנים גאונים שנולדו או כיהנו בעיר והטביעו את חותמם לא רק על העיר, אלא גם על קהילות יהודיות רבות ברחבי העולם. לשניים מהם (הרבי יעקב מוסקוביץ' ורבי חיים הגר) היו בתי כנסת משלהם.

רבי חיים הגר זצ"ל (כתב אריה בן שלמה קוסטינר)

רבי חיים הגר היה בנו של רבי משה הגר שיסד את החצר בשוץ בשנת תרנ"ג (1892) שברחוב צ'יפריאן פורומבסקו. רבי משה היה נכדו של הרבי מנחם מנדל זצ"ל מוויז'ניץ הידוע בשם "צמח צדיק" על שם ספרו על התורה והמועדים. זקני חסידיו שקראו לו בחיבה ר' מוישלה זוכרים את תפילתו הנעימה ואת השמחה ששררה בשבתות ובחגים. בחצרו של רבי חיים ובבית המדרש המרווח התרכז חלק גדול של השמנה וסלתה של יהודי העיר. בחגים ובימים הנוראים, בקולו הערב בנוסך ויז'ניץ המקורי, היה רבי חיים, בעוברו לפני התיבה, מלהיב את חסידיו. ר' אשר רייכר בעל קורא ובעל תפילה מעולה הרעיד את חלונות בית הכנסת בהכרזתו "כתר" בתפילת מוסף של שבת וחגים. בברכת כוהנים תפסו את כל כותל המזרחי משפחות שטרנליב ופליק. בכל שלושת הרגלים ר' הרש וייסברוד, נעים זמירות, היה שר עם מקהלה את הפיוט "י־ה א־לי". את מסיבות נעילת החג, ה"טיש" של האדמו"ר היה מפאר בדברי תורה ר' יעקב שמשון שפירא, אביו של ר' מאיר שפירא, ידוע כבר בצעירותו כ "עילוי משוץ", מייסד ישיבת חכמי לובלין. ההקפות בשמחת תורה היו מפורסמות בהקפם ובשמחתם. רבים מבני העיר מבתי כנסת אחרים באו לחזות ולהשתתף בשמחת החסידים.

השוחטים של העיר גם היו בין מתפללי בית המדרש: ר' נחמן שכטר שוחט ומוהל, ר' יוסל נוסבוים בעל תפילה נעים, ר' אברהם דוננפלד, ר' יהושע גנוט סופר סת"מ. מבין בעלי הבתים זכורים לי: ליזר רוקנשטין ובנו ברוך, אלימלך זינגר עם בניו ברוך ומשה, זרח ארליך, אברהם אלתר ואחיו משה מיכאל קוסטינר ובניהם, יוסל וברוך אלתר שהחזיקו בעיסקם קופת גמ"ח ממנה הילוו כל יום רביעי הלוואות לסוחרים הזעירים, מנדל קרצנר ועוד.

זכורה לי שבת מיוחדת שבה הגיע לשוץ האדמו"ר מנחם מנדל מווישוב בנו של הרה"צ ר' ישראל זצ"ל מוויז'ניץ. חסידים התאספו מקרוב ומרחוק. בית המדרש היה גדוש קהל, עד שנאלצו לחבר אליו את עזרת הנשים. הטיש והניגונים הערבים נמשכו עד אור הבוקר. רבי חיים הוגלה עם משפחתו, הרבנית רוחלה משושלת מז'יבוש והבת מרים למורפה שבטרנסניסטריה שם נפטרה הרבנית והובאה למנוחות בבית הקברות בעיירה.

מהגירוש חזר רבי חיים לשוץ, התחתן שנית עם רחל פרוכטר והמשיך לנהל את חסידות שוץ־ויז'ניץ. החסידים התקבצו מדי יום לתפילות ולימוד תורה בבית הכנסת שב"חצר". בחצר היה גם בוסתן מפורסם להנאת צעירי המקום. בשנת 1950 עלה הרב ארצה יחד עם בני משפחתו, השתקע בחיפה ובבית הכנסת ברח' עומר אל מוכתר ואחר כך ברח' הרצל ריכז סביבו את חסידיו יוצאי שוץ. בשלב מאוחר יותר עזב הרב את חיפה ועבר לבני ברק שם נפטר בשיבה טובה ב – כ"ד טבת תשל"ז.

הרב חיים הגר ז"ל

הרב משה חיים לאו ז"ל

רבי משה חיים לאו מפיוטרקוב זצ"ל (כתב מאיר קוסטינר)

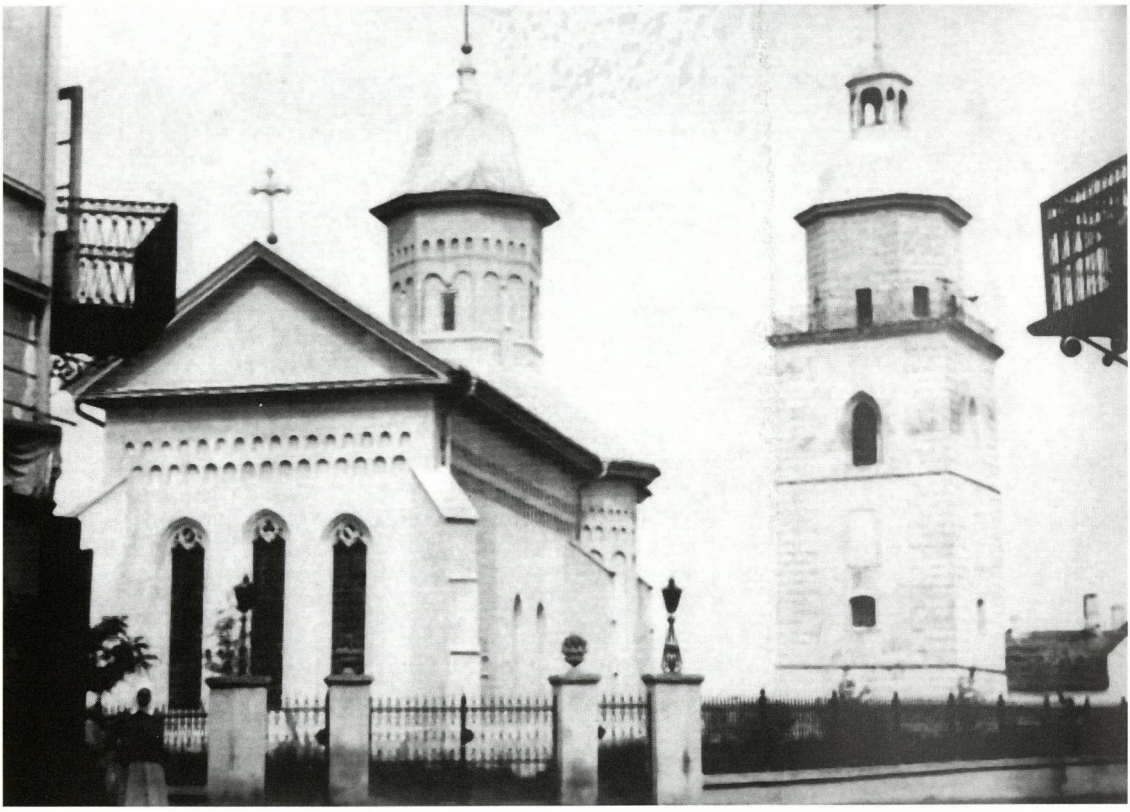
הגאון משה חיים לאו כיהן כרב העיר שוץ בשנים תר"פ–תרפ"ח (1920–1928). הוא היה בן לשושלת רבנים שנמשכה עשרות שנות דור שקצרה היריעה מלתאר אותה אבל נזכיר כמה אישים מהדורות האחרונים. סבא רבא שלו, רבי ישעיהו הלוי סגל בעל הט"ז (על שם ספרו "טורי זהב"), היה רבה של פרוביז'נה. סבו, אבי אמו היה הגאון רבי שמואל יצחק שור, רבה של מונסטרישץ, שעל שמו נקרא ספרו (שו"ת) "מנחת ש"י" והיה מגדולי המשיבים בדורו. קיים גם קשר משפחתי לשוץ או יותר נכון לגאון יליד שוץ, רבי מאיר שפירא זצ"ל (ראה כתבה נפרדת בפרק זה). אמו, מרגלית נישאה לאביו רבי יעקב שמשון שפירא והיא נכדתו של ה "מנחת ש"י". אביה, דודו של רבי משה חיים לאו, הרב אברהם צבי שור היה ראש אב בית הדין בבד"ץ החסידים בירושלים.

רבי משה חיים לאו היה חתנו של רבי ישראל הגר מוויז'ניץ בעל "אהבת ישראל". הוא הוסמך בגיל 27 כרב וכהונתו הראשונה היתה בשוץ. כאן הוא יסד "תלמוד

כנסיית דומיטרו הקדוש בסוצ'בה

בית הספר התיכון שטֶפאן צֶ'ל מַרֶה

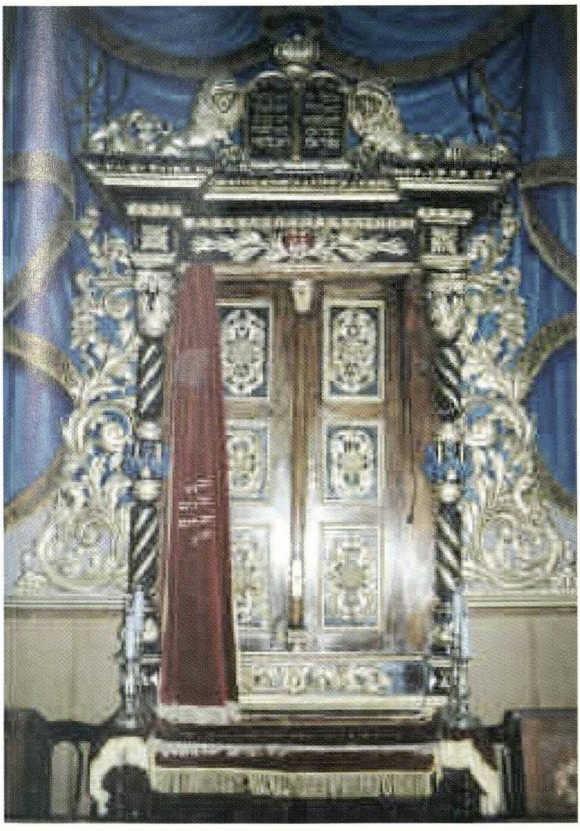

בית הכנסת חברה ג"ח

בית הכנסת חברה ג"ח – דלת כניסה

בית הכנסת חברה ג"ח – ארון הקודש

הנהלת בית המדרש **חברה ג"ח** בשנת 1929

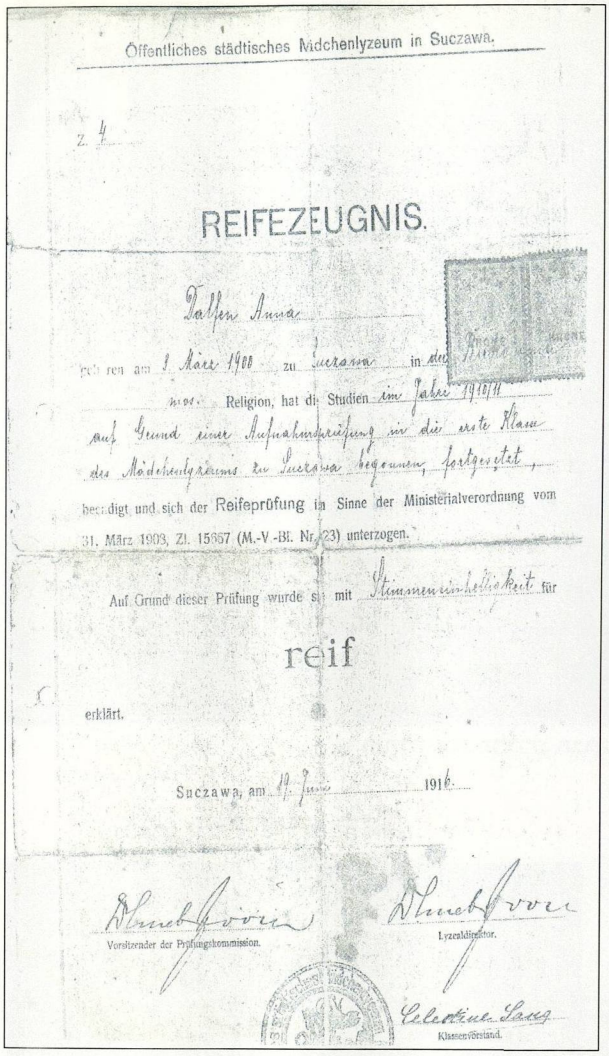
בית הכנסת ויז'ניץ

בית הכנסת סדיגורה

תעודת בגרות (1916) של אנה דלפן (לימים ויינר)

Öffentliches städtisches Mädchenlyzeum in Suczawa.

z. 4

REIFEZEUGNIS.

Dalfen Anna

geboren am 1 März 1900 zu Suczawa in der

Bukowina, Religion, hat die Studien im Jahre 1910/11

auf Grund einer Aufnahmeprüfung in die erste Klasse

des Mädchenlyzeums zu Suczawa begonnen, fortgesetzt,

beendigt und sich der Reifeprüfung im Sinne der Ministerialverordnung vom

31. März 1903, Zl. 15857 (M.-V.-Bl. Nr. 23) unterzogen.

Auf Grund dieser Prüfung wurde sie mit Stimmeneinhelligkeit für

reif

erklärt.

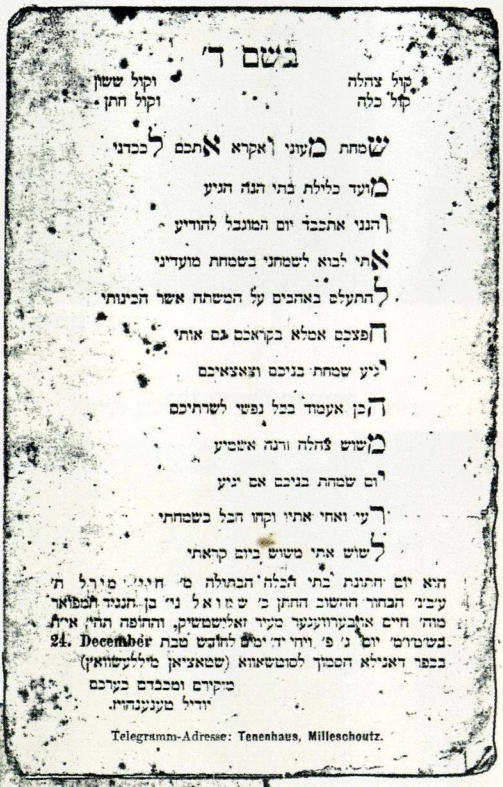
Suczawa, am 17. Juni 1916.

Vorsitzender der Prüfungskommission.

Lyzealdirektor.

Klassenverband.

הזמנה לחתונת מירל טננהויז ושמואל אוברווגר (1900)

בשם ד'

קול צהלה וקול ששון
קול כלה וקול חתן

שמחת מעוני ואקרא אתכם לכבדני

מועד כלילת בתי הנה הגיע

והנני אתכבד יום המוגבל להודיע

אתי לבוא לשמחני בשמחת מועדיני

להתעלם באהבים על המשתה אשר הכינותי

הפצכם אטלא בקראכם גם אותי

יגיע שמחת בניכם ונאצאיכם

הבן אעמוד בכל נפשי לשרתיכם

משוש צהלה ורנה אשמיע

גם שמחת בניכם אם יגיע

רעי ואחי אתי וקחו חבל בשמחתי

לשוש אתי משוש ביום קראתי

הוא יום תתנת בתי חכלה הבתולה מ' חיי' מירל ת'
ע"ב בחבר החשוב התתן כ' שמואל ני' בן חנניד תמפואר
מוה' חיים אלבערווענער מעיר זאלישטשיק, והחופה תהי' ביום
24. December בשעהרמ' ג' פ' ויהי יד' שעה לחפש טבת
בבפר דאנילא הסמוך לסטשאווא (שטאציאן מילעשקוץ)

מיקרים ומכבדם בעדכם
יחידל מענענהויז.

Telegramm-Adresse: Tenenhaus, Milleschoutz.

בעזהי"

קול חתן וקול כלה

אתכבד לזהר פניכם לשמחני בבואכם ליום שמחתי היא כלילת בני
הרתן היקר

בער שמואל ני

עב"ג הכלה היקרה

פרה מירל תחי

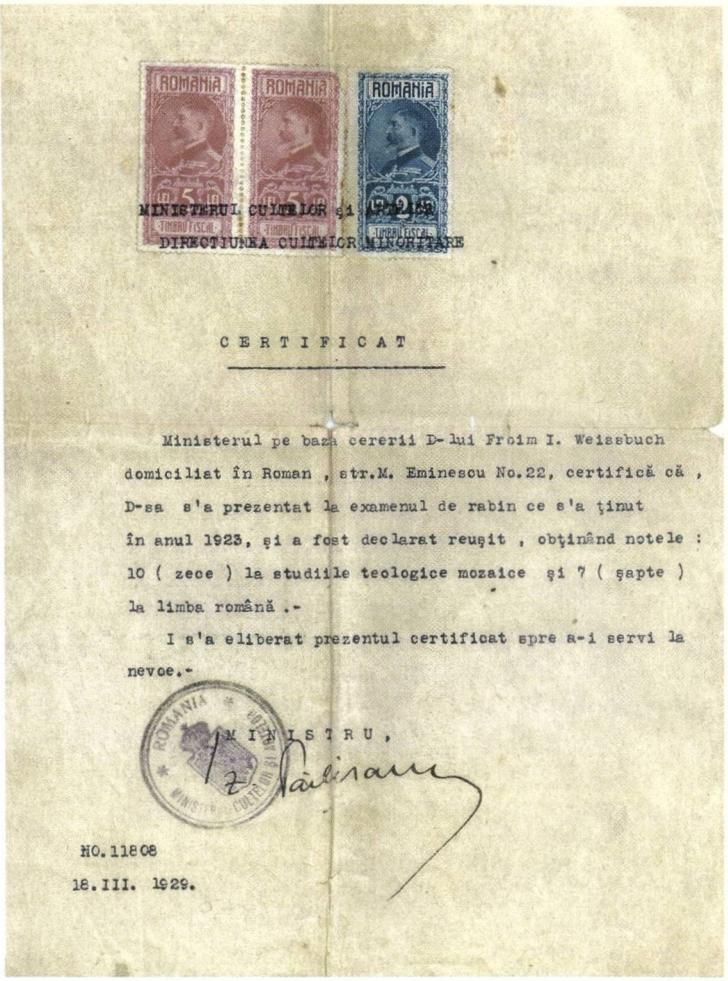
בת הגגיד המפואר מוה' יהודא שלענהויז מקי סטשאווא ני'
החופה תהי' איה ביום ג' כשעה טרם פרשה ויהי אם 24 דעצעמבער 6 אדער אחר הצהרים
בכפר דאנילא

תלגרמות: אבערווענער סטשאווא

ידידכם
חיים אבערווענער וזונתו

גלאסם, ואלעשטשיק.

אשור על עמידה בבחינה לרבנות של אפרים וייסבוך

MINISTERUL CULTELOR şi [illegible]
DIRECTIUNEA CULTELOR MINORITARE

C E R T I F I C A T

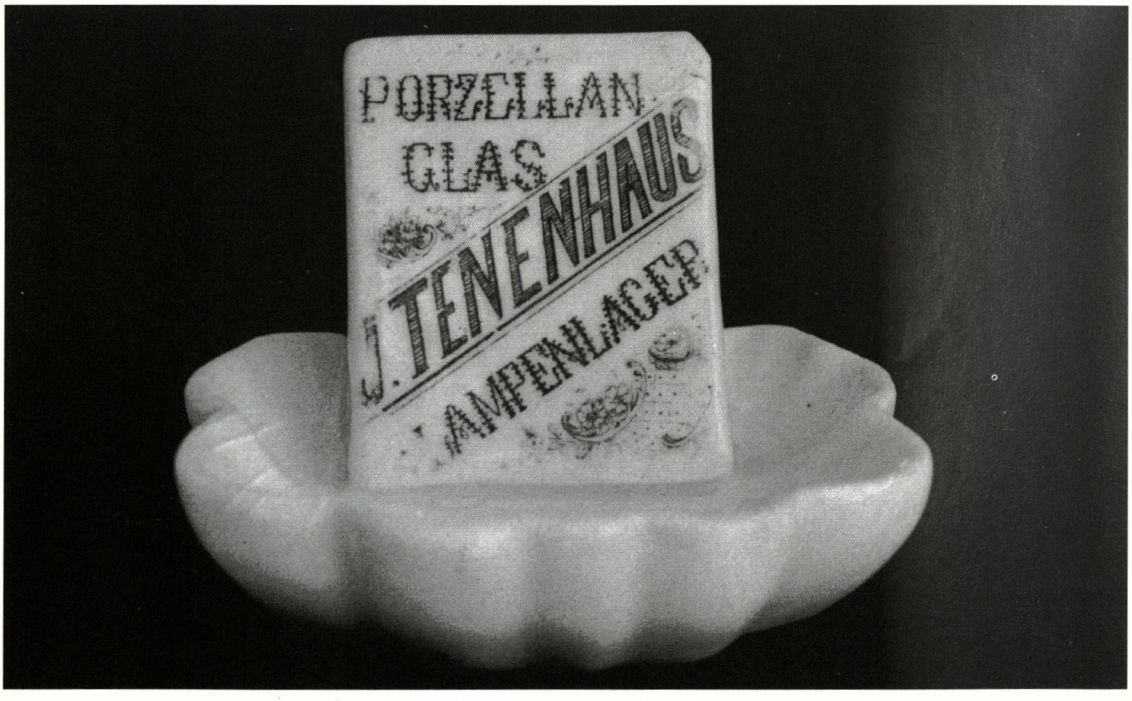
Ministerul pe baza cererii D-lui Froim I. Weissbuch domiciliat în Roman , str.M. Eminescu No.22, certifică că , D-sa s'a prezentat la examenul de rabin ce s'a ţinut în anul 1923, şi a fost declarat reuşit , obţinând notele : 10 (zece) la studiile teologice mozaice şi 7 (şapte) la limba română .-

I s'a eliberat prezentul certificat spre a-i servi la nevoe.-

M I N I S T R U ,

NO. 11808
18. III. 1929.

פרסומת בצורת מאפרה מהמאה ה־19

למעלה: די יידישע גאס בסוצ'בה
למטה: בית הספר התיכון היהודי – 1945

תלמידים בבית הספר למסחר – 1936.
מימין: עומדים – נחמיה קוסטינר, דוד בקל; יושבים – יצחק קוסטינר, יצחק קרצנר, שלמה צוויבל

יעקב ליינבורד וחבריו 1937.
מימין: עומדים – נציו ברנשטיין, מוניו פליג, יעקב ליינבורד; יושב – פולדי קרן

בית הקהילה בסוצ'בה

תורה" העביר שיעורים יומיים בגפ"ת ושיעורי ערב לבעלי בתים, אחרי יום עבודתם. הוא דאג לקרב את הנוער לתורה וליהדות, ופיתח יחסי ידידות מעבר ליחסים בין רב לצאן מרעיתו. אחד המקורבים אליו היה שלמה קוסטינר. הוא היה בקשר עם רבי משה חיים גם בימים האפלים של הגטו בפיוטרקוב.

משוץ המשיך לכהן כרב בערים פרשוב ופיוטרקוב, היה ממנהיגי יהדות פולין ומראשי הרבנים בפולין. רבי משה חיים זצ"ל – הי"ד נספה בשואה. בנו מזווג שני, רבי ישראל מאיר לאו, כיהן כרב ראשי לישראל וחתן פרס ישראל לשנת תשס"ה על מפעל חייו לקירוב לבבות, נבחר ב־2005 שנית לרב ראשי של תל אביב יפו וספרו "אל תשלח ידך אל הנער" (הוצ' ידיעות אחרונות – ספרי חמד, 2005) זכה לשבחים רבים ולקהל קוראים רב.

רבי יעקב (יענקל'ה) מוסקוביץ זצ"ל (כתב מרדכי גרוס)

נצר לשושלת ר' מאיר מפרימשלן (1780–1850)

בתו של מאיר מפרימשלן, מרים חיה ע"ה, היתה נשואה לר' יואל זצ"ל שנפטר בשנת 1886. היא האריכה ימים יותר מבעלה והיתה ידועה כבעלת מופת בעזרת מקל שקיבלה בירושה מאביה וביקשה להניחו בקברה כדי שיגן על העיר. ואמנם במלחמת העולם הראשונה כל העיירות מסביב נשרפו פרט לסוצ'בה שנשארה שלמה.

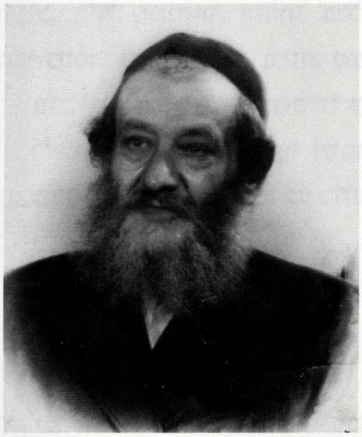
הצדקת היתה נכנסת בערב לבית כנסת, פותחת את ארון הקודש ושופכת את לבה לפני בורא העולם, ומבקשת שכל אלה שהגישו בקשות באותו יום יצליחו. היא הלכה לעולמה בכ"ה באדר תרס"ג (1903). על קברה הוקם אוהל בבית העלמין הישן בסוצ'בה שקיים עד היום ומוקף בחומה. לצדה נקברו בניה, ר' יעקב שלמה זצ"ל (מגורה הומור) ור' מאיר זצ"ל, אביו של ר' יענקל'ה. בשנת תשל"ה (1975) הובאו שלוש הגופות עם המצבות המקוריות ונקברו בהר הזיתים בחלקת כולל גליציה. המבצע הוצא לפועל על ידי הרב מ' פרנקל זצ"ל, לימים רבה של כרמל הצרפתי בחיפה, שהיה בעלה של מרים יהודית, הבת של רבי יעקב (יענקל'ה) מוסקוביץ.

רבי יענקל'ה ניהל חצר שבמרכזה בית כנסת רחב ידיים עם קהל גדול של מתפללים ושל תלמידי חכמים ששקדו בו על לימודי קודש.

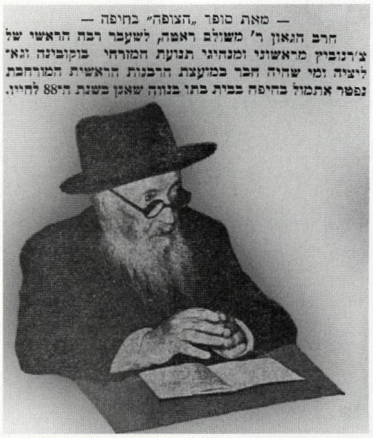
הרבי יענקל'ה הוגלה עם משפחתו לטרנסניסטריה והגיע לשארגורוד. הוא שרד את השואה וחזר משם לסוצ'בה, היה ידוע כבעל צדקה. בביתם עבדה טבחית שהכינה אוכל לכל דיכפין ואת הכסף שנכנס לביתו חילק לצדקה.

הוא זכה לעלות ארצה, השתקע בחיפה והקים בית כנסת ברח' הלל. לאחר

פטירתו, סרב בנו יחידו זלמן לייב ז"ל לנהל עדה אבל היה ידוע כבעל צדקה גדול. הוא כיהן כמזכיר המועצה הדתית בחיפה והקים משפחה לתפארת. הבת מרים יהודית ע"ה השאירה אחריה משפחה ענפה בארץ.

רבי יעקב מוסקוביץ ז"ל

— מאת סופר „הצופה" בחיפה —

הרב הגאון ר' משולם ראפה, לשעבר רבה הראשי של צ'רנוביץ מראשוני ומנהיגי תנועת המזרחי בוקובינה וגאי־ליציה ומי שהיה חבר במועצת הרבנות הראשית המזרחית, נפטר אתמול בחיפה בבית בתו בגווה שאגן בשנת ה־88 לחייו.

הרב משולם ראטה ז"ל

הרב משולם ראטה זצ"ל (כתב מרדכי גרוס)

העילוי מהורודנקה

הרב נולד בשנת תרנ"ה (1875) בעיר הורודנקה (גליציה) וכבר בהגיעו למצוות יצא שמעו בעולם היהודי כ"עילוי מהורודנקה". הוא נבחר כעבור מספר שנים כרב עיר מולדתו ומכל קצווי תבל פנו אליו בשאלות סבוכות בענייני הלכה. הרב האמין בחשיבותה של מדינה יהודית והזדהה עם הציונות הדתית, עם תנועת המזרחי שמטעמה אף נבחר כנציג לקונגרס הציוני ואף היה מועמד לסֵיים (הפרלמנט הפולני). הוא עבר לכהן כרב העיר חרוסטקוב אולם נאלץ לעזוב עקב היותו ציוני. משם עבר לכהן כרב העיר סוצ'בה (שוץ) בשנת תרפ"ט (1929). יצחק קוסטינר זוכר שהוא וכל ילדי הגן היהודי בהנהלתה של ה"דודה" איזוליס הקבילו את פני הרב עם דגלוני כחול לבן.

ר' ישראל לבנון בספרו "מצא חן במדבר" מספר שראה כיצד הרב מסוצ'בה לומד תורה: "בחצות הליל עמד הרב משולם ראטה ז"ל ליד שולחן עמוס ספרים, מעיין, מדפדף ודולה פנינים מן התלמוד. כך בכל לילה ולילה "לא הוה פָּסֵק פומֵיה מגירסא"." הרב ראטה כיהן כרב העיר סוצ'בה במשך כ־10 שנים ועבר אחר כך לכהן כרב העיר צ'רנוביץ, עיר הבירה של בוקובינה, שם יסד בין היתר בית מדרש לרבנים

אורתודוכסים. בשנת 1943 (תש"ג) הצליח לעבור לבוקרשט והביא איתו כתבי יד רבים. הוא פנה למר ישראל לבנון ז"ל בבקשה להציל את כתביו וזה אכן הצליח להעביר את כולם ארצה. בי"ד בסיוון תש"ד (1944) עלה הרב ארצה דרך ראש הנקרה.

עם הכרזת המדינה פָּסק הלכה שיש לאמר הלל שלם ביום העצמאות, פסיקה שנתקבלה בחוגים הדתיים הלאומיים. הרבנים הראשיים לישראל הגרא"ה הרצוג והגרב"צ עוזיאל כיבדו את גאוניותו של הרב ראטה ומינוהו כאב בית הדין הרבני הגדול בירושלים. לדברי הרב הרצוג "הכול מודים שאין בדורנו גדול בתורה מהרב משולם ראטה".

הוא חיבר ספרים רבים ובין היתר את הספר "קול מבשר". הרב ראטה החזיר את נשמתו הטהורה לבוראו בכ"ו בכסלו תשכ"ג (1963) בשנת ה־88 לחייו. עשר שנים לפטירתו הונחה אבן הפינה להקמת קריית קול מבשר (ע"ש ספרו) במבשרת ציון ליד ירושלים. יהי זכרו ברוך.

רבי יהודה מאיר שפירא זצ"ל (כתב מרדכי גרוס)

בעיר סוצ'בה, עיר ואם בישראל, נולד בז' באדר תרמ"ז (1887) הילד יהודה מאיר להוריו ר' יעקב שמשון וזוגתו מרגלא. משפחתו מיוצאי קהילות שו"ם (שפייאר, ורמיזא, מגנצא) ועל כן נקראת המשפחה שפירא.

הרב יהודה מאיר שפירא ז"ל

מחצבתו מצד אבא, ר' נתן נטע שפירא ור' פנחס מקוריץ, ומצד אמא הב"ח – והט"ז. רבבות נהרו אחריו ודבקו בו רבנים נאמנים. הוא המחולל של "הדף היומי" והחל בראש השנה תרפ"ד (1924) נפתח הלוח החדש של הדף היומי הנלמד בכל חמש היבשות. בשנת תשס"ה (2005) סיימו היהודים בכל העולם את המחזור ה־11 של הדף היומי.

בל"ג בעומר תרפ"ד (1924) הונחה אבן הפינה ל"ישיבת חכמי לובלין". ר' יהודה מאיר היה גאון בהלכה, אומן הפלפול והדרש, השירה והפיוט. הוא היה גם מנהיג מדיני וכיהן במשך שלוש שנים בסֵיים הפולני וכמו כן היה רב בלובלין.

פעם שאל אותו ציר הסֵיים הפולני מה במנהג אכילת ביצה קשה בפסח? השיב לו ר' יהודה מאיר "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ", כלומר ביצה המתבשלת יותר מתקשה והיהודים ככל שהם נרדפים יותר, הם מתחשלים יותר ויותר.

במסיבה בארצות הברית שאל יהודי מה הוא יכול להרוויח אם ישקיע כסף בבניין ישיבה. הרב ענה שתמורת מאה אלף דולר הוא מוכר לו את חלקו בעולם הבא, למען הקמת ישיבת חכמי לובלין. כשהחליט להקים פנימייה ליד הישיבה פנה לגאון ר' משולם ראטה מרא דאתרא בסוצ'בה וביקש ממנו תוכנית לימודים.

בשנת תרצ"ג 1933 נעתר לכהן בקהילת לודז' בתנאי שיפרנסו את הישיבה הגדולה בלובלין. הוא נקטף בדמי ימיו בשנת 47 לחיו ב–ו' במרחשוון תרצ"ד (1934). שכונת "זיכרון מאיר" בבני ברק נקראת על שמו.

היהודים ברומניה ובסוצ'בה בין שתי מלחמות העולם

(כתב שמחה וייסבוך)

בתום מלחמת העולם הראשונה ולאחר חוזה ורסאי שכפה על רומניה משטר דמוקרטי ומתן שוויון זכויות לכל המיעוטים הלאומיים וליהודים בכלל, במיוחד באזורים שסופחו (בוקובינה, טרנסילבניה, בסראביה וחלק הדרומי של דוברוג'יה), כיבדו הממשלות הרומניות השונות פחות או יותר את ההתחייבות, על אף המסורת האנטישמית של רומניה. יחד עם זאת ניסו השלטונות לסלק או להפחית את נוכחות היהודים בחיי הציבור בעיקר בקרב הסטודנטים; כך לדוגמה, ב־10 בנובמבר 1926 נורה למוות הסטודנט היהודי דוד פליק על ידי סטודנט רומני ניקולאיה טוטו. בהוראת ממשלת אברסקו־גוגה, בית הדין של סוצ'בה לא ערך משפט, ובסופו של דבר הועבר לבית משפט שבקימפולונג, ושם זוכה הרוצח. חבריו ה"לגיונרים" הוליכוהו לבוקרשט בתהלוכת ניצחון ולימים עלה טוטו לגדולה כמנהיג "משמר הברזל".

בין שתי המלחמות פעלו ברומניה מפלגות אנטישמיות קיצוניות שהסיתו בעתוניהם נגד היהודים. מפלגת "משמר הברזל" (Garda de Fier) נוסדה ב־1927 ונודעה לאחר מכן גם בשם "הלגיונרים" או "הכול למען המולדת" והיתה בעלת אידיאולוגיה לאומנית קיצונית שפעולותיה כללו אלימות ואפילו רצח. המפלגה הזו הוקמה לצד "הליגה להגנה הלאומית נוצרית" (Liga Apărării Naţiunei Creştine), בשנת 1923 תחת מנהיגותו של פרופ' א"ק קוזה (A.C. Cuza), אנטישמי ידוע, שבראש מעיניו הסתה אנטי־יהודית בנוסח "דר שטירמר". תלמידו קורנל זיליה קודריאנו (Cornel Zelea Codreanu) הוא זה שעמד בראש הליגיונרים (ונורה ב־1938).

הם טענו שהיהודים מקלקלים ומזהמים כל דבר במדינה. וכך גם מפלגות השלטון, הליברלית (של משפחת בראטיאנו – Brătianu), הלאומית רומנית (Naţional Român) והלאומית חקלאית (Naţional Ţărănesc) של יוליו מניו (Iuliu Maniu) הביעו דעתן בפומבי שיש ברומניה יותר מדי יהודים ושיש לסלקם. ב־1935 הודיעה המפלגה הלאומית חקלאית שמצעה כולל דרישה להעביר את כל מקומות העבודה וניהול המפעלים לידי רומנים.

עם עליית הנאצים חל שינוי קיצוני ביחסי יהודים–נוצרים. הכמורה הנוצרית אורתודוכסית גילתה אדישות למתרחש. גם בעיתונות הדמוקרטית שרבים מעיתונאיה היו יהודים ונקראה "העיתונות המתייהדת" חשו במהרה שינוי באווירה וב־1937 תחת שלטונו של א' גוגה (O. Goga) נאסרה הופעתה של עיתונות זו. לעומת זאת, הופיע העיתון "פורונקה וורמי" (Porunca Vremii) שהיה מבוסס על הסתה נגד יהודים וגם לעיתונים כמו "אוניברסול" (Universul) ו"קורנטול" (Curentul) היו נטיות אנטישמיות.

השלטונות הטילו גזירות רבות וקשות על האוכלוסייה היהודית כחלק מהמדיניות לדכא, להשפיל ואף לרושש יהודים. כך נאסר על היהודים למכור טבק וי"ש שהיה מונופול ממשלתי, גזירה שפורסמה ערב תשעה באב 1937 והיתה מיועדת לנשל אלפי יהודים מפרנסתם.

אמצעי דיכוי אחרים כללו בין היתר חובה להחזיק עסקים פתוחים ביום שבת (לפני כן היה מותר לסגור אותם בשבתות בתנאי שגם בימי ראשון יישארו סגורים), החובה לדבר בחנויות רק רומנית (vorbiţi numai româneşte), איסור יציאה מן הבית בין השעות 18:00 ועד 6:00, החובה לענוד על בגד עליון טלאי צהוב בצורת מגן דוד וכדומה.

בהמשך נאסר על רופאים יהודים לטפל בחולים נוצרים, ועל השלט היה צריך להופיע מגן דוד עם הכתובת "רופא יהודי", מקלטי רדיו של יהודים הוחרמו וחלה

חובה להתייצב לעבודת כפייה (muncă obştească obligatorie). ואולם, החוק האנטי־יהודי הכי חמור היה זה של עיון מחדש באזרחות היהודים. נוצר צורך להשיג כל מיני אישורים, חלק שלא ניתן היה לקבל כלל, והכול תחת מדיניות של השפלה וסחיטת כספים. כתוצאה מכך נשללה אזרחותם של עשרות משפחות יהודיות.

כנגד הגל ההולך וגובר של דיכוי והשפלה, יהודי סוצ'בה הגיבו בנשק היחיד שעמד לרשותם: חרם. וכך רבים הפסיקו לעשן, הרופאים לא כללו במרשמים תרופות מתוצרת גרמניה והרוקחים הפסיקו לקנות תרופות ממדינה זו. כמו כן, היהודים בעלי קולנוע הוציאו מתוכניתם סרטים גרמניים, וספרים וחוברות הורחקו מספריות. בראש המחרימים בכל התחומים עמדו: ד"ר קלמן טרטר, ד"ר אדולף גבור, ד"ר לייב שפירא, ד"ר א' הרמן, ד"ר וולף שרף, מרטין האס ואחרים.

באביב של 1940 היה המועד האחרון שהותר לתלמידים יהודים לגשת לבחינות בגרות והונהג "numerus nullus" שמשמעו איסור על היהודים ללמוד בבתי הספר הרומנים.

המצב ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה

בכל מקום באירופה שבו התפשטו גרורות המפלצת הנאצית, הורע מצב היהודים באופן קיצוני. כאשר תחת הלחץ של גרמניה העביר המלך קרול השני ב־1937 את הנהגת המדינה לממשלה האנטישמית של גוגה־קוזה (Goga-Cuza), נוצר במדינה מצב של תוהו ובוהו ואחרי 44 ימים בשלטון, נאלצה הממשלה להתפטר. אחרי נפילתה של ממשלת גוגה־קוזה קמה ממשלת יון ג'יגורטו (Ion Gigurtu,1937–1940) שקיבלה את התכתיב של וינה הידוע מ־30 באוגוסט 1940, שלפיו צפון טרנסילבניה סופח להונגריה.

בספטמבר 1940 ממשלת החזית התחייה הלאומית (Frontul Renaşterii Naţionale) מינתה בראשה את הגנרל האנטישמי יון אנטונסקו (Ion Antonescu) שהנהיג את המדינה ביחד עם "משמר הברזל" של הוריא סימה (Horia Sima).

ב־28 ביוני 1940 בסראביה וצפון בוקובינה נכבשו על ידי הצבא האדום. בחוזה של העברת השטחים בין שתי המדינות צוין שלתקופה קצרה ניתן לעבור מצד לצד. הרבה צעירים יהודים ניצלו אפשרות זו ועברו לברית המועצות (א' טוטובר, ג' מרגוליס, ל' גרוניך, ו' רול, א' הולינגר, רות וייטמן, ג' שולץ, ה"ל פוקס, י' נוסבראוך ואחרים). היהודים הואשמו בכך שהם אחראים לפלישת הסובייטים, והאנטישמיות הגיעה לשיא האכזריות כאשר הרג יהודים ופוגרומים היו מנת חלקם של רבים. מספר רב של יהודים נרצחו או נשארו נכים לכל חייהם עקב זריקתם מרכבות תוך כדי נסיעה.

ביולי 1941 גורשו אלפי יהודים מן העיירות והכפרים שבמחוז: קאצ'יקה, סולקה, אילישטי, ארבורה, בלצ'נה, קומנשטי, הטנה, ועוד. Cacica, Solca, Arbore, Bălăceana, Comăneşti, Hatna (Ilişeşti,). וכך באו לסוצ'בה אלפי יהודים פליטים מחוסרי כול ומצאו מקלט בבתי יהודים ובבתי כנסת. הקהילה דאגה לרווחתם, אף כי גם בסוצ'בה הוטלו על התושבים היהודים השכם וערב גזירות אין סוף. כך, הוחזקו בין 30 ל־40 גברים כבני ערובה בבית הכנסת הגדול (הטמפל) ובבית המדרש, ובהם גם האחים לייב וזוסיה וייטמן. הם היו אמורים להיות ערבים לשלומם של החיילים הגרמנים והרומנים. לאחר מכן הוחזקו גם נשים ובני הערובה הוחלפו באחרים כל שבועיים, להוציא האנטי־נאצים מרטין האס, לאון ווינש, ואגנר ואחרים.

יחידות של הצבא הגרמני השתקעו בעיר כהכנה למלחמה נגד ברית המועצות. בפארק "ארני" נבנה בית חולים צבאי ויהודים נאלצו לעבוד בו בכפייה. ואולם, השיא ברדיפת היהודים בצורות שונות ומשונות היה הצו לגירוש כל היהודים לטרנסניסטריה בין 9 ל־11 באוקטובר 1941.

קהילות הסביבה

בורדוז'ני (כתב שמחה וייסבוך)

(החומר על עיירה זו מבוסס ברובו על מאמר של רות גולדשמיד, אשר פורסם בכתב העת ROMSIG News Vol 8, No. 1, 2000, לפי מה שסיפרו לה דודתה בקי, שעזבה את בורדוז'ני ונסעה לקנדה בשנת 1921, ואביה ז'ק אלטר שהגיע למונטריאול בשנת 1928 בגיל 20 לערך. כמו כן תרמו חומר הן בעל־פה והן בכתב שמעון קרן, אליעזר פוני וצבי קנדל).

העיירה

בשנת 1792 הגיעו היהודים הראשונים לבורדוז'ני, שנמצאה על יד הגבול האוסטרי־רומני בימים ההם. ב־1820 חיו בה 183 ראשי משפחה משלמי מסים. באמצע המאה היוו היהודים את רוב האוכלוסייה בעיירה וב־1859 הגיע מספר היהודים ל־1140, כשני שלישים מתושביה. ב־1899 עלה מספרם ל־2081.

הרוב המכריע בכפרי הסביבה היה נוצרי. עד לפני 1918 היווה הנהר סוצ'בה

שזרם ליד בורדוז'ני גבול בין אוסטריה לרומניה. הודות לקרבה לגבול האוסטרי קיוו הרבה יהודים מהגרים מרוסיה וגם יהודים מרומניה להתגנב לאוסטריה, ומשם לארצות הברית דרך בורדוז'ני.

תחנת הרכבת היתה השנייה בגודלה במדינה והמקום הראשון ברומניה שבו עצרה הרכבת המהירה מווינה לבוקרשט. לכן התחנה היתה הדורה והיו בה שלוש מסעדות. העיירה ייצאה ביצים ואגוזים שהובאו מן היישובים שבסביבה.

היו בה שלושה רחובות: הרחוב הראשי המסחרי (Ştefan cel Mare), רחוב בעלי המלאכה – האינטרגס, ורחוב הפועלים – הבודרגס, שהוביל לבית המרחץ הציבורי.

היהודים ומוסדותיהם

היהודים התחלקו בצורה כמעט שווה למתנגדים ולחסידים. מעטים היו עטורי זקן ופאות. בשנת 1898 נוסד בית ספר יהודי, אשר נסגר בשנת 1925 מחוסר תקציב. לאלו שלמדו בבתי ספר רומניים הוסיפו אחרי תום הלימודים שיעורים מפי מלמדים. מכיוון שהלימודים בבתי הספר החלו מגיל 7, הלכו כולם עד לגיל זה לשלושה תלמודי תורה ("חדר"). המלמדים בחדר היו ברט שדיבר ולימד עברית, וברגלזון והורוביץ שנתנו גם שיעורים פרטיים.

לפני המלחמה היו בעיירה חיים יהודיים תוססים. 90% היו שומרי שבת ומכל המשפחות היתה רק אחת שלא ביקרה אף פעם בבית הכנסת. ראש הקהילה היה צליק גרינברג שתפקד גם כחזן בבית הכנסת. בעזרת בנו, שמעון, יחד עם קבוצת נערים ושמעון קרן ביניהם, עשו תוכניות בידור לפורים וחנוכה ולפני כל חג בנפרד. סגן יו"ר הקהילה היה אברהם פוני, אביו של אליעזר.

בכל בית היתה קופסת צדקה וכל אחד הכניס בערב שבת או בחג כמה מטבעות לתוכה, וכך אפשר היה לעזור לעניים או לחולים. בדרך כלל היו מעט קבצנים רובם אפילו התביישו לפשוט יד גם כאשר היו במצוקה כלכלית. לעומת זאת, מדי פעם באו קבצנים מסוצ'בה לבורדוז'ני.

בעיירה היו שני שוחטים שכירי הקהילה וכל אחד האשים את השני שהשחיטה שלו אינה כשרה. אנשים שהלכו לשחוט עוף היו צריכים לקנות כרטיס בקהילה ומהכסף שנאסף שילמו לשוחטים ולרב.

רב העיירה היה בשכט (Basechet). לא היו לו ילדים למגינת לבם של התושבים והוא גר יחד עם אחיינו. אליעזר פוני שחי בעיירה ידע לספר שלפני מלחמת העולם השנייה היו בה שבעה בתי כנסת, והם: בית הכנסת "ויז'ניצ'ר שיל", בית הכנסת של החייטים (שנאדערישע שיל), בית הכנסת "פלוף שיל", בית הכנסת הגדול (שעם

הגבאים שלו נמנה גם אברהם פוני), בית הכנסת קליינע שיל (בתוך בית הכנסת הגדול) עם מניין יומי, בית הכנסת "אלטע שיל" ובית הכנסת "נייע שיל". לפני המלחמה עשו שיפוץ בבית הכנסת הגדול והצייר נוסיג מסוצ'בה השתתף בקישוט הקירות.

לפני המלחמה וגם אחריה היתה פעילות ענפה של תנועות ציוניות.

כך גם, תנועת הנוער הציוני, ששמעון קרן הצטרף אליה כבר ב־1933 וכן אליעזר פוני היה פעיל בה. מנהלה היה סימון גרינברג והמדריך נתן בריל. בשנת 1939 עלתה ארצה מהתנועה לאה אנשלזון (אבינוח) שהיא גם היום חברת קיבוץ ניצנים. בין הפעילים היתה גם חנה שַפר, אחותו של ד"ר ר' שַפר. מטעם התנועה ביקר בקן בורדוז'ני חבר ההנהגה הראשית של הנוער הציוני ברומניה, צבי הר־זהב (גולדברג).

בעיירה היתה גם תנועת דרור הבונים והיו"ר שלה היה הרמן פיזם, שנאלץ בתחילת הרדיפות ב־1939 לברוח לצ'רנוביץ, הוא שירת אחר כך בצבא האדום ושם איבד רגל.

קן הנוער הציוני בורדוז'ני – 1936. מימין: עומדים – ליאון מרגלומן, שמעון אברמוביץ, חיים רוזנר, וולף לופו, שמעון גרינברג, לאה אנצ'לזון, נחמן ברול, שמעון קרן, לייזר לזרוביץ;
יושבים – חיים ברש, ברוך מנש, דאגו וגנר, אברהם קורן

עורך־הדין פוגל שהגיע לבורדוז'ני התחתן עם הצעירה אמליה רוקנשטיין. לאחר שהתגרשו נישאה האישה מחדש לרב משה רוזן, לימים הרב הראשי של רומניה.

ב־1939 התחילו הרדיפות נגד היהודים וגזירות כמו עוצר, בני ערובה ועבודות כפייה. ב־1940 נשלחו לעבוד בכבישים בארבורה (Arbore) 26 גברים מבורדוז'ני (ביניהם שמעון קרן והרש קנדל) ו־36 אנשים מסוצ'בה. שמעון קרן זוכר את תפילת יום כיפור באפיק נחל כלשהו ושבסוף היום הם לא קיבלו אוכל בטיעון שלא עבדו באותו יום. האנשים הוחזרו ממחנה זה לקראת הגירוש לטרנסניסטריה. כשחזר שמעון לבורדוז'ני כבר לא מצא את משפחתו שגורשה יום קודם לטרנסניסטריה.

בינואר 1941 נעשה מבצע להצלת ספרי תורה משני בתי כנסת. הז'נדרמים גילו ליהודים על אזור מחוץ לגטו שבו אמורים לשכן חיילים גרמנים. אנשי הקהילה התארגנו ובאישון הלילה, בחשכה, העבירו את ספרי התורה למקום מסתור. לא ידעו אז שגזירת הגירוש מתקרבת ומה יהיה גורל הספרים שהוסתרו.

לפני הגירוש לטרנסניסטריה חיו בעיירה 1634 יהודים. משפחות שלמות נספו שם, וחזרו משם רק כ־400, בכ־50% מבתי היהודים לא היה איש שיפתח אותם לאחר החזרה מהגירוש. משפחתו של שמעון קרן הגיעה למחנה המוות לוצ'ינצ'יק, כפר קטן במרחק של כ־3 ק"מ מהעיר לוצ'ינץ. התנאים במחנה היו מהגרועים ביותר ובמשך שלושה חודשים, מנובמבר 1941 ועד ינואר 1942 נפטרו 370 איש, שרובם נקברו בקבר אחים. שמעון הצליח להביא את אלה ממשפחתו שנפטרו לבית העלמין שבעיר לוצ'ינץ.

שמעון נשלח לעבודה בכפייה בטולצ'ין ושהה שם במשך 6 חודשים. העבודה התבצעה בתעלות בעומק של 8 מטרים עם מים עד לברכיים. חפרו שם כבול. האוכל שקיבלו בצמצום הכיל לחם מתירס ומרק מאפונה למאכל בהמות. ב־1944 אחרי השחרור התפרנס שמעון ממסחר וחידש את פעילותו בקן הנוער הציוני שבעיירה. בשנים 1945–1946 פעל יחד עם שמעון גרינברג וצבי קנדל למכירת שקלים לקונגרס הציוני והתרמות לקרן היסוד, וביוני 1948 עלה שמעון קרן ארצה והשתתף במלחמת השחרור.

אליעזר (לזר) פוני נולד ב־1929 בבורדוז'ני, גורש כמו כולם עם משפחתו ב־1941 לטרנסניסטריה והתגלגלו מלוצ'ינץ לטולצ'ין ומוגילב. מהמשפחה נפטרו דודו יוטקו פוני, משה חיים, ויגדור ובנו אברהם. מיד אחרי השחרור בשנת 1944 חזרו לכיוון ביתם דרך העיירה מיהאילן (Mihăileni) עד שבורדוז'ני שוחררה. הוריו ואחותו עלו ארצה באפריל 1951 והוא עצמו קיבל את הדרכון הנכסף מאוחר יותר ועלה ארצה בספטמבר 1951 באונייה "טרנסילבניה". אחרי העלייה התגייס לצבא, שירת קרוב

ל־3 שנים בגולני והשתתף במבצע קדש ובמלחמת ששת הימים (1967). ב־1959 נישא לחיה מבית גרטן ילידת פולין, הם שני בנים – קובי ואלון, ונכד.

איצקני (כתב יוסף ברנטל ושמחה וייסבוך)

איצקני הייתה עיירה קטנה על הגבול האוסטרי־רומני עד למלחמת העולם הראשונה, ששכנה על שפת הנהר סוצ'בה במורדות העיר שנשאה אותו שם. היא מוקפת שדות ויערות ירוקים בקיץ ומכוסה שלג בחורף. האוכלוסייה מגוונת וכוללת רומנים, יהודים, גרמנים, שוובים, אוקראינים וליפובנים, כאשר כל מגזר דובר בשפתו.

אף כי היהודים היו מיעוט בעיירה, ראשי העיר היו תמיד יהודים כמו דישֶׁע ושמואל הלמן, שלימים מונה לראש קהילת סוצ'בה, והיה עוזר חבר פרלמנט ובנו ד"ר אדולף הלמן שכיהן לאחר מכן כראש העיירה. בשנות 1923–1924 רוב יהודי בוקובינה איבדו את האזרחות הרומנית אך ד"ר אדולף הלמן בתוקף תפקידו הצליח להוסיף אלפי יהודים שגרו בערים שונות לרשימת הקהילה של איצקני, ולהוכיח שהם אזרחים, וראש העיר סוצ'בה קוז'וקרו אישר את הרשומה.

ד"ר יוסף גולדשטיין שכיהן אחרי כן כראש הקהילה תרם רבות להתפתחותה. תקופה ארוכה כיהן התעשיין יעקב רסלר כנציג הקהילה בעירייה וסגן ראש העירייה באיצקני. בשנת 1934 מונה אדולף קולבר לראש העירייה האחרון בין יהודי בוקובינה שלפני הגירוש לטרנסניסטריה. יו"ר הארגון הציוני היה כ"ץ וחברים בהנהגה היו פכטהולט וד"ר גולדשטיין.

בסביבות העיירה היו מפעלים כמו מפעל לייצור סוכר, מפעל לעיבוד עורות (בבעלותו של רסלר), בית חרושת למסמרי עץ (בבעלות לנדמן, שטרומינגר ופכטהולט) וכן המוסך המצורף לתחנת הרכבת. במרכז העיירה היה בית קולנוע ופארק ששימש כמקום בילוי לגדולים וקטנים. בקיץ מגרש הטניס היה פתוח לכולם ובפארק התקיימו הופעות של התזמורת המקומית. בחורף שימש הפארק כמשטח להחלקה על הקרח. במרכז העיירה היו המוסדות הציבוריים, משרדי המועצה המקומית, שתי כנסיות ושני בתי כנסת, בית ספר יסודי ממלכתי וגן ילדים, משרדים ממשלתיים ותחנת ז'נדרמריה.

הקהילה היהודית שמנתה לפני מלחמת העולם השנייה כ־50 בתי אב לקחה חלק בכל הפעילויות הכלכליות, החברתיות והפוליטיות והשפיעה על החיים בעיירה. היהודים היו סוחרים, מנהלים במפעלים, פקידים בכירים במוסדות הממשלתיים והציבוריים, בעלי בתי מלאכה וכמו כן עסקו במקצועות חופשיים כרופאים, עורכי דין ומהנדסים.

בחיים הפוליטיים היהודים היו חברים במפלגות רומניות ליברליות. אנשי הקהילה

נחלקו לדתיים, מסורתיים וחילוניים. רבים גילו אהדה לרעיון הציוני והשתייכו למפלגות ציוניות כמו הציונים הכלליים, הרוויזיוניסטים ומפלגות השמאל. כמו כן רבים תרמו למען הציונות, וקופסת הקק"ל נמצאה ברוב הבתים.

היו באיצקני כאמור שני בתי כנסת: בית הכנסת הגדול שבו התקיימו תפילות כל ימי השבוע, ובית כנסת קטן שבו התפללו רק בשבתות ובחגים. לקהילה היה שוחט ומוסד צנוע לעזרת הנזקקים.

הפעילות החברתית-תרבותית של הקהילה התרכזה בכינוסים שהתקיימו באולם סמוך לבית הכנסת הגדול. פעילות זו התבטאה בהרצאות והקראות מיצירות ספרותיות של סופרים יהודים, שאורגנו על ידי ויצ"ו. כמו כן קיימה הקהילה מערכת חינוך יהודית משלה – "חדר" במקביל למערכת החינוך הממשלתית.

המורים ב"חדר", ה"מלמדים" עטורי הזקן והפאות "הרביצו תורה" בילדים הצעירים. הלימוד כלל קריאה וכתיבה ביידיש, לימוד תורה, תפילות, מנהגים ומסורת יהודית, הכנות לטקסי בר מצווה ועלייה לתורה. כאשר היה קשה למצוא מלמד מסורתי הועסקו גם מורים ציוניים שידעו ללמד בעברית ושתלו בתלמידיהם את הרעיון הציוני. כמו כן הכינו הצגות על החיים של החלוצים בארץ ישראל ודיברו על העבודה העברית, הקיבוץ והבעיות של החיים בשכנות לערבים.

קן הנוער הציוני איצקני – מסומן בחץ המדריך איזידור (יצחק) בודינגר

בעיירה פעל קן של הנוער הציוני שבו התקיימו הרצאות ועיקר הפעילות היתה שירה וריקודים. כמה מבני העיירה (כמו מינה לופוביץ') עברו בתקופה זו הכשרה ואחדים הגשימו את הרעיון הציוני של עלייה לארץ וביניהם איזידור (יצחק) בודינגר, שבנו הרצל היה אחד ממפקדי חיל האוויר הישראלי.

יעקב ברטפלד – היהודי האחרון באיצקני

מצבה בבית העלמין באיצקני

בסתיו 1940 כל הפעילות של הקהילה הופסקה עם הופעתו של הארגון הנאצי הרומני "משמר הברזל". האנטישמיות גברה וכך גם ההשמצות וההסתות נגד יהודים. בעלי זקן הוכרחו לגלחו בערב שבת. יהודים גויסו לעבודות כפייה ונעצרו כבני ערובה.

באוקטובר 1941 הקהילה היהודית גורשה לטרנסניסטריה. יותר מ־90% מהקהילה נספו שם. חלקם הועבר על ידי הגרמנים מעבר לנהר הבוג ושם הם נרצחו. בין הנרצחים משפחות טילינגר, ד"ר גולדשטיין, ברנטל, המהנדס פרי פישלר רקובר ועוד רבים.

על ידי יוסף ברנטל בהשתתפות שמחה וייסבוך ולפי הוגו גולד1, כרך 2

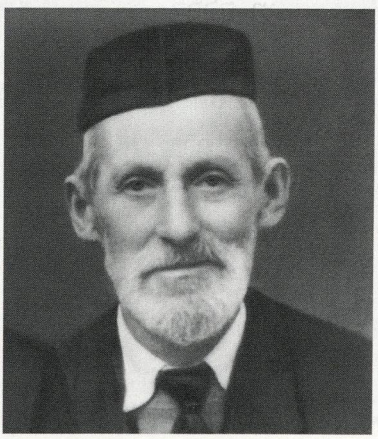
הטנא – דרמנשטי

כפר במרחק 18 ק"מ משוץ, שבו היתה קהילה של כ־20 משפחות, שמנו יחדיו 90 נפשות. למרות מספרם הלא גדול היתה זו קהילה מלוכדת עם חיים יהודיים תוססים. את השם הטנא שינו הרומנים לדרמנשטי.

המקום מפורסם הודות לתחנת הרכבת שהיתה צומת תחבורה ולא בכדי מכנה אותו מאיר שפריר (בעבר שפרבר) כ"מרכז העצבים התחבורתי של בוקובינה". בתחנת רכבת זו היה פונדק עם מסעדה ומקום ללון לנוסעים שהחליפו רכבת בהטנא. הפונדק היה בבעלות אברהם אבא שפרבר שרכש אותו עוד בזמן שלטון האוסטרים לפני מלחמת העולם הראשונה. אישיותו של אברהם אבא שפרבר, יהודי שמוצאו מפרנקפורט שבגרמניה והפונדק שבבעלותו הטביעו את חותמם על חיי הקהילה בהטנא.

כך אצל השפרברים התפללו בשבתות והגברים הופיעו בשטריימל וז'יפיצה. לפני התיבה עבר "בעל תפילה", השוחט אברהם אלתר גנוט אשר בקולו הערב והחזק היה מרעיד את החלונות. אחד המתפללים היה אליעזר אלתר, סבו של אליעזר אלתר ז"ל שהיה סגן ראש העיר חיפה. לאחר התפילה הגישו קידוש אשר כלל קיכל, ריינקיך, לייקיך, טוצ', מאלאי, שעועית בבצל ושמן, קיגל וקאשה עם קישקה וכל אלה כמובן כתוספת ליין ויי"ש.

בשבתות היה אבא שפרבר – תלמיד חכם, נותן הרצאות ושיעורים בתנ"ך ולפעמים נידונו גם נושאים ציוניים. למרות מספרם הלא גדול של יהודים היה עוד מניין שהתפללו אצל משפחת הולץ. מרדכי וסרמן שהיה בין המתפללים במניין זה סיפר שאביו אהרון (אורן) לייב וסרמן היה עובר לפני התיבה ומתפלל בנוסח ויז'ניץ. גם מכפרים בסביבה היו באים יהודים להתפלל בהטנא. כך מהכפר מרציאה היה בא אייזנטל ולפני התפילה היה טובל בקיץ ובחורף בנהר סוצ'בה שזרם בכפר.

אברהם אבא שפרבר ז"ל

אהרן לייב וסרמן ז"ל

הצעירים למדו בחדר. מאיר שפריר מזכיר את המורה ברטפלד אשר לימד תורה והתרגום היה בגרמנית. בניגוד למקובל בעת ההיא, לימד גם נביאים ואפילו כתובים. אברהם אבא שפרבר שהיה בעצמו מורה בפרנקפורט, פיקח על תוכנית הלימודים בחדר וכאשר המלמדים לא היו בקיאים בנושא (את המלמדים היו מביאים ממרמורש), הוא בעצמו העביר את השיעורים. בקיץ היו לפעמים יוצאים התלמידים יחד עם המלמדים להתרחץ בנהר סוצ'בה.

אשר לאירועים הקשורים בתחנת הרכבת, מסופר כי עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, בדרכו מאוסטריה להונגריה, עבר הקייזר פרנץ יוזף עם הרכבת בהטנא. המקומיים ארגנו קבלת פנים והגויים, ובראשם כומר הכפר עם צלמי הכנסיה, התייצבו ברחבת התחנה. גם קומץ יהודים ובראשם אברהם אבא שפרבר עם ספר תורה ביד הפגינו ייצוג מכובד של הקהילה הקטנה. הקייזר ניגש לראשונה לספר התורה ונישק אותו ואחר כך ניגש לצלמי הכנסייה ונישק גם אותם. גם אברהם אבא גם קיבל רשות דיבור ונשא נאום מרגש.

גם הרבנים בעוברם בהטנא או בהחליפם רכבת בתחנה זו זכו לקבלת פנים מלאת התלהבות בפונדק שפרבר אשר בתחנה. כך האדמור מוויז'ניץ, רבי ישראל הגר זי"ע, בעוברו מוויז'ניץ לבורשה אשר במרמורש מלווה בשלושת בניו ופמליה של חסידים, התקבל בשולחנות ערוכים כאשר כל התחנה קושטה בסיסמת "ברוכים הבאים". בין מקבלי הפנים היו חסידים שבאו מהסביבה (שוץ, איצקני, בורדוז'ני ואחרים). מרדכי וסרמן זוכר איך אבא שלו הרים אותו על הידיים והאדמור בירך אותו דרך חלון הרכבת. עוד נחרטו בזיכרונו הוורניקעס שהיו חלק מהכיבוד העשיר וממנו אכל שיירים.

פרנסת יהודי הטנא התבססה על מסחר. הגויים מהמקום ומהסביבה קנו בחנותיהם מוצרים ואלה היו גם לקוחות הפונדק שבתחנה. לחלק מהיהודים היו קרקעות שגויים מהכפר היו מעבדים תמורת חלק מהיבול. בכפר דיברו עם הגויים רומנית ואוקראינית והיהודים דיברו ביניהם יידיש וגרמנית. היחסים של היהודים עם הגויים שגרו בכפר ועם השלטונות היו תקינים. הז'נדרמים היו מודיעים ומזהירים כאשר עמד להתרחש שינוי בשגרה אך בשנת 1940 התקדרו השמים. ברומניה כולה התחלף השלטון והגזירות התחילו ליפול גם על יהודי הטנא. החובות של הגויים ליהודים הושמטו, הנכסים דלא ניידי הוחרמו, פקודת הגירוש מהכפר לא איחרה לבוא, והיהודים גורשו והורשו לקחת איתם רק את מיטלטליהם. כל רכושם, קרקעות, בתים, בהמות, נשאר מאחור. ואולם, קורבנות בנפש לא היו בכפר זה.

בנאום פרֵדה מרגש של אברהם אבא שפרבר אשר היה איש חדור אמונה אמר שפרבר לגויי הכפר שהם רק שליחי עליון ושהיהודים מקבלים את הגזירות באהבה.

וכך תם קיום הקהילה של יהודי הטנא אשר עברו לעיר שוץ ונקלטו בקהילת יהודי שוץ, מי פחות ומי יותר, תוך כדי משברים נפשיים עמוקים.

רשם מאיר קוסטינר מפי מאיר שפריר ומרדכי וסרמן

בלצ'נה (כתבו מרדכי הס ומאיר שפריר)

כפר בסביבת שוץ שאוכלוסייתו היהודית היתה ידועה כיראת שמים. לא בכדי אמרו על בלצ'נה "ארץ ישראל הקטנה" כי בכפר, למרות היותם במיעוט, בלטו היהודים לעומת הגויים שהיו הרוב.

בבלצ'נה חיו כ־50 משפחות יהודיות ועיסוקיהם היו בחקלאות, גידול בקר ומסחר. בין היהודים היו עתירי נכסים וגם סוחרים גדולים. ר' יהושע פלנבוים, ראש שושלת הפלנבוימים, חי בבלצ'נה בסוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20. הוא היה בעל יערות ושדות באזור וניהל את הרכוש בעזרת גויים. בעלי הקרקעות היו משכירים את השדות לגויים תמורת חלק מהיבול. בחקלאות עסק גם ראובן טננהאוס שבנו משה חי ונפטר בחיפה. סוחר גדול היה ישעיהו האס בעל בית מרזח ומחסן למשקאות חריפים במרכז הכפר. ישעיהו האס ניהל את העסק בעזרת אחיו שותפיו חיים ולייבו. חיים היה נוסע לאודובשטי באזור הכרמים במולדובה והיה מביא 40–60 טון יינות ברכבת בחביות של 700–800 ליטר. תחנת רכבת היתה רק בקומנשטי ואת החביות היו מעבירים לבלצ'נה בעגלות. לימים, חיים האס התחתן עם יטי אלטר ועזב לשוץ, שם פתח עסק משלו של יינות.

סוחרים אחרים בבלצ'נה היו מנשה האס בעל חנות מכולת שבה היה מוכר לגויים גם אופינץ' (כאין סוליה קשורה עם שרוכים סביב הרגל במקום נעליים) סוליות ומסמרי עץ. חנות מכולת היתה גם לזאב (וועלוועל) האס וחנות בדים היתה למנדל פלנבוים בנו של ישעיהו פלנבוים.

עד למלחמת העולם הראשונה, תחת השלטון האוסטרי, היו היהודים למרות מספרם הקטן האוכלוסייה הבולטת בכפר, והגויים, הרוב, חיו בצֵלם והיו תלויים בהם כלכלית. אחרי המלחמה כאשר האזור עבר לשלטון הרומנים השתנתה האווירה והחלו התפרעויות של הגויים. כתוצאה מכך בשנות ה־20 של המאה העשרים עזבו חלק מהיהודים לשוץ, ורק חלק מהם חזרו אחר כך לעסקיהם בבלצ'נה עד לגירושם הסופי לשוץ ב־1939.

כפי שכבר צוין החיים היהודיים בבלצ'נה היו בעלי צביון דתי מובהק. הילדים למדו בחדר אצל מלמדים שהובאו ממרמורש. מרדכי האס זוכר את עצמו כבר בגיל 4 כתלמיד מן המניין בחדר. בין התלמידים הוא זוכר את לוי יצחק פורר, את מיכאל

מצבה על קבר סבון RIF
(Reines Juden Fett)
מגופות הנרצחים בשואה בבית
העלמין בסוצ'בה

מצבות בבית העלמין הישן בסוצ'בה

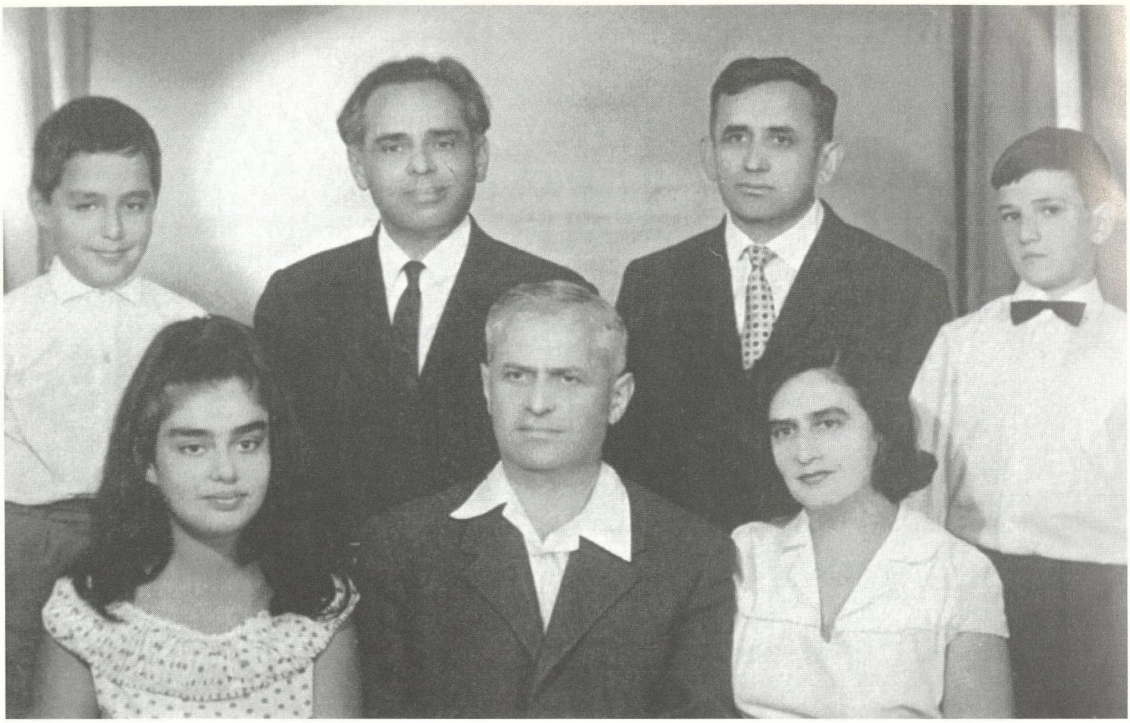

קבוצת צעירים לפני העלייה בשנת 1929. מימין: יושבים – ולוול פוקס, חיים וגנר, ישעיהו ולצר

נשיאות מפלגת איחוד

האחים פרידל (יושב), זיגי וברל בוגן ובני המשפחה

תלמידות בית הספר בית יעקב 1938. מימין עומדות: שורה ראשונה – סלדינגר, גיטל רודיך, שלוים, סבינה פלץ, שלוים, צילי שטיין, פרידה נוימן; שורה שנייה – פורר, הוס, ?, סלי פלץ, רייזל שפירא (המורה), רלה שלוים, גיזה דרהופר. יושבות: גוטליב, בלומה קוסטינר, פרדריקה שאואר, קריינצה הילזנרד, חנה איצקוביץ'

קבוצת צעירות בסוצ'בה בשנת 1954. מימין: עומדות – סילביה דיאמנט, פירי היבנר, וילמה פולקמן; יושבות – מריון נכגהר, סילביה רודנר, ?, בטי ליינבורד, מטה הורוביץ

קבוצת צעירים בסוצ'בה בשנת 1939. מימין: ז'אן וגנר, ?, מניו פישלר, מוניו פליג, פולדי קרן, יוז'י ליינבורד, יעקב ליינבורד, ?.

קיבוץ תנועת בני עקיבא ע"ש הרב הגר

חברות בני עקיבא מסוצ'בה במחנה קיץ של התנועה בדורנה

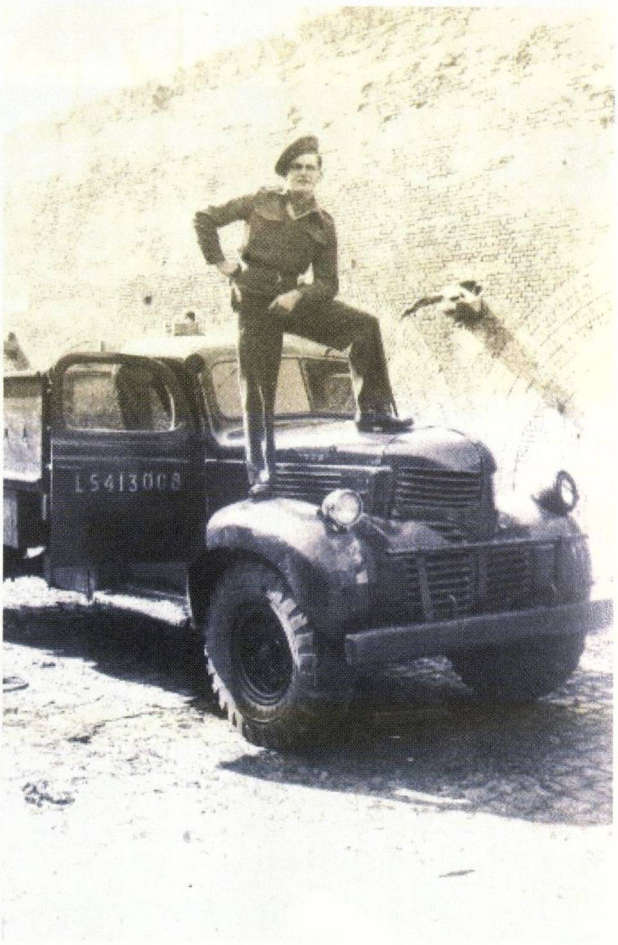
יוצאי שוץ בקפריסין שעלו בפַּן־יורק

יידישער קולטורפרבַּנד (יקו"פ). מימין: עומדים – שרצר, קלייר, איזיו רום, אסתר גליצר, הרש־לייב פוקס, מאיר אוזיאס, ?, אוזיאס פלנבוים; יושבים – קוקה בוגן, ?, ?, ?, ד"ר וולף שרף, רעיה בוגן

קבוצת כרמל (מקן "הנוער הציני") במושבת הקיץ ב־1946. מימין: לקסי נויברגר, ז'קי שטרומינגר, מניו מיכאלוביץ, הודה טננהאוס, מרצל בקר, בובי היבנר

משה בקל ז"ל חייל בבריגדה – בביקורו בסוציבה 1945

Inspectoratul Poliției Iași

25.8.945
A.J.A.C.
achitat Lei 60000—
(șase zeci mii)

22.IV.9

1. Aprobat cât 2 tovarăși pentru care persoană se va întocmi acte

2-

Adeverință provizorie

Se adeverește că D. Manea Marcus, împreună cu Jauetta, Norman, Ruti

este repatriat din U. R. S. S. prin punctul Ungheni-Iași la data de 14 Aprilie 1945

Merge în comuna Falticeni jud. Baia strada Cuza-Vodă No. —

Prezenta este valabilă până la sosirea la noua localitatea unde sa va conforma dispozițiunilor Biroului Populației.

Falticeni

4.VI.945
A.J.A.C.
p. 4 persoane
Lei 120000—
(una sută douăzeci mii)

Inspectoratul Poliției Iași
H. Radulescu

IAȘI
No. 498 din 18/IV 945

Rămâne 9/I 46
N. 154/M.

מניאה – בחזרה מטרנסניסטריה

מרקו וז'אנטה מניאה

פוקס ואחרים. כשהתבגר קצת הניע אותו החוש המסחרי שלו למכור מחברות, עפרונות ומחקים לתלמידים בחדר.

בחדר בבלצ'נה למדו גם ילדים מכפרים בסביבה. מ-Părteşti de Jos באו ללמוד ישראל וזליג האס בניו של אליהו האס, בעל תחנת קמח ומנסרה בכפר. בבלצ'נה היה בית כנסת שבו התפללו כל בוקר שני מניינים. בחגים עבר לפני התיבה החזן לייביש רנד, נשוי לבת בלצ'נה יוטא־פיגה, בתו של יהושע זאב האס. לייביש רנד עזב את בלצ'נה לכפר ארבורֶה בסביבה ואחר כך עבר לדורנה. בארבורֶה היתה קהילה יהודית קטנה ובני משפחת האס הלכו לשם בשבתות ואיפשרו להתפלל במניין. לפעמים הם הלכו לכפר אחר, לוזי הומורולוי, והשלימו שם מניין שהתקיים בבית משפחת יצחק מרלינג.

בבלצ'נה היה גם מקווה טהרה והשוחט היה נחמן הלד. לאחר שהלד עזב לשוץ, היה בא לבלצ'נה שוחט מבחוץ או שהאנשים נעזרו בשוחט מקומנֶשטי או מאילישֶשטי. החיים היהודיים של הקהילה הקטנה בבלצ'נה נתנו את אותותיהם והיו ביניהם תלמידי חכמים בקיאים בגמרא ובפירושיה, כגון השוחט נחמן הלד, הקצב מונה פיזם, איש מפורסם ביושרו שישב לילות שלמים בבית הכנסת ולמד, משולם פורר שישב ליד קַנֶצֶל בלילות ולמד, יהושע פלנבוים ובניו ואחרים.

הגברים היו חסידים של חצרות הרבנים מוויז'ניץ ואנטוניה. יידל קופל, חסיד ויז'ניץ, היה נוסע בחגים לרבי ומרדכי האס נסע ב־1935 מבלצ'נה לרדאוץ כאשר הרבי, דמשק אליעזר מויז'ניץ ביקר שם. גם יעקב רוזנבלט מבלצ'נה בעל מטעים, שדות ויערות ביקש את ברכת הרבי בגין בעיות הריון של אשתו אסתר (מבית וגנר), בתו של יצחק וגנר מטודיֶרשטי שהיו לו 17 ילדים. לפי עצת הרבי עברה המשפחה ב־1930 מבלצ'נה לאיצ'קני ושם נולדו שני הילדים, פוגה (היום פורמן) ויצחק, היום שניהם באשקלון.

אבל לא כל היהודים היו חסידים. היו גם תלמידי חכמים ויראי שמים שהתנגדו לחסידים ונוצר כעין עימות בין החסידים לבין המתנגדים. מאיר שפריר מתאר מעשה שמאפיין את העימות הזה. סבו ר' מאיר פלנבוים ז"ל (על שמו הוא נקרא) בנו של אבי השושלת יהושע פלנבוים, תלמיד חכם גדול אבל בלשון המעטה לא מחוגי החסידים. אך כאשר שכב זה על ערש דווי עם מחלה קשה וכאשר ר' ישראל, הזקן מויז'ניץ ביקר בשוץ, השמיעו מקורביו של ר' מאיר באזני הרבי בקשה (או על ידי קוויטל) שיתפלל להחלמתו. בשומעו זאת ביקש ר' ישראל זצ"ל להזמין לו "פיאקר" (כרכרה) ונסע לבקר את ר' מאיר החולה. החסידים הוכו בתדהמה: לא רק שהרבי הקדוש לא היה רגיל לבקר בביתם של החסידים אפילו לא במקרה כזה, אך

הכיצד ייתכן שהרבי ערך ביקור חולים אצל ר' מאיר פלנבוים המתנגד. אכן הרבי העריך את גדולתו של האיש בלי להתחשב בהשקפותיו. כזו היתה הקהילה המפוארת של יהודי בלצ'נה שחדלה להתקיים אחרי 1940.

רשם מאיר קוסטינר

וממשיך מאיר שפריר את סיפורו:

יענקל המלמד היה מלמד דרדקי. לבחורים גדולים יותר הביאו מלמדים תלמידי חכמים מובהקים שלימדום גמרא ופוסקים (הכול באופן פרטי בכפר, ורמתם לא היתה פחותה מישיבות גדולות בארץ ישראל). יענקל המלמד עשה את מלאכתו מבוקר עד ערב עם התינוקות בביתו. כאשר הגישו לו את שכרו הזעום וכל מיני מתנות שונות של שאריות בבית, לפעמים איזו תרנגולת שלא היתה מוצלחת או איזה מאכל שנשלח אליו עם בן או בת, וכמובן לא קיבל מיד בנות, אפילו הקטנות ביותר, אלא על ידי בן אשר נקרא החוצה מה"חדר" או באמצעות אשתו. ליענקל המלמד היו רק בנות וה' ירחם עליו ועל בנותיו. מי יישא אותן לנשים? הרי בנו של תלמיד חכם לא ישתדך למלמד אם הוא ממשפחה מיוחסת ובדרך כלל התורה והייחוס היו משולבים יחדיו, אך רק אצל מלמדים השילוב הזה לא התקיים. אמנם תורה היתה בביתו, אבל חתנים תלמידי חכמים אין...? בדרך כלל לא הצליח יענקל המלמד לקבל כאלה – מלבד מקרה אחד, הקשור עם יהודי אחר בבלצ'נה, הלא הוא מונה פיזם הקצב.

מונה פיזם היה תלמיד חכם מובהק (הייתכן אחרת קצב בבלצ'נה) בפרנסתו זו אפשר היה להצליח בכפר גדול זה, אלמלא יושרו של מונה, אשר היה בעוכריו בעולם הזה ועמלו הגדול הביא לו את השכר רק בעולם הבא. מונה היה ידוע בסיפור המפורסם שאפיין אותו "מונה מיט דעם לעמל" (מונה והכבשה), סיפור שהיה ללעג בכל בלצ'נה, כי מסחר המבוסס על יושר זה דבר קשה, ואיך ייתכן ללא רמאות. כמובן לא רימו חלילה יהודי... אך לרמות גוי – זו היא הפרנסה העיקרית... מונה היה קונה את הכבשים והעגלים וכו' מן הגויים. פעם נזדמן לו גוי שרצה למכור כבשה לשחיטה, הגוי התמים הזה לא ביקש עבור הכבשה אלא מחיר מועט. מיד עמד מונה נדהם והשיב לגוי "מה אתה מדבר, כבשה זו שווה הרבה יותר חס וחלילה שאני ארמה אותך" והוציא כפליים ממה שהוא ביקש ושילם לו.

כמו שאר המשפחות בכפר שלחו גם את אמי ז"ל, שהיתה ילדה קטנה וצייתנית בבית, לקנות בשר אצל מונה, עם כסף ביד. בחורף היה כפור וידיה עם הכסף קפאו עד שהגיעה למונה. דבר ראשון תפס מונה ושפשף את כפות ידיה עד שתתחמם וכל

הנשים היו עומדות ומחכות, ורק אחרי כן נתן לה ולהן את הבשר. בשקילתו היו תמיד המאזניים יורדות לכיוון הבשר השקול ובנוסף לכך היה מוסיף עוד נתח, שמא המשקל אינו מדויק באומרו "חס וחלילה לא אמכור את נשמתי" וכשהיה חסר כסף לקונה... אין דבר הסתפק בכך, שלח חבילות בשר לעניים מהשיירים, ליענקל המלמד ועוד... האם יהודי כזה יכול היה להיות עשיר...?

ביקש הקב"ה נחמה ותושייה ליענקל המלמד המסכן ושעה לדמעותיה של אשתו, אשר התייפחה בבכי בכל הלילות בדאגה לבנותיה, שלא נמצא להן גואל. באחד הלילות נתגלה סבא של אשתו של מונה פיזם בחלומה וציוה לה, שעליה לעשות שידוך בין בנה לבין בתו של יענקל המלמד. אשתו של מונה פיזם לא השתהתה, קמה מיד ממיטתה, העירה את בעלה מונה וסיפרה לו על מעשה החלום הזה. מונה קפץ מיד ממיטתו וציווה עליה להתלבש, ובאותו לילה יצאו אל יענקל המלמד ודפקו על דלתו. יענקל ואשתו נבהלו מאוד, מונה פנה אל יענקל המלמד חיבק אותו, נשק לו ואמר לו: "יענקל, אנו מחותנים" והם סיפרו לו את החלום. בתדהמתו לא ידע יענקל מה לעשות, ובביתם לא היה אפילו פירור של כיבוד או כוסית של יי"ש, אך מונה ואשתו דאגו גם לכך: הביאו איתם עוגה ומשקה וישבו המחותנים ושתו לחיים עד הבוקר, וכשהגיע אור הבוקר באו שניהם לבית הכנסת, התאפקו עד לאחר התפילה, ומיד לאחר התפילה שלף מונה בקבוק יי"ש מכיסו ונתח עוגה והכריז "רבותי! עשיתי מעשה הלילה" הקהל נבהל קמעה, אך מיד הוא הרגיע אותם באומרו "עשיתי שידוך עם יענקל המלמד" וסיפר להם את החלום ואת התגשמותו. ששון ושמחה מהול בלעג השתררו בכל הכפר. אכן, "מקימי מעפר דל ומאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים..."

קומנשטי (כתב בן־ציון שכטר)

על יהודי הכפר קומנשטי

בן־ציון שכטר יליד קומנשטי בן מנדל וחנה רייזל ז"ל, גר בשיכון ויז'ניץ בחיפה. הוא התאלמן מאשתו חנה (לבית טננהאוס מבלצ'נה) אך מוקף היום בבני משפחתו – ילדים, נכדים ונינים אשר בשיכון ויז'ניץ ובמקומות אחרים בארץ. וזה סיפורו.

בכפר קומנשטי חיו כ־20 משפחות יהודיות. קהילה קטנה ומגובשת עם אורח חיים דתי וחסידי. לא בכדי קראו לכפר "ארץ ישראל הקטנה" (בכינוי זה הכתירו את עצמם גם קהילות מכפרים אחרים תוך זיקתם לארץ הקודש מ.ק.). שמו של הכפר היווה באופן סמלי גם את שם משפחתם של בעלי הבתים. למשל לא קראו לי בן־ציון שכטר אלא בן־ציון קומנשטר.

פרנסת המשפחות התבססה בעיקר על מסחר. מנדל (שכטר) קומנשטר – לא קרוב – היה בעל מזקקה ליי"ש. את התוצרת שיווקו בחביות לבעלי בתי מרזח בכפרי האזור (גם יהודים כמובן). ליבלה (שכטר) קומנשטר דודי, היה עשיר גדול. הוא היה בעל חנות כלבו (מכולת, בדים, מתכות). אח אחר של אבי ברוך שכטר היה בעל חנות למוצרים שונים.

אנחנו, אבא שלי והאחים, עסקנו בהובלת סחורות אל הכפר וממנו ובהובלת משלוחים אחרים. העיסוק של האחים זוסמן היה מסחר בפרוות טלה. את הכבשים והטלאים היו שוחטים בכפר ומשם שלחו את הפרוות. תחנת הרכבת מירון קוסטין שהיתה בקומנשטי תרמה גם היא לפרנסת האוכלוסייה.

בקומנשטי היו גם יהודים עניים. זכור לי איך אבי, שאף על פי שלא היה בין עשירי הכפר, היה שולח אותי בימי שישי עם רבעי ליטר יין מתוצרת עצמית לבתים של העניים, שיהיה להם לקידוש. חסידים מספרים על השטרות של מנדל קומנשטר. כאמור, מנדל קומנשטר היה מייצר ומשווק יי"ש בחביות. בין הקונים היו כאלה שבהיותם מטופלים בהרבה ילדים התקשו לשלם עבור התוצרת ושילמו בשטר חוב. כשלא פרעו את השטרות קנו את היי"ש במזקקה אחרת. בחגים כשהיהודים נפגשו אצל הרבי מוויז'ניץ אמר מנדל לבעלי החוב שימשיכו לקנות אצלו למרות אי־פירעון השטרות והם קנו והמשיכו לשלם בשטרות. בערב פסח באפיית המצות בחצר ויז'ניץ הסיקו את התנור עם השטרות לפקודת מנדל קומנשטר. וכך קיימו את מצוות אפיית מצות. רבי מנחם מנדל, הוא ה"צמח צדיק" על שם ספרו על התורה והמועדים, דרש לאכול מהמצות המיוחדות האלה.

שני בתי כנסת היו בקומנשטי. האחד, בית הכנסת הישן (אלטע שיל) אצל ולוול זלוצ'יבר, שם התפללו הלא־חסידים ביניהם האחים זוסמן. לפני התיבה בחגים ובימים הנוראים היו מביאים בעל תפילה משוץ. השני, בית הכנסת של החסידים, אשר הקים אהרון דלפן, אח של סבי בן־ציון שכטר. האיש התפרסם בהיותו מכניס אורחים גדול. בבית הכנסת הזה התפללו בני משפחות שכטר, הרבה מהם בעלי תפילה מעולים.

אבי היה עובר לפני התיבה בימים הנוראים בבתי כנסת ברדאוץ. בבית הכנסת שלנו בכפר עברו לפני התיבה דודי לייבלה שכטר, תלמיד חכם ששקד יומם וליל על לימודיו. כשהייתי מגיע אליו ב־4 לפנות בוקר לקבל הוראות הובלה למשך היום, כבר הייתי מוצא אותו לומד. הוא העביר גם שיעורים לאנשים בבית הכנסת בבוקר ובערב אחרי התפילה.

דוד שמיל שכטר היה גם הוא בין בעלי התפילה והמשיך לעבור לפני התיבה בבית הכנסת יוצאי שוץ ברח' הרצל בחיפה, בראשותו של הרבי חיים הגר זצ"ל. שמיל

הגיע ארצה בשנת 1930, לאחר הכשרה ונישואים. ברל ברנדס ולוול זלוצ'יבר ועוד קומנשטר התפללו בבית כנסת זה.

בחגים ובימים הנוראים היו באים לקומנשטי להתפלל יהודים מהכפר לוז (הוא ליוזי הומורולוי) וגם בימי חול היו באים אבלים לקומנשטי לאמירת קדיש. אנחנו הבחורים הצעירים הלכנו לפעמים בשבתות ברגל (2–3 ק"מ) ללוז להשלים את המניין. מקהילת לוז אני זוכר את מרלינג בעל תחנת קמח ובעל חנות.

ואיך אפשר שיתקיימו 20 משפחות ושני בתי כנסת בלי מחלוקת. אז פעם בימי הסליחות "גנבו" – העבירו בחשאי – את ספר התורה מהחסידים לבית הכנסת השני והחסידים נאלצו בעל כורחם להתפלל בראש השנה עם הלא־חסידים.

מתפללי בית הכנסת של החסידים היו חסידי ויז'ניץ ואנטוניה. הרב חיים הגר מאנטוניה, אחיו של "אהבת ישראל", בעוברו ברכבת נשאר פעם ללון בקומנשטי, קיבל קוויטלעך והשמחה היתה גדולה.

השוחט בקומנשטי היה ישראל שרייבר. הוא שחט אצל האחים זוסמן את הטלאים שכאמור פרוותיהם היה נושא המסחר שלהם, ועופות עבור יהודי הכפר.

בקומנשטי היה מקווה טהרה שבחורף היו מחממים עם סמובר מוסק בעצים, אבל בקיץ היו טובלים בבריכות הדגים אשר בכפר.

את הנפטרים היו מעבירים לקבורה בבית העלמין בשוץ.

הילדים למדו בחדר. את המלמדים הביאו ממרמורש, כל פעם למשך שישה חודשים. אחד מהם דוד פולק נשא לאישה את אחותי, נשאר בקומנשטי והמשיך ללמד בחדר. בחדר בקומנשטי למדו גם ילדים מכפרי הסביבה. אריה רודיך, היום חי בבני ברק, אשר הגיע מארבורה וגר אצל אחי גדליה שכטר, למד איתנו בחדר. הבחורים נסעו ללמוד בישיבה "דמשק אליעזר" בויז'ניץ. אני למדתי בישיבה בבנילה.

חיי הקהילה בכפר היו תוססים. תמיד ידעו שהשכטרים שרים ועושים שמח. בלילות שבת היו מסתובבים ברחובות הכפר עד חצות שרים ורוקדים. בשמחת תורה היו עוברים מבית לבית שותים, אוכלים ושרים. בחגים בחצרות ויז'ניץ ואנטניה היו עושים שמח והלהיטו את קהל החסידים. וכשהגיע הרבי לשוץ או לעיר אחרת בסביבה (גורה הומורה, רדאוץ) נסעו החסידים בהמוניהם לשם.

היחסים עם האוכלוסייה הנוצרית היו תקינים. בלילות לא נעלו חלונות ודלתות. את העגלה מלאת הסחורות שהבאנו מהעיר, היינו משאירים בלי פחד בחצר פתוחה למשך כל הלילה. עם הז'נדרמים הסתדרנו יפה, לא היו גנבות וכל זה עד לקיץ 1940 כאשר הצבא הרומני נסוג מצפון בוקובינה ובסראביה. פתאום כל היהודים הפכו לקומוניסטים והתחילו פרעות הן מצד הצבא הנסוג והן מצד הגויים שבכפר שהפכו את עורם.

ביום שישי ערב כ"ח בתמוז התחילו הפרעות. הגויים שברו את כל החלונות של בתי היהודים. גויה מכרה הזהירה אותנו ואני והאחים שלי לקחנו את התפילין וברחנו להסתתר בחורבה. אימא והאחיות נשארו בבית ואחת האחיות הביאה לנו לחם ומים.

דודי לייבלה שכטר הסתתר עם שני בניו חיים ומנשה אצל הז'נדרמים, אבל זה לא עזר. החיילים בנסיגה הוציאו אותם וירו בהם למוות. טובה שכטר אשתו של דודי ברוך החזיקה בידיה את בנה בן ה־11 ושהתה יחד עם כמה נשים בבית. חייל נכנס וירה בה למוות ודמה הותז על הילד. הילד ניצל והוא יוסל שכטר שהיה לימים נהג אגד ונפטר בחיפה.

עוד שני יהודים נהרגו בפרעות אלה בקומנשטי. במוצאי שבת לאחר התערבות יהודי שוץ, שפנו לשלטונות בגין הפרעות בכפרים, הופצה שמועה שאפשר לצאת מהמחבואים. ביום ראשון כשיצאתי עם שני אחי מהחורבה תפס אותנו חייל רומני, הכניס שלושה כדורים לרובהו וכבר ראינו את הסוף. אני תפסתי את הרובה ונאבקתי עם החייל ואמרנו לו ללכת לז'נדרמרייה. אחי רץ קדימה להזעיק עזרה. החייל אמר לי ללכת קדימה לפניו וכוונתו היתה ברורה. המשכתי ללכת באותו קו איתו וכך ניצלנו שלושתנו.

הפרעות הופסקו אבל חיי הקהילה היהודית בקומנשטי הסתיימו. היהודים הוגלו לערים בסביבה בעיקר שוץ וגורה הומורה ומשם אחרי שנה הוגלו לטרנסניסטריה יחד עם יהודי ערים אלה.

ואם אשאל על משהו שמאפיין את קומנשטי והשכטרים בתוכה, זה החשק והרצון לשיר ולעשות שמח. כאן בארץ, לפני שנים, הייתי הולך כל ליל שישי עם אזיק לאופר וברוך קוסטינר לחליסה, לנפתלי כהן החולה, לשיר לו זמירות שבת. ועד היום הזה בלילות שבת מתאספים אצלי בני משפחה ונוער מהשיכון ושרים עד אור הבוקר. אחי יוסל שכטר ז"ל שהיה גר במוצקין היה אורח מבוקש בשמחות ותמיד היה שר ומשמח. לחתונת משפחתו של הָרֶבֶּה נסעו לארה"ב לשיר. חיים בנט המלחין הוא החתן שלי. מי ייתן שהשירה והשמחה תשרור תמיד בבתי אחינו בני ישראל.

רשם מאיר קוסטינר מפי בן־ציון שכטר

בעלי מקצועות חופשיים, משלוחי יד ועסקים בסוצ'בה והסביבה

(כתב שמחה וייסבוך על פי ד"ר אדולף וייטמן ז"ל)

דוב בר בורוכוב (1881–1917) תיאורטיקן הציונות הסוציאליסטית טען שאצל היהודים בגולה, הפירמידה של מקצועות שונים הפוכה לעומת זו של עמים אחרים שחיים בארצם. עקב תלישותו של העם היהודי בגלות, והידחקותו ממקצועות

ראשוניים (חקלאות ותעשייה) למקצועות משניים (תיווך, מסחר, מלאכה זעירה) נשמט היסוד הכלכלי של המוני יהודים והם העדיפו לבחור במשלוחי יד שאינם קשורים באחזקת אדמות או מפעלים.

רוב הצעירים המוכשרים בחרו להמשיך בלימודים באוניברסיטאות ולרכוש תואר אקדמי. אחרים פנו לתחום המסחר או בחרו לעבוד כפקידים או כבעלי מלאכה. בין המקצועות המועדפים בכל הזמנים היה הרפואה. היו כאלה שראו בה שליחות ואתגר שהרי "כל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא" ואחרים, מקור בטוח לפרנסה בכל מקום ובכל מצב. לכן אין זה פלא שמספר הרופאים ביחס לאוכלוסייה היהודית עלה בהרבה לעומת זה של עמים אחרים.

עוד מימי קדם בלטו רופאים בעלי שם שהמפורסם בהם היה הרמב"ם (1132–1204), אישיות רב־גונית שגם כתב את הספר "הגנת הבריאות" והתמנה לימים לרופאו האישי של שליט מצרים. אכן, במרוצת הזמנים, קיסרים, מלכים, אפיפיורים ואישים רבים טופלו בידי רופאים יהודים. גם מספר הרופאים היהודים חתני פרס נובל היוקרתי מרשים, ללא אח ורע בכל האומות שבעולם.

המצב לא היה שונה גם ברומניה. חוץ מהשליט Ştefan cel Mare שהיה לו רופא יהודי בשם שמיל וכפי שכבר נזכר, וגם הרופא יצחק בג. גם השליטים Aron Vodă ו-Mihai Viteazul נהנו מטיפול רופאים יהודים והרשימה ארוכה מאוד.

בסוצ'בה היה ייצוג כמעט לכל תחום ברפואה.

רופאים (על פי מידע של ד"ר אדולף וייטמן ז"ל)

בתחילת המאה ה־20 מונה לרופא העיר ד"ר יעקב קרמר, אשר תפקד עד להתמוטטות האימפריה האוסטרו־הונגרית. הוא עזר מאוד לחולים ולא פעם סיפק חינם תרופות למחוסרי אמצעים. בעיר היה רחוב שנשא את שמו עד לאחרי מלחמת העולם השנייה.

עוד לפני מלחמת העולם הראשונה היה ד"ר ויידנפלד נציג העיר סוצ'בה בפרלמנט (Landtag) של בוקובינה וגם דוצנט הפקולטה לרפואה בווינה. רופא נוסף בזמן השלטון האוסטרו־הונגרי היה ד"ר בן־ציון שפרבר.

רומניה שזכתה בעצמאות ב־1878 בתנאי שתעניק ליהודים את כל הזכויות, לא עמדה בהתחייבות זאת לאורך כל השנים. כך לא ניתנה אפשרות לסטודנט אדולף וייטמן לעבוד כמתמחה (ללא שכר) בבית החולים שמנהלו היה ד"ר טראיין בונה. אף רופא ראשי יהודי לא היה בכל מחוז סוצ'בה. בכל זאת ד"ר דיקמן כיהן תקופה קצרה כרופא גדודי.

רוב הרופאים למדו באוסטריה ובאיטליה מכיוון שברומניה הונהג באופן בלתי רשמי Numerus Clausus וכל הזמן הקניטו את הסטודנטים שכבר זכו להתקבל, והם הושפלו או הושבו בספסלים מיועדים רק ליהודים וחלק מהם אף הורחקו. כן הטילו עליהם מיסים מיוחדים ולא נתנו להם לטפל בחולים נוצרים וכדי שהסטודנטים יוכלו לנתח גוויות, הם נאלצו לספק גוויות של יהודים. לפעמים זייפו מסמכים והביאו גוויות של לא־יהודים.

כרופאים למחלות פנים עבדו בסוצ'בה ד"ר אהרון הרמן, ד"ר יעקב ויידנפלד, ד"ר אדולף וייטמן שאחרי המלחמה עבר לעבוד בכירורגיה אונקולוגית. ד"ר קלמן טרטר, ד"ר זיגפריד (פריץ) קרמר, ד"ר אברהם רייכר וד"ר לייב שפירא. באיצקני היה ד"ר גדליה שכטר. גינקולוגים היו ד"ר עמנואל הוך, ד"ר סלדינגר, ד"ר סלומוביץ וד"ר דורי שיבר. כרופאי שיניים פעלו ד"ר לאון איציק, ד"ר לייבוביץ, ד"ר אפרים פורר, ד"ר דוד צווילינג, ויוליוס פולקמן. רופאת ילדים היתה ד"ר לאה קניג־שטרומינגר ורופא עיניים ד"ר שיבר.

כמו כן היו רופאים וטרינרים, ד"ר אדולף הייטל וד"ר פליישר.

באוקטובר 1941 גורשו לטרנסניסטריה הרופאים יחד עם כל האוכלוסייה. מהם נספו מטיפוס הבהרות שבו נדבקו רובם תוך כדי טיפול בחולים, ד"ר אהרון הרמן, ד"ר זיגפריד (פריץ) קרמר, ד"ר אברהם רייכר וד"ר דורי שיבר. כמעט כולם מתו בגטו שארגורוד.

אחרי סיום מלחמת העולם השנייה אלה ששרדו את השואה וחזרו לסוצ'בה פתחו מרפאות. ביניהם ד"ר עמנואל הוך, ד"ר אדולף וייטמן, ד"ר יעקב ויידנפלד, ד"ר אפרים פורר, ד"ר דוד צווילינג, ד"ר לאה קניג־שטרומינגר, ד"ר לייב שפירא, ד"ר גדליה שכטר ויוליוס פולקמן. כמו כן נוספו רופאים מערים אחרות שפתחו כמה מרפאות שלא היו לפני הגירוש, כמו אלה של ד"ר קלופר, ד"ר א' ראוך, ד"ר פ' שוורץ, ד"ר ל' שפר וד"ר ז' שרף. רופאת ילדים מליטה דרזדנר, רופאת עיניים מינה זלוצ'יבר, הגניקולוג ד"ר לאנג, הניאורולוג ד"ר אלפרד ראמלר, רופאים למחלות פנים ד"ר ברזניץ, ד"ר לינדנבאום, ד"ר לסנר, ד"ר יעקב ראוך, ד"ר זיגפריד שרף וכן ד"ר אריך אנדרמן מסירט. בבורדוז'ני היה ד"ר רבינוביץ וד"ר אברהם פלאטניק שעבר לאחר מכן לעבוד בסוצ'בה.

כל המרפאות הפרטיות נסגרו על ידי השלטונות בשנת 1948. מספר הרופאים גדל מאוד בשנים 1945–1946 לאחר שרבים הגיעו מצפון בוקובינה. עוד לפני שנסגרו כל המרפאות הפרטיות, נפתחו ב־1948 כל המוסדות הרפואיים לכל הרופאים ללא הבדל לאום. רופאים יהודים הועסקו במרפאות ומחלקות שונות בבתי חולים בתפקידים של מנהלים. כרופא ראשי של המחוז מונה ד"ר ב' מרדלר,

כרופא ראשי של מרפאות הפוליקליניקה, ד"ר א' אנדרמן, כמנהל בית החולים ד"ר א' וייטמן, וכרופא הראשי של העיר ד"ר א' שטטנר.

ד"ר מ' מיכלזון היה רופא בית הסוהר ועבד גם בפוליקליניקה. רופאים צעירים בוגרי הפקולטות בוקרשט, קלוז', יאסי וטימישוארה הצטרפו מאוחר יותר לוותיקים.

כבר לא היה צורך לנסוע לחו"ל ללמוד, הכניסה לכל הפקולטות היתה חופשית ליהודים. מהמחזורים החדשים של רופאים שהועסקו בסוצ'בה או במקומות אחרים, כולם ילידי סוצ'בה, יש לציין את ד"ר הרייט ורניה (איטה שמלצר), ד"ר סשה קרנר, ד"ר קורט (חיים) פורר, ד"ר רגינה הרר (וייטמן), ד"ר דורי הרר, ד"ר אהרון בסלר, ד"ר שמואל־סנדי גולדן (גולדנברג), ד"ר יעקב בינטל, ד"ר קולט הרר (איציק), ד"ר פישל, ד"ר צבי הוך, ד"ר קלארה לרנר (גרינברג), ד"ר גיטה סני (לרנר), ד"ר אלקסנדר קליגר, ד"ר מרקו קרייסל, ד"ר אלפרד שכטר, ד"ר יעקב שטטנר, ד"ר פיטפר שוורץ, ד"ר פרי שוורץ (בער), ד"ר חוה שוורץ (גליבטר), ד"ר ארנסט הושנו (שמילוביץ), ד"ר גבריאלה קנול (הושנו).ד"ר גיזלה סטרולוביץ (ארג'ינטארו), ד"ר סימון קרויטורו, ד"ר מוסקוביץ, ד"ר יעקב גלדשטיין, ד"ר אדגר שכטר, ד"ר ראמר, ד"ר פ' אקס (גליקמן), ד"ר אלפרד פליג, ד"ר ברטה גלר־רוזנבלאט, ד"ר פליציה פרייר (ראוך) ד"ר שפירא, ד"ר בלה בוימוביץ (שכטמן), פרופ' ד"ר ליבי שרף, ד"ר פלאטניק הבן, ד"ר גדעון ראף, ד"ר ליקה אושרוביץ, ד"ר ליקה פקיליס, ד"ר אניטה פקיליס, ד"ר לוצ'י שולזון, ד"ר שלה בורר (וייסברג), ד"ר יטי אלטרסקו (היבנר), ד"ר מרטין, ד"ר מוסקוביץ, ד"ר מנשה דולברג, ד"ר גרעטה קון, ד"ר רודי לופוביץ, ד"ר קלאריס ברנשטיין ועוד.

רופאים אלה היו מכל תחומי הרפואה: מחלות פנים, גינקולוגים, אף־אוזן־גרון, ראדיולוגים, דרמטולוגים, מרדימים וכו'. אחרי מלחמת העולם השנייה הורחקו סטודנטים שנרשמו לעלייה מן הפקולטות ביניהם דורי הרר, צבי הוך וסוניה האס.

ד"ר ברונו הארט וד"ר ווכער עברו ב־1940–1941 לסוצ'בה אך לא עבדו במקצוע. אחרי 1945 עבדו תקופה קצרה כרופאים צבאיים ד"ר ברנהארד פרידל מקימפולונג, ד"ר ברינזון מויסי וד"ר אהרון בסלר. במחלקה הסניטרית שבמחוז סוצ'בה עבד ד"ר ארנסט הירשהורן מראדאוץ ובשנות ה־60 עבד כסגן הרופא הראשי ד"ר ברטהולד מרדלר. כן היה בא ד"ר בוקסבאום (א.א.ג) לעתים לייעוץ וניתוחים בתחומו.

כאחיות ניתן לציין את סוניה האס וגיטה וגנר שעבדו בבית החולים בסוצ'בה. בזמן השלטון הקומוניסטי היו בבית החולים רק שני שכירים יהודים – ז'אן טננהאוס מנהל אדמיניסטרטיבי ואנוצה ברקוביץ – מנהלת חשבונות, לפני מלחמת העולם הראשונה היתה בעיר המיילדת בראמביר ועד אחרי מלחמת העולם השנייה, המיילדת נוסיג.

כטכנאי שיניים עבדו ברנטל, ה' שוורברג, קאן, מור, גנזלר, גרופר והגב' פרום.

בזמן השלטון הקומוניסטי נידונו למאסר ד"ר לודוויג שפר, ד"ר אברהם פלאטניק ויוליוס פולקמן, כחשודים שמחזיקים במט"ח ו/או זהב.

רופאים יהודים ילידי סוצ'בה והסביבה שלא עבדו בסוצ'בה: בישראל עבדו ד"ר רוברט אוסטפלד, ד"ר יעקב ברנטל (מקודם בבוקרשט), ד"ר ראובן שַפר (מבורדוז'ני, עבד קודם בטימישוארה), ד"ר פבוס קון (מקודם בבוקרשט), ד"ר מאיר כרמון (קרויטורו), ד"ר מיא כרמון (זליג), ד"ר מנחם איידינגר (מקודם בטימישוארה).

בצרפת עבדו ד"ר פרידל קורן, ד"ר קארלה קורן (הלמן), ד"ר סלו קרן, ד"ר דוד ליבל, ד"ר אדולף רוזנר (נספה באושוויץ), ד"ר יוסף (פרד) פורר, ד"ר אברהם ווקסלר (מבורדוז'ני). בתו של נתן רמר, סרפינה (שרה) רמר, ילידת 1900, למדה רפואה בווינה ושימשה שם כרופאה עד 1936 כשנפטרה בעת לידת בנה.

ד"ר גרהארד מרגוליס־קרנר עבד בבריה"מ, ד"ר ארונוביץ וד"ר מקיטרה בווינה.

התאבדו בזמן השואה ד"ר ווגנר, ד"ר ארונוביץ ואשתו ד"ר ארונוביץ־גוֹטָה.

רוקחים

לפני מלחמת העולם הראשונה היו בסוצ'בה שלושה בתי מרקחת של ויינגרטן, בישוף וקאבא, באיצקני זה של ברילאנט ובבורדוז'ני של בראדר. בבית מרקחת של ויינגרטן עבדו רוקחים יהודים: פאולה ברנטל (דנקר), מאיר, וכעוזרת שיבר (פרום).

בבית המרקחת שלא בבעלות יהודית עבדו שוורברג, ברונו שפילמן (ניספה בשואה) ופיני שפרבר. בבית המרקחת של קאבא עבדה ברטה בסלר.

אחרי החזרה מהשואה נוספו מספר בתי מרקחת של יהודים בעיר. אטי ואמיליה ברילאנט שעברו מאיצקני לסוצ'בה, בתי מרקחת של פיני קרנר (שפרבר) ריצ'קר (פרום), קימלמן־קנובלר, ברטה בסלר, צווילינג (בורכיס).

בשנת 1948 כל בתי המרקחת הולאמו והרוקחים הפכו לשכירים של המדינה. הרוקחת ברינזון הועסקה בבית החולים של העיר בהנהלתה של הרוקחת אמיליה ברילאנט. הרוקחת צווילינג (בורכיס) היתה המנהלת של בית מרקחת הפוליקליניקה. כמעט כולם עלו בסופו של דבר ארצה.

משפטנים

מאז שעם ישראל גורש מארצו והתפזר בכל קצווי תבל הוא סבל כמעט ללא הרף ובכל מקום מגזירות קשות, רדיפות, דיכוי, אפליה ואנטישמיות שהגיעה לפעמים לשיאים נוראים כמו גירוש, פוגרומים, המרת דת, והשמדת שליש מהעם בשואה. הערך המוסרי העליון שביהדות "צדק צדק תרדוף" לא יושם כלפי היהודים, ואף כי

העולם הנוצרי שבו חי רוב העם, מצהיר על אמונתו בתורה בנוסף ל"ברית החדשה", הדין ומשפט הצדק לא עמדו לנגד עיני מערכות המשפט שלו. מצב עגום זה לא פסח גם על יהודי סוצ'בה.

ניתן להבחין בכמה תקופות שונות מבחינת היחס של מערכות המשפט ליהודים: תקופת המושלים במולדובה עד לשנת 1774; התקופה האוסטרית 1775–1918; התקופה שבין שתי מלחמות העולם 1918–1941; והאחרונה אחרי חזרה מהגירוש, והמשטר הקומוניסטי. בשנים שאחרי העידן הקומוניסטי כמעט שלא היו יהודים שעבדו במערכת המשפט.

עד לשנת 1774 המשפט בקהילות היהודיות התנהל לפי הדגם של טורקיה. חכם באשי (באשה ראש בטורקית) היה הרב הראשי באימפריה העותמנית. ב־1839 אישרו השלטונות את משרת החכם באשי הראשון בקושטא, ואחר כך בערים אחרות בהן ירושלים.

החכם באשי היה נציג השלטונות בפני הקהילה. הוא שפט בעניין דת, גבה מיסים ומינה רבנים בקהילות הקטנות. אך כבר אז במאות ה־17–19 העדיפו היהודים לפתור סכסוכים ביניהם בלי לפנות לערכאות הרשמיות. לעתים קרובות פנו לרב שעזר ליישר הדורים מכיוון שעקב סמכותו, על פיו יישק כל דבר.

מאידך אלה שהתייצבו לפני הערכאות חויבו לשבועה היהודית – more judaico המשפילה והמעליבה. שבועה זו נדרשה בפעם הראשונה בזמן המושל גריגורה גיקה (Grigore Ghica, 1739–1741), ובוטלה ברומניה רק ב־1912.

בתקופה האוסטרית, כלומר אחרי שנת 1775 ועד 1867, כשנכנס לתוקף החוק המקנה שוויון זכויות לכל התושבים, סטודנטים מעטים מסוצ'בה למדו בפקולטה למשפטים בווינה. אחר כך ובמיוחד אחרי שבשנת 1875 נוסדה הפקולטה למשפטים באוניברסיטה בצ'רנוביץ, מספר רב של סטודנטים פנו לפקולטות מווינה וצ'רנוביץ.

השאיפה של הנוער ללמוד משפטים נבעה מהצורך להכיר את החוקים כדי לעמוד לפני מערכות המשפט כאנשים בקיאים בכל החוקים, וכך להגן על עצמם ועל משפחותיהם ביתר הצלחה. הרי הצדק היה מאז ומתמיד עיקרון בעל חשיבות עליונה במסורת היהודית. אין זה פלא אפוא שאחוז הסטודנטים היהודים בפקולטה למשפטים בצ'רנוביץ לקראת סוף המאה ה־19 ותחילת המאה ה־20 נע בין 30%–40% מכלל הסטודנטים. שפת הלימודים הגרמנית היתה שגורה בפיהם מכיוון שגם בבית הספר התיכון למדו באותה שפה, מה גם שבזמן כהונתו של הקיסר פרנץ יוזף הראשון (1830–1916), בהרבה משפחות יהודיות הפכה השפה הגרמנית לשפת אם.

עורכי הדין היהודים היו שופטים או שכיהנו בתפקידים בכירים בעיריות של סוצ'בה ואיצקני, היו מנהלי בנקים ופעילים בקהילה היהודית, בארגונים ציוניים ומפלגות שונות.

אחרי התמוטטות האימפריה האוסטרו־הונגרית, בוקובינה עברה לרומניה והשפה הרשמית היתה רומנית בכל המוסדות. הרבה עורכי דין לא שלטו בשפה זו, ולא התקבלו בהתלהבות יתרה לעבודה. ובכל זאת, בעקבות סעיף בחוזה השלום עם רומניה, נשארו מספר שופטים בתפקידיהם מאוסטריה כמקודם.

בפקולטה למשפטים בצ'רנוביץ האווירה היתה עוינת כלפי סטודנטים יהודים. בהתפרצויות האלימות בין סטודנטים רומנים ליהודים הדברים הגיעו עד לסילוקם של הסטודנטים היהודים מהפקולטה ושל עורכי הדין היהודים מהלשכה. מספר הסטודנטים מסוצ'בה הלך וקטן מכיוון שלא שולבו במוסדות המדינה ושנתיים לפני הגירוש אף יהודי לא התקבל ללמוד בפקולטה.

בתקופה אחרי טרנסניסטריה אלה ששרדו וחזרו קיבלו את כל הזכויות ויכלו לעסוק במקצוע שלהם. לשכת עורכי הדין קיבלה את כל החוזרים, ומשפטנים יהודים קיבלו משרות של פרקליטים, שופטים וכו'. ובכל זאת רובם, צעירים ומבוגרים כאחד, שאפו לעלות ארצה וכעת נשאר בסוצ'בה רק עו"ד אחד, קרל שור.

להלן רשימת משפטנים מסוצ'בה והסביבה

מנדל הירשל שחי במאה ה־18.

ד"ר ברוך שאפר, יו"ר המפלגה הסוציאל־דמוקרטית וסגן ראש העיר בסוצ'בה ב־1907/8.

ד"ר ולטר רורליך – הורוביץ, סגן ראש העיר השני בסוצ'בה.

ד"ר מאיר טייך, יו"ר הקהילה היהודית ויועץ עירוני, יו"ר הגטו בשארגורוד.

ד"ר לודוואג

ד"ר האס

ד"ר נתן ויז'ניפולסקי, יו"ר הציונים הרוויזיוניסטים בסוצ'בה.

ד"ר אברהם שפירא, נורה בטרנסניסטריה.

ד"ר אדולף גבור, מנהיג ציוני, השתתף בקונגרס ציוני אחד, נפטר בשארגורוד.

ד"ר אדולף הלמן, ראש עיריית איצקני ויו"ר הקהילה היהודית בעיר משנת 1928 ועד 1941.

ד"ר יוסף גולדשטיין, ראש עירייה באיצקני.

ד"ר ל' בוגן, יועץ עירוני.

ד"ר היינריך לופול, יועץ עירוני, יו"ר הקהילה היהודית, מנהל האוסטבנק.

ד"ר אריך לופול

ד"ר יוהאן לופול

ד"ר וילהלם לופול

ד"ר אדולף פינקלר

ד"ר היינריך רורליך – הורוביץ נפטר בשארגורוד.

ד"ר יוסף אלנבוגן, מת בלונדון ב־1960.

ד"ר שמעון הולדנגרבר

ד"ר חיים קופפרברג, יו"ר הקהילה היהודית 1946–1958 ומנהיג ציוני.

ד"ר אדולף וגנר

ד"ר פבוס טוטנאואר

ד"ר יוסף הלפרן, מנהל בית הספר התיכון היהודי בשנות העשרים.

ד"ר שאול קליגר

ד"ר מנקס

ד"ר יוסף רורליך

ד"ר פרץ שטרומינגר

ד"ר וולף שרף, פעיל בתרבות יידיש.

ד"ר יוליוס שור, פעיל סוציאל־דמוקרטי.

ד"ר אמיל קרנר, שימש כתובע כללי

ד"ר לאיב

ד"ר פרסלר

ד"ר טאוסיג

ד"ר רוזנפלד

ד"ר ישראל (יון) רכמוט, חבר שלא מהמנין של האקדמיה הרומנית.

ד"ר מקס רוזנשטראוך, יו"ר הקהילה בדז'ורין.

ד"ר לינקר

ד"ר עמנואל שרצר

ד"ר פרסטר

ד"ר לוי, שופט.

ד"ר גלר, שופט, הוחזר לתפקידו מספר חודשים אחרי הגירוש.

ד"ר הילזנראט

ד"ר גולדשלג

ד"ר האוספטר

ד"ר צנטנר, שופט.

ד"ר בראור

ד"ר רובינזון

ד"ר הופמן

עו"ד יוסף קאופמן, יו"ר זמני של הקהילה היהודית.

עו"ד לוצ'יאן סלומוביץ.

עו"ד לזר גולדברג

עו"ד נטה גולדברג, שופטת.

עו"ד רוקנשטיין

עו"ד פוגל

עו"ד יוליוס הכט, שופט.

עו"ד מוסקוביץ, פרקליט.

עו"ד קלרה זלוצ'יבר, שופטת.

עו"ד פיליפ ברקוביץ', סגן ראש העיר בסוצ'בה, נשלח לעבודת כפייה.

עו"ד איזידור רודיך

עו"ד פריץ שטעכר

עו"ד ווייזנפלד

עו"ד גרינוולד

ז'אן (יעקב) רמר – בנו של נתן – יליד 1904, למד משפטים בווינה, עבד כמשפטן בבוקרשט, ומ־1960 עד לפטירתו בחיפה.

הסעה והובלה כמקור פרנסה ליהודי סוצ'בה

(על פי מידע מד"ר א' וייטמן ז"ל)

לפני מלחמת העולם הראשונה (1914–1918) הגיעה הרכבת עד לב העיר סוצ'בה על מסילת ברזל שנבנתה בזמן שלטונו של הקיסר פרנץ יוזף הראשון (1820–1916, Franz Josef I). בעיר היו שתי תחנות, האחת על יד בניין הקסרקטין, והשנייה והסופית לא רחוק מבניין בית המשפט המחוזי (טריבונאל) ועד לשוק הבהמות. בזמן המלחמה פוצצו הגשרים ומסילות הברזל שעל הנהר סוצ'בה, ומאז הרכבת כבר לא הגיעה לעיר. אחרי איחוד בוקובינה ומולדובה התחנות הכי קרובות לעיר סוצ'בה נשארו זו מבורדוז'ני וזו מאיצקני. סוף התחבורה ברכבת לסוצ'בה טמנה בחובה הזדמנות פז לכמה יהודים למצוא מקור פרנסה חדש.

וכך בתחילת העשור השני של המאה העשרים, עשרות משפחות התחילו להתעסק בהסעת אנשים והובלת סחורות. משפחת שמשון הלמן ובנו שהעמיסו על גבם שקים או ארגזים ממחסני סחורות, טענו על עגלות ופרקו אותם בשתי תחנות הרכבת. העגלות הגדולות יותר היו שייכות למשפחת מרדינגר ושלושת האחים שלוים. הובלות קטנות יותר עשה וגנר.

קבוצה מכובדת אחרת בענף היתה זו של משפחות פורר (זוהר), הנודעים ביניהם היו האחים לייב, מוטל, משה ופישל. הם הובילו בעגלות גדולות ותמיד שני סוסים היו רתומים להן. הם העבירו סחורות ותבואות לאזורים הרריים של קימפולונג וואטרא־דורני, ומשם חזרו עם קליפות עץ אלון (עשירות בטנין) חומר שהשתמשו בו בתעשיית העור בשתי הבורסקאות של האחים שטרנליב ומשה וולף קרנר וכמו כן במפעל של רסלר באיצקני. הם יצאו כל יום שני בשיירה וחזרו ביום חמישי בערב.

אחרי סיום מלחמת העולם הראשונה התחילו להעביר אנשים בכרכרות עם שני סוסים מסוצ'בה ואליה משתי תחנות הרכבת בורדוז'ני ואיצקני, מרחק כ־3–4 ק"מ ממרכז העיר. בין שתי המלחמות לא היו כלי רכב פרטיים, מוניות או אוטובוסים. לכרכרות ולעגלונים, עשרות במספר, היתה תחנה קבועה במרכז העיר. שם היתה גם מסבאה קטנה בבעלותו של ח' רייף, ואפשר היה לקבל שם ארוחה קלה. היה גם מחסן לשיבולת שועל שהיה שייך למרדלר. העגלונים כמעט כולם יהודים ידעו את לוח הרכבות, קיבלו הזמנות והגיעו לקחת נוסעים מבתיהם. הם עבדו ביום ובלילה אך לא בחגים. חלק מהם שכרו לימים אלו עגלון נוצרי.

העגלונים הכי ידועים היו האחים מאייר, רוזנבלאט, שלוים אונגריש והולצברג. מעבר לנסיעות לשתי התחנות היו גם נסיעות בתוך העיר או מהעיר ליישובים

בורדוז'ני ואיצקני. בדרך כלל הרופאים הגיעו לחולים בכרכרות ולפעמים נסעו סתם ברחובות הראשיים כדי להרשים ולהפגין את חשיבותם. מלבד הכרכרה עם שני סוסים שנחשבה "נסיעה מחלקה ראשונה" היו גם כאלה עם סוס אחד כמו זו של העגלון ואלד שכינו אותו קאיאפה (Caiafa). הנסיעה היתה נוחה פחות וזולה יותר "נסיעה מחלקה שנייה".

מעבר לאמצעי הובלה אלה היו גם אחרים ממונעים, כגון המשאיות ורכבים קטנים בבעלותם של וילהלם גיטר, גצל גולדשמיד ופליג. אחרי המלחמה העגלונים ששרדו את השואה חזרו למשלח ידם הקודם אבל רק לתקופת מעבר קצרה. כולם התכוננו לעלייה, מה גם שהתחילה תקופת האוטובוסים שהסיעו נוסעים מתחנות הרכבת.

עוד לפני מלחמת העולם היה מעין אוטובוס קטן שיצא מסוצ'בה לערים בסביבה. האחרון שנשאר כעגלון היה שמעון הולצברג ואחריו בא הקץ להובלות בעיר סוצ'בה, עסק שנתן פרנסה ללא פחות מ־30 משפחות של יהודים.

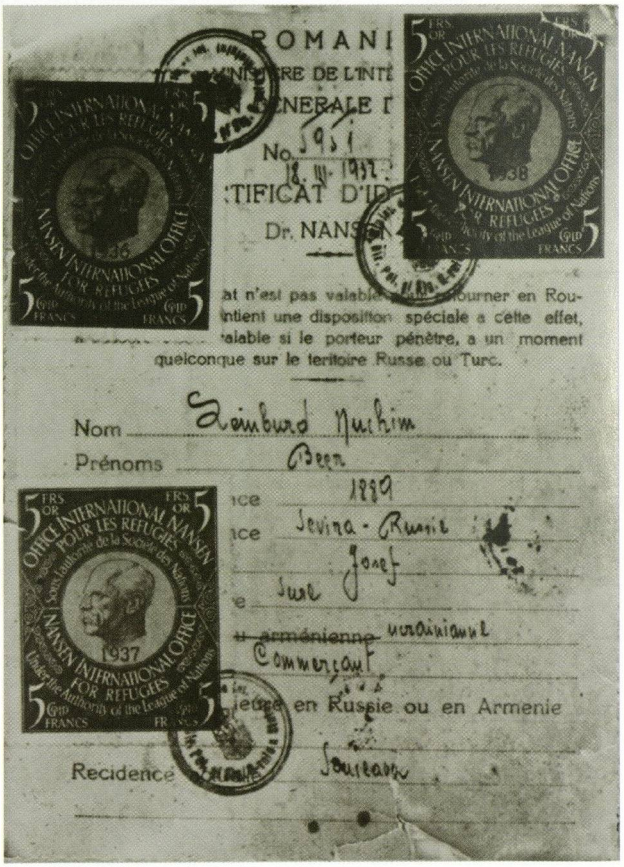
בתי עסק ובתי מלאכה קטנים בסוצ'בה לפני מלחמת העולם הראשונה

Name	נוסד ב־	סוג/ענף	שם משפחה ושם פרטי
Wilhelm Edelstein	1908	רהיטים	אדלשטיין, וילהלם
Josef Auslaender	1909	מכולת וקמח	אוסלנדר, יוסף
Samuel Albrecht	1904	סדקית	אלברכט, שמואל/ארנסטינה
Sigmund Engler	1901	בדים	אנגלר, זיגמונד
Rosa /Moritz Anschel	1905	גלנטריה	אנשל, רוזה / מוריץ
Chaim Aspler	1909	מכולת	אספלר, חיים
Perl/Moses Aronowicz	1913	בדים	ארונוביץ, פרל / משה יצחק
Elias Bogen	1910	בדים	בוגן, אליאס
Mendel Bogen	1874	בדים	בוגן, מנדל
Hermann Beiner	1874	צורכי כתיבה	ביינר, הרמן
Salomon/Cilli Brumberg	1912	נעליים	ברומברג, סלומון / צילי
Samuel Gewoelb	1854	מכולת	גוולב, שמואל
Hinde (Jacob) Guttmann	1896	מכולת	גוטמן, הינדה / יעקב
Goldberg und Roessler	1899	עורות	גולדברג & רסלר
Cilli Goldstein	1890	זכוכית חרסינה	גולדשטיין, צילי
Leiser Gropper	1907	בדים	גרופר, לייזר

Name	נוסד ב־	סוג/ענף	שם משפחה ושם פרטי
Abraham Gaertner	1908	עורות	גרטנר, אברהם
Hermann Dermer	1905	מסעדה ומלון	דרמר, הרמן
Mali/Benjamin Drappel	1900	מכולת מעדנייה	דרפל, מאלי / בנימין
Feibel Holdengraeber	1910	בדים	הולדנגרבר, פייבל
Jetti Hoppmeier	1902	סדקית	הופמייר, ייטי
Noah Hoppmeier	1906	מעדנייה	הופמייר, נח
Moses Hilsenrath	1874	בית הארחה	הילזנרט, משה
Ferdinand Wolf	1902	סנדלר	וולף, פרדיננד
Mechel Wassermann	1903	מכולת	וסרמן, מיכאל
Hermann Silberbusch	1908	בדים	זילברבוש, רגינה / הרמן
Juedl Tennenhaus	1878	זכוכית חרסינה	טננהאוס, יידל
Juedl Tennenhaus	1911	עורות	טננהאוס, יידל
Fischel Samuel Lechner	1889	מכולת	לכנר, פישל
Pepi (Schabse) Langer	1889	צבעים	לנגר, פפי / שבתאי
Basie Mehler	1894	סדקית	מלר, בתיה
Leiser Mehler	1897	סדקית	מלר, לייזר
Gedalje Margulies	1912	מכולת	מרגולייס, גדליה
Wolf Sigall	1885	מכולת	סיגל, וולף
Jancu Sarafinester	1912	בדים	סרפינסטר ינקו ארנסטינה
Aron / Honora Pollak	1912	דברי אופנה	פולק אהרון שמעון/הונורה
Max Pollak	1908	אופנה	פולק, מקס
Dawid Flicker	1899	חייט	פליקר, דוד
Majer Fallenbaum	1911	בדים	פלנבאום, מאיר
Markus Fraenkel	1872	סדקית	פרנקל, מרקוס
Sali (Schaje) Kamil	1907	סדקית	קמיל, סאלי / ישעיהו
Leib (Heni) Kern	1895	סדקית	קרן, לייב / הני
Dawid Karniol	1905	בגדי עבודה	קרניול, דוד
Abraham Koerner	1898	עורות	קרנר, אברהם
Moses Wolf Koerner	1901	עורות	קרנר, משה וולף
Blime (Naftali) Redlich	1907	נעליים	רדליך, נפתלי / בלימה
Majer Rosenstock	1887	בדים	רוזנשטוק, מאיר
Anna/Josef Rosenstein	1899	מכולת	רוזנשטיין יוסף־חיים אנה
Anna Rosenstein	1910	בדים	רוזנשטיין, מאיר / אנה
Hersch Rostoker	1906	מכולת	רוסטוקר, הרש

בית משפחת ליינבורד בסוצ'בה לפני המלחמה

הפספורט ננסן של נחום ליינבורד

מבט על העיר משרידי המבצר העתיק

האנדרטה של השליט שטפן הגדול

טיול שורשים (2006) של יוצאי שוץ. מימין: חיים האס, שלמה פוקס, מאיר פלמון, אסתר קופלר, אמיתי פלמון, לאה מזור, עידית ראובני, יטי קוך, ברוך דויטש, כרמלה כץ, זהבה ארליך, רחל וואלאך, משה נדיר

אך מורפה לא השתנתה הרבה

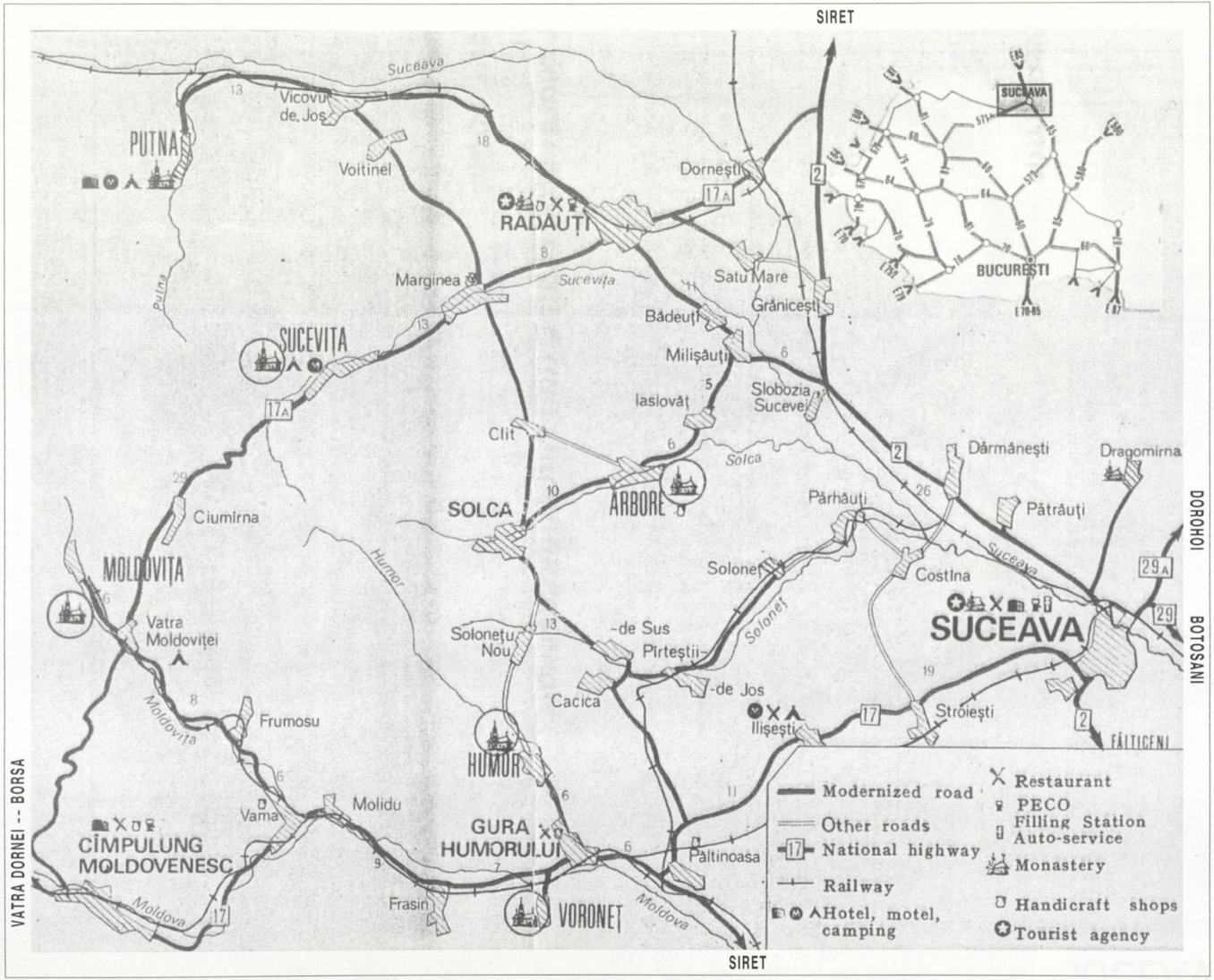

מפה בת זמננו של האיזור מסוצ'בה עד טרנסניסטריה של פעם

מפת צפון–מערב רומניה כולל איזור בוקובינה והגבול עם ברית המועצות אחרי מלחמת העולם השניה

מחוז סוצ'בה בימינו

מפת סוצ'בה 2000

Name	נוסד ב־	סוג/ענף	שם משפחה ושם פרטי
Sigmund Rohrlich	1912	רהיטים	רורליך, הונורה / זיגמונד
Nathan Reiner	1908	מסעדה	ריינר, נתן
Josef Reif	1910	מכולת	ריף, יוסף
Joel-David Schwarz	1912	סדקית	שוורץ, יואל־דוד
Karl Sternberg	1898	דרוגריה	שטרנברג, קרל
Sternlieb und Reicher	1906	עורות ונעליים	שטרנליב & רייכר
Abraham Schaechter	1912	סדקית	שכטר, אברהם
Jacob (Sara) Spiegel	1912	בדים	שפיגל, יעקב / שרה
Aron Leib Sperber	1911	בדים ונעליים	שפרבר, אהרון־לייב

מקור: Archiv-Auskünfte über Firmen Galiziens und der Bukowina, Krakau 1914–1915

בתי עסק ובתי מלאכה בסוצ'בה בין מלחמות העולם

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Haim Avraham	תבואות	אברהם, חיים
Wilhelm Edelstein	רהיטים	אדלשטיין, וילהלם
Moshe Aronovici	בדים	אהרונוביץ, משה
Shmuel Oberweger	כלי בית ושמשות	אובררווגר, שמואל
Ostfeld	ברזל	אוסטפלד
Ostersetzer	פרות	אוסטרזצר
Orenstein	מכולת	אורנשטיין
Eidinger	מתווך	איידינגר
Isidor Eisenberg	מנהל בנק	אייזנברג, איזידור
Mendel Itsik	מאפייה	איציק, מנדל
Itzcovici	כלי בית	איצקוביץ
Altman	הובלות	אלטמן
Altman	סיד	אלטמן
Altman	מנהל חשבונות	אלטמן
Zoniu Ellenbogen	סדקית	אלנבוגן, זוניו
Baruch Alter	יינות בסיטונות	אלתר, ברוך
Josef Alter	יינות בסיטונות	אלתר, יוסף
Anderman	מכולת	אנדרמן

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Leo Anschel	סדקית	אנשל, ליאו
Israel Leib Aspler	בית מרזח	אספלר, ישראל לייב
Aschkenasi	שען וצורף	אשכנזי
Eliahu Bogen	בדים	בוגן, אליהו
Moshe Bogen	בית מרזח	בוגן, משה
Haim Boiman	כפתורים וסדקית	בוימן, חיים
Bolokschener	פחח	בולוקשנר
Bitterfeld	ספר	ביטרפלד
Jakov Beiner	צורכי כתיבה ודפוס	ביינר, יעקב
Blaustein	חייט	בלאושטיין
Blumenfeld	מכירת לחם	בלומנפלד
Jakov Blumenfeld	מעדנייה	בלומנפלד, יעקב
Wolf Blei	רפד	בליי, וולף
Blickstein	פחח	בליקשטיין
Berta Bessler	רוקחת	בסלר, ברטה
Josef Bessler	אטליז	בסלר, יוסף
Shalom Bessler	מנהל חשבונות	בסלר, שלום
Nahum Bacal	מכולת	בקל, נחום
Becker	טבק	בקר
Hersch Becker	רדיו	בקר, הרש
Shaya Becker	רדיו	בקר, שעיה
Baer	טבק ובולי דואר	בר
Braunstein	קברן	בראונשטיין
Libuka Barber	בעל אחוזה	ברבר, ליבוקה
Wolf Bardich	חייט	ברדיך, וולף
Salomon Brumberg	נעליים	ברומברג, סלומון
David Brucker	מכולת	ברוקר, דוד
Breier	בית חרושת לבירה	ברייר
Bren	פחח	ברן
Idel Baran	בדים	ברן, יידל
Brender	מאפייה	ברנדר
Berkovici	קונדיטוריה	ברקוביץ
Gott	תבואות	גוט
Avraham Gott	ייצור סבון	גוט, אברהם

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Gutwald	בית מרזח	גוטוולד
Gottlieb	תבואות	גוטליב
Leizer Gotlieb	מסעדה	גוטליב, לייזר
Hinda Gutman	מכולת	גוטמן, הינדה
Goldhammer	חלפן כספים	גולדהמר
Yosef Shmil Goldenberg	ייצור מי סודה	גולדנברג, יוסף שמיל
Muniu Goldenberg	צורכי חשמל	גולדנברג, מוניו
Giza Goldschmidt	בעל מונית	גולדשמיט, גיצה
Giter	סוכנות בירה	גיטר
Wilhelm Giter	הובלה במשאית	גיטר, וילהלם
Bruno Glaser	נגן	גלזר, ברונו
Berke Glaser	מצבות	גלזר, ברקה
David Leib Glik	ברזל	גליק, דוד לייב
Yosef Glueckman	תבואות	גליקמן, יוסף
Leon Glueckman	בדים	גליקמן, ליאון
Max Glueckman	נגן	גליקמן, מקס
Genzer	אטליז	גנזר
Ben-Zion Gefner	מכולת	גפנר בן־ציון
Meir Gronich	סדקית	גרוניך, מאיר
Gross	ספר	גרוס
Meir Gross	קיוסק	גרוס, מאיר
Grossman	זגג	גרוסמן
Sami Grossman	תיקון מאזניים	גרוסמן, סמי
Karl Grossman	שרברב	גרוסמן, קרל
Gropper	בדים	גרופר
Nahum Gertler	בדים	גרטלר, נחום
Anschel Gartenlaub	מסעדה ומלון	גרטנלאוב, אנשל
Gruenberg	בית מרזח	גרינברג
Gruenberg	פחח	גרינברג
Gruenberg	ייצור מי סודה	גרינברג, אייזיק
Greller	קונדיטוריה	גרלר
Dohorincianu	סנדלר	דוהורנצ'יאנו
Baruch Deutsch	מכולת	דויטש, ברוך
Norbert Deutsch	שרברב	דויטש, נורברט

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Diamant	ייצור מי סודה	דיאמנט
Dickman	ברזל	דיקמן
Dickman	ברזל	דיקמן
Itshak Dickman	כלי בית	דיקמן, יצחק
Motel Dickman	הלבשה	דיקמן, מוטל
Dalfen	קולנוע	דלפן
Daniel Dalfen	צורכי כתיבה	דלפן, דניאל
Berl Denker	מאפייה	דנקר, ברל
Dermer	בית קפה	דרמר
Dermer	קיוסק	דרמר
Hilik Drapel	קיוסק	דרפל, חיליק
Mali Drapel	קונדיטוריה	דרפל, מלי
Hersch Hauser	קמח	האוזר, הרש
Welvel Hauser	קמח	האוזר, וולוול
Moshe Hauser	ברזל	האוזר, משה
Hausvater	מכולת	האוספטר
Haim Haas	יינות	האס, חיים
Jankel Haas	בעל יערות	האס, יענקל
Leibu Haas	יינות	האס, לייבו
Huben	בית מרזח	הובן
Ita Lea Hoch	מכולת	הוך, איטה לאה
Fabel Holdengraeber	בדים	הולדנגרבר, פאבל
Hollinger	תופרת	הולינגר
Huge Hopmeier	צמר	הופמאיר, הוגה
Avraham Hopmeier	ברזל	הופמאיר, אברהם
Noah Hopmeier	ברזל	הופמאיר, נח
Leib Hurtig	חייט	הורטיג, לייב
Mendel Hurtig	פחח	הורטיג, מנדל
Alter Huebner	יין	היבנר, אלתר
Michael Huebner	בדים	היבנר, מיכאל
Shimson Huebner	קמח	היבנר, שמשון
Israel Hecht	צורכי סנדלרות ועור	הכט, ישראל
Hecht	פרי הדר ופירות	הכט
Shaya Halter	עצים	הלטר, שעיה

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Baruch Heltser	סוחר בהמות	הלצר, ברוך
Heller	ספרים וצורכי כתיבה	הלר
Heller	ייצור גרביים	הלר
Mendel Herling	דברים משומשים	הרלינג, מנדל
Hermann	יינות בסיטונות	הרמן
Hermann	שען	הרמן
Hermann	מכולת ואפייה	הרמן
Moshe Herzberg	בית מרזח	הרצברג, משה
Martin Hoerer	פרפומריה	הרר, מרטין
Hersch Mendel Wagner	מסעדה ובית מרזח	וגנר, הרש, מנדל
Feivel Wagner	קונדיטוריה	וגנר, פייבל
Shmelke Wagner	בית מרזח	וגנר, שמלקה
Susia Weitman	תבואה /טחנת קמח	וייטמן, זוסיה
Leibush Weitman	תבואה /טחנת קמח	וייטמן, לייבוש
Hersh Weisbrod	מכולת	וייסברוד, הרש
Winkler	תיקון מאזניים	וינקלר
Baruch Waldman	סנדלר	ולדמן, ברוך
Litman Walzer	מסעדה	ולצר, ליטמן
Wasserman	קמח	וסרמן
Michael Wasserman	מכולת	וסרמן, מיכאל
Mordehai Wasserman	בית מרזח	וסרמן, מרדכי
Jerahmiel Wachs	צורכי כתיבה	וקס, ירחמיאל
Natan Neta Vijnitser	בדים	ויז'ניצר, נתן־נטע
Eliahu Weidenfeld	דגים	ויידנפלד, אליהו
Mendel Weidenfeld	נגר רהיטים	ויידנפלד, מנדל
Susia Weidenfeld	צבעים	ויידנפלד, סוסיה
Feivel Weidenfeld	ביצים	ויידנפלד, פייבל
Wein	שמיכות	ויין
Ani Weinberger	אופנת נשים	ויינברגר, אני
Weingarten	בית מרקחת	ויינגרטן
Itzik Weintraub	ייצור מי סודה	ויינטראוב, איציק
Anna Weiner	צורכי כתיבה, ספרייה	ויינר, אנה
Bezalel Weissberg	תשמישי קדושה	וייסברג, בצלאל
Weissler	נעליים	וייסלר

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Jakob Weissman	בית מרזח	וייסמן, יעקב
Meir Winter	תבואה	וינטר, מאיר
Wasser	פיצוחים	וסר
Moritz Wechsler	הלבשה	וקסלר, מוריץ
Sommer	ייצור מי סודה	זומר
Aba Sibner	מכולת	זיבנר, אבא
Gavriel Silber	זגג	זילבר, גבריאל
Baruch Singer	שען	זינגר, ברוך
Jakov Singer	מכולת	זינגר, יעקב
Moshe Singer	נעליים	זינגר, משה
Baruch Slotchover	בית מרזח	זלוצ'ובר, ברוך
Salzman	בדים	זלצמן
Mendel Sandberg	תוצרת חלב	זנדברג, מנדל
Haimovici	סייד	חיימוביץ
Haskalovici	סיד	חסקלוביץ
Haskalovici	שען	חסקלוביץ'
Avraham Aron Tennenbaum	טבק	טננבאום, אברהם אהרון
Avraham Tennenhaus	כלי בית ושמשות	טננהאוס, אברהם
Israel Tennenhaus	בדים	טננהאוס, ישראל
Itse Tennenhaus	יינות	טננהאוס, איצ'ה
Idel Tennenhaus	נעליים	טננהאוס, יידל
Marcus Tennenhaus	מכולת	טננהאוס, מרכוס
Moshe Idel Tennenhaus	דברים משומשים	טננהאוס, משה יידל
Tepper	סוחר בהמות	טפר
Trauner	חייט	טראונר
Simon Tropp	בעל בתים	טרופ, שמעון
Josef Tarter	מכולת	טרטר, יוסף
Jaeger	בית מרזח	יגר
Jochen	בית קפה	יוכן
Janku	פרות	ינקו
Israel	חייט	ישראל
Kohn	מכירת נקניק	כהן
Simon Kohn	ייצור שמורי דגים	כהן, שמעון
Kasvan	בדים	כתבן

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Pinhas Lauer	חייט	לאואר, פנחס
Babi Lauer	פרחים מלאכותיים	לאור, בבי
Loebel	מכולת	לבל
Laden	קונדיטוריה	לדן
Shalom Lederman	מוצרי חלב	לדרמן, שלום
Fishel Lupu	בעל אחוזה	לופו, פישל
Lazarovici	חייט	לזרוביץ
Leibovici	מוכר כעכים	לייבוביץ
Nahum Leinburd	בדים	ליינברוד, נחום
Lichtenbaum	תופרת	ליכטנבאום
Shlomo Likvornik	תבואה	ליקוורניק, שלמה
Lechner	פחח	לכנר
Adolf Lechner	מכולת	לכנר, אדולף
Shaya Langer	ברזל	לנגר, שעיה
Landau, David	בדים	לנדאו, דוד
Landau	רצען	לנדאו
Mendel Lesner	תבואה	לסנר, מנדל
David Lachs	מכולת	לקס, דוד
Lerner	מאפייה	לרנר
Jacov Lerner	ייצור סוכרית	לרנר, יעקב
Klara Lerner	תופרת	לרנר, קלרה
Meir (brothers)	בעל עגלה	מאיר (אחים)
Mechlovici	מכולת	מכלוביץ
Gershon Michalovici	בדים	מיכלוביץ, גרשון
Itsik Melzer	מוכר כעכים	מלצר, איציק
Haskel Meller	תבואה	מלר, חסקל
Messing	בית מרזח	מסינג
Makitra	סוכן נוסע	מקיטרה
Margel	מוכר כעכים	מרגל
Josef Merdinger	הובלה	מרדינגר, יוסף
Sami Merdinger	הובלה	מרדינגר, סמי
Bibi Merlaub	בית מרזח	מרלאוב, ביבי
Leibutza Merlaub	סוחר בהמות	מרלאוב, לייבוצה
Chaim Merling	מכולת	מרלינג, חיים

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Moshe Merling	הובלה	מרלינג, משה
Nossig	צייר	נוסיג
Saldinger	כלי חרס	סלדינגר
Salter	מכולת	סלטר
Salpeter	צבעים	סלפטר
Smotrici	סדקית	סמוטריץ
Vogel	בית קפה	פוגל
Max Polak	דברי אופנה ונעליים	פולק, מקס
Moshe Popik	סנדלר	פופיק, משה
Benzion Fuchs & Sons	מכולת	פוקס, בן־ציון ובניו
Daniel & Hersch Fuchs	דברי מכולת	פוקס, דניאל והרש
Fuchs	דברי חלב	פוקס
Fuchs	תבואה	פוקס
Fuhrer	בית מרזח	פורר
Fuhrer	תופרת	פורר
Fuhrer	מכולת	פורר
Avraham Fuhrer	תבואה	פורר, אברהם
Mendel Fuhrer	דברי חלב	פורר, מנדל
Max Fuhrer	בית מלון	פורר, מקס
Meir Pisem	טחנת קמח	פיזם, מאיר
Itsik Feigenbaum	אטליז	פייגנבאום, איציק
Fischler	סוחר בהמות	פישלר
Neta Fischler	סוחר בהמות	פישלר, נטע
Rosa Fischler	הלבשת נשים	פישלר, רוזה
Malzi Fligman	ירקות	פליגמן, מלצי
Felig	בעל מונית	פליג
Mendel Felig	דרוגריה	פליג, מנדל
Josef Falik	מסעדה	פליק, יוסף
Fallenbaum	שען	פלנבאום
Salman Fallenbaum	בדים	פלנבאום, זלמן
Meir Fallenbaum	בדים	פלנבאום, מאיר
Ludwig Pelz	מצבות	פלץ, לודוויג
Feller	פחח	פלר
Feller	מוביל	פלר

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Freiberg	ספר	פרייברג
Shlomo Freier	כלי בית ושמשות	פרייר, שלמה
Henzel Frueling	מכולת	פרילינג, הנזל
Ben-Zion Frenkel	משקאות חריפים	פרנקל, בן־ציון
Baruch Frenkel	מכולת	פרנקל, ברוך
Leo Frenkel	סדקית	פרנקל, לאו
Meir Frenkel	משקאות חריפים	פרנקל, מאיר
Avraham Zwiebel	ייצור ממתקים	צביבל, אברהם
Kopel Zwiebel	ייצור ממתקים	צביבל, קופל
Heinrich Zwecker	סדקית	צווקר, היינריך
Shimshon Zwerling	ייצור גרביים	צוורלינג, שמשון
Muniu Zimbler	צורכי כתיבה ונגינה	צימבלר, מוניו
Ziering	הלבשה תחתונה	צירינג
Kahan	בית קפה	קהן
Kubert	מאפייה	קוברט
Kolber	ייצור מי סודה	קולבר
Arnold Kolber	מכולת	קולבר, ארנולד
Nehemia Kostiner	תבואה	קוסטינר, נחמיה
Shlomo Kostiner	תבואה	קוסטינר, שלמה
Shlomo Kostiner	בית מרזח	קוסטינר, שלמה
Jehiel Kimmel	תבואה	קימל, יחיאל
Kirmeier	בית קפה	קירמאיר
Ben-Zion Kliger	שען	קליגר, בן־ציון
Selig Kliger	טחנת קמח	קליגר, זליג
Klein	כובען	קליין
Klier	קיוסק	קליער
Kliffer	תבואה	קליפר
Klar	שמיכות	קלר
Avraham-Zoniu Kamfer	חנות עורות	קמפר, אברהם אריה (זוניו)
Avraham Knobler	מכולת	קנובלר, אברהם
Berl Koenig	בית מרזח	קניג, ברל
Kreisel	אטליז	קרייזל
Machla Krell	מכולת	קרל, מכלה
Krams	נגר	קרמס

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Haim Kraemer	מכולת	קרמר, חיים
Haim Kraemer	בדים	קרמר, חיים
Bernhardt Kern	נעליים	קרן, ברנהרד
Sender Kern	נעליים	קרן, סנדר
Moshe Wolf Koerner	עורות	קרנר, משה וולף
Berl Rauch	ברזל	ראוך, ברל
Shaike Rauch	תיקון רדיו	ראוך, שייקה
Redlich	סדקית	רדליך
Rudich	סיד	רודיך
Rudich	בלן	רודיך
Rudich	מטוויה	רודיך
Berl Rudich	תבואה	רודיך, ברל
Selig Rudich	תבואה	רודיך, זליג
Yente Rudich	מכולת	רודיך, ינטה
Moshe Rudich	בעל עגלה	רודיך, משה
Hersch Leib Rosenblatt	תבואה	רוזנבלט, הרש, לייב
Reuven Rosenblatt	חייט	רוזנבלט, ראובן
Rosenberg	טבק ובולים	רוזנברג
Rosenberg	נגר רהיטים	רוזנברג
Rosenberg	ייצור סבון	רוזנברג
Isiu Rosenberg	הגרלות והדפסות	רוזנברג, איזיו
Sali Rosenheck	סדקית	רוזנהק, סלי
Rosenfeld	ביצים	רוזנפלד
Rosenzweig	חייט	רוזנצוויג
Rosner	שימור ביצים	רוזנר
Josef Rosner	עצים	רוזנר, יוסף
Simcha Rosner	תבואה	רוזנר, שמחה
Yosef Haim Rosenstein	מכולת	רוזנשטיין, יוסף, חיים
Meir Rosenstein	בדים	רוזנשטיין, מאיר
Sali Rot	כובענית	רוט, סלי
Eisik Rotkopf	הלבשה תחתונה	רוטקופף, אייזיק
Rotstein	תופרת	רוטשטיין
Haskel Rum	בית מרזח	רום, חסקל
Rones	ביצים וקולנוע	רונס

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Ruckenstein	סוחר בהמות	רוקנשטיין
Baruch Shalom Ruckenstein	תבואה	רוקנשטיין, ברוך־שלום
Hersch Rohrlich	הובלה	רורליך, הרש
Josef Rohrlich	קיוסק	רורליך, יוסף
Haim Ira Ribner	מאפייה	ריבנר, חיים אירע
Usher Reicher	בית מרזח	רייכר, אושר
Yaakov Reicher	עורות	רייכר, יעקב
Haim Reif	בית מרזח	רייף, חיים
Josef Reif	מכולת	רייף, יוסף
Rachmut	מכולת	רכמוט
Leizer Rachmut	טחנת קמח	רכמוט, לייזר
Itzik Rachmut	תבואה	רכמוט, איציק
Natan (& Siegfried) Ramer	מעדנייה ומסעדה	רמר, נתן (והבן זיגפריד)
Schauer	מכבסה וניקוי כימי	שאואר
Moshe Schauer	צורכי חשמל	שאואר, משה
Natan Schauer	מכבסה וניקוי יבש	שאואר, נתן
Schwarz	חייט	שוורץ
Welvel Schwarz	בדים	שוורץ, וולוול
Yoel David Schwarz	דגים	שוורץ, יואל דוד
Meir Schwarz	בדים	שוורץ, מאיר
Melech Schwarz	פחח	שוורץ, מלך
Zisa Schwarz	מכולת	שוורץ, ציזה
Schulz	חייט	שולץ
Schuzman	חייט	שוצמן
Sturm	חייט	שטורם
Simcha Stettner	סנדלרות ועורות	שטטנר, שמחה
Stein	אטליז	שטיין
Stein	מטוויה	שטיין
Michael Stein	הדפסות על בד	שטיין, מיכאל
David Strominger	חייט	שטרומינגר דוד
Hersh Leib Strominger	נגר	שטרומינגר, הרש לייב
Haim Srul Strominger	נגר	שטרומינגר, חיים, סרול
Loniu Strominger	חייט	שטרומינגר, לוניו
Sternberg	תבואה	שטרנברג

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Tuvia Sternlieb	עורות	שטרנליב, טוביה
Moshe Sternlieb	עורות	שטרנליב, משה
Pini Sternlieb	עורות ובורסקאות	שטרנליב, פיני
Reuven Sternlieb	עורות	שטרנליב, ראובן
Shlomo Sternlieb	עורות	שטרנליב, שלמה
Shimon Leib Sternlieb	עורות	שטרנליב, שמעון, לייב
Mendel Schieber	הלבשה	שיבר, מנדל
Avraham Scheindel	בדים	שיינדל, אברהם
Gusta Schiffer	כלי בית	שיפר, גוסטה
Schaechter	עורות	שכטר
Aharon Schaechter	מכולת	שכטר, אהרון
Schloim, Julius	בעל משאית	שלוים, יוליוס
Schloim	מאפייה	שלוים
Jehiel Schloim	פרוון	שלוים, יחיאל
Schalit	סייד	שליט
Isidor Schlaefer	עצים	שלפר, איזידור
Moshke Schlaefer	עצים	שלפר, מושקה
Bonia Schmelzer	בית מרזח	שמלצר, בוניה
Janku Schmelzer	בדים	שמלצר, ינקו
Schmerzler	קיוסק	שמרצלר
Spiegel	חייט	שפיגל
Spiegel	סוכריות	שפיגל
Haim Spielman	נגן	שפילמן, חיים
Schapira	מכולת	שפירא
Abisch Schapira	סוכן נוסע	שפירא, אביש
Itsik Hersh Schapira	סנדלרות ועורות	שפירא, איציק הרש
Benjamin Schapira	מכולת	שפירא, בנימין
Wolf Schapira	בית מרזח	שפירא, וולף
Tuzel Schapira	בדים	שפירא, טוצל
Nahman Schapira	בית מרזח	שפירא, נחמן
Srul Schapira	בית מרזח	שפירא, סרול
Shlomo Schapira	סוכן נוסע	שפירא, שלמה
Shapsa	מכבסה וניקוי כימי	שפסה
Sperber	בית מרזח	שפרבר

Name	סוג/ענף	שם משפחה ופרטי
Aharon Leib Sperber	הלבשה	שפרבר, אהרון לייב
Hersch Sperber	בעל אחוזה	שפרבר, הרש
Mordehai Leib Schafran	מסעדה	שפרן, מרדכי, לייב
Scherzer	חייט	שרצר
Scherzer	בלן	שרצר
Fatske Scherzer	נגרות רהיטים	שרצר, פצקה

שְׁחזר יהודה טננהאוס על סמך ידע אישי, עם ישראל היבנר והמערכת.

עסקים וחנויות באיצקני

Name	עסק	שם
Brillant	בית מרקחת	ברליאנט
Bernthal David	מאפייה	ברנטל דוד
Bernthal Feivel	חנות	ברנטל פיבל
Tillinger	חנות	טילינגר
Wald	חייט	וולד
Lupovici	עגלון	לופוביץ
Merlaub	סוחר	מרלאוב
Peretz, Hermann	חנות כלבו	פרץ, הרמן
Zollinger	חנות	צולינגר
Kolber	בית חרושת למסמרים	קולבר
Rosenfeld	בית מרזח	רוזנפלד
Ruckenstein	קיוסק	רוקנשטיין
Roessler, Jacob	מפעל לעיבוד עורות	רסלר, יעקב
Rakover	חנות בתחנת הרכבת	רקובר
Schulzer	סנדלר	שולצר
Schulzer	חייט	שולצר
Berl Strominger	בית חרושת למסמרים	שטרומינגר ברל
Schaechter	שוחט	שכטר
Schlaefer	חנות	שלפר

עסקים וחנויות בבורדוז'ני

Name	עסק	שם
Yehoshua Averbuch	עיתונאי	אברבוך, יהושע
Josef Averbuch	מכולת	אברבוך, יוסף
Nisan Abramovici	אטליז	אברמוביץ', ניסן
Ostriol	מאפייה	אוסטריול
Eidinger	מכולת	איידינגר
Yehuda Anschelsohn	בית חרושת לעורות	אנצ'לזון, יהודה
Effermann	מכולת	אפרמן
Aronovici	בדים	ארונוביץ'
Moshe-Chaim Bleimann	סדקית	בליימן, משה חיים
David Brueger	מאפייה	בריגר, דוד
Josef Brill	ייצור נרות	בריל, יוסף
Josef Barasch	עצים	ברש, יוסף
Zalik Gruenberg	חזן	גרינברג, צליק
Schimon Gruenberg	מנהל חשבונות	גרינברג, שמעון
Horowitz	יינות	הורוביץ
Zwi Halperin	בדים	הלפרין, צבי
Duge Hershcovici	קמח	הרשקוביץ', דוגה
Mendel Hershcovici	בית מרזח	הרשקוביץ', מנדל
Josef Wolf	קמח	וולף, יוסף
Reuven Wechsler	בית מרזח	ווקסלר, ראובן
Selig	חנות	זליק
Selzer	חנות	זלצר
Tinard	מכולת	טינרד
Zwi Treister	בדים	טריסטר, צבי
Hermann Iepure	בעל קולנוע	יפורה, הרמן
Marcel Iepure	בעל קולנוע	יפורה, מרצל
Izu Iepure	צורכי נעליים	יפורה, איזו
Avram Lupovici	מאפייה	לופוביץ', אברהם
Idel Lupovici	בית מרזח	לופוביץ', אידל
Meir Lazarovici	רפת לחלב	לזרוביץ', מאיר
Ahron Litmann	בשר	ליטמן, אהרון
Meirovici	תכשיטים ושעונים	מאירוביץ'

Name	עסק	שם
Avram Manash	צורכי נעליים	מנש, אברהם
Eli Manash	צורכי נעליים	מנש, אלי
Jancu Manash	צורכי נעליים	מנש, ינקו
Moshe Manash	מנהל חשבונות	מנש, משה
Shalom Marilus	עצים	מרילוס, שלום
Zigu Nachmanovici	מנהל חשבונות	נחמנוביץ', זיגו
Hermann Segal	יצואן עופות וביצים	סגל, הרמן
Josef Segal	מכולת	סגל, יוסף
Leopold Segal	סדקית	סגל, לאופולד
Moshe Segal	בדים	סגל, משה
Moshe Pizem	טחנת קמח	פיזם, משה
Shlomo Fischel	בשר	פישל, שלמה
Zigelnik	מכולת	ציגלניק
Cernautzeanu	סדקית	צ'רנאוצנו
Shlomo Kaufmann	בית מרזח	קאופמן, שלמה
Itzik Curelaru	מכולת	קורלרו, איציק
David Kandel	בדים	קנדל, דוד
Moshe Kandel	פריטי עזר לבגדים	קנדל, משה
Zwi Kandel	בדים	קנדל, צבי
Marcel Rauser	סוכן ביטוח	ראוסר, מרצ'ל
Itzik Rabinovici	מנהל חשבונות	רבינוביץ, איציק
Shlomo Rosner	עצים	רוזנר, שלמה
Chaim Riegler	מאפייה	ריגלר, חיים
Pincu Rapaport	בדים	רפפורט, פינקו
Simcha Shiminitz	מכולת	שימיניץ, שמחה

השואה

פרעות קיץ 1940 (כתב מאיר קוסטינר על פי ז׳אן אנצ׳ל)

בקיץ 1940 נכנס הצבא האדום לבוקובינה ובסראביה והצבא הרומני נסוג בלי קרב משטחים אלה. ההסתה האנטישמית לפני הנסיגה, הימצאותם בשורות הצבא הרומני של אנשי קוזה וקודריאנו, השנאה והתסכול גרמו לרציחות אכזריות של יהודים. הזוועות לא פסחו על יהודי שוץ ובעיקר על יהודי הסביבה.

בכפר גאורני נורה ביולי 1940 בחצר חוותו משה רודיך על ידי חייל רומני בנסיגתו. הפשיסטים המקומיים בדמותו של כומר בשם הוטינצ׳יאנו השתלטו על הבית ועל החווה ולא נתנו לאלמנה אפילו להוציא כמה דברים אישיים מרכושם.

בקומנשטי נורו הרב לייב שכטר ושני בניו, אחרי שעונו קשות וגוויותיהם נזרקו מתחת לגשרון בפאתי הכפר. הרבנית נורתה למוות בערב שבת בביתה בעת שהדליקה נרות שבת. האחים זיסמן שנסעו להתייצב ביחידותיהם הצבאיות נורו למוות וגופותיהם נזרקו מהרכבת בעת נסיעה. שלוימה מרדלר נהרג על ידי חייל שדקר אותו בעורפו עם רובה מכודן.

בכפר קוסטינה קיבלה משפחה יהודית את החיילים הנסוגים בסבר פנים יפות, חילקה להם לחם, עוגות וסיגריות אבל תמורת היחס הטוב נעצו 18 חיילים ובראשם מפקדם את כידוניהם בבעל המקום, שוכֵר לקס, גופתו נגררה כ־3 ק״מ ברחובות הכפר כשהיא קשורה לסוס ושימשה מטרה לקליעה. הגופה נמצאה נקובה ב־20 כדורים ביער סמוך לכפר.

זוועה נוראה היתה בכפר זהרשטי, שבו גר רק יהודי אחד. יחידה צבאית – חטיבת חיל רגלים 86 הגיעה בנסיגתה מצפון בוקובינה. מפקדה המאיור ולריו קַרפ, סדיסט צמא דם־יהודי אשר התחיל את מעלליו עוד באזור סטרוז׳ינץ, שם הרגו חייליו יהודים שפגשו בדרך, לא הסתפק ביהודי המקום והורה לאסוף קבוצת יהודים גדולה יותר מהאזור. נאספו יהודים מ־אילישטי, וורניצ׳ני, ויקוב ובנילה,

ביניהם לייב שטקל, אירֶה לופוביץ', נוצה דרוקמן, הַלר, ברטפלד, הֶרֶר ועוד, בסך הכול 36 איש ואישה. כולם עונו באכזריות, לחלק נחתכו אצבעות, אוזניים, לשון בעודם בחיים. הקורבנות סודרו על סף בור וכיתת יורים פתחה עליהם באש והפילה אותם לתוך הבור חלקם כבר היו מתים ואחרים עוד בחיים. המפקד האכזר הורה לכלול בכיתת היורים גם שני חיילים יהודים, פרדי דרמר מסוצ'בה ועוד אחד מבורדוז'ני. בתו של קרפ לקחה גם היא חלק בטבח וירתה באומללים. מעלליו של הסדיסט הסתיימו עם פקודתו לזרוק פגר של סוס על גופות ההרוגים. החללים הובאו לקבר ישראל בינואר 1941 בבית העלמין בשוץ (ראו תמונה). אברהם לופוביץ מבורדוז'ני שאחיו אירה היה בין הנרצחים, היה פעיל מאוד במבצע הבאת החללים לקבר ישראל. אירה לופוביץ היה אביו של שיקו לופוביץ, פעיל בנוער הציוני לאחר המלחמה.

מצבת הקדושים שנרצחו בזהרשטי

מעודדים מזוועות החיילים הרומנים בנסיגתם, השתתפו גם הז'נדרמים המקומיים בשדידת יהודים ורציחתם. בכפר שרבאוצי, פרצו מפקד הז'נדרמים

בלווית איכר מתושבי הכפר לבית של שמיל גלר, הרגו אותו ואת אשתו סלי וגם את לייב אלנבוגן שהתארח אצלם וזרקו את הגופות לאפיק נחל ליד הכפר. גם גופות אלה נקברו אחר כך בבית העלמין בשוץ. בכפר איג'שטי נרצחו מ' היבנר, אשתו, בנו יוסף וארבעת נכדיו על ידי חיילים ותושבי המקום. האחים וסרמן מהכפר גרניצ'ני נרצחו יחד עם אחיין שלהם שביקר אצלם במקרה. ובליוזי הומורולוי נרצח נתן זומר.

חיילי המילואים היהודים שנסעו להתייצב ביחידותיהם הוכו ונזרקו מהרכבות. ב־4 ביולי 1940 נזרקו 19 יהודים מרכבת מהירה בין תחנות דרמנשטי ואיצקני. הגוויות היו מפוזרות לאורך מסילות הרכבת. קהילת סוצ'בה ובראשה ד"ר מאיר טייך טרחה לאסוף בחשאי את הגוויות ולהביאם לקבר ישראל.

יהודים מקהילות סוצ'בה ובורדוז'ני הוזעקו לכלכל 110 יהודים שאוכסנו בשני חדרים בתחנת הרכבת בבורדוז'ני בתת־תנאים ובחוסר כול. יהודים אלה היו אמורים לחצות את הגבול לברית המועצות בהתאם להסכם שאִפשר את חזרתם. רבים מהם נהרגו כאשר הועברו בחשאי בלילות דרך שדות מוקשים או שנורו על ידי משמר הגבול הסובייטי או הרומני. בפברואר 1941 58 מהם שנותרו בחיים הועברו למחנה טרגו ז'יו.

לקראת הגירוש

בחודש מרץ 1941 הגיע לרומניה גוסטב ריכטר (Gustav Richter) מטעמו של אדולף אייכמן (Adolf Eichmann) כיועץ של ממשלת רומניה לענייני היהודים. ב־6 ביוני 1941 היטלר ימ"ש הורה לרודן רומניה יון אנטונסקו (Ion Antonescu) לפתור את בעיית היהודים. ב־8 באוקטובר 1941 התקיימה בפרפקטורה סוצ'בה ישיבה חשאית בנוכחות קצין אס־אס גרמני ובה הוצגה הפקודה שהגיעה מבוקרשט מפי יון אנטונסקו לגירוש היהודים.

יו"ר קהילת סוצ'בה ד"ר מאיר טייך הוזעק על ידי הממונה של המחוז (פרפקט) בשעה 6 בבוקר ב־9 לאוקטובר 1941 כדי להודיע לו על צו הגירוש. הצו נועד גם להפחיד את האוכלוסייה בכך שאיימו לירות בכל מי שיפגין כל סימן של התנגדות לצו, או בכל מי שינסה להעביר בעלות או רכוש לנוצרים. אחרי שהצבא הרומני והגרמני נכנסו לצפון בוקובינה ובסרביה, גורשו לפי הסטטיסטיקה של הז'נדרמריה הרומנית 118,847 יהודים; לפי הגרמנים הגיע מספר המגורשים עד סוף הגירוש בסתיו 1942 ל־185,000 נפשות, ולפי הרומנים ל־150,000.

יהודי דרום בוקובינה וביניהם אלה מסוצ'בה, איצקני ובורדוז'ני נצטוו להתכונן

לגירוש. משהודיעו ליהודים על צו הגירוש באמצעות כרוזים והקשה בתופים פרצה בהלה בקרבם. אחדים מראשי המשפחות נעדרו מן העיר או היו עצורים כבני ערובה, ולרבים לא היה כסף כדי לקנות מזון אפילו ליום אחד. כל כספי הקרנות שהיו בידי הקהילה חולקו בין העניים. לפני צאתם נאלצו המגורשים למסור בעירייה לידי נציג הבנק הלאומי את כל דברי הערך שברשותם. תמורתם קיבלו סכומים שלא עמדו בשום יחס לערכם האמיתי. בניגוד לפקודה ולאזהרה בדבר העונש הצפוי, קיבלו סגן מפקד המחוז, מפקד המשטרה הצבאית, ראש המשטרה ופקידי המחוז חפצים רבים לפיקדון.

ד"ר מאיר טייך ביקש להפקיד את ארכיון הקהילה ואת פנקס רישום התושבים, אולם הפקיד הארמני פורט (Port) השיב לו: "אינכם זקוקים עוד לתעודות אזרחיות. לכאן לא תשובו, ושם לא תצטרכו זמן רב לתעודות". אף כי השלטונות נענו לבקשתו להשאיר את החולים, הזקנים והנכים בעיר, ציווה הקולונל זאמפירסקו (Zamfirescu) לגרש גם אותם באומרו: "אינני רוצה שיישאר בעיר אף זכר ליהודים". הוא ניסה לשלוח לרכבת גם את הנשים שהיו נשואות לנוצרים, אולם מושל בוקובינה התנגד לגירושן. וכך נשארו כמה נשים יהודיות מנישואי תערובת, מרביתן חשוכות ילדים, כמו: Hoffmann-Kinel, Bănăţeanu-Schläfer, Spurny-Kaufmann, Doroftei-Parola, Lechner-Litwinkevici. גם במחוז נשארה משפחה אחת בבוסנצ'י ובספנטו איליה (Bosanci, Sf. Ilie) מנישואי תערובת.

נכסי המגורשים נמכרו במכירה פומבית כנכסים נטושים על ידי המרכז להלאמה בנוכחות פקידים ממפקדת המחוז ובית המשפט. ב־9 באוקטובר 1941 השכם בבוקר הודיעו לאוכלוסייה היהודית שעל כולה להתייצב בתחנת הרכבת בורדוז'ני לקראת הגירוש. גם היהודים מאיצקני ובורדוזיני נצטוו להתייצב בתחנה.

גירוש היהודים לטרנסניסטריה

תהליך הגירוש (כתב שמחה וייסבוך על פי חומר מארכיון "יד ושם")

העיר חולקה לשלושה חלקים והודיעו שהגירוש יתבצע בשלושה ימים: ב־9, 10, ו־11 באוקטובר. מתוך הנפשות שהוגלו, 3253 היו מסוצ'בה, אליהם נוספו אלו שגורשו ביוני 1940 מעיירות שבסביבת סוצ'בה, ועוד 1634 שגורשו מבורדוז'ני. כל מה שמותר היה לקחת כמטען יד היה לבוש חם ומזון. באותם ימים היה מאושפז בבית החולים בסוצ'בה במחלקת מחלות מידבקות היהודי יצחק (איצ'ה) טננהאוס עם אבחון

לטיפוס הבטן. אף כי הוצאתו ממחלקת מחלות מידבקות יכלה לסכן גם אוכלוסייה נוצרית וצבא, אישר מנהל בית החולים ד"ר טראיאן בונא (Traian Bona) "לשחרר" אותו כדי שיגורש יחד עם האחרים. כמו כן העגלון מאייר קטוע הרגל שסבל מנמק (גנגרינה) ברגל השנייה, לא נותח ונשלח גם הוא לחלוק את גורלו עם האחרים. המשפחה אמנם דאגה ששכן נוצרי, גם הוא קטוע הרגל, ישגיח עליו בימים האחרונים של חייו אולם קצין המשטרה פורוך (Poruch), הביא אותו לתחנה. הוא נפטר ברכבת בדרך לצ'רנוביץ וגופתו נמסרה לקהילה היהודית שם כדי להביאו לקבר ישראל. היהודים נדחסו לתוך קרונות להובלת בהמות, 40–50 איש בכל קרון. כשזזה הרכבת צילמו קצינים גרמנים את המסע.

זמן קצר לאחר הגירוש קרא ראש העירייה יאנו (Ianu) לאסֵפה פומבית, ובה שיבח את הגירוש, והעלה על נס את הגרמנים ואת אנטונסקו. הוא הביע את רחשי תודתו על שהעיר נפטרה מהיהודים. על דבקותו במשימה קיבל מהיטלר את אות ההצטיינות "הנשר השחור", וראש העירייה לשעבר ז'אוקה (Jauca) אמר אחרי הגירוש: "סוף סוף סוצ'בה נקייה מיהודים". בשני המשלוחים הראשונים נשדדו המגורשים בדרך בידי החיילים והשוטרים הצבאיים שליוום, ואחדים מהם אף נרצחו בירייה.

במיוחד סבלו אלה שגורשו ביום הראשון, רובם מאיצקני ומפרברי העיר סוצ'בה, העניים ביותר. הם לא הצליחו להתארגן ושילמו על כך בחייהם. במקרה אחד מספר יהודים התחילו לשקוע בדרך בביצות. עו"ד ספירר ביקש מהז'נדרמים לתת לאחרים לעזור להם ולזקנים ולילדים אך הוא נורה למוות לפני כולם. הרוב נשלח מעבר לנהר בוג ועד לאביב 1942 רבים נורו בידי הגרמנים והרומנים כמו משפחת ה"ל קליגר, לייבוביץ', טילינגר ומ' הרניס. כמעט 90% מתו כתוצאה ממחלת הטיפוס, מרעב או שקפאו מקור. המשלוח השלישי היה מאורגן יותר הודות למפקדים שליוו אותו. במשלוח הזה נמצא גם יו"ר האחרון של קהילת היהודים ד"ר מאיר טייך.

יש המספרים שהציעו לו לנסוע לבוקרשט ולהינצל מגירוש אך הוא סירב. הוא עצמו טען שהשלטונות הסכימו שיישאר עוד זמן מה, כדי לטפל בכמה בעיות מסובכות, אך הוא העדיף לקחת חלק בגורל משפחתו וקהילתו. למרות זאת, הבטיחו לו שיוכל להשאיר את בנו אלכסנדר גדעון שהתאושש ממחלה קשה בבית חולים, ולשלוח אותו לאחר מכן לידידים בבוקרשט. דבר זה סוכל בסוף על ידי הקולונל פטרה זאמפירסקו (Petre Zamfirescu). בנו של ד"ר מ' טייך נפטר ב־15 באוגוסט 1943 בשארגורוד בגיל 20 ואמו שלחה יד בנפשה. הם נקברו בארון אחד.

זאמפירסקו גזר לגרש את כולם כולל חולים וחולי נפש. כאשר ד"ר מ' טייך התווכח איתו וטען שחולים במחלות מידבקות יסכנו גם את האוכלוסייה שגרה לאורך מסלול

הנסיעה, זאמפירסקו הצהיר: "לא יישאר זכר של יהודי". אחרי המלחמה במשפט שהתנהל ב"בית משפט של העם" ב־1945 נסגר התיק. ד"ר מ' טייך תבע חקירה חוזרת בבית משפט לערעורים והדיון האחרון התקיים רק ב־1949. הוא נידון למאסר עולם עם עבודת פרך.

המשלוח השלישי הגיע לתחנת וולצ'ינץ (Volcineț) בערב יום ה־12 באוקטובר במרחק של חצי שעה מאטאקי (Atachi) שעל הדנייסטר. שם נודע להם מפי עובד מסילת הברזל שאנשי המשלוחים הקודמים נשדדו בהגיעם לאטאקי, ואלו שהתנגדו נורו למוות. מאחר שבלילה גדלה סכנת השוד ארגן ד"ר אברהם רייכר, שיחד עם ד"ר מ' טייך עמד בראש המשלוח, שוחד שעזר להשאירם במקום למשך הלילה.

המגורשים הוצאו מן הקרונות שהועברו למסילה צדדית, והחיילים הכו אותם באלות ובקתות הרובים. גשמי זעף ירדו, המטענים התקלקלו והיה הכרח להשליכם. בסוף השיגו עגלות להובלת שארית המטענים והאנשים לאטאקי. דעתם של כמה מהמגורשים נטרפה עליהם בדרך, וכמה מן החולים מתו. באטאקי הם אוכסנו בבתים הרוסים שברובע היהודי לשעבר ועל הקירות מצאו כתובות כגון "אתם הבאים אחרינו אמרו קדיש לנשמות (פלוני ופלוני) שמתו על קידוש השם", או "כאן נרצח פלוני עם כל בני משפחתו". באטאקי מתו שלמה ברומברג וישעיה לאנגר והם נקברו על שפת הדנייסטר.

מנהיגי הקהילה השיגו היתר ליהודי סוצ'בה לשהות זמן מה באטאקי. רבים שכבו תחת כיפת השמים, ואחרים הצטופפו בין ההריסות. האיכרים הציעו להם לחם וחלב במחירים מופקעים שלא עלה בידי רובם לשלם. בימים ההם נפגשו עם מנהיגי הקהילות שגורשו מערים אחרות בבוקובינה ומפיהם שמעו על גורל היהודים שקדמו להם. אחד מראשי הקהילה ד"ר א' רייכר קיבל רשות לנסוע למוגילב ולהכין שם מקום למגורשים. למחרת היום חזר ובידו הבטחה שנקנתה בכסף, כי המגורשים יאוכסנו במקומות סמוכים למוגילב.

לפני צאתם לשם חויבו להמיר את הכסף הרומני ברובלים. רובל אחד הומר תמורת 40 לאי, כאשר לאחר שהגיעו למוגילב קנו רובל עבור 6–8 לאי. בסוף המירו רובלים במרקים 40 רובלים למרק אחד וכך ירד כמעט כל כספם לטמיון. חלק מהכסף הרומני הוסתר בידי המגורשים בחושבם שבטרנסניסטריה יוכלו להמירו לפי שער גבוה יותר, ואכן כך היה. לפני צאתם נבדקו בקפדנות, והקצינים נטלו לעצמם את כל התכשיטים והכסף שמצאו. חלק ניתן גם לשוטרים. משנסתיימה הבדיקה הועברו האנשים ברפסודות על נהר דנייסטר והחיילים המשיכו כל הזמן לשדוד את המגורשים באיימם עליהם שיפילום למים אם יתנגדו.

בהגיעם למוגילב הוכנסו לבניין מיוחד, והחולים והגוססים אושפזו בבית מושב

זקנים. יהודי סוצ'בה אספו ביניהם כספים למטרה זו ממה שהצליחו להסתיר. חמישה אנשים קיבלו עליהם את ניהול המוסד. בעזרת שוחד נתקבל רישיון להעביר 500 ממגורשי סוצ'בה ו־400 מקימפולונג לשארגורוד, במרחק כ־40 ק"מ מצפון מזרח למוגילב, ונשכרו 40 עגלות לשם כך. הגרמנים העמידו לרשות המגורשים תמורת שלמונים מספר משאיות להובלת המטענים ליעדים שנקבעו, עד להגעת האנשים.

מספר צעירים מסוצ'בה (וילהלם גיטר, ביבי וייטמן, מקס גליקמן) נסעו עם המשאיות כדי לשמור על המטענים עד להגעת השיירות ולפרקם. לפני הנסיעה השתולל הקצין איליוצה (Iliuță) שלף את אקדחו והחל לירות. במהומה שפרצה בעקבות המעשה הסתננו לעגלות 800 איש במקום ה־500 שסוכם עליהם. ב־1945 במשפט נגד פושעי מלחמה של מוגילב נידון איליוצה ל־15 שנות מאסר עם עבודת פרך. במשך שלושה ימים עברו את המרחק לשארגורוד ושם נשארו עד לשחרור.

מוגילב (כתב שמחה וייסבוך)

עיר על הנהר דנייסטר שהייתה מרכז תעשייתי ומסחרי חשוב.

בשנת 1926 חיו במוגילב 9622 יהודים שהיוו 41.8% מכלל האוכלוסייה. העיר נכבשה בידי הצבא הגרמני־רומני ב־19 ביולי 1941. עוד בפרוץ המלחמה יצאו מהעיר עם הצבא האדום כל היהודים תושבי המקום חייבי הגיוס ונשארו רק זקנים נשים וטף. רבים מהם נרצחו בידי צבא הכיבוש, ואחרים גורשו מן העיר.

במחצית השנייה של ספטמבר 1941 לאחר שכל החבל שבין נהר הדנייסטר ובין נהר הבוג עבר תחת שלטונה של רומניה הגיעו לעיר שיירות רבות של מגורשים מבוקובינה ובסראביה. באותה עת נמצאו עדיין 3733 יהודים שחיו בעוני ובמצוקה והיו מאורגנים בקהילה מחוסרת כל אמצעים. שטפונות שפקדו את העיר גרמו להצפת בתים רבים.

לפי הנתונים הרשמיים עברו דרך העיר במשך ארבעה חודשים בין 15 בספטמבר 1941 ל־15 בינואר 1942, 55,913 מגורשים. הם לא הורשו להיכנס לעיר ואוכסנו על ידי הז'נדרמים בקסרקטין הרוס ומזוהם ללא דלתות וחלונות שהפך למחנה מעבר. אלה שהצליחו להביא איתם כסף שיחדו את השלטונות הרומנים והתמקמו בחורבות עזובות, חלק שכרו חדרים אצל היהודים המקומיים והתגוררו 15–20 נפשות בחדר אחד.

כמה קבוצות מאורגנות כמו זו מסוצ'בה השיגו תמורת תשלום הגון כלי רכב

שהעבירם למקומות שונים במחוז כמו שארגורוד, מורפה ודז'ורין. בכל זאת בין 12,000–15,000 נפשות נשארו במוגילב.

היהודים שהגיעו מבורדוז'ני ומאיצקני קיבלו עליהם יחד עם מר כץ, מנהלם לשעבר לכונן מחדש את בית החרושת לסוכר בווינדיצ'ן (Vindiceni) הסמוכה למוגילב. העובדים העתידיים במפעלים (תחנת חשמל ובית היציקה) קיבלו ביחד עם בני משפחותיהם רישיונות לגור בעיר, וכך הורשו 2000–3000 יהודים להישאר.

מלבדם התגוררו בעיר עוד 8000–10,000 יהודים ללא רישיון בחוסר כול ותחת האיום הבלתי פוסק להישלח למחנות ההשמדה שמשני עברי הבוג. ב־30 בנובמבר 1941 ציווה מושל מחוז מוגילב לפנות בכוח את כל אלה שלא היה בידם רישיון לגור בעיר. למרות הפינויים החוזרים ונשנים שבוצעו עד סוף שנת 1941, לא פחת מספר היהודים. כי במקום המפונים הסתננו מגורשים אחרים שברחו ממקומות שונים, וכך ב־15 בינואר 1942 נמצאו 15,000 מגורשים.

תנאי החיים בגטו

מרבית היהודים שהתגוררו במוגילב היו מחוסרי אמצעים. לפני יציאתם לשארגורוד, ארגנו יהודי סוצ'בה בית זקנים בבניין שקודם לכן שימש כבית ספר, ושיכנו בו את הזקנים ואת החולים. אבל תנאי החיים שם היו גרועים כל כך ש־25–30 איש גוועו בו מדי יום ביומו. בימים שבהם לא נשלחו המגורשים לעבודה בכפייה, הם השתדלו לחפש עבודה. כל זמן שהיו בידיהם חפצים אישיים הם מכרו לנוצרים המקומיים או החליפו אותם תמורת צורכי מזון. יהודים ספורים שהצליחו להתקבל לעבודה אצל איכרי הסביבה הרוויחו את מחייתם במלאכת כפיים.

מגפת טיפוס הבהרות

בסוף חודש דצמבר 1941 נרשמו המקרים הראשונים של טיפוס הבהרות. על אף שהוועד היהודי הודיע לשלטונות ולשירות התברואה המחוזי על המצב, לא נקטו הללו באמצעים כלשהם, כדי לבלום את התפשטות המגפה.

שלושת הביתנים שהוקמו בזה אחר זה ליד בית החולים למחלות מידבקות לקו בחוסר במתקני חיטוי ובתרופות. שלושתם הכילו רק 54 מיטות, שלא היה בהן כדי לאשפז אפילו עשירית מהחולים. בחודשים ינואר ופברואר 1942 המגפה החריפה והגיעה לממדי ענק. בפברואר חלו בבת אחת 25 רופאים ומאות חולים נשארו בטיפולו של רופא אחד. במארס 1942 הגיעה המגפה לשיאה ובאותו חודש נרשמו 806 מקרי מוות. מפקד לגיון הז'נדרמים אורשנו (Orăşanu), שמונה לתפקידו

באפריל 1942, נדהם מממדי המגפה שאיימה גם על אנשי הצבא והפקידים והחליט להגיש עזרה לוועד היהודי. לפי פקודתו הוקם בנוסף לשלושת הביתנים הקיימים ביתן לבידוד, שאליו הוכנסו 165 מן החולים הקשים ביותר. מ־25 באפריל ועד 10 ביוני 1942 ביצעו משמרות מיוחדות עבודות חיטוי ב־528 בתים.

ואכן פרט לכמה מקרים אחדים בחורף, לא הופיעו עוד מקרים כאלה.

לפי המספרים הרשמיים היו במוגילב 4401 מקרי מחלה מהם 1254 נפטרו, ובהם 400 ילדים. למעשה היה מספר הנפגעים גדול בהרבה כי כשהגיעה המגפה לשיאה נפסק רישום החולים. מעריכים את מספרם ב־7000 מתוכם נפטרו כמחציתם.

שילוחים למחנות

על אף האבדות בנפש לא חל שינוי במספר היהודים בעיר, מכיוון שהוסיפו להסתנן לעיר יהודים מגטאות וממחנות סמוכים, ובקיץ 1942 נמצאו בעיר כ־12,000 מגורשים וכ־3000 יהודים מקומיים. השלטונות הרומניים המקומיים חידשו את ניסיונותיהם לפנות חלק מהם. ב־16 בפברואר 1942 ציווה מושל המחוז לעשות הכנות לפינוי של 4000 יהודים ולשלחם לסקאזינץ במרחק 7 ק"מ ממוגילב. הרשימה כללה גם עשרה רופאים, עשרה רבנים, עשרה עובדים סניטרים, עשר מיילדות, חמישה רופאי שיניים ו־50 בעלי מלאכה שונים. כן הוטל על הוועד היהודי לספק למפונים מצרכי מזון לשלושה ימים, כלי מיטה, כלי עבודה וזרעים לעבודת האדמה.

תנאי החיים במחנה בסקאזינץ היו דומים למחנה השמדה, ובתוך זמן קצר נספו רבים. באחד הלילות הוצאו משם 35 ילדים שנתייתמו משני הוריהם והוחזרו לאחד מבתי היתומים במוגילב.

ב־12 בספטמבר חוסל המחנה. מן הנותרים בחיים שבו למוגילב כ־1500 בעלי מקצוע והאחרים פוזרו בגטאות שהיו בוורושילוב, טיווריב וקראסנויה. באוקטובר 1942 הוחל בפינויים של 2400 מגורשים ושל 600 יהודים מקומיים לפצ'יורה.

המפונים נדחסו לתוך קרונות משא, 80 בכל קרון ולאחר מכן נחסמו החלונות והדלתות. החלשים בהם נחנקו ואלה שנשארו בחיים הורדו בתחנת הרכבת באיסראילובקה, מרחק 14 ק"מ מפצ'יורה ומשם המשיכו בדרכם למחנה ההשמדה ברגל. במשך ארבעה שבועות מ־12 באוקטובר ועד ל־8 בנובמבר נמשכה העברתן של שיירות המפונים שכללו 1500 איש.

פצ'יורה היה אחד המחנות הגרועים ביותר שבכל טרנסניסטריה. פרט ל־50–60 איש אשר הצליחו להימלט ולחזור למוגילב, נספו כמעט כל הנשלחים לשם.

עבודות כפייה

בהתאם לצורך בכוח אדם נתפסו האנשים ברחוב ללא אבחנה ונשלחו לעבודת כפייה. תמורת עבודתם הם לא קיבלו תשלום או מזון. ב־11 בנובמבר 1941 הופיעה פקודה מספר 23 של המרשל אנטונסקו הקובעת את מעמד היהודים על אדמת טרנסניסטריה ואת התנאים של עבודת הכפייה שיעסקו בה.

לפי פקודת השלטונות המקומיים ערך הוועד היהודי מפקד רשמי ועל סמך המספרים שנתקבלו החל לפעול "המשרד לארגון העבודה היהודית". ההוראות שניתנו בפקודה דלעיל היו לספק לעובדים תלושי מזון תמורת עבודתם בשווי של מרק אחד ליום לפועלים בעבודה שחורה, ושל שני מרקים ליום לבעלי מקצוע ולמומחים.

במוגילב היו 30 מוסדות ממלכתיים ובכולם עבדו יהודים. בין המוסדות היו העירייה, משרד הממונה על המחוז, משרד התובע הממשלתי, לגיון הז'נדרמים, משרד הדואר, משרד הרכבת, משרד תחנת החיטוי, בנק, שירות התעבורה, המאפייה, שדה התעופה, בית החולים המחוזי, שירות התברואה, בית חרושת לוודקה, מפעל לייצור חמאה ועוד.

ב־26 בינואר 1942 הוצאו כל הגברים, גם קשישים וחולים לעבוד בקור העז להחלפת פסי הרכבת במרחק 15 ק"מ מן העיר. ב־18 באוגוסט 1942 ציווה הממונה על המחוז להרוס 100 בתי מגורשים וכן בית הכנסת שעמדו על גדת הדנייסטר, וקבוצה של 200 יהודים נשלחה מעבר לנהר לאטאקי לפינוי העיר מההריסות.

ב־2 באוקטובר גויסו 700 יהודים בעיר ונשלחו ברגל ליער צ'יובוטארקה (Ciubotarca) על יד קריז'ופול, דרך של 80 ק"מ, לחטוב עצים. רבים חלו, אחרים קפאו מקור. כעבור חודשיים הם הוחזרו למוגילב לאחר ש־47 מהם נספו.

באביב שנת 1943 נשלחו 200 איש לעבודות תיעול בבילאז'ווקה (Bilajevca) מחוז אודסה. לכל העבודות האלה נשלחו היהודים בליווי ז'נדרמים שעינו אותם באכזריות. ב־1 במאי 1943 הוצאו 555 יהודים ממוגילב על ידי הגרמנים לעבוד בהקמת גשר מעל נהר בוג בין טריהטי לבין ניקולאייב. כעבור חודשיים החזירו הגרמנים את אלה שנפגעו בזמן עבודתם ואת הבלתי כשרים לעבודה פיזית. הם נשלחו לנסטרוורקה והוסיפו לעבוד באותם תנאים בלתי אנושיים עד סוף נובמבר 1943. כאשר נסתיימה העבודה הוחזרו למוגילב.

בינתיים, מ־20 ביוני 1943 ואילך גויסו כל הגברים והנשים שנשארו במוגילב להקמת גשר מעל הדנייסטר בין מוגילב לבין אטאקי. בכל תקופת הגירוש הועסקו הנשים והנערות היהודיות בעבודות ניקיון ברחובות ובמשרדים ובכביסת לבנים עבור הצבא.

היהודים עבדו גם במפעלים כמו תחנת החשמל, בתי חרושת למסמרים ולסבון ואחרים. כך הובטחה מחייתם להם ולבני משפחותיהם. גם בית היציקה נפתח מחדש ועבדו בו כ־700 עובדים ויחד עם משפחותיהם הסתכם מספרם ב־3000 נפשות.

כעבור זמן מה נפתחו על יד בית היציקה מסגרייה, נגרייה ובית מלאכה לתיקון מכוניות כמו כן אורגנו מאפייה ובית תמחוי שבו קיבלו העובדים ובני משפחותיהם לחם ומרק. הוקמו גם שירות סניטרי, בית מרקחת, מרפאת שיניים ומרפאה כללית.

בחודש יוני 1942 כוננה ההנהלה בית ספר יסודי בן ארבע כיתות. שפת הלימודים היתה רומנית. בבית הספר למדו 190 הילדים של העובדים וכן 144 ילדים מתושבי הגטו. האחרונים קיבלו בבית הספר ארוחת בוקר ובגדים. כאשר מפלת הנאצים התקרבה הקציבו השלטונות הרומנים שטח אדמה לרשות הוועד היהודי לשם עיבוד חקלאי. בית היציקה סיפק את כלי העבודה ו־40 פועלים עיבדו אותו וגידלו בו ירקות שנמסרו לבתי התמחוי ולבתי היתומים.

ההתארגנות העצמית

ועד יהודי מרכזי הוקם לכל מחוז מוגילב לרבות העיר כדי לטפל בבעיות היהודיות ולייצג את היהודים בפני השלטונות. במחוז כולו היו אז כ־80,000 איש. ב־15 בנובמבר 1941 התכנסו חברי הוועד לישיבתם הראשונה ובחרו מתוכם הנהלה בת 5 חברים. ההנהלה קבעה 5 ועדות למינהל, לסעד, לכספים, לכלכלה וליתומים. רוב חברי הוועד היו ראשי קהילות לשעבר. כולם היו יוצאי בוקובינה הדרומית, פרט לאחד יוצא בסראביה.

הוקמו שירותים שונים, לשכת המיסוי גבתה מבעלי היכולת תרומות למפעלי הסעד. לשכת הזיהוי טיפלה בזיהוי האנשים שהועבר אליהם מדי פעם סכום כסף מבני משפחתם ברומניה והם לא יכלו לפדותו מחוסר תעודת זהות. הלשכה לסטטיסטיקה רשמה את תנודת האוכלוסייה היהודית, הוציאה תעודות לידה, תעודות פטירה, תעודות נישואין וכו'. חברה קדישא טיפלה באיסוף המתים, זיהוים, העברתם וקבורתם בקברים נפרדים או בקבר אחים בבית הקברות היהודי.

מוסדות הסעד

הוועד שיגר ב־23 בנובמבר 1941 שליח חשאי שהעביר מכתבים לאיגוד הקהילות של יהודי רומניה, ובהם תיאר את המצב הקשה שבו שרויים המגורשים וביקש עזרה דחופה בכסף ובתרופות.

העזרה הכספית הראשונה נתקבלה בדרך רשמית ב־18 בפברואר 1942 ומאז

נמשכה כמעט ללא הפסק עד לשחרור, אבל העזרה היתה רחוקה מלספק את הצרכים. למען הקם מוסדות סעד שונים פנה הוועד לבעלי האמצעים מבין המגורשים, וכך עלה בידו לארגן את המטבחים העממיים הראשונים, בתי חולים וכו'. בית התמחוי הראשון שהוקם סיפק צלחת מרק ופרוסת לחם ליום לחמשת אלפים איש. במטבח שני שהקפיד על כשרות, הוגש מזון דומה לאלף אנשים אחרים. בספטמבר 1942 אזלו כל האמצעים, מאחר שהשלטונות הכבידו על העברת העזרה מבוקרשט, ובתי התמחוי הפסיקו זמנית את פעולתם.

הוועד הקים שני בתי חולים אחד למחלות מידבקות והשני למחלות כלליות. בכולם חסר הציוד הדרוש. בבית החולים למחלות מידבקות שהיה מלא עד אפס מקום שרר מחסור תמידי במיטות. לילדים שהתייתמו מהוריהם בימי מגפת טיפוס הבהרות בחורף 1941–1942 הקים הוועד ב־4 באפריל 1942 בית יתומים ועם פתיחתו אוכסנו בו 50 ילדים. לאחר הפינוי לסקאזינץ גדל מספרם ל־450, כי הוריהם העדיפו להשאירם בְּמקום לקחתם איתם למחנה ההשמדה.

באוגוסט 1942 הוקם בית יתומים שני ל־200 ילדים נוספים ובית יתומים שלישי לילדים חולים הוקם בדצמבר 1942. בנובמבר 1943 היו מאושפזים בו דרך קבע 153 ילדים ו־516 אחרים התגוררו בו ארעית. עד לחודש ינואר 1943 עלה מספר היתומים ל־1138 נפשות.

חיי הדת והתרבות

על אף מצבם הגרוע של המגורשים עלה בידיהם לטפח חיים רוחניים. מוגילב היתה עיר בעלת מסורת ותיקה ובתי כנסת רבים עמדו על תלם עד פרוץ המלחמה ולכן ניתנה ליהודים שבאו מבוקובינה אפשרות לקיים את המנהגים הדתיים ואת פולחן הדת.

הרבנים והשוחטים שהגיעו יחד עם קהילותיהם התארגנו ופתחו בתי תפילה שבהם התפללו יום יום מניינים רבים. ביום הכיפורים תש"ב (1942) הגיעו הגברים לתפילה ישר ממקום העבודה, קיבלו רשות להשתתף בתפילת יזכור בלבד וחזרו מיד לעבודתם.

לימודי הילדים התקיימו בבתי היתומים. בבית היתומים מס' 1 היה בית ספר יסודי בן 4 כיתות וכן כיתה למלאכת יד ובהם 317 תלמידים. בבית היתומים מס' 2 היו שתי כיתות יסודי וגן ילדים ובהם 164 תלמידים. כמו כן היה בגטו תלמוד תורה שבו למדו 150 תלמידים. בכל בתי ספר הושם דגש על לימוד השפה העברית לימודי קודש והיסטוריה יהודית.

נושאי המחזות והשירים שחוברו בידי המורים והתלמידים בעברית וביידיש עסקו בנושאים מן החיים היום יומיים שלהם: "המחזר על הפתחים" "שיר כינת הטיפוס", "הספסרים", "קבלת שבת", "אנו עולים ארצה" ועוד. בחג הפסח האחרון נערך לילדים "סדר" בבית היתומים מס' 3. הצעירים המשיכו בפעילותם הציונית והתארגנו בקבוצות קטנות לפי השתייכותם לתנועות הנוער. שם קיימו את פעולותיהם, שמעו הרצאות והשתתפו בשיעורים לעברית.

הגיעה משלחת מרומניה ובה היה יצחק הרציג (ארצי) ז"ל שבא מטעם הנוער הציוני. הוא פעל רבות וסייע בידי המדריכים הציונים המקומיים, והצליחו לצרף 15 מבני הנוער החלוצי, לקבוצת יתומים שהוחזרה לרומניה. הם הוציאו לאור עלון מחתרתי שבו הופיעו ידיעות על התנועה הציונית, שירים ובדיחות. נוסף לזה הוציא הנוער החלוצי זמן מה אף עיתון בכתב יד ושמו "ביטאון הגטו" ובו הובאו ידיעות והסברים על המתרחש בגטו.

עזרה וביקורים מבחוץ

מפברואר 1942 ועד למרס 1944 שלחה ועדת העזרה מרומניה ליהודי מוגילב 5 מיליון ליי. מלבד הסכומים הרשמיים, שלחה הוועדה כספים גם בידי שליחים חשאיים. כן הועברו לעיר חומרי גלם לבתי החרושת, כלי עבודה לחקלאות וכלים לבעלי מלאכה.

בראשית ינואר 1943 הגיעה למוגילב משלחת מטעם ועדת העזרה בבוקרשט, בראשותו של פרד שרגא. הביקור נערך בנוכחותם של נציגי השלטונות המקומיים. 54 איש השתתפו בישיבה שהתקיימה בעיר, בהם נציגים ממקומות אחרים במחוז. כאשר ד"ר מ' טייך מסוצ'בה יו"ר הוועד היהודי בשארגורוד חיבק את פרד שרגא, הצליח להעביר לכיסו דו"ח על המצב במחוז מוגילב על כל פרטיו.

כששבה משלחת ועדת העזרה לרומניה היא גייסה את כל האוכלוסייה היהודית לשם משלוח תרומות ליהודים בטרנסניסטריה, כספים, תרופות, מצרכי מזון ובגדים. בכספים שנתקבלו הקים הוועד במרס 1943 שני ביתנים למען הילדים החולים ובהם קיבלו הילדים טיפול מיוחד. לכל ילד סופקו בגדים ללבוש. מאפריל 1943 ואילך החלה התמותה בבתי היתומים פוחתת עד שביוני 1943 לא נרשם עוד אף מקרה מוות.

בדצמבר 1943, שלושה חודשים לפני כניסת הצבא הסובייטי למוגילב, ביקרה ועדה מטעם הצלב האדום הבינלאומי בראשותו של שארל קולב (Charles Kolb), יחד עם נציגות צלב האדום הרומני. חרף הצעדים שנקטו השלטונות, הצליחו

הנציגים היהודים למסור לידי המשלחת אינפורמציה מוסמכת על המצב האמיתי. גם הפעם מסר ד"ר מ' טייך דו"ח מפורט ושארל קולב העביר אותו לוועדת העזרה בבוקרשט.

ב־1 ביוני 1943 גורש למוגילב לפי פקודה מיוחדת של המרשל אנטונסקו, ד"ר ו' פילדרמן יחד עם אשתו. במשך חודשיים הוא נשאר במוגילב וכל אותה עת עסק בענייניים ציבוריים וטיפל בבעיותיהם השונות של המגורשים. הבעיה החמורה ביותר היתה זו של היתומים ששוטטו עדיין ברחובות עירומים ויחפים, וד"ר ו' פילדרמן פעל כדי להצילם. בתזכירים לאין ספור לשלטונות השתדל להטבת תנאיהם של עובדי הכפייה.

כאשר נורו שלושה צעירים באשמת עזיבת הגטו, השיג ד"ר ו' פילדרמן לאחר שחזר לבוקרשט, אישור להוצאת הגופות מקבריהן ולהעברתן לבית העלמין היהודי במוגילב.

שלבי השחרור

בדצמבר 1943 הסכימה ממשלת רומניה להחזיר את יוצאי מחוז דורוהוי לרומניה. נמצאו 3198 מגורשים מדורוהוי ומסביבתה בגטו ו־3002 נוספים היו מפוזרים במחוז. בימים 17–23 בדצמבר 1943 חצו את הדנייסטר 6107 יהודים, מהם 5944 ממחוז דורוהוי, כמעט כל אלה שנותרו בחיים מבין 10,000 שגורשו מן העיר דורוהוי והמחוז. לאחר יציאתם נשארו בגטו 12,836 מגורשים מבוקובינה, 348 מבסראביה וכ־3000 יהודים מקומיים.

ביום ה־14 במרס 1944 נכנסו לעיר קבוצות פרטיזנים ולמחרת נכנס הצבא הסובייטי.

ברחובות העיר הופיעו פקודות שלפיהן היה על כל הגברים היהודים יוצאי צבא להתייצב בלשכת הגיוס ולאחר כמה שבועות של אימונים הם הועלו על קרונות ונשלחו לפנים השטח הסובייטי. אלה שנשארו היו נתונים להפצצותיו של הצבא הגרמני שמעבר לדנייסטר וגם מהם נהרגו רבים.

באפריל 1944 יצאו המגורשים כדי לשוב לבתיהם אולם כאשר הגיעו לבסראביה עיכבו אותם השלטונות הסובייטים בבריצ'ני ורק באביב 1945 שבו המגורשים לרומניה לפי הסכם שנחתם בין שלטונות ברית המועצות לבין ממשלת רומניה.

שארגורוד (כתב שמחה וייסבוך)

עיירה השוכנת על גבעה על גדתו של נחל ובה רחובות צרים ומזוהמים, בתים ישנים קטנים ונמוכים שקירותיהם עשויים חֹמֶר. בשנת 1926 היו בעיר 2697 יהודים שהיוו 61.1% מכלל האוכלוסייה. לפני מלחמת העולם השנייה התגוררו בעיר 3500–4000 יהודים, כ־90% מתושביה, שהיו מאורגנים בקולחוז נפרד משלהם.

כחודש ימים לאחר שנכנסה רומניה למלחמה נגד ברית המועצות ב־22 ביולי 1941, כבש הצבא הגרמני־רומני את העיירה. בסתיו 1941 התגוררו עדיין 1800 יהודים מקומיים והיתר עזבו את המקום יחד עם הצבא הסובייטי, או פונו עם תחילת המלחמה.

שלטונות הכיבוש הגרמנים הרכיבו בשארגורוד רשות מקומית, ובה שלטו לאומנים אוקראיניים שנהגו ביהודים באכזריות רבה. בתי היהודים סומנו בכוכב, ויהודי המקום חויבו לשאת את הטלאי הצהוב. בראש היהודים עמד ועד שנקרא "אובשצ'ינה". עם פרוץ המלחמה הגיעו 700 יהודים, שנמלטו מבסראביה, לאחר שניצלו מן הפרעות של הצבאות הגרמניים־רומניים. בהיותם דוברי השפה האוקראינית התערו באוכלוסייה המקומית ללא קושי. שניים מהם צורפו ל"אובשצ'ינה" המקומית.

באוקטובר 1941 החלו להגיע שיירות מגורשים מבוקובינה. בדרך כלל הורכבה כל שיירה (convoi) ממגורשים בני קהילה אחת או שתיים שבראשם עמדו מנהיגים ותיקים. לראשונה הגיעה קבוצת ה־800 איש מסוצ'בה ובראש הקבוצה ד"ר מאיר טייך. ועד היהודים המקומיים קיבל את פני הבאים בעין יפה וסייע להם לפי מיטב יכולתו. בעיקר באכסונם בבתיהם של יהודי העיירה ללא תמורה. כעבור ימים מספר הגיעה למקום עוד שיירה שהיתה מורכבת מ־400 יוצאי קימפולונג. להם לא נמצא מקום בדירות היהודים והיה עליהם להצטופף בבתים הרוסים ונטושים.

בכל העיר היו בסך הכול 337 בתים ישנים ובהם 842 חדרים שבהם יכלו לגור 2–3 אנשים. כולם אוכלסו וחלק מהם גרו בבתים של אוקראינים. משהחל הכפור הקשה של חורף 1941 עם 40 מעלות מתחת לאפס, נמלטו לשארגורוד אף המגורשים מן הכפרים הסמוכים שבהם ישבו לפני כן בתנאי בידוד קשים, ובהם העו"ד שיים שברח מוויניצה והמהנדס שווארץ שברח מפרוסקורוב ומצאו שם מפלט עד לשחרור.

בנובמבר 1941 בשיא הקור הגיעה שיירה נוספת שכללה כ־900 מגורשים ממחוז דורוהוי (Dorohoi). למחרת היום עמדו אנשי הקבוצה להמשיך בדרכם אל הבוג.

השיירה היתה מורכבת ברובה מנשים, זקנים וטף. אילו היו ממשיכים בדרכם בכפור הנורא, היו נספים רובם ככולם. אף על פי כן, לא נענה הממונה על הנפה לבקשתם של מגורשי דורוהוי להישאר בשארגורוד לפחות עד שישתפר מזג האוויר. ואמנם יצאה השיירה לדרכה ונתקלה למזלה בקבוצה של נשות איכרים שבאו לעיר למכור את תוצרתן. בראותן את מצבם העלוב של הנודדים, חילקו לבני השיירה את כל המזונות שהיו ברשותן ללא תמורה, ולאחר מכן הלכו אל הממונה על הנפה והתחננו לפניו תוך בכי שלא לגרש את האומללים.

בעקבות פנייה זו הורשו אנשי דורוהוי להישאר בשארגורוד עד לאביב. הם אוכסנו בשני בתי כנסת שפונו למטרה זו בפקודת השלטונות. מעשה אצילי זה של נוצרים שהצילו חיי הרבה יהודים מעמיד אותם כחלק מחסידי אומות העולם.

השלטונות והמשטר

בהגיע המגורשים הראשונים למקום נמצאו בו שני ראשי שלטון, אחד אוקראיני, כומר לשעבר שנמנה בשעתו עם אנשי פטליורא ונציג השלטון הרומני הממונה על נפת שארגורוד, ויוסיף דינדלגאן שהגיע לעיר אך יומיים לפני בוא המגורשים. הוא היה איש אלים, בעל אישיות מפוצלת, והתנהגותו כלפי המגורשים נשתנתה בשל כך חליפות לבקרים. מחד גיסא, הבטיח במידה מסוימת את חיי היהודים בהרחיקו את אנשי המיליציה האוקראינית, מאידך גיסא נהג לעתים באכזריות חסרת רסן ביהודים. כן ציווה על הז'נדרמים להטיל מדי יום ביומו עונש גופני על היהודים ואף הלקה אותם בעצמו. לפי פקודתו נורו ב־20 במרס 1942 בבית הקברות שבעיירה שישה יהודים שבאו מדז'ורין, כדי להיפגש עם קרוביהם. שני יהודים נורו באפריל של אותה שנה בעוונות קלים אחרים. בראש תחנת הז'נדרמים הרומנים שחלשה על נפת שארגורוד עמד בראשונה ליוטננט גראמא, שקיבל כל חודש תשלומים מן היהודים כדי להגן עליהם מפני האוקראינים הלאומנים.

התחנה היתה כפופה למפקד לגיון הז'אנדרמים במוגילב שהיה במשך זמן מה מאיור אוראשנו. האיש התייחס באכזריות אל היהודים. לעתים החליט לשלוח את היהודים למחנות השמדה, גזירה שריחפה עליהם, עד שלא בוטלה תמורת מתן סכום ניכר, כופר נפש. בעיירה הוסיפה לפעול זמן מה אף המיליציה האוקראינית. שוטריה היו מלקים יהודים באמתלות שונות. מי שנתפס מחוץ לתחום הגטו נורה בו במקום.

תנאי החיים בגטו

בשארגורוד הוקם גטו, ובדצמבר 1941 התרכזו בו כ־7000 מגורשים שנדחסו בצפיפות נוראה ב־337 הבתים, בבתי כנסת, במוסדות ציבור, במרתפים ובעליות גג. לא היו בנמצא עצי הסקה, סבון או חומרי חיטוי ואף לא חדרי נוחיות. הרחובות מלאו זוהמה ובארות המים העלו צחנה. מרבית האנשים כילו את כל שהיה ברשותם. מחירי המזון האמירו נוכח הביקוש הרב והרעב היה כבד. רוב המגורשים עסקו בהחלפת בגדים ישנים תמורת מזון או שסחרו בסיגריות ובגפרורים. על אף הסיכון הגדול שביציאה מן הגטו, ניסו רבים להשיג דברי מזון בכפרים הסמוכים.

המגפה

בדצמבר 1941 פרצה מגפת טיפוס הבהרות שהתפשטה בעיירה כולה במהירות רבה. כך הפכה העיירה מוקד למחלות. כבר בימים הראשונים לפרוץ המגפה נספו מאות אנשים. כמעט 75%–80 מן המגורשים חלו ומאלה נפטרו כ־40%. האוכלוסייה המקומית נפגעה פחות כיוון שסבלה במשך השנים ממחלה זו שמקנה בדרך כלל חסינות לאורך כל החיים. המגפה הגיעה לשיאה בפברואר ובמרץ 1942.

במחלקה למחלות מידבקות בבית החולים העירוני שבעיירה היו 25 מיטות בלבד, וכמעט שלא נמצאו בה תרופות. בין המגורשים היו 27 רופאים שמוצאם היה מבוקובינה. הם נלחמו במסירות נפש במחלה אך 27 חלו בה ו־12 מהם נפטרו. מסוצ'בה היו ד"ר אברהם רייכר סגן יו"ר הוועד היהודי, ד"ר ברוך הארט, ד"ר יוסף ווכר, ד"ר אהרון הרמן, ד"ר סגל, ד"ר ד' שיבר, ד"ר פ' קרמר, ד"ר פישל, ד"ר שנארך, ד"ר וגנר ואחרים. חלק מן הרופאים החלימו כמו ד"ר א' וייטמן, ד"ר מרגוליס־קרנער ועוד. המגפה קצרה במיוחד את הילדים. בבית החולים עבד כרופא נשים ד"ר ע' הוך, לפרק זמן שימשה המחלקה גם מרפאה לטיפול בנשים ובה עבד ד"ר ל' שפר. ד"ר מרדלר עבד במחלקה למחלות מידבקות וד"ר ל' שפירא היה הרופא של הפרטור (Pretor). מספר רופאים שלחו יד בנפשם כמו ד"ר וגנר במוגילב, ד"ר מ' ארונוביץ' ואשתו בקמינץ־פודולסק וד"ר סלומוביץ' ניסה גם הוא להתאבד ולא הצליח.

המגפה הקשה שככה באפריל 1942 ובחורף 1942–1943 ירד מספר הנספים בה ל־21 נפש. כן טיפל השירות הרפואי ב־39 חולי דיזנטריה מהם נפטרו 8. מגפת צהבת מידבקת פגעה בלמעלה ממחצית האוכלוסייה, אולם לא הפילה חללים. מספר אנשים נפטרו ממחלת טיפוס הבטן ובהם זוסיה וייטמן אביו של ד"ר אדולף וייטמן.

רק בחודש דצמבר 1942 ד"ר פילדרמן יו"ר איגוד היהודים מרומניה קיבל אישור

ממרשל אנטונסקו (השניים למדו באותה כיתה בבית הספר התיכון) להעביר עזרה למגורשים מצד יהודי רומניה. וכך נוסד בית מרקחת קטן בבניין שבו שכנה הנהלת הגטו, תחת הנהגתם של פאולה דנקר־ברנטל ורפאל ארונוביץ'. כשהגיעו כמויות גדולות של תרופות, הן סופקו לנצרכים בחינם. במשך שנתיים וחצי נספו בשארגורוד 1500 איש מהם למעלה מ־1400 ממגפת טיפוס הבהרות.

בבית הקברות נחפרו קברי אחים לנספים. הכפור היה כה עז כשהקברנים (דיאמנט, סלדינגר ואחרים) נאלצו להדליק מדורות, כדי להפשיר את פני האדמה, בטרם יוכלו לכרות את הקברים. מספר המתים גדל מדי יום ביומו והיו ימים שבהם נפטרו למעלה מ־150 איש. שיעור התמותה גבר אף בשל הכפור והרעב ועגלה עברה ואספה בכל יום גוויות של אנשים שקפאו בלילה, והעבירה אותם לבית הקברות. אנשים כרעו ומתו ברחוב. בתקופה ההיא שוב לא היה איש מסוגל לעזור לרעהו או לקרוב לו ביותר. ברחובות נדדו צללי אדם לבושים שק, מופקרים לכפור ולרעב.

התארגנות פנימית

בתקופה זו החלה פעולה להתארגנות, ונקבעו סדרי חיים במקום ביוזמת קבוצת עסקנים שבראשה עמד ד"ר מאיר טייך. כך אירגן ראש הקבוצה מסוצ'בה בעזרת כסף שהצליח להציל שלושה מוסדות: מאפייה שבה נאפה ונמכר לחם בזול, בית תמחוי שסיפק עד ל־200 מנות מרק בכל יום לנצרכים יוצאי סוצ'בה, וקואופרטיב – כעין חנות קטנה שסיפקה מוצרים חיוניים ובראשו עמדו פ' גליקמן, א' שור, א' קולבר ועוד.

אלו שלא באו בקבוצה מאורגנת כמו מגורשי ואטרה־דורניי, צ'רנוביץ, ויז'ניצה ודורוהוי נותרו ללא כל תמיכה. לכן הוחלט בתחילת נובמבר 1941 על הקמת הנהגה מאוחדת לכל קבוצות הגטו.

נוסדה מועצה בת עשרים וחמישה חברים שהיתה מורכבת משלושה–ארבעה נציגים מכל קהילה ושלושה אנשי הוועד המקומי. מבין העשרים וחמישה האלה נבחר ועד שמנה שישה חברים. יו"ר הוועד היה ד"ר מאיר טייך וסגנו ד"ר אברהם רייכר. הנהגת הגטו החדשה הקימה שירותים שונים ובראש ובראשונה דאגה לביטחונה. לשם כך ארגן הוועד הגנה עצמית, שהתחייבה לעמוד כנגד התעללויות המיליציה האוקראינית שעינתה את היהודים ביום ושדדה אותם בלילה. משום כך דרש הוועד מן השלטונות רשות להקים משטרה יהודית. על אף מחאותיו של ראש השלטון האוקראיני, אישר בסופו של דבר הנציג הרומני הממונה על הנפה את בקשת הוועד.

לא מעט עָזרה לקבלת האישור העובדה ששני השליטים המקומיים היו מסוכסכים ביניהם. ואמנם הוקמה המשטרה היהודית לאחר שהורחק הנציג האוקראיני. וכך הופקדה במשך מספר שבועות השמירה על ביטחון העיירה ביד המשטרה היהודית, עד שהגיעה יחידה צבאית רומנית למקום. עם המשטרה היהודית נמנו 17 צעירים ובראשם עמד עו"ד ד"ר קוך מקימפולונג ששימש בעבר כקצין מילואים.

היו ביניהם שניים מן היהודים המקומיים אשר מאוחר יותר הצטרפו לפרטיזנים. מלבד הגנת הגטו היה על השוטרים היהודים לקיים גם את הקשר עם יחידת הז'נדרמים הרומנים במקום. שדה פעולתו של הוועד שפעל בהתנדבות התרחב במהרה. היה עליו לייצג את היהודים בפני השלטונות ולקיים קשר עם הארגונים היהודים ברומניה. עיקר פעולתו היה מופנה לפיתוח שירותים שיאפשרו חיים סדירים ואת פעולות שיקום הגטו. בראש כל אחד מן השירותים שהקים עמד אחד מחברי הוועד. בשירותים אלה הועסקו פקידים שעבדו גם הם במשך השבועות הראשונים ללא תמורה, אך לאחר מכן קיבלו משכורות צנועות ומנות מזון. בית התמחוי תחת הנהגתו של עו"ד ש' קליגר הגדיל את מספר המנות עד ל־1500 ליום, המאפייה הגבירה את תפוקתה עד שסיפקה את כל הצרכים. הקואופרטיבים הורחבו, ועלה בידם להשיג את המצרכים החיוניים, כמו כן הוקמו מחסני בגדים ומזון.

מאוחר יותר הקים הוועד חווה חקלאית על פני עשרה דונם קרקע שהועמדו לרשות הקהילה על ידי השלטונות המקומיים. בין היתר עבדו שם ל' וייטמן, ז' וייטמן, וא' עבנר מסוצ'בה. תוצרתה של החווה עזרה לספק את צורכי הגטו. השירות הרפואי הרחיב את הצריף ששימש מקום בידוד לחולים במחלות מידבקות. נוסף על בית החולים העירוני, שעבר בהדרגה מידי האוקראינים לידי היהודים, אורגן בית חולים שני ובו 200 מיטות וכן מחלקה למניעה וחיטוי.

השירות הטכני הקים תחנת תברואה ובה הותקנו כמה חדרי מקלחת ושני תנורי חיטוי, ונערכו חיטויים לאנשים, לכלי בית ולבגדים. כמו כן שיקם השרות הטכני את תחנת החשמל, שסיפקה כוח למוסדות, ובאחד ממתקני אספקת המים הופעל בית מרחץ באדים. כן נוקו וגודרו הבארות. כמו כן נבנו בתי שימוש ציבוריים ואורגן שירות לניקיון הרחובות. נוסד בית מלאכה לסבון שסיפק את כל צורכי האוכלוסייה היהודית. במשך הזמן הוסיף וארגן הוועד כמה שירותים נוספים כמו משרד רישום של המצב האישי, בהנהלתם של שלושה עורכי דין, וכן שירות מיסים שרשם את התרומות מרצון והטיל מיסים ישירים ועקיפים.

במרוצת הזמן הסתננו מגורשים רבים מכל הסביבה ובהם יהודים אוקראינים שהצליחו להימלט מן השטח שמעבר לבוג, שם שלטו הגרמנים. ב־30 ביוני 1942

פינו השלטונות חלק מהם לכפרים הסמוכים ויו"ר הוועד היהודי חויב לערוב שלא יסתננו עוד מגורשים לגטו. אולם בדרכים שונות עלה בידי הוועד להחביא מגורשים ופליטים יהודים שהתווספו לגטו. לשם כך ניצל הוועד את זכותו להוציא תעודות זהות שניתנו למגורשים קודם לכן מטעם מפקדת הז'נדרמריה במוגילב. בצורה זו הוסתרו כ־400 פליטים שלא נרשמו או נרשמו בשמות בדויים וכך ניצלו.

בית היתומים כמרכז תרבותי

בחורף הראשון לשהותם במקום התייתמו ילדים רבים, מהם 186 מאב ואם. הם הפכו לפושטי יד, מופקרים למחלות ורעב. משהחלו מגיעים משלוחי עזרה סדירים מרומניה, אורגן בית יתומים. מוסד זה קלט את 186 היתומים וכן נהנו בו כ־400 ילדים שנתייתמו מאחד ההורים, משתי ארוחות ביום.

הם היו בני שנה עד בני 15 ומצבם היה ירוד ביותר. הילדים לקו בתת־תזונה, בחוסר דם, במחלות עור, היו מזוהמים ועירומים. הם זכו לטיפול, חינוך והדרכה בהנהלתה של המורה ד"ר רוזה לוי מסוצ'בה.

אחד מחברי הוועד היהודי היה אחראי לבית היתומים שבו הועסקו מורה לעברית, מטפלת, אחות, מורה להתעמלות ותופרת. גם פרופ' פרידה ויגדר מסוצ'בה לימדה בדירתה כמה ילדים שלא היו להם ספרים או מחברות את כל המקצועות היות שהיא מאז ומתמיד נתנה שיעורים לילדים.

בית היתומים שכן בבניין גדול מחוץ לעיירה בתוך גן רחב ידיים. הילדים חולקו לכיתות על פי גילם, והודרכו גם בלימוד מספר מלאכות. בהדרכת מחנכיהם נוצרה אווירה חברתית ותרבותית, ואף הועלו מחזות מחיי הגטו. כן הופיעה בו להקת חובבים של חברי תנועת הנוער הציוני. כמו כן, היה גרעין של בית"ר ובראשו ל' שרף וא' קליגר. ריכוז הפעילות האומנותית היה נתון בידי צעיר בן 17 – אותו ליבי שרף, לימים פרופסור בבית החולים תל השומר. הוא חיבר מספר מחזות, בלדות, וסיפורים שנושאיהם נשאבו מחיי הגטו ("שארגורוד קינדר", "טיפוס אין גטו", "טאנגו שארגורוד ", "א טרויריג לידל" וכו') ואף העלה על הכתב את קורות המקום בצורה ספרותית. המלחין מוטל פולנסקי יליד ידינץ בבסראביה שהשתתף קודם לכן בתיאטרון האידי בבוקרשט, ארגן קונצרטים בגטו. בית היתומים פעל עד לאביב 1944 כשכל היתומים מטרנסניסטריה הוחזרו לרומניה.

עזרה מן החוץ

עוד בטרם הגיעה תמיכה מוועדת העזרה בבוקרשט קיבל הוועד היהודי המקומי בסתר סיוע בלתי צפוי מצד כמה פקידי ממשל אוקראיני. הקואופרטיב האוקראיני סיפק צורכי מזון ליהודי הגטו, מנהל טחנת הקמח הממלכתית, גרמני מקומי יוליוס אנדרייוויץ'-מור שענד בפומבי צלב קרס על חזהו, סיפק בחשאי כמויות קמח גדולות לוועד היהודי. לקראת חג הפסח אף הכשיר את הטחנה וחילק ליהודים קמח למצות. לא יאומן כי יסופר!

סכומי הכסף הועברו באמצעות שליחים שנטלו לעצמם לפחות 30% מן הסכום שנמסר ליהודים, ולעתים לא הגיע הכסף כלל ועיקר. בדצמבר 1943 ביקרה בגטו משלחת של הצלב האדום הבינלאומי ובראשה שארל קולב. כמו כן, הגיעה משלחת יהודית מרומניה (פ' שרגא, י' ארצי ואחרים) לביקור בגטאות שבטרנסניסטריה עם הוראה מפורשת של המושל אלכסיאנו שלא ליצור קשר עם הנהלת הגטאות, בכל זאת הצליחה הנהלת הגטו משארגורוד להעביר דרכם ידיעות על הנעשה בשארגורוד ונמסרו להם מסמכים מארכיון הגטו.

עבודות כפייה

באביב 1942 דרשו שלטונות המחוז לשלוח את הפלוגות הראשונות לעבודה בסביבה. הנהלת הגטו השתמשה בכל אמתלה אפשרית כדי להתחמק מדרישה זו. התוצאה היתה שהז'נדרמים החלו לצוד אנשים ברחובות ובבתים. תמיד נלקחו אנשים רבים מן הדרוש כדי לאפשר את שחרורם של אלה שעלה בידם לשלם שוחד.

לשם מניעת תופעות מעין אלה קיבל הוועד היהודי על עצמו לארגן את העבודה וייסד לשם כך לשכת עבודה שבה נערכו רשימות הפועלים על פי קנה מידה צודק יותר כגון התאמתם מבחינת הגיל, הבריאות, מצבם המשפחתי וכו'. וכך צורפו שלושה מן הרופאים הטובים ביותר שנדרשו לקבוע שלוש קבוצות לפי המתכונת דלהלן: 1) אנשים המסוגלים לבצע כל מיני עבודות מחוץ לעיר. 2) אלה שיכולים לבצע רק עבודות בתוך העיר. 3) כאלה שאינם כשירים בכלל לעבודה. בקבוצה הראשונה נכללו רק אנשים בגיל 20–45 ולא 12–60 כפי שנדרש. בשנייה אנשים בגיל 46–55. נשים נלקחו לעבודות הקלות יותר. כמו כן, ראשונים נלקחו הרווקים שגילם בין 20–30 שנה, לאחר מכן הנשואים באותו גיל, ובהמשך המבוגרים יותר.

ד"ר מאיר טייך טוען במאמר שכתב על מה שהתרחש בשארגורוד, שצריכים לתת לאחרים לשפוט אם פעל כהלכה או לא, זאת גם מפני שידע שהוא אישיות שנויה במחלוקת. במשך שנת 1942 השתתפו יהודי שארגורוד, מורפה ודז'ורין בסלילת

הכביש מורפה ירושינקה. לביצוע עבודה זו הובטח תשלום מטעם השלטונות. במשך חמישה חודשים עבדו שם 1500 יהודים שגויסו במקומות שונים במחוז מוגילב.

המהנדס ס' קניג יליד סוצ'בה היה ממונה על העבודות ורופא אתר העבודה היה ד"ר א' וייטמן. הפועלים אוכסנו בצריפים או ברפתות הקולחוזים, וקיבלו מן השלטונות ארוחות צהריים וערב פחותות בטיבן. השכר שהובטח לא ניתן לעובדים, אולם לאחר סיום עבודתם סופקו לוועד הגטו 42 טון שעורה, 5 טון אפונה וכמויות קטנות של חיטה, סוכר, שמן ומלח. הוועד מסר חלק ממצרכים אלה לידי העובדים וחילק את השאר בין מוסדות הסעד שקיימו את בני המשפחות של היוצאים לעבודה. מן המנות הפרישו אף ליהודים שלא היו מסוגלים לצאת לעבודה.

באוקטובר 1942 נשלחו 200 יהודים משארגורוד לחטוב עצים בעיר צ'יובוטרקה שליד קריז'ופול, במרחק של 130 ק"מ ממוגילב. תנאי החיים והעבודה במקום היו קשים ביותר. הרעב והכפור הפילו קורבנות. באותו חודש נתקבלה הוראה לשלוח 1500 איש, גברים עד גיל 60 ונשים עד גיל 50 לאסוף טבק. אולם אי־אפשר היה לגייס אלא 1100 איש. באביב 1943 יצאה קבוצה בת 80 איש לעבר נסטרווארקה במחוז טולצ'ין, ושנייה בת 175 איש לעבר טריהטי במחוז אוצ'יאקוב, שם בנו הגרמנים גשר מעל נהר הבוג. אחרים נשלחו לעבוד במכרות פחם בבלטא. מגורשים רבים נספו במחנות האלה. תשעה מהם ניסו לחזור לגטאות ללא רשות, נלכדו על ידי הז'נדרמים הרומנים ונורו למוות. מקום קבורתם לא ידוע, ידועים רק החודש והשנה – יוני 1943.

בהם היו גם ארבעה יוצאי סוצ'בה שנשלחו משארגורוד – ביבי שמלצר, מרצ'ל שפרבר, צבי בקר וא' אברהם. הרדי קולבר נתפס כשברח מטולצ'ין ונשלח לבית כלא בטירספול. לפני שהגרמנים נסוגו, הוציאו את הכלואים מהכלא וירו בהם. בין אלה שהצליחו לחזור בשלום מטריהטי היו שמעון וייטמן, יצחק פלנבאום וחיים נויברגר. בתקופה זו גם נדרשו פועלים לעבודה בחוות ובבתי החרושת שבסביבת שארגורוד. 30 יהודים נשלחו לחוות קזצ'יובקה במרחק שהיו 60 ק"מ מן העיירה. כמו כן עבדו כמה יוצאי סוצ'בה במפעל לסוכר בדרפצ'ין. שם נהנו מתנאים יותר טובים. היו ביניהם ל' שלייר, י' נוסבראוך, ב' שיבר, מ' הורטיג, מ' טיין ואחרים.

חיי מסורת

לאחר שפסקה המגפה והרעב שוב לא הפיל חללים, התחילו היהודים לשמור במידת האפשר את השבת ואת המועדים. היו ארבעה בתי כנסת, מהם אחד גדול בנוי אבן (נבנה ב־1492). בימי השלטון הסובייטי נהפכו בתי הכנסת לצרכניות ומחסני

סחורות, פרט לאחד, הקטן ביותר. בסתיו של שנת 1942 השיג הוועד היהודי לפני הימים הנוראים תש"ג רשות לפתוח מחדש את שערי בית הכנסת הגדול.

בליל כל נדרי התכנסו כל יהודי העיירה שעה ששוחט מקימפולונג עבר לפני התיבה וערך תפילה לזכר 1500 החללים שנספו בגטו. מאז ועד לבואם של הרוסים נשאר בית הכנסת הגדול פתוח, ונערכו בו חתונות, טקסים לברית מילה, לבר מצווה וכו', וכן התפללו בו מניינים, הן בימי חול והן בשבתות ובחגים.

מתפללי בית הכנסת הבעש"ט בשרגורוד

הגנה עצמית

עוד בשנת 1942, נודע על פעולות קבוצת פרטיזנים בסביבת העיירה. מפקדה, נ' מאלינסקי התקשר באמצעותו של פקיד אוקראיני טולסטוי, עם אחדים מחברי הוועד, שהושיטו עזרה חומרית לאנשי הקבוצה. בינואר 1943 גילו השלטונות בז'מרינקה ארגון חשאי ורשימות של אחדים ממנהיגי הפרטיזנים בשארגורוד. נ' מאלינסקי דלעיל, פדיא שטפאנוב וד"ר דריישפיץ נאסרו והועמדו לדין בפני בית

הדין הצבאי בטירספול. כל אחד מהם נידון לעשר שנות מאסר. נ' מאלינסקי נפטר בבית הסוהר וחלק מהנדונים הצליחו להימלט ולמצוא מקלט בגטו שארגורוד. לאחר מכן הועברו לפרטיזנים שבאזור.

כאשר בינואר 1944 דרש השירות החשאי של המשטרה הרומנית מן הוועד היהודי בשארגורוד לשלוח שני שוטרים יהודים לכפר איוואשקאוץ לאסוף ידיעות על גרעיני הפרטיזנים, נשלחו יחד עם יו"ר הוועד שני פרטיזנים. הם הגיעו למפקדת הפרטיזנים באזור ומפקד דיוויזיה של הצבא האדום, גנרל רוסי, שהוצנח באזור קיבל את פניהם. הוא הודה ליהודים על התמיכה והבטיח להם עזרה מלאה במקרה הצורך.

ב־16 במרץ 1944 עם התקדמות הרוסים, נטשו השלטונות הרומניים את המקום. יחידות צבא אחדות של גרמנים עוד עברו דרך העיירה ועוררו בהלה. היהודים הסתתרו במרתפים ובבורות שנחפרו עוד בימי הרדיפות, תוך חששות שמא גורלם יהיה דומה לזה שבעיר דרפצ'ין, שבה רצחו הדובררוולצים 11 יהודים. לפי הנתונים של ועדת העזרה מבוקרשט נמצאו במרץ 1943 בשארגורוד 3500 יהודים מגורשים ו־1800 מקומיים. בספטמבר של אותה שנה מנתה הסטטיסטיקה של הז'נדרמריה 2731 מגורשים מבוקובינה ו־240 מבסראביה. מלבדם היו בזמן ההוא גם 345 יוצאי מחוז דורוהוי.

הודות לעזרה הדדית כתוצאה מהתארגנות פנימית ומפעולות מתנדבים ניצלו כ־70% מן המגורשים שהובאו למקום. לאנשי סוצ'בה התווספו גם כמה נשים מקומיות שנישאו לגברים מסוצ'בה כמו ר' סרברובניך עם ז' בוגן, פ' מצקינה עם ש' גולדשמיד, וגם ד"ר א' ויידנפלד, וו' גיטר, ס' גרוסמן. לאחר מכן השלטונות הרומניים איימו עליהן שיחזירו אותן לברית המועצות. היו כמה שנשארו בברית המועצות כמו ה' הולינגר, ש' לנדאו, ד' ווגנר, ג' מרגוליס ואחרים שנעלמו שם כמו ג' שולץ, וו' רול וס' טוטובר. כמה אנשים שברחו ב־1940 מרומניה לברית המועצות, חזרו בסוף המלחמה ובהם ג' גרוניך, ה"ל פוקס, י' נוסבראוך ואחרים.

שלבי השחרור

בסוף דצמבר 1943 הוחזרו 649 יהודי דורוהוי למקומותיהם. ב־19 במרץ 1944 הגיע לעיירה סמל רומני בלווית שני חיילים. ואחד מהם הזהיר את היהודים מפני הסכנה הנשקפת להם כשתגיע יחידתו שאנשיה נהגו להרוג את כל היהודים שבהם נתקלו. הוועד היהודי הודיע על כך לפרטיזנים ולמפקדה הסובייטית. עוד באותו לילה נכנסו לשארגורוד פרטיזנים מזוינים ולמחרת הגיע יחידת פרשים סובייטית. אחר הצהריים הגיע גנרל דיוויזיה יחד עם פולקובניק (קולונל) יהודי שטרן. הוא הזהיר את היהודים, לא לפרוטוקול, שלא להישאר במקום תחת השלטון הסובייטי. באותו

ערב חתם יו"ר הוועד יחד עם מפקדי הפרטיזנים על מסמך למסירת העיירה לידי הצבא האדום. עם בוא אנשי הבולשת הסובייטית החלו גם הלשנות.

ד"ר טייך נתבע למסור לשלטונות הסובייטים את כל הסחורות, את המזון, את מחסני הבגדים, את התרופות וכן את קופת הגטו שהכילה סכום ניכר. הפצרותיו שלא להשאיר את האוכלוסייה היהודית ללא כל עזרה לא הועילו. הוא נעצר והוחזק בבית כלא במשך ארבעה ימים, ובסופו של דבר נאלץ למסור הכול, לרבות ספרי החשבונות והארכיון. תזכיר ששלח לסטאלין ובו תיאור מצב המגורשים ובקשה לשוב למקומותיהם נשאר ללא מענה.

השלטונות הסובייטים גייסו עוד כמה עשרות יהודים לעבודה. בשבועות הראשונים עזב חלק מן המגורשים את שארגורוד כדי להגיע למקומות מוצאם. אלה שנשארו זמן מה ויצאו לאחר מכן הגיעו לעיירות בריצ'ני ובלץ בבסראביה. אולם שם נתקעו מאחר שהשלטונות הסובייטים מנעו מהם להמשיך בדרכם ורק באפריל 1945 הותר להם לחזור אל מקומותיהם. עקב סגירת הגבול בין צפון לדרום בוקובינה נאלצו המהנדס ד' ראכמוט ואחותו ט' ראכמוט מסוצ'בה לחכות בפרברי העיר צ'רנוביץ. שם נורו למוות על ידי כנופיות הגנרל בנדרוב הבוגד שעבר לצד הגרמנים ולחם נגד הצבא האדום.

ד"ר מ' טייך נעצר שוב בעקבות הלשנה והוחזק לשם חקירה בבית כלא שבוויניצה עד לנובמבר 1944 (יותר משישה חודשים), ואז שוחרר לאחר שזוכה מכל אשמה. משחזר לשארגורוד באביב 1945 מצא עדיין 24 משפחות שיצאו מהמקום סמוך לאותו זמן והגיעו לבריצ'ן ושם הצטרפו אל האחרים. מ־150,000 המגורשים לטרנסניסטריה מתו או נהרגו כ־90,000 ובהם כ־1500 יהודים מסוצ'בה.

מורפה (כתב מאיר קוסטינר)

עיירה במחוז מוגילב שבאוקראינה במרחק של כ־50 ק"מ מצפון מזרח לעיר המחוז, וכ־12 ק"מ מעיירת שארגורוד מרכז האזור. העיירה שכנה על גדות נחל ששמו כשם העיירה, אורכו 162 ק"מ, יובל של הנהר דנייסטר. לעיירה היה עבר היסטורי בגין הקהילה היהודית שבה. מחקר של אוניברסיטת פטרסבורג חשף מצבות על קברים עם כיתוב באותיות עבריות מהמאה ה־17 (1638). ב־1926 חיו בעיירה 1421 יהודים.

בפרוץ מלחמת העולם השנייה גויסו לצבא האדום הגברים היהודים הצעירים

מהעיירה ובסתיו 1941, כאשר הגיעו למורפה יהודי דרום בוקובינה ודורוהוי, היו במורפה כ־800 יהודים מקומיים. יהודים אלה דיברו יידיש יפה, כתוצאה מכך שעד 1938 היה בעיירה בית ספר ששפת ההוראה בו היתה יידיש.

המגורשים מגיעים למורפה

החל מסתיו 1941 הגיעו לעיירה כ־3,500 יהודים מסוצ'בה, קימפולונג, רדאוץ ודורוהוי. הסטטיסטיקה של ועדת העזרה בבוקרשט ממרס 1943 קובעת כי במורפה נמצאו באותו זמן 4500 יהודים מהם 3700 מגורשים ו־800 מקומיים. חלק מהאנשים האלה הגיעו למורפה בהסעות עם משאיות גרמניות שהושגו בשוחד של הרבה מאוד כסף. לא לכולם התמזל המזל (בתנאים ההם אפשר לקרוא לזה מזל גדול) וחלקם הגיעו למורפה אחרי שעברו את התלאות הנוראיות בשיירות שנקראו "קונבוי".

הקונבוי

היו אלה שיירות של אנשים שנאלצו במכות ובאיומי נשק של הז'נדרמים הרומנים לצעוד ברגל, בגשם ובשלג עם מעט המיטלטלים שהצליחו להציל על גבם. השיירות האלה כוונו ממוגילב לכיוון צפון מערב לעבר לוצ'ינץ, קופיגורוד ובַר על כביש שהיה כולו ביצה אחת גדולה. במחקר שנערך מתואר אירוע שמשקף את הטרגדיה של הקונבוי: בהצטלבות של הדרך שבה צעדו אנשי הקונבוי לבין הכביש הראשי מוגילב־אוזרינץ, שקעו 28 אנשים בבוץ. מאמציהם לחלץ את רגליהם מהבוץ גרמו לזה ששקעו יותר ויותר ואיש לא בא לעזרתם. כאשר העו"ד ד"ר אברהם שפירר ניגש וניסה לעזור, הז'נדרמים ירו בו למוות. השיירה המשיכה בדרכה ואיש לא יכול היה לעשות יותר מאשר להביט באומללים שחיכו למותם. כל ה־28 נספו ולא ידוע אם היו אנשי שוץ או הסביבה בין ה־28. מוטי וסרמן מספר שהלך בקונבוי עד בַר, שהיתה תחת שלטון הגרמנים ודוברוולצ'ס (מתנדבים אוקראינים). הם לנו בדיר בין חזירים ומשם ברחו והגיעו לשארגורוד. ד"ר טייך סירב לקבלם ואחר כך הגיעו למורפה ושם מצאו מקלט.

גם אריה בן שלמה קוסטינר מספר על תלאות הקונבוי. הוא זוכר שבלכתם בקונבוי בירכו בשבת את חודש מרחשון והגיעו ללוצ'ינץ. שם אוכסנו ברפת ולמחרת עם התפילין על הראש נפטר לייביש הלר. אמו של אריה – מרים קוסטינר הצליחה לשכנע את הז'נדרמים ואלה הסכימו לקבורת לייביש הלר בבית הקברות בלוצ'ינץ. הם המשיכו עד סגוריי ומשם הוצאו על ידי משפחתם למורפה.

השלטונות והמשטר

מורפה היתה כפופה לשלטונות הנפה בשארגורוד. השלטון הצבאי של העיירה היה בידי יחידה של ז'נדרמים בפיקודו של רס"ר פסטרמה שהשוחד פתח את הדרך של המגורשים אליו. פקודיו היו פוקדים את העיירה בליווי כלבים ומשסים אותם ביהודים. בראש העיירה עמדו גם "סטרוסטה" (ראש עיירה אוקראיני) בשם ניקיטה ותחנת מיליציה אוקראינית.

בראש הקהילה היהודית נבחר ועד אשר התחלף אחרי כשנה. הוועד השתדל לארגן את החיים בגטו בתחומים של סדר ציבורי, עזרה סוציאלית, עזרה רפואית, ייצוג לפני שלטונות הצבאיים הרומנים והאוקראינים ואספקת אנשים לעבודות כפייה לפי דרישת שלטונות אלה. הגיוס של אנשים אלה נעשה על ידי משטרה יהודית.

ועד הקהילה היהודית הקים כמה מוסדות סעד כמו בית תמחוי שסיפק ארוחות יומיות לכ־1400 נצרכים, מתקן לחיטוי ובתי מרקחת. יש לציין שוועד זה עזר לקליטת 1000 יהודים אוקראינים שנמלטו מאימת הגרמנים שמעבר לנהר בוג.

עבודות כפייה

היהודים נאלצו לעבוד בתנאים קשים ביותר להרחקת השלג בקור של כ־30 מעלות מתחת לאפס, שלג שלפעמים הגיע לגובה של שני מטרים. לכל אחד הוקצתה נורמה למרות הכלים הפגומים שסופקו לעבודה זו. עבודה זו גם גבתה קורבנות ולהרבה אנשים קפאו הידיים והרגליים. כשעבודת השלג הסתיימה בחודש מרס 1942 גויסו האנשים לסלילת הכביש מורפה־ירושנקה (זמרינקה). עבודה זו נוהלה על ידי קניג, מהנדס כבישים ממגורשי שוץ.

לצורך סלילת הכביש חצבו האנשים אבנים במחצבה שנמצאה במרחק כמה ק"מ מהעיירה. העבודה במחצבה נמשכה משש בבוקר עד לשעה שש בערב בהפסקה של שעה אחת בצהריים. כל עובד קיבל בצהרים מרק אפונה ו־125 גרם לחם. באותו זמן רעבו ללחם בני המשפחה של העובדים שנשארו בביתם. חלק מהיהודים במורפה עבדו בחודשים ספטמבר–אוקטובר באיסוף טבק.

גרוע הרבה יותר מכל עבודות המקומיות היו הטרנספורטים לעבודות כפייה למקומות שבוצעו עבודות בנייה בניהול הגרמנים. הוועד היהודי נדרש לשלוח לעבודות אלה מכסה של כ־1000 אנשים. אתרי עבודה אלה היו ב־Trihati וב־Varvarovka. בשני האתרים האלה בנו גשרים על נהר הבוג.

נשלחו אנשים גם ל־Nestewarka לעבודה במכרות פחם ולטולצ'ין, שם חפרו כבול

(Torf) בתעלות בעומק שמונה מטרים עם מים שהגיעו עד לברכיים. ב-Varvarovka היו התנאים במחנה העבודה מהגרועים ביותר. נוסף לעבודה קשה בקור מקפיא איברים, סבלו מרעב ומתנאים סניטריים איומים ביותר. האנשים שחזרו משם למורפה ידעו לספר על אירוע טרגי במיוחד שקרה ביום חורף אחד, כאשר באה למחנה משלחת ביקורת מהגרמנים ומה'דוברובולצס'. (מתנדבים אוקראינים). באותו יום נמצאו במחנה 10 בחורים שמטעמי בריאות לא יצאו לעבודה. כעונש הגרמנים ציוו לתלות את עשרת הבחורים. נאספו במחנה כל מיני חוטים ושרוכים ואלה שימשו כחבלי תלייה ובהם תלו את כל העשרה. לאחד מהם נקרא החוט, ולמרות הכלל הבינלאומי שאם לנידון למוות נקרע חבל התלייה, הוא זוכה לחנינה, הבחור נתלה פעם שנייה. גם בנסטרווארקה נספו הרבה אנשים והנשארים חזרו למורפה בסתיו 1943 ומטריהטי חזרו בחורף 1944.

עוד סכנה שריחפה על היהודים במורפה היתה הגליה ל-Peciora. מפקד הז'נדרמים ממחוז מוגילב Maior Oro, נתן הוראה לשלוח מהמחוז 3300 יהודים ל-Peciora ומהם 1000 ממורפה. רק בעזרת שוחד של טבעת בעלת יהלום של 1½ קרט בוטלה הגזירה והיהודים ניצלו ממוות בטוח כי מ-Peciora לא נשאר איש חי. נשלחו לשם מהמחנות השונים מוגבלים, קשישים, נשים וילדים שלא היו מסוגלים לעבוד. האנשים נורו למוות או גוועו ברעב. הם זחלו על האדמה ואכלו את העשבים ואת קליפות העצים סביב בקתותיהם וכשאלה אזלו חיכו למוות. המצב היה טרגי כל כך שהיו אפילו מקרים של קניבליזם.

תנאי החיים

רוב המגורשים שוכנו בעיירה בבתי היהודים המקומיים ורק מעטים מהם בכפר, בבתי האיכרים ובמבנים ציבוריים כמו בניין בית ספר לשעבר. בבניינים אלה היתה צפיפות גדולה, המצוקה היתה איומה וגרמה להרבה קורבנות בנפש. בכל המקומות הנ"ל האנשים ישנו על פריצ' – משטח מוגבה מקרשים ובמקום מזרנים ישנו על קש. בחורף כאשר הקור הגיע לפעמים ל-30 מעלות מתחת לאפס עדיין היו אנשים שחיו בבתים לא מוסקים. בערבים הארוכים של החורף האנשים "האירו" את הבתים בעזרת קנץ – בקבוקון או צנצנת קטנה עם נפט ובפנים פתיל מסמרטוטים שבקושי האיר בחושך.

אספקת המים היתה מבארות בעיירה והאנשים שאבו את המים כל אחד עם הדלי שלו. זה גרם לתנאים סניטריים גרועים. בוקובינאים ארגנו שאיבה רק עם כלי אחד שממנו נשפכו המים לכלי המבקשים וזה תמורת תשלום של תפוח אדמה

אחד – גם היגייני וגם פרנסה. גם ביוב כמובן לא היה קיים והזבל והשפכים היו נאספים בחדרי המגורים ונשפכים בבורות איסוף בגדות הנחל. ליד הנחל היו גם בורות ספיגה של בתי שימוש, ורבים שבחצרם לא היה בית שימוש התיישבו על שפתם לעשיית צורכיהם.

הצפיפות והתנאים הסניטריים הירודים גרמו בחורף 1942 להתפרצות מגפת טיפוס הבהרות שהפילה מאות קורבנות. הנפטרים הובלו בעגלות או מזחלות שלג ונקברו בבית הקברות בקברים נפרדים או בקברי אחים. הטיפול בחולים נעשה במסירות על ידי הרופאים המגורשים ובהם ד"ר ויידנפלד, ד"ר קרמר וד"ר שכטר מיוצאי עירנו וגם בבית החולים המקומי שנוהל על ידי רופאה (פלצ'רית) אוקראינית. עם כל הטרגדיה, ולמען הדיוק, יש לציין שבמורפה המגפה הפילה פחות חללים מאשר במקומות אחרים. כך, בטריבוליובקה נשארו רק 180 נפשות מתוך 2000 איש.

בית העלמין במורפה

תנאי הקיום

תחילה מכרו המגורשים את חפציהם המעטים שהצליחו להציל וקיבלו תמורתם מהאיכרים קמח, תפוחי אדמה ועצים להסקה. לכל אלה שידם לא היתה משגת שימש מאפה מאפונה טחונה כתחליף ללחם, ואם גם זה לא היה בנמצא, ניזונו

מקליפות תפוחי אדמה. חלק מהמגורשים מצאו את פרנסתם במסחר ובמלאכות שונות. האנשים סחרו בפירות, ירקות, סוכר, מלח, סיגריות, גפרורים וכו'.

הפחחים מבין הבוקובינאים יצרו מפחים ישנים תנורי בישול ואפייה ששימשו גם לחימום בחורף. אנשים בעלי יוזמה יצרו סבון מחֶלֶב של הבהמות שנשחטו וסודה קאוסטית שהוברחה בחירוף נפש מרומניה. בין היהודים המקומיים היו בעלי מקצוע כגון נפחים, סנדלרים, חייטים, אופים, קצבים שעסקו במקצועם.

מצבות בבית העלמין מורפה

גם עלילת דם

ימי אימה ובהלה עברו על יהודי המקום לאחר פורים תש"ג 1943. אחד היהודים הואשם שרצח את בתו של איכר כדי להשתמש בדמה לאפות מצות לפסח הקרוב. למזלם של היהודים חקירה נמרצת של הממונה על נפת שארגורוד, שקיבל מהם סכום נכבד, גילתה שאותו איכר הסתיר את בתו כדי ליזום פרעות ביהודים. למרות היותו נורא, אפשר לראות את המקרה כתופעה יוצאת דופן, לרוב היה היחס של האיכרים סביר וחלק גם עזרו למגורשים.

יהדות, תרבות

במורפה היה בית כנסת שבו התפללו כל יום וכמובן גם בשבתות וחגים. נוסף לזה התארגנו גם מניינים בבתים פרטיים. היו מקרים שילדי המגורשים קיבלו שיעורים בקבוצות קטנות במקצועות שונים על ידי מורים שלימדו לפי זיכרונם בעל־פה כי ספרי לימוד כמובן לא היו. אצל היהודים המקומיים נמצאו מספר ספרים ביידיש שעברו מיד ליד בין הצעירים והמבוגרים כאחד.

גילויי התנגדות והשחרור

בקיץ 1943 הורגשה פעילות פרטיזנים, בניהם היו גם יהודים. באחד הימים נלכדו במארב 12 ז'נדרמים ובראשם מפקד התחנה, הוא אשר שיסה את הכלבים ביהודים, וכל הז'נדרמים נהרגו. חילופי האנשים בתחנת הז'נדרמים כתוצאה מכך, הביאו להקלת מה במצבם של יהודי המקום.

במרס 1944 נסוגו הז'נדרמים הרומנים ויעצו ליהודים להסתתר מפני הגרמנים שהתקרבו למקום בנסיגתם. לשמחת היהודים הגרמנים היו עייפים מדי והמשיכו בבריחתם בלי לפגוע באף אחד. חלק קטן מהם נכנס למחצבת האבן, שהיתה מול הדרך שבה הגיעו החיילים הרוסים, הציבו תותחים קלים ומכונות ירייה וירו על החיילים הרוסים ומהם נפלו קורבנות.

תוכנית התקדמות החיילים הרוסים היתה להישאר בדרבצ'ין (עיירה במרחק 10 ק"מ ממורפה) עד למחרת היום, אולם יהודי דרבצ'ין פנו אל המפקד הרוסי שהיה יהודי והסבירו לו שבמורפה יש הרבה יהודים ושהם בסכנת מוות, ולכן המפקד נתן הוראה להמשיך להתקדם וכך ניצלו היהודים שבמורפה.

רק ב־19 במרס 1944 נכנסו הפרטיזנים ודלקו אחרי הגרמנים. האוכלוסייה קיבלה אותם בהתלהבות רבה. למחרת היום נכנס הצבא הסובייטי לעיירה. בחודשים אפריל–מאי החלו המגורשים לצאת בדרכם לבתיהם.

(סיכם מאיר קוסטינר מידע אישי של שמחה וייסבוך, יהודה טננהאוס, ישראל היבנר, יצחק בסלר, אריה בן שלמה קוסטינר, מרדכי וסרמן, וכן מידע מארכיון "יד ושם".)

דז'ורין (כתב שמחה וייסבוד)

עיירה במחוז מוגילב, 45 ק"מ מצפון-מזרח לעיר המחוז, ו-25 ק"מ משארגורוד. ב-1926 היו בדז'ורין 1470 יהודים שהיוו 24.3% מכלל האוכלוסייה. הצבא הגרמני-רומני כבש את העיירה ב-22 ביולי 1941. המגורשים הראשונים הגיעו בספטמבר 1941 מהוטין שבבסראביה. לאחר נדודים ארוכים ממחנה למחנה עירומים, עייפים וחולים ושוכנו בבית הכנסת. בסוף אוקטובר של אותה שנה ועד לינואר 1942 זרמו לעיירה מאות מגורשים שגרו קודם לכן במוגילב. יחד הגיע מספר המגורשים ל-3500 נפשות ובהם 300 מסוצ'בה.

היהודים המקומיים

בבואם מצאו המגורשים יישוב יהודי שלפני פרוץ מלחמת העולם השנייה מנה כ-2000 נפשות שגרו ברובע נפרד ורובם עבדו בבית החרושת המקומי לסוכר. ברשותם היו בית כנסת, בית מדרש ובית עלמין קטן. מנהיגם הרוחני היה הרב הרשל קראלניק. עם פרוץ המלחמה גויסו הגברים לצבא האדום, ובעיירה נותרו רק קשישים, חולים, נשים וטף כ-1000 נפשות. בית החרושת לסוכר הופצץ ונהרס בחלקו וכך נותרו היהודים ללא אמצעי פרנסה.

בסתיו 1941 כשהרומנים כבשו את השלטון חויבו היהודים לענוד טלאי צהוב והגבילו את תנועתם ברחובות. היהודים המקומיים קיבלו את המגורשים בזרועות פתוחות. הצטופפו 8–10 נפשות בחדר אחד, וכך הצליחו לקלוט למעלה משני שלישים מהם, והיתר כ-1000 איש שוכנו ברפתות ובמחסנים.

תנאי החיים בגטו

נאסרה עזיבת הגטו וכל מי שעבר על האיסור היה צפוי לגזר דין מוות. בתחילה היה הגטו כפוף למפקדת הז'נדרמים ולראשות נפת שארגורוד, אולם, במאי 1942 הוקמה תחנת ז'נדרמים בפיקודו של הרב"ט פלוריאנו.

כ-300 מגורשים מבין בעלי אמצעים רובם יוצאי סוצ'בה הצליחו להשיג מן השלטונות הרומנים רשות לגור מחוץ לגטו. הם שכרו חדרים אצל האוקראינים תמורת כסף או מלבושים. כל משפחה קיבלה חדר נפרד. הם היו חופשיים בתנועותיהם ויכלו לסחור עם האוכלוסייה האוקראינית ולהרוויח את לחמם. יהודי הגטו התקיימו בדוחק רב, אחדים הצליחו לקבל עבודה אצל האוקראינים מהעיר או אצל איכרי הסביבה. אחרים עבדו כבעלי מלאכה. הרב ברוך הגר

מסירט הצליח בעזרת תרומות לארגן בית תמחוי שבו אכלו 300 נצרכים.

הגיעו משלוחי כסף מטעם ועדת העזרה מבוקרשט, מן הוועדים הבוקובינאי והבסראבי בבוקרשט, מן ההסתדרות הציונית ברומניה ומקרן שנאספה על ידי הרבנים הגר. כבלדרים שימשו קצינים רומנים שלקחו חלק מן הכסף שנשלח עמם.

עבודות כפייה

גברים ונשים בני 16 ומעלה הועסקו בעבודות כפייה שונות וכשכר קיבלו רק מעט מזון. 100 איש נשלחו ליער צ'יובוטארקה. 70 עבדו בחפירת תעלה מן המחסנים של אודסה עד לשפת הים. כ־300 יהודים עבדו בוורוורובקה ובטריהטי. קבוצה של מגורשים עבדה בהקמת גשר מעל הבוג, והם היו תחת פיקוחם של הגרמנים. היו גם משפחות עם אמצעים שלא יצאו לעבודה תמורת שוחד והתפרנסו לרוב מהחלפת ביגוד ותכשיטים תמורת מזון.

השלטון והמשטר

היהודים בדז'ורין היו נתונים לרדיפותיהם של הז'נדרמים ובעיקר של פלוריאנו שהוציא מדי יום גזירות חדשות כדי לסחוט כסף. בין היתר אסר על היהודים לצאת מבתיהם, והתיר רק לגברים לצאת מ־7–9 בבוקר כדי להצטייד במזון. היהודים שהעזו לצאת מן הגטו על מנת לפגוש את קרוביהם נורו על ידי פלוריאנו בבית הקברות הפולני שבשארגורוד.

בינואר 1942 פרצה מגפה של טיפוס הבהרות שהשתוללה במקום. בחודשים הראשונים היה אחוז התמותה גבוה אולם אחרי שהופעל בית החולים ירד מספר הנפגעים.

ההתארגנות העצמית

באביב 1942 הוקם ועד יהודי בן 7 חברים ובראשם הרב ברוך הגר מסירט. הממונה על נפת שארגורוד מינה ליו"ר את ד"ר מקס רוזנשטראוך מסוצ'בה. הוא היה אחראי למילוי ההוראות שנתקבלו מן השלטונות. ההנהגה המעשית של יהודי דז'ורין היתה בידי סגן יו"ר הוועד – משה כ"ץ מרדאוץ. הוועד הקים משטרה יהודית, בית חולים, בית תמחוי, בית יתומים ובית דין יהודי. המשטרה היהודית, קבוצה של 20 איש עמדה לרשותו של הוועד וסייעה בידו לשמור על הסדר בגטו. כן נאלצו לעזור לז'נדרמים בבואם לקחת אנשים למחנות עבודה.

בית החולים הופעל בחורף 1942–1943. היו בו 56 מיטות, שני רופאים ושלוש

אחיות. היה מחסור חמור במכשירים ובתרופות. במשך כל זמן הגירוש (1941–1944) נספו במגפות כ־400 איש. החל בשנת 1943 פעל במקום גם בית מרקחת שבו חולקו תרופות שנשלחו מוועדת העזרה בבוקרשט. בית התמחוי – שיסד הרב הגר עבר בדצמבר 1942 להנהלתו של הוועד. מספר הנצרכים הגיע ל־800–1000 נפשות. הם קיבלו כל יום מרק תפוחי אדמה או שעועית ופרוסת לחם.

בית היתומים נוסד בסתיו 1943, ושוכנו בו 51 יתומים משני הוריהם. מלבדם נמצאו במרס 1943, 194 יתומים מאחד ההורים. המוסד פעל עד לאביב 1944 כשהוחזרו כל היתומים מטרנסניסטריה לרומניה. מייסדו ומנהלו המוכשר היה ד"ר ביגו הרט ז"ל עו"ד מרדאוץ, שניהל אותו במסירות רבה. בפתח המוסד היה שלט ועליו כתוב "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" (תהלים ח' ג').

בית דין יהודי דן בסכסוכים שבין יהודים לבין עצמם. ההליכים היו דומים לאלה של בתי משפט רגילים. השלטונות הרומנים לא התערבו בפעולות של מוסד זה. הוועד הטיל מיסים על השירותים הדתיים: שחיטה, כשרות וקבורה. על כל הסוחרים ובעלי המלאכה היה לקבל רישיון מהוועד תמורת תשלום אגרה. המגורשים שקיבלו עזרה כספית מקרוביהם שברומניה צריכים היו לוותר על חלק מן הכסף לטובת הוועד.

ב־1943 הופצה שמועה שעומדים לגרש את כל היהודים המקומיים מנפת שארגורוד לאזור הגרמני. כדי למנוע את הגירוש דרש הממונה על הנפה דינדלגאן (Dindelegan) סכום של מיליון מרקים מכל יישובי האזור ואנשי דז'ורין בלבד היו צריכים לאסוף 100,000 מרקים. הם הצליחו לאסוף 60,000 מרקים שנמסרו בשארגורוד לממונה על הנפה וכך ניצלו מהגירוש. כמו כן בעזרת שוחד הצליחו לבטל את הגזירה על סגירת השוק השבועי והאיסור לצאת מן הבתים למעלה משעתיים ביום וכו'.

מן הראוי לציין כי סגן יו"ר משה כ"ץ מרדאוץ שיתף עצמו בסבלה של האוכלוסייה היהודית ולקח חלק פעיל בפעולות הצלה בסכנו את חייו לשם כך. הוא השיג תעודות זהות עבור יהודים בורחים שהגיעו ממקומות שונים והודות לו גם פעל בית התמחוי.

לציון מיוחד ראויה דמותו של מנהיג היהודים המקומיים, הרב הרשל קראלניק. במצוותו נתקבלו המגורשים בבתי היהודים בבית הכנסת ובבתי המדרש. וכך בחורף הקשה ב־1941–1942 לא היה מקרה מוות אחד מקור. הוא ציווה להכין עצי הסקה מרהיטי בית הכנסת לרבות ארון הקודש, והאכיל מדי יום ביומו כ־30 אביונים.

חיי הדת והתרבות

היהודים התפללו בבית הכנסת העתיק ששופץ קודם, לאחר שהסובייטים הפכוהו למחסן תבואה. מספר רב של מתפללים היה בביתו של הרב ברוך הגר. בראש השנה הראשון חויבו היהודים בגטו לסיים את התפילה עד לשעה 9 בבוקר.

בחודשים שבין מאי לספטמבר 1943 הוצא לאור עיתון מחתרתי בשם "Curier" ("השליח") ביוזמתם של ארבעת הסטודנטים שעזרו לרופאים בבית החולים למחלות מידבקות: דב כ"ץ, ברל רוזנבלאט, בורשי בראון וברטל הארט. עיתון זה נכתב ברומנית ובגרמנית ואפילו הוועד היהודי לא ידע עליו דבר בתחילה. הוא הופיע פעם בשבוע במהדורה בת 6 עמודים. העמודים הכתובים בכתב יד הכילו מאמרים, תיאורים ואירועים מחיי הגטו, בדיחות וציורים. בין הכותבים היו פולדי אונגריש (לימים גדעון נאור, ז"ל) וכן י' קונשטאט שפרסם בארץ מאמר על תולדות העיתון. "המערכת" היתה מצויה בחדר התורנות שבבית החולים שלתוכו מעולם לא העזו הז'נדרמים להיכנס מפחד מחלה מידבקת. ההפצה נעשתה בלילה. משנודע לוועד היהודי על קיומו של העיתון, הוא התרה בעורכים וציווה עליהם להפסיק להוציאו. מקום מושבה של המערכת הועבר אז לעליית הגג של בית הרוס והעיתון הוסיף להופיע. לאחר שאחד הגיליונות נפל בידי הז'נדרמים נאלץ העיתון להפסיק את הופעתו.

מנחם ברנשטיין מרדאוץ שהיה במחנה דז'ורין יודע לספר על קיום קן של הנוער הציוני שפעל במחתרת. היו מתאספים בבית אחד החברים, שומעים הרצאות, שרים שירי ארץ ישראל ומשתתפים גם בכתיבת העיתון "Curier". חוץ ממנו השתתפו קרל שנארך ז"ל, ריטה פופלניקר, פויו רינצלר, ברטל הרט ז"ל, בורשי שויירמן, אלזה שנרך ואליעזר ומשה הגר, בניו של הרב ברוך הגר. ב־22 במאי נערך בבית מספר 929 "מופע אומנותי גדול" שכלל פרקי קריאה ומערכונים בביצועו של השחקן נ' ברקוביץ מן ה"וילנר טרופּה".

לפי דו"חות של ועדת העזרה בבוקרשט נמצאו בדז'ורין בינואר–מרס 1943, 3500 יהודים, מהם 3053 מגורשים ו־447 מקומיים. ברשימות מפקדת הז'נדרמים מספטמבר של אותה שנה מופיעים 2871 מגורשים מהם 2440 בוקובינאים 381 יוצאי בסראביה וכמה עשרות ממחוז דורוהוי.

שלבי השחרור

בדצמבר 1943 הוחזרו מדז'ורין לרומניה אלה מיהודי דורוהוי שנותרו בחיים. ב־19 במרס 1944, נמצאו במקום כ־2700 מגורשים. למחרת היום נספו 32 יהודים בהפצצה גרמנית. הרוסים גייסו מיד את היהודים המקומיים שהיו כשרים לשירות

צבאי ואת אלה מבין המגורשים שהתנדבו. האחרים כ־2,500 החלו לעזוב את המקום. מיהודי העיירה – מקומיים ומגורשים – נספו במהלך תקופת המלחמה כ־500 איש וזהו אחוז התמותה הנמוך ביותר בטרנסניסטריה.

לבכות ולצחוק, לזעוק ולשיר

שלושה שירי עם שחוברו בטרנסניסטריה ושרו אותם במחנות לפי מנגינות ישנות

ניַינצן הונדערט איין אין פערציק
ניַינצן הונדערט איין אין פערציק
צענטער צענטן, זייגער אַכט,
אין אַ פרייַטיק אויף דער נאַכט,
האָט מען פּלוצים אומבאַרעמהאַרציק
פון מײַן שטאָט עוואַקואירט
אַלע יידן און צו שאַנד
נאָר מיט פּעקלעך אין דער האַנט
פונעם לאַנד אַוועקגעפירט.
אין אַטאַקי, בײַ דעם דניעסטער,
בעסטיען – מענטשן אַלץ וואָס מער,
סײַ סאָלדאַט, סײַ אָפּיצער,
אי דער קלענסטער, אי דער גרעסטער,
האָט געפּלינדערט און געשענדט,
האָט געגזלט אָן רחמנות
און דער דניעסטער פול קרבנות
האָט פאַרשיפּרט זיך אָן ענד.
וואָכן אין קאָנווויי געטריבן,
ווי געטאָגט, שוין ניט גענעכטיקט.
האַלב פאַרפרוירן, האַלב אָנמעכטיק,
זײַנען טויזנטער געבליבן
אויף די שוואַרצע פעלדער ליגן –
טאַטע־מאַמעס, קינדער, ווייַבער –

אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְאֶחָד
אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְאֶחָד
בָּעֲשִׁירִי לָעֲשִׂירִי, שָׁעָה שְׁמוֹנֶה,
בְּיוֹם שִׁשִּׁי בָּעֶרֶב,
פֶּתַע פִּתְאוֹם לְלֹא רַחֲמֵי־לֵבָב
מֵהָעִיר שֻׁלְּיוּ פְּנוּ
אֶת כָּל הַיְּהוּדִים וּלְחֻרְפָּה
רַק עִם צְרוֹרוֹת בַּיָּד
מִן הָאָרֶץ הֻגְלוּ.
בְּאוטאקי, לְיַד הַדנייסטר,
חַיּוֹת רָעוֹת – אֲנָשִׁים כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר,
הֵן חַיָּל, הֵן קָצִין,
גַּם הַכִּי קָטָן, גַּם הַכִּי גָּדוֹל,
שָׁדְדוּ וְגַם אָנְסוּ,
גָּזְלוּ לְלֹא רַחֲמָנוּת,
וְהַדנייסטר מָלֵא קָרְבָּנוֹת
הִשְׁתַּכֵּר לְלֹא קֵץ.
שָׁבוּעוֹת בַּשַּׁיָּרָה מְגֹרָשִׁים,
הֵיכָן שֶׁהָיוּ בַּיּוֹם לֹא לָנוּ.
קְפוּאִים לְמֶחֱצָה, נְטוּלֵי כֹּחַ לְמֶחֱצָה,
נוֹתְרוּ אֲלָפִים
עַל הַשָּׂדוֹת הַשְּׁחוֹרִים לִשְׁכַּב –
אֲבוֹת־אִמָּהוֹת, יְלָדִים נָשִׁים –

נאָך ניט טויטע זייערע לייבער,
מאָלצייט שוין פאַר וועלף און פליגן.
טויזנט מאָל געקעמפט מיט טויט,
טויזנטפאַך דערקעמפט מיין לעבן,
עדות נאָר דער וועלט צו געבן
פון פאַשיזם און יידנוויט.
זאָל פאָגראָם און הונגער נאָר,
זאָל דער [טויט] פאַרשוינען מיך,
וועט געוויס עס לוינען זיך,
וואַקסט דאָך אויף דאָס נייע דור!

עָדַיִן גּוּפֵיהֶם אֵינָם מֻתִּים,
אֲרוּחָה כְּבָר לִזְאֵבִים וּזְבוּבִים.
אֶלֶף פַּעַם נִלְחַם עִם מָוֶת,
בְּאֶלֶף אֲפָנִים הִצַּלְתִּי אֶת חַיַּי,
רַק לָתֵת עֵדוּת לָעוֹלָם
עַל הַפָּשִׁיזְם וְדַלּוּת הַיְּהוּדִים
שֶׁרַק הַפְּרָעוֹת וְהָרָעָב,
שֶׁהַמָּוֶת יָחוּסוּ עָלַי,
זֶה וַדַּאי יִשְׁתַּלֵּם,
הֲרֵי גָּדֵל דּוֹר חָדָשׁ!

איבערגעגעבן פון שילו עלענבאָגען

(נמסר על ידי שילו אֶלֶנְבּוֹגֶן) 1941 / 10

דאָס ליד פון פּעטשערער לאַגער

הַשִּׁיר מִמַּחֲנֵה פֶּצ׳וֹרָה

אוי, אַ ליד וועל איך אייַך, מענטשן, זינגען,
אוי, דאָס ליד איז טאַקע פון זיך אַליין,
אוי, אוי,אוי, אַליין, אוי, אוי, אוי, אַליין,
אוי, אַ נייע ליד וועל איך אייַך, מענטשן, זינגען,
וואָס מיט די יידן איז אין פעטשערער לאַגער
געשען.
ווי מ׳האָט אונדז נאָר פון דער היים אַרויסגעטריבן,
אוי, געטריבן האָט מען אונדז ווי סקאָט, אוי,
אוי, אוי, ווי סקאָט, אוי, אוי, אוי, ווי סקאָט
צונויפגעטריבן האָט מען אַלע יידן
צו דער אַלטער סאַנאַטאָריע אָף דעם גרויסן פלאַץ.
ווי מע האָט אונדז נאָר צום טויער צוגעפירט מידע,
איז אַרויס סטעפּאַנסקי מיט דער ביקס, אוי, אוי, אוי,
מיט ביקס, אוי, אוי, אוי, מיט ביקס.
אוי, אַרויסגעכאַפּט האָט ער אומשולדיקע יידן,
און ער האָט זיי געשאָסן גאָר אומזיסט־אומנישט.
אוי, אָן עסן, אָן טרינקען האָט מען אונדז
געמוטשעט,
טיר־און־טויער זיינען געווען פאַרשפאַרט, אוי,
אוי, אוי
פאַרשפאַרט, אוי, אוי, אוי, פאַרשפאַרט,
מענטשען זיינען דאָרט געפאַלן ווי די פליגן,

כְּשֶׁרַק מִן הַבַּיִת אוֹתָנוּ גֵּרְשׁוּ,
אוֹי, גֵּרְשׁוּ אוֹתָנוּ כְּמוֹ בְּהֵמוֹת, אוֹי, אוֹי, אוֹי, כְּמוֹ
בְּהֵמוֹת, אוֹי, אוֹי, אוֹי, כְּמוֹ בְּהֵמוֹת.
גֵּרְשׁוּ־אָסְפוּ יַחַד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים
אֶל הַסָּנָטוֹרְיוּם הָיָשָׁן בַּכְּפָר הַגָּדוֹל.
כְּשֶׁרַק הוֹבִילוּ אוֹתָנוּ אֶל הַשַּׁעַר עֲיֵפִים,
יָצָא סְטֶפַּנְסְקִי עִם הָרוֹבֶה, אוֹי, אוֹי, אוֹי, עִם
הָרוֹבֶה, אוֹי, אוֹי, אוֹי, עִם הָרוֹבֶה.
אוֹי, חָטַף־הוֹצִיא יְהוּדִים חַפִּים,
וְהוּא יָרָה בָּהֶם לְגַמְרֵי עַל לֹא דָּבָר.
אוֹי, לְלֹא אֹכֶל, לְלֹא שְׁתִיָּה אוֹתָנוּ עִנּוּ,

דֶּלֶת וָשַׁעַר הָיוּ נְעוּלִים, אוֹי, אוֹי, אוֹי, נְעוּלִים,

אוֹי, אוֹי, אוֹי, נְעוּלִים,
אֲנָשִׁים שָׁם נָפְלוּ כְּמוֹ הַזְּבוּבִים,

גענאַלן סיַי באַטאָג און סיַי באַנאַכט.
אוי, אָן עסן אָן טרינקען האָט מען אונדז
געמוטשעט,
טיר־און־טויער זיַינען געווען פאַרשפאַרט, אוי,
אוי, אוי,
פאַרשפאַרט, אוי, אוי, אוי, פאַרשפאַרט,
איז אַרײַנגעקומען דער פאַשיסטישער
פּאָליצמײַסטער
און ער האָט אונדז אַלעמען שיסן פאַרטראַכט.
באַפּוילן האָט ער זיַינע פּאָליצייער
אופּצושינדן פון אונדז די לעצטע הויט, אוי, אוי,
אוי, די הויט, אוי, אוי, אוי, די הויט,
נאָר אַ גליק – געקומען זיַינען רויטאַרמייער
און זיי האָבן אונדז אָפּגערעטעוועט פון טויט.

פּאָלקסליד פאַרשריבן פון וואַליע רויטלענדער.
פּעטשערער לאַגער, 1942.

נָפְלוּ הֵן בַּיּוֹם וְהֵן בַּלַּיְלָה.
הוֹי, לְלֹא אֹכֶל, לְלֹא שְׁתִיָּה אוֹתָנוּ עִנּוּ,
דֶּלֶת וָשַׁעַר הָיוּ נְעוּלִים, אוֹי, אוֹי, אוֹי, נְעוּלִים,
אוֹי, אוֹי, אוֹי, נְעוּלִים,
נִכְנַס פְּנִימָה רֹאשׁ הַמִּשְׁטָרָה הַפָּשִׁיסְטִי,
וְחָשַׁב בְּכָלָנוּ לִירוֹת.
צִוָּה לְשׁוֹטְרָיו
לִפְשׁט מֵעָלֵינוּ אֶת הָעוֹר הָאַחֲרוֹן, אוֹי, אוֹי, אוֹי,
אֶת הָעוֹר, אוֹי, אוֹי, אוֹי, אֶת הָעוֹר.
אַך אֵיזֶה מַזָּל – הִגִּיעוּ אַנְשֵׁי הַצָּבָא הָאָדֹם
וְהִצִּילוּ אוֹתָנוּ מִמָּוֶת.

שיר עם. נרשם בידי וַלְיָה רוֹיטְלֶנְדֶר.
מחנה פּיצ'ורה, 1942.

איך קוק אויף יידנס בילד

איך קוק אויף יידנס בילד
און פרעג וואָס איז די שולד?
פאַרווווס קומט אונדז צו ליידן אַזוי פיל?
ווייל מענטשן זע איך דאָרט,
פאַרטריבן פון זייער אָרט
און לעבן קענען זיי ניט מער.
פאַרווווס האָט אונדז אונדזער מוטער געבוירן?
פאַרווווס האָט זי אונדז געוויזן די שיין?
אויסכאָווען אַ קינד
צו שטאַרבן ווי אַ הינט,
אָדער זיך מוטשען אין פיין?
מ'איז אונדז און פלאָגט אונדז,
מ'לאָזט אונדז ניט לעבן.
אַ פּאָלק פון שקלאַפן זענען מיר
פאַרטיבן פון זיין אָרט,
אין ערגעץ ניט קיין וואָרט

אֲנִי מַבִּיט בִּתְמוּנַת יְהוּדִים

אֲנִי מַבִּיט בִּתְמוּנַת יְהוּדִים
וְשׁוֹאֵל מַהוּ הָאָשָׁם?
מַדּוּעַ מַגִּיעַ לָנוּ לְסִבֹּל כָּל כָּךְ הַרְבֵּה?
כִּי אֲנָשִׁים רוֹאֶה אֲנִי שָׁם,
מְגֹרָשִׁים מִמְּקוֹמָם
וְלִחְיוֹת אֵינָם יְכוֹלִים עוֹד.
לָמָּה אוֹתָנוּ אִמָּא שָׁלָנוּ יָלְדָה?
לָמָּה הֵרְאָתָה לָנוּ אֶת הַזָּהַר?
לְגַדֵּל יֶלֶד
לָמוּת כְּמוֹ כֶּלֶב,
אוֹ לְהִתְעַנּוֹת בִּיסוּרִים?
מְגֹרָשִׁים אוֹתָנוּ וּמְעַנִּים אוֹתָנוּ,
לֹא נוֹתְנִים לָנוּ לְחְיוֹת.
עַם עֲבָדִים אֲנַחְנוּ
מְגֹרָשׁ מִמְּקוֹמוֹ,
בְּאַף מָקוֹם אֵין לָנוּ מִלָּה

אַיעדער מאַכט חוזק פון אונדז.
געפאַלן שוין בײַ זיך.
פאַרקויפט די קליידער גיך
פאַרביטן פאַר אַ שטיקעלע ברויט.
געוועזן אַ שיינער בעל־הבית,
היינט מוז איך עסן גראָז.
איך זיץ און וואַרט אויפן טויט.

כָּל אֶחָד לוֹעֵג לָנוּ.
אָנוּ מְיֻאָשִׁים כְּבָר.
מָכְרָנוּ הַבְּגָדִים מֵהֵר
הֶחֱלַפְנוּ בַּחֲתִיכַת לֶחֶם.
הָיִיתִי בַּעַל בַּיִת נָאֶה,
הַיּוֹם מֻכְרָח אֲנִי לֶאֱכֹל עֵשֶׂב.
אֲנִי יוֹשֵׁב וּמְחַכֶּה לְמָוֶת.

גענטאָ שאַרגאָראָד
איבעגעגעבן פון הער קופּפערבערג, 24 יאָר, שאָץ

גֶּטוֹ שארגורוד
נִמְסַר מִפִּי מַר קוּפְּפֶרְבֶּרְג, בֶּן 24, שוץ

מתוך: אליהו סלע־סלדינגר, מטרנסניסטריה לישראל – עיון ביצירות יעקב פרידמן מהשואה ואחריה, הוצאת ה. לייוויק 2003, נספח א', עמ' 379–381; 398–399.

שירים להצגה (מילים ליבי שרף)

מנחם מענדל, 15 יאר אלט, די מאמע געשטארבן אין שארגורוד, געבוירן איז ער אין דורוהוי. פארשריבן אין באקוי אין בית יתומים דעם 24.IX. 1946. הערש סגל.

מסחר שארגורוד
מעקלערס זענען מיר אטאדו
זעכער דראי פיר הונדערט
צולען מעגט איר זיי אליין
בלייבט איר נישט פערוונדרט
וואל וואס מיר טין האט איר געזען
גאנצע טעג מיר לויפען
אין דערנאכדעם ברענגט מען אויך
די עגענע שיך צו פערקויפען

וויל דאס איז אונזער מסחר
דער מסחר, דער מסחר
דאס איז אונזער מסחר
מסחר שארגורוד

האנדלען יידן מיט ציטראנען,
דארפן האבן היצן,
אז ועד עולם גרויס או קליין
זאל אביסל שוויצן.

אויף צולהכעיס רעגנט שטארק,
ס'איז א טאג נישט שיין,
און די סוחרים פון ציטראן
טרינקען אים אליין.

נאר דאס איז אונדזער מסחר,
דער מסחר שארגורוד.

לויפט א ייד מיט בייגל ארום,
וויל פארדינען א מארק.

פלוצעם איז ביי יעדן (א) צינד
איז דאך פלוצעם קארג.
פרעגט אים איינער ענטפערט אים,
פינטלט מיט אן אייגל:
מיר אלע ליגן טיף אין דרערד
און באקן דארטן בייגל.
ווייל דאס איז אונדזער מסחר, דער מסחר
שארגורוד.

די בערזיאנער ווייענען נאר
און זיי עסן קרעפלעך.
איז זיי סקוטשנע, שפילן זיי,
שפילן מיט גאלדענע קנעפלעך.
פריילעך לוסטיק זענען זיי,
זייערע אויגן גלאנצן,
אלע מאכן זיי מוזיק,
און די וולוטן טאנצן.
ווייל דאס איז אונדזער מסחר,
דער מסחר שארגורוד.

שארגורוד ער לעבען

דאס איז אונזער שארגורודער לעבען
וואר וועט אונס דאס אלעס א מול גלייבען
איך קען אייך שווערען עס אוז א ווינדער
אז מיר לעבען נאך א צונדער
גאטעניו מאך שוין אן עק.

מען ליגט פערדעקט אוף פריצ'ען
פאר וויטיג וויל מען קוויצען

דער דאקטור זאגט אז ציקער
איז פאר אונז דער עיקר
און ציקער קענין מיר געזונט נישט זיין
א בורשט צי א קומפוט
א קאווע צי וואס מען האט
אראין א בעריק שמעקט עס שוין זער פיין.

החיים בסוצ'בה אחרי השואה (כתב שמחה וייסבוך)

אחרי שהצבא האדום שחרר את טרנסניסטריה באביב 1944 והתקדם מערבה לעבר בסראביה ובוקובינה, התחילו היהודים ששרדו את תופת השואה לחזור הביתה.

הדרך לא היתה סוגה בשושנים. במקרים רבים החרימו חיילים רוסים את הסוסים שהיו רתומים לעגלות שעליהן היו זקנים, חולים וטף וגם את מעט המיטלטלין שעדיין נשארו בידי היהודים. אלה שהזדרזו לחזור, הצליחו להגיע למקום מגוריהם, לעומת זה המתמהמהים עוכבו בבסראביה (בעיקר בעיר בריצ'ני) ובצ'רנוביץ שבבוקובינה, מכיוון שהרוסים שסיפחו את בסראביה ואת צפון בוקובינה עוד בשנת 1940, סגרו את הגבול לרומניה והרשו את חזרתם רק באפריל 1945.

היו גם מקרים אחדים של יהודים שהעדיפו להישאר בברית המועצות (הולינגר, ס' לנדאו, ד' וגנר, ג' מרגוליס) ואחרים שנעלמו (שולץ, א' טוטירובר ורול). כמה יהודים שברחו ב־1940 מרומניה לברית המועצות עקב הרדיפות, חזרו אחרי המלחמה לסוצ'בה (ל' גרוניך, ה"ל פוקס, י' נוסבראוך ואחרים). מספר היהודים שהגיעו לסוצ'בה היה כ־6000 מאחר שבאו גם יהודים מצ'רנוביץ ומבוקובינה הצפונית, מבסראביה ומערים אחרות מרומניה. בהתחלה לא הצליחו החוזרים במקרים רבים להתיישב בבתיהם מאחר שעקב קרבת החזית ברחו תושבים רבים לסוצ'בה ופלשו לדירות הריקות של היהודים. באותה תקופה נורו למוות שני צעירים יהודים: י' זינגר ליד נהר הסוצ'בה ושכטר בדירת ארוסתו סלי גלבר.

היהודים התחילו להתארגן כדי לחדש את חייהם בעיר, והקימו קהילה שהיתה בשליטת הקומוניסטים. כל ראשי הקהילה החל מא' שכטר היו חברי המפלגה הקומוניסטית. נפתח בית ספר תיכון יהודי שהוכר על ידי השלטונות, במטרה לאפשר לתלמידים שהפסידו לימודים בשנות הגירוש להשלימם בקצב מזורז תחת הנהלתה של ד"ר רוזה לוי ואחר כך תחת הנהלתו של הפרופסור שולמן. הג'וינט הושיט עזרה לקהילה בכסף, מזון והלבשה, דאג לשיפוץ בית הכנסת הגדול, שרק קירותיו נשארו על תלם, ולאחזקת בית העלמין שבזמן הגירוש חולל והרבה מצבות בו נשברו.

כרב העיר כיהן הרב גולדנברג מפלטיצ'ני ולאחר עלייתו ארצה בא פעמיים בשבוע הרב טירנאור מרדאוץ ולפעמים גם הרב וסרמן מדורוהוי. אפרים וייסבוך התחיל ללמד בנוסף לתורה גם עברית לצעירים באמתלה שהעברית נחוצה להבנת הכתוב בספרי התפילה ובתנ"ך. שוחט הגיע פעמיים בשבוע ודאג לשחיטה כשרה.

במשך תקופה מסוימת מכרה רומניה לישראל בשר כשר ולשם כך הגיעו מישראל 5–6 שוחטים ששחטו בבורדוז'ני ואִפשרו על ידי כך לאוכלוסייה היהודית מהעיר שרצתה בכך להשיג בשר כשר. מצות ויין כשר לפסח הגיעו מישראל בעזרת הג'וינט.

רוב התלמידים שסיימו את בית הספר היהודי והשיגו תעודת בגרות היו חברים בתנועות הנוער הציוניות, וחלק ניכר מהם יצאו להכשרה כהכנה לעלייה. מאידך היו גם כאלה שהעדיפו להמשיך את לימודיהם באוניברסיטאות (י' שפיגל, מ' קליגר, ל' שרף, ר' אוסטפלד, ר' וייטמן, י' היבנר, ש' וייסברג, ל' שולזון, האחים בסלר, מ' רוזנר ואחרים) ואף סיימו את לימודיהם בהצלחה.

היהודים קיבלו בחזרה את הבניינים שבהם התגוררו בעבר ואת עסקיהם, פתחו מחדש את חנויותיהם, ובעלי המקצועות החופשיים המשיכו במשלח ידם. הפעילות הציונית התחדשה ביתר שאת הן בתנועות הנוער והן אצל המבוגרים, וכן העלייה בכל הדרכים האפשריות בצורה לגאלית ובעיקר בלתי לגאלית (עלייה ב' וג') על ידי מעבר הגבולות להונגריה ויוגוסלביה ומשם ארצה או לגרמניה, צרפת ואיטליה. כך ד"ר בוימוביץ' נסע עם רכבו כתייר ליוגוסלביה ומשם לעולם החופשי והשאיר דירה מסודרת וסכום גדול בבנק. גם משפחת מאירוביץ' ברחה בתור תיירים, וד"ר בוטנרו השאיר אחריו אישה וילד קטן אשר התאחדו בישראל רק אחרי שנים רבות.

בשנת 1946, שש שנים לפטירתו של ז'בוטינסקי נערכה עצרת רבת משתתפים. כמו כן בחג העצמאות הרומני ביום סיום המלחמה נערכו תהלוכות בחוצות העיר, כאשר תנועות הנוער הציוניות צעדו עם דגלים כחול לבן; כל זה התקיים עד שהשלטונות הוציאו את התנועות הציוניות מחוץ לחוק.

בסוצ'בה פעל האצ"ל בצורה בלתי חוקית והכין את הנוער הרוויזיוניסטי למאבק מחתרתי נגד המעצמה המנדטורית. כך, הגיע יום אחד למרפאתו של ד"ר א' וייטמן הצעיר י' קאופמן עם פצע ביד, שנגרם מירייה בזמן האימונים והוא טופל על ידו.

יש לציין שבסוף שנת 1947 יצאו מרומניה כ־15,000 יהודים בדרכם ארצה דרך הנמל הבולגרי בורגס באוניות פאן יורק ופאן קרשצ'נט, וזאת בצורה חצי רשמית כאשר השלטונות אישרו את היציאה מבלי לספק דרכונים או תעודות משא כלשהן.

חלק קטן מיהודי סוצ'בה חשב שחברה עם עקרונות סוציאליסטים מסוגלת לפתור את בעיות האנושות בכלל ושל היהודים בפרט. היהודים תפסו עמדות חשובות הן במפלגות הקומוניסטיות והסוציאל־דמוקרטית, והן משרות ממשלתיות עירוניות במיליציה ובסקוריטטה (ו' פופיק, ק' גבור, ד' בקל, י' מוסקוביץ', פ' גליקמן, א' מרדלר). בעירייה, סגן ראש העיר ומזכיר העיר (ל' רוטקופף, ב' שליט) בבית המשפט המחוזי, סגן נשיא א' הכט והשופטים ל' גולדברג, ק' זלוצ'יבר, מוסקוביץ'), בפרקליטות המדינה, התובע הכללי א' קרנר, בייצוג הדיפלומטי (י' אקס, מרטין רוקנשטיין־רוסו) ובאקדמיה הרומנית (א' רכמוט, כחבר שלא מן המניין).

בראש מחלקת החינוך האזורית עמד ד' רימר, ובראש מחלקת המסחר העירונית

עמד י' שטרומינגר, מנהל המחלקה הסניטרית האזורית היה ד"ר ב' מרדלר ובעירונית ד"ר י' שטטנר. בראש בית החולים עמד ד"ר א' וייטמן ובראש המרפאה הפוליקלינית ד"ר א' אנדרמן. מזכיר המועצה האזורית היה פיירשטיין ויו"ר התאחדות הקואופרציה א' סגל ושל בית החרושת לעורות ונעליים ט' הילזנרט.

יהודים רבים תפסו משרות חשובות במנגנון המפלגה הקומוניסטית. כמשקל נגד לשאיפת היהודים לעלות ארצה הוקם מטעם השלטונות הוועד הדמוקרטי היהודי C.D.E במטרה לשכנע את היהודים להישאר ברומניה. בראש ועד זה עמד א' סגל, כמזכירה שימשה ק' בוגן וכעסקנים ארליך, כץ, וֶבר ואחרים. פעולת הוועד היתה אנטי־ציונית והוא פעל למניעת יהודים מלעלות ארצה. הוועד הקים מועדון בשם י־ק־פ„ (יידישער קולטור פאריין) שלא זכה להצלחה בקרב האוכלוסייה היהודית. האחראי היה זליק והמזכירה הטכנית ק' וייטמן.

יש לציין שגם ה-CDE ארגן שתי עליות ארצה ועליות לגאליות שבהן יצאו כמה אלפי יהודים מרומניה. בפברואר 1948 התפזרה תנועת בית"ר בסוצ'בה וירדה למחתרת. שאר התנועות הציוניות פוזרו במרס 1949 על ידי שלטונות רומניה. השלטונות התחילו לאסור פעילים ציונים ביניהם את א' אבוש־דרוקמן שנחקר ימים ולילות ולבסוף נידון לשנות מאסר רבות.

לאחר קום מדינת ישראל במאי 1948 נפתחו שערי רומניה ויהודי סוצ'בה הגישו בהמוניהם בקשות לעלייה ואכן רבים מהם עלו. רק מעטים היו אלה שלא ביקשו היתר יציאה כמובן הקומוניסטים השרופים (סגל, ויגדר, פופיק, ברנשטיין). לקראת סוף שנת 1953 סולקו היהודים מהמיליציה, מהסקוריטטה וממקומות חשובים אחרים (מרדלר, מוסקוביץ'). אחרים שנרשמו לעלייה סולקו ממקומות עבודתם ונשלחו לעבודות פשוטות עם במשכורות רעב. סטודנטים יהודים סולקו מהאוניברסיטאות (ד' הרר, ש' האס, פישל, ש' וייסבוך) ואף לא נתקבלו סטודנטים חדשים. לרופאים לא ניתן לגשת לבחינות לדרגת מומחים והם הועסקו ברפואה כללית (ד"ר אנדרמן, ד"ר שטטנר, ד"ר וייטמן ואחרים).

בשנת 1956 חדל ה-C.D.E לפעול ונעלם כלא היה עקב אי־הצלחת תעמולתו האנטי־ציונית. ממשלת רומניה אסרה בצו החזקת מטבעות זהב ומטבע זר והיה צורך למסרם לשלטונות. רבים מיהודי העיר נכלאו ועונו ונתבקשו למסור את הזהב ואת מטבעות הזהב שברשותם, ואלה שלא עשו כן מרצונם ה"חופשי" נידונו לעבודות פרך בתעלת דנובה – הים השחור, שם נספו רבים (גרוס, חיימוביץ'), אחרים נידונו לשנות מאסר רבות (בלום ד"ר שפר ואשתו, מאירוביץ', קלופר, פולקמן ואחרים).

היו כאלה שמשפחותיהם מחו"ל שילמו בעבורם דמי כופר בדולרים (עבור אלה שרצו לעלות ולא קיבלו אישור). גודל התשלום היה תלוי ב"ערכו" של האדם. יהודי אנגלי בשם יקובר העביר לשלטונות רומניה מטבע זר רב במזומנים (נמדד במיליונים) תמורת הדרכונים – (כך נפדו 4 נפשות ממשפחת קופלוביץ'). מספר יהודים אף שוחררו מבית הכלא הודות לפעילות ועד שהונהג על ידי רב מארצות הברית, כמובן גם תמורת כסף (שמלצר, מרדלר, מאירוביץ').

כיום רק מתי מעט יהודים נשארו בסוצ'בה, רובם קשישים, חולים או כאלה שהגיעו ממקומות אחרים והתיישבו בה במשך השנים. מספר לא מבוטל הגיע לארצות המערב (גרמניה, צרפת, ארצות הברית, קנדה וכו'). אך לרוב הגדול ששרדו את השואה התגשמה נבואת הנביא ירמיה "ושבו בנים לגבולם".

סיפורים כלליים של אנשי שוץ ועליהם

סוצ'בה היא שוץ ואולי... משוגע שוץ: עיר בראי עקום

(שמחה וייסבוך)

מאז ומתמיד יהודי העיר קראו לה רק "שוץ", והשם הזה השתרש עד היום, כך שכל מי שמתייחס לעיר שבה נולד וחי, משתמש רק בשם שוץ. במשך הזמן נדבק לשם הזה תואר מכובד פחות, וכך העיר נהפכה ל..."משוגע שוץ".

ייתכן שאנשים שהגיעו לעיר ממקומות אחרים ונתקלו בהם המציאו את הכינוי הזה. עובדה היא שהיה שם מספר לא מבוטל של טיפוסים מוזרים, לא שפויים ומפגרים. הם השתלבו בנוף החברתי של העיר שקיבלה אותם בהבנה.

מה גם שלפי אגדה, רווחה הדעה שכל מי שמגיע למגדל האדום (Turnul Roşu) מסובב אותו שלוש פעמים, ולאחר מכן ניגש לשתות מהמעין "שיפוט" (Şipot), משתגע. איך שלא יהיה, השוצר קיבלו את שם הגנאי בסלחנות ואפילו בשוויון נפש, היו כאלה שטענו שהכל נובע מ...קנאה וחוסר פרגון. הלא השוצר נחשבים כחכמים ונבונים, אנשי רוח, תלמידי חכמים, מדענים ואנשים משכמם ומעלה, ששמם הולך לפניהם יצאו משם, וזו הקהילה המפוארת והגדולה בדרום בוקובינה. ולכן, אמרו אלה, קל להבין שהכול תולדה של תסכול הזרים. וכך, דרך אגב, כששאלו מישהו משוץ מאיפה הוא, ענה כדי להקדים תרופה למכה "אתה בעצמך משוגע".

להלן דוגמאות לכמה מהטיפוסים הללו, נוכרים ויהודים, ש"תרמו" אולי לתואר "משוגע".

הוכזיבצינר (Hochsiebzehner), רפה שכל שבזמן מלחמת העולם הראשונה נקבר חי, ניצל ומאז נטרפה דעתו, דיבר לעצמו רק על הגדוד "17" שבו שירת. הוא היה אביון שטאטא רחובות וצעק בקול רם "הוכזיבצינר" כלומר יחי הגדוד 17, וכולם שלשלו לו מטבע.

"פפירקו" (Papiercu) מעורער בנפשו, שמספרים עליו כי חשב שפעם זכה בפרס הגדול בהגרלה, אך לצערו איבד את הכרטיס, ומאז כל הזמן במשך שנים אסף כל פיסת נייר מהרחובות וגם מן הזבל. את כל זה אחסן בביתו העלוב בפרברי העיר, ויש אומרים שאסף טונות של נייר.

"הברון" (Baronul) – דמות עם תלבושת גנדרנית מגולח ראש וחבוש מגבעת בצבע חום עם תיתורת רחבה כמו שחבשו החיילים הקנדיים. הוא עסק בתיווך של צעירות שבאו מן הכפרים לעבוד כשפחות אצל בעלי בתים, טען להיותו הבן הלא חוקי של הברון קאפרי, בעל מספר רב של יערות סביב הכפר אודשטי (Udeşti) שמחוץ לשוץ.

עד כאן הטיפוסים הלא יהודים שבעיר, אבל המקום התברך גם במספר לא קטן של משוגעים יהודים.

אראל'ה קאקוניה ששוטט ברחובות העיר ותקע במשפך בניסיון להשמיע קולות של חצוצרה. העוברים ושבים לעגו לו וביקשו ממנו לשיר ב"חצוצרה" אך הושיטו לו מטבע.

"מוישה הונר" מסכן אחר וחלש שמספרים שנשלח פעם עם עופות לפני החגים למשחטה. אחרי שהתרנגול נשחט ולפני שנפח נפשו היה אומר: "עד כאן אני הביאך, מכאן ואילך תחזור הביתה בעצמך".

יאניו הלמן, לא נדבק לו שום כינוי, אך היה איש מוזר מאוד, ואולי סבל מלהטוטנות. עבד כפועל במפעל לסודה של משפחת דיאמנט. בימים שלא עבד היה מתלבש בבגדים לבנים מכף רגל ועד ראש, וכך היה מטייל ברחוב הראשי של העיר ובגנים ציבוריים שאנשים שהו בהם.

אורציו־בורציו וצילי, היו זוג קבצנים שלבשו בגדים ישנים שקיבלו במתנה ועברו על פתחי חנויות ובתי היהודים לקבץ נדבות, רבו תמיד ביניהם ומי שהתחמק מלתת להם נדבה זכה במנה הגונה של קללות. מספרים שלאורציו קרתה פעם "תאונה" חמורה שכמעט עלתה לו בפרנסתו. כאשר נתפס, לא עלינו, אוכל טרפה ביום הכיפורים. כל העיר הזדעזעה.

כל הטיפוסים היהודים הללו נספו בשואה, אך זכרם נחרט אצל מבוגרי העיר שעדיין בחיים.

ואיך אפשר לסיים את גלריית הטיפוסים הללו בלי להזכיר את "המתופף" טראייאן בולוקן (Traian Bolocan). זה נמשך גם בשנים 1945–1946, אחרי תום מלחמת העולם השנייה. קשה להאמין בעידן שלנו שבימים ההם כלי התקשורת היחיד בעיר היה "תוף". כאשר הרשויות המקומיות רצו להעביר מסר או הודעה לציבור, טראיאן היה המוציא לפועל עם התוף שלו. וכך התבצעה הפעולה: הלזה ניצב ומתופף באמצע הרחוב הראשי (בזמן ההוא רכב היה מצרך נדיר, פרט לכמה כרכרות), הוציא פיסת נייר והתחיל להקריא ברומנית קלוקלת ותוך גמגום את ההודעה. הופעתו היתה תמיד מבדחת. להלן כמה "פנינים" מן ההודעות של טראיאן.

יום אחד הוחלט על גיוס חיילים שנצטוו להתייצב בלשכות הגיוס. וכך הוא הכריז: אנחנו מודיעים בזה שכל אלה שנולדו בשנים 1938, 1940, 1942... וכאן הפסיק מפני שלא הבין מה כתוב על השנתון האחרון. מניו מיכלוביץ' שעמד מאחוריו לחש לו: וגם מי שנולד ב־1848. בלי לחשוב פעמיים הוא חזר על מה שנאמר לו, דבר שגרם התפרצות של צחוק אדיר מצד הקהל. כמובן ברגע שהבין שהולך שולל כיבד את הלחשן בשפע קללות עסיסיות שהנייר לא סובל.

פעם אחרת רצה להודיע שחזירו של ראש העירייה אבד. אבל בשפה הלא תקינה והמבולבלת שלו זה נשמע כאילו ראש העיר החזיר הלך לאיבוד. קל להבין שהצחוק נשמע עד...לעירייה. או כאשר אבד איל הודיע שמי שימצא אותו כאשר הוא בצבע לבן וקטן שחור (כתם שחור) עם קרניים מעטות (קצרות) מוזמן לבוא לעירייה קומה 32 חדר 2 (הפך את היוצרות) לקבל תגמול.

ועוד, כאשר נפטר הנשיא רוזוולט ב־1945, והוכרז אבל, הוא הודיע: נפטר....רוזנפלד. איזה רוזנפלד זה שמוכר ביצים? כמובן שגם הפעם השואל זכה למנה הגונה של גידופים. וכל אלה דוגמאות על קצה המזלג.

ובכן, משוגעים או שפויים, היו בין יהודי העיר מכל קשת הבריות, מרפי שכל עד אנשים בעלי שיעור קומה, אביונים ועשירים, קמצנים ונדבנים, עמי הארץ ותלמידי חכמים, כאין מיקרו־קוסמוס של יהדות הגולה.

סיפור שחמט בשוץ (שמחה וייסבוך)

מקרה מעניין קרה פעם במשחק בין שני שחמטאים בולטים בעיר, העו"ד קינל (נוצרי נשוי ליהודייה), וקופלוביץ'. בדרך כלל כאשר נפגשו שני שחקנים בין

הטובים בעיר, התייצבו כל הנוכחים ביראת כבוד מסביב, מתוך ציפייה לזכות ולראות מהלך מבריק שיקסים את הצופים. המשחק התקרב לסיומו כאשר פתאום הכריז קינל שהוא עומד לזכות בתוך כמה מהלכים לפי השיטות החדישות של השחמט הסובייטי (כידוע מרבית אלופי העולם ושחמטאים המפורסמים היו בברית המועצות לשעבר). המתח הגיע לשיאו, וכולם חיכו לראות איך קינל ינחית על יריבו את המכה המנצחת. ובעוד כולם מסתכלים בריכוז מתוך תקווה לפענח לעצמם את המהלך המבריק האחרון, השמיע פתאום קופלוביץ' בקול דממה דקה מילה אחת בת שתי אותיות הכי שנואה על כל שחמטאי – מט. כולם מוכי הלם מביטים בלי להאמין למראה עיניהם ואכן מט. ואוי למבוכה של קינל שרק לפני כמה דקות הכריז בריש גלי שהוא עומד על סף ניצחון מזהיר. כולו קפוא במקומו, מביט ולא מבין מאיפה באה המכה הזו. בראש מורכן לא העיז לזוז זמן מה. לאחר מכן קם לאט לאט וכאילו קפצה עליו הזקנה, בלי להוציא הגה מפיו פנה ליציאה ועזב את האולם. היה זה משחקו האחרון, ומאז כף רגלו לא דרכה במועדון, והוא הפסיק לשחק. "כך חולפת תהילת עולם".

שבת הגדול בסוצ'בה (יהודה טננהאוס)

בכל בוקובינה וגליציה היה זה מן המפורסמות שבשבת הגדול נוסעים למצרים כל בעלי הקרחות או כאלה שכינויים היה פַּרָך. אין ודאות לגבי מקור המנהג, ייתכן שהוא נובע מדמיון המילה פַּרָך לכך שהמצרים העבידו את בני ישראל בפרך.

סביב מנהג זה התפתחה תעשייה זעירה של הדפסת כרטיסי נסיעה מיוחדים שנשלחו באמצעות שליח לביתו של הקירח. כמו כן נשלחו מברקים בדואר עם זמני יציאת הרכבות וכו'. בקיצור היו מטרידים את המסכנים בלי סוף ערב שבת הגדול ועם לא די בכך, למחרת, כאשר הגיעו לבית הכנסת לתפילת שחרית היו ניגשים אליהם ונותנים להם שלום עליכם גדול (א' ברעטן שלום עליכם) כאילו חזרו מדרך רחוקה, וכן היו מכבדים אותם בעלייה לתורה – במידת האפשר ובהצעה שיברכו ברכת הגומל.

היו פַּרָך־ים שקיבלו את ההלצות ברוח טובה, אבל היו גם אחרים, שניסו להתחמק על ידי שנסעו לשבת הגדול לרבי, אך זה לא עזר להם הרבה. המברקים עם כרטיסי הנסיעה היו מגיעים אליהם גם לחצר הרבי.

והנה מקרה שקרה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה: בסוצ'בה היה יהודי, בעל בית מרזח שקראו לו זלמן פַּרָך. כל זה קרה עוד בזמן שבעיר לא היו מים זורמים

ואת המים היו מביאים לבתים שואבי מים, בחבית על עגלה. פעם לפני שבת הגדול שכרו מספר לצים שואב מים אחד, קישטו את עגלתו בדגלוני שמחת תורה וצירפו לו כמה נגנים צוענים במטרה לעצור לפני ביתו של זלמן פַּרָך ולנגן לו כאילו באו ללוותו לתחנת הרכבת.

ואכן בבוקרו של שבת הגדול הופיעה כל הכבודה לפני ביתו של זלמן, והתחילה לנגן. זלמן שהיה בעל מזג חם יצא החוצה לרחוב והפליק כמה סטירות לשואב המים ולנגנים. מובן שהעניין הגיע לערכאות וזלמן נמצא אשם. הקושי היה להסביר את כל העניין לשופט הלא יהודי שישב בדין שלא הבין כלל, למה רגשו... יהודים.

בזכותו של סטאלין (שמחה וייסבוך)

1) זה קרה בשנת 1946 כאשר פולחן האישיות של הרודן סטאלין חבק את כל המדינה, היות שרומניה היתה אז מעין גרורה של ברית המועצות.

התנועה הציונית היתה עדיין חוקית, ורוב היהודים, מבוגרים וצעירים, היו פעילים באחת מהמפלגות הרבות.

בית הספר היהודי שבסוצ'בה היה חממה של פעילות ציונית וכמעט כל התלמידים השתייכו לאחת מתנועות הנוער. הייתי תלמיד בכתה ז' תיכון (מקביל לכיתה י"א בארץ) כאשר יום אחד נכנסה לכיתה המורה לפיזיקה פרידה וויגדר, קומוניסטית אדוקה. כאשר שמה לב שעל אחד הקירות תלויות תמונותיהם של חוזה המדינה הרצל ולהבדיל של סטאלין רתחה מזעם והורתה לי להוריד מיד את תמונתו של הרצל בטענה שלא עושים פוליטיקה בבית הספר. כתלמיד ממושמע עליתי על כסא והתחלתי להוריד את תמונתו של... סאטלין.

אז נשמעה זעקת שבר של המורה: "מה אתה עושה?" "אם לא עושים פוליטיקה אוריד שתי התמונות גם יחד". "אסור לך להוריד את תמונתו של סטאלין" צרחה המורה. "אז נשאיר את שתייהן" היתה תשובתי. בקול כעוס ביקשה ממני לחזור למקומי, וכך אכן עשיתי. ובכן בזכות תמונתו של סטאלין המשיכה גם זו של הרצל להתנוסס במקומה.

2) אבי ז"ל עבד תקופה מסוימת כמנהל חשבונות באחד המשרדים בחברה ממשלתית. כאדם דתי שומר מצוות פנה ליעקב שטרומינגר ז"ל (תלמידו בעבר) שהיה אז מנהל מחלקת המסחר בעיר, בבקשה שיפעיל את השפעתו על מנהל החברה כדי לאשר לו לעבוד בימי ראשון במקום בשבתות, וימי החגים יקוזזו מהחופש השנתי, וכך נעשה.

יום אחד, ערב שבת, קיבל אבי טלפון בהול שעליו להתייצב למחרת, יום שבת במשרד מכיוון שמבקר רם דרג מבוקרשט אמור להגיע, ועל כל העובדים חובה להיות נוכחים. בלית ברירה הלך אבי מוקדם בבוקר למשרד. אחרי שהצוות הוצג לפני המבקר ניגש אבי אליו וסיפר לו שהוא חזן בבית הכנסת ודווקא היום תוכננה תפילה מיוחדת לשלומו והצלחתו של סטאלין.

בשומעו את דברי אבי ציווה עליו לעזוב תכף ומיד את המקום ולגשת לבית הכנסת. וכך הגיע אבי בזמן לתפילת יום השבת בזכותו... של סטאלין.

יזכור

יזכור

אֱלֹהִים

ויזכור הדור ששרד והדורות שאחריו בקרב עם ישראל את יהודי סוצ׳בה (שוץ) וישובי הסביבה, אשר גורשו וניספו בטרנסניסטריה ובתחומי גלות אחרים, מזקן ועד טף, מי ברצח ומי בעבודת פרך, מי בחולי ומי ברעב, מי בדרך ומי במיסתור, מי בכפור ומי בתופת, מעשה ידי הצוררים הגרמנים, הרומנים והאוקראינים.

ארץ אל תכסי דמם

ת . נ . צ . ב . ה .

רשימת הנספים בשואה
ממשפחות יוצאי סוצ׳בה והסביבה

רשימת הנספים הורכבה מהנתונים שקיבלנו מ"יד ושם" באדיבות מר צבי ברנהרט, מארכיון ארגון הקהילות בבוקרשט באדיבות מר פרדי אנטשל וממוזיאון השואה בוושינגטון בעזרת מר מרצל בינר וגב׳ מישלאן עמיר ובאדיבות מר הנרי מאייר. כמו כן תרמו לה עמיתים שונים מבין יוצאי סוצ׳בה והסביבה אחרי שראו את הטיוטה הראשונה בהתכנסות חברי העמותה. המקורות השונים הוצלבו והנתונים הושוו ותוקנו, כמיטב יכולתנו. אנו מודים לכל אלה שעזרו לנו במשימה חשובה זו. עלינו להטעים שמילאנו אותה בחרדת קודש ואנו מביעים צער על כל טעות או השמטה שייתכן וקרו ברשימה.

ישראל היבנר, יהודה טננהאוס, בן־ציון פוקס

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
א				
אבנר	סוצ'בה, 1903		טרנסניסטריה, 1941	Ebner
אבנר, שיינה־רחל	בוסנצ'י, 1870	יעקב, איגה/ישראל	טרנסניסטריה	Ebner, Rachel,
אברהם, אבא	בורדוז'ני, 1870	שלמה, יוכבד/ביילה	מוגילב, 1942	Abraham, Aba
אברהם, אברהם	בורדוז'ני, 1919	משה, טובה	ויניצה	Abraham, Avraham
אברהם, בטי	בורדוז'ני	סוכר, קרנצה	טרנסניסטריה, 1942	Abraham, Betty
אברהם, ביילה	בורדוז'ני, 1909	ליטון, מוזיה/ אבא	מוגילב, 1942	Abraham, Bela
אברהם, גיטל	1876		מוגילב, 1941	Abraham, Gitel
אברהם, דבורה	סוצ'בה, 1900	יצחק, רבקה/ יעקב	צ'רנוביץ, 1942	Abraham, Devora
אברהם, חיים ינקו	בורדוז'ני, 1887	ציביה	ויניצה, 1942	Abraham, Haim Yancu
אברהם, טובה	בורדוז'ני, 1892	משה־יטה־נחמה	ויניצה, 1942	Abraham, Tova
אברהם, יצחק	בורדוז'ני, 1883	נסיה	טרנסניסטריה, 1942	Abraham, Yitzhak
אברהם, מנשה	בורדוז'ני, 1895	מאיר	טרנסניסטריה, 1942	Abraham, Menashe
אברהם, משה	בורדוז'ני, 1887	טובה	ויניצה, 1942	Abraham, Moshe
אברהם, נסיה	בורדוז'ני, 1884	יצחק	ויניצה	Abraham, Nessia
אברהם, נתן	סוצ'בה, 1928	יעקב, דבורה	טרנסניסטריה, 1942	Abraham, Natan
אברהם, פייבל	1878		שרגורוד, 1942	Abraham, Feivel
אברהם, ראובן	סוצ'בה, 1919	יעקב, דבורה	צ'רנוביץ	Abraham, Reuven
אברהם, שלמה	בורדוז'ני, 1908		ויניצה	Abraham, Shlomo
אברהם, שרה	בורדוז'ני	בלה	טרנסניסטריה	Abraham, Sara
אברמוביץ, יפה־שיינה	בורדוז'ני, 1880	ישראל, גולדה	צ'כוסלובקיה,	Abramovici, Jafa
אברומוביץ', ריקה	1932		שרגורוד, 1941	Abramovici, Rica
אברמוביץ', אטל	בורדוז'ני, 1882	שאול, איטה/שלום	טרנסניסטריה, 1943	Abramovici, Etel,
אברמוביץ', אנה	1902		מורפה, 1942	Abramovici, Ana
אברמוביץ', ברקו	1898		מוגילב, 1941	Abramovici, Bercu
אברמוביץ', מיכאל	1924		מוגילב, 1942	Abramovici, Michael
אברמוביץ', סמואל			בן 30	Abramovici, Samuel

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
אברמוביץ', פייגה	בורדוז'ני	יעקב, יוסף	ויניצה, 1942	Abramovici, Feiga
אברמוביץ', פפי	איצקני	חיים, אסתר/ קרול	שרגורוד, 1941	Abramovici, Pepi
אדלשטיין, וולף	סוצ'בה	שיינדל, ישה	טרנסניסטריה, 1942	Edelstein, Wolf
אדלשטיין, וילהלם	סוצ'בה	ישעיהו, אוג'ניה	שרגורוד, 1942	Edelstein, Wilhelm
אדלשטיין, לאופולד	1917		בוג, 1941	Edelstein, Leopold
אדלשטיין, מנדל	סוצ'בה	נתן, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Edelstein, Mendel
אדלשטיין, מרקוס	1900		סטלינגרד, 1942	Edelstein, Marcus
אדלשטיין, מרקוס	1880		בלטה, 1942	Edelstein, Marcus
אדלשטיין, פייגה רחל	סוצ'בה	נתן, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Edelstein, Rachel Feige
אדלשטיין, קופל	סוצ'בה	נתן, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Edelstein, Kopel
אדלשטיין, שלמה	סוצ'בה	נתן, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Edelstein, Shlomo
אהרונוביץ', אנה	סוצ'בה	שמואל, סלי/ ברקו	מורפה, 1944	Aharonovici, Anna
אוגנשטיין, בלומה	סוצ'בה	משולם, זיסל	טרנסניסטריה, 1942	Augenstein, Bluma
אוגנשטיין, זיסל סוזי	סוצ'בה	משה, בלומה	שרגורוד, 1942	Augenstein, Susi Zisel
אוגנשטיין, משולם	סוצ'בה	שמחה, פייגה	שרגורוד, 1943	Augenstein,Meshulam
אוזיקה, מינדה	בורדוז'ני	יעקב	טרנסניסטריה, 1941	Uzika, Minda
אונגריש, אליעזר לייזר	סוצ'בה, 1882		שרגורוד, 1942	Ungarish, Eliezer Leizer
אונגריש, מוזס	1879		שרגורוד, 1942	Ungarisch, Moses
אונטרפורט, יעקב	סוצ'בה, 1910	מרדכי, פייגה	שרגורוד, 1941	Unterfort, Jacov
אוסטפלד	סולקה	ברל	טרנסניסטריה, 1941	Ostfeld
אוסטפלד, אברהם	סולקה	מיכאל, רבקה	ברשד, 1942	Ostfeld, Avraham
אוסטפלד, ברל	סולקה	מיכאל, רבקה	ברשד, 1941	Ostfeld, Berl
אוסטפלד, ברל	סוצ'בה	אייזיק, פרידה	אובודובקה	Ostfeld, Berl
אוסטפלד, דוד	1903		בוג, 1942	Ostfeld, David
אוסטפלד, נחמן	1872		שרגורוד, 1941	Ostfeld, Nachman
אוסטפלד, פני	1893		שרגורוד, 1941	Ostfeld, Fany
אוסטפלד, רוזה	1901		בוג, 1943	Ostfeld, Rosa
אוסטר, איציק	בורדוז'ני	יואל, מליה	לוצ'ינץ	Oster, Itzik
אוסטר, יואל	בורדוז'ני	גרשון	לוצ'ינץ, 1942	Oster, Joel
אוסטר, יואל	בורדוז'ני	מיכל	טרנסניסטריה, 1943	Oster, Joel
אוסטר, יואל	בורדוז'ני	אייזיק, חנה	מוגילב, 1942	Oster, Joel
אוסטר, ישעיהו	בורדוז'ני	איציק, שפרה	לוצ'ינץ	Oster, Yeshaiahu
אוסטר, מיכל	בורדוז'ני	יואל, מליה	טרנסניסטריה, 1943	Oster, Michal
אוסטר, מלי	סוצ'בה	יואל	מוגילב, 1942	Oster, Mali
אוסטר, מליה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1942	Oster, Meliya

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
אוסטר, שאול	בורדז'ני	אייזיק, שפרה	לוצ'ינץ, 1942	Oster, Shaul
אוסטרזצר, דוד	1894		שרגורוד, 1942	Ostersetzer, David
אורנשטיין, אברהם	סוצ'בה		מוגילב, 1941	Orenstein, Avraham
אורנשטיין, ברטה	סוצ'בה	אברהם	שרגורוד, 1941	Orenstein, Berta
איידינגר, בינימין	1934		קופייגורוד, 1941	Eidinger, Benjamin
איידינגר, ג'ני	1896		קופייגורוד, 1941	Eidinger, Jenny
איידינגר, דוד דודל	סוצ'בה, 1896	הרש, חנה	בוג, 1941	Eidinger, David Dudl
איידינגר, הייניו	סוצ'בה	יוסל		Eidinger, Heiniu
איידינגר, הרש	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Eidinger, Hersh
איידינגר, חנה	סוצ'בה, 1876	הרש	מוגילב, 1941	Eidinger, Hanna
איידינגר, יוסל	בורדוז'ני	הירש, חנה		Eidinger, Jossel
איידינגר, יוסף	בורדוז'ני, 1897	צבי, רחל	פצ'ורה, 1942	Eidinger, Josef
איידינגר, יוסף	סוצ'בה, 1871	צבי, חנה/ רחל	מוגילב, 1943	Eidinger, Josef
איידינגר, מיה	1936		קופייגורוד, 1941	Eidinger, Maya
איידינגר, רגינה	סוצ'בה		מוגילב	Eidinger, Regina
איידינגר, שמואל	סוצ'בה	הרש, חנה	מורפה	Eidinger, Shmuel
איידינגר, שרה	סוצ'בה	דוד	מוגילב, 1941	Eidinger, Sara
אייזיק, חנה	בורדוז'ני	פנחס, פייגה		Eisik, Hanna
אייזיק, יוזפינה	סוצ'בה, 1888	הרש, הינדה	שרגורוד, 1943	Eisik, Josefina
אייזיק, יפאורה	בורדוז'ני	ישראל, שרה	פצ'ורה, 1941	Eisik, Jafora
אייזיק, ראובן	בורדוז'ני	איציק, מלכה	קמילובצי, 1942	Eisik, Reuven
אייזנברג, איזידור	סוצ'בה, 1858		מורפה, 1942	Eisenberg, Isidor
אייזנברג, אתי	1868		מורפה, 1942	Eisenberg, Etty
אייזנטל, אריה לייב	ארבורה	שמעון, ציפורה	טרנסניסטריה, 1942	Eisenthal, Arie Leib
אייזנטל, אריה לייב	סוצ'בה, 1862	שמעון, מרים	מורפה, 1942	Eisenthal, Arie Leib
אייכנבאום, פייבל	1862		סגוריי, 1941	Eichenbaum, Feivel
אימברמן, אליעזר	סוצ'בה	משה, חיה	מוגילב, 1943	Imberman, Eliezer
אימברמן, פסיה	סוצ'בה	חיים, פייגה	מוגילב, 1943	Imberman, Pesya
איסופל, חיה'לה	1877		מוגילב, 1941	Isofel, Chaya
איצק, משה	בורדוז'ני	יוסף, דבורה	טרנסניסטריה, 1942	Itzik, Moshe
איצקוביץ, הניה הונורה	סוצ'בה	יצחק, חיה רבקה	מורפה, 1943	Itzkovici, Heniya Honora
איצקוביץ, רחל לאה	סוצ'בה	אברהם־לייב, הני	פצ'ורה, 1942	Itzkovici, Rachel Lea
אירה, אברהם	בורדוז'ני	הינדה לאה	טרנסניסטריה, 1943	Ira, Avraham
אירה, ברוך	בורדוז'ני	אברהם, הינדה לאה	טרנסניסטריה, 1943	Ira, Baruch
אירה, הינדה לאה	בורדוז'ני	אברהם	טרנסניסטריה, 1942	Ira, Hinda Lea

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
אלגיסר, יוסף	1879		שרגורוד, 1942	Oelgiesser, Iosef
אלטמן, ברנרד דב	סולקה	ישראל	קופייגורוד, 1942	Altman, Bernard Dov
אלטמן, יוסף	1872		סגוריי, 1942	Altman, Iosef
אלטמן, ליאון	1897		בלטה, 1941	Altman, Leon
אלטמן, סיגריד	סולקה	ברנרד, רגינה	קופיירגורוד, 1942	Altman, Siegrid
אליאס, לייב	סוצ'בה	זנבל, מנדל	מוגילב	Elias, Leib
אלנבוגן, איזידור	סוצ'בה			Ellenbogen, Isidor
אלנבוגן, בנימין	בורדוז'ני	מנדל, בתיה	טרנסניסטריה	Ellenbogen, Benjamin
אלנבוגן, ברטה	סוצ'בה			Ellenbogen, Berta
אלנבוגן, לייב	שרבאוץ		1940	Ellenbogen, Leib
אלנברג, נפתלי	סוצ'בה, 1871	אברהם, שרה	שרגורוד, 1941	Ellenberg, Naftali
אלתר, יוסף	סוצ'בה	אליעזר, חיה	צרנוביץ, 1944	Alter, Josef
אלתר, פרידה	בורדוז'ני	שלמה, סימה	לוצ'ינציק, 1941	Alter, Frieda
אמזיג, אבנר	מריציי, 1905	מרדכי, חנציה	מורפה, 1943	Emsig, Avner
אמזיג, דורה	מריציי, 1912	מרדכי, חנציה	מוגילב, 1942	Emsig, Dora
אמזיג, חנציה	מריציי	מרדכי	טרנסניסטריה	Emsig, Hentziya
אמזיג, יוכבד	1915		מוגילב, 1942	Emsig, Yocheved
אמזיג, מרדכי	מריציי, 1876		מוגילב, 1942	Emsig, Mordehai
אמזיג, רגינה	1882		מוגילב, 1942	Emsig, Regina
אנגל, קלרה	1872		קונבוי, 1941	Engel, Clara
אנדרמן, איזידור	סוצ'בה	שלמה, פייגה	טרנסניסטריה, 1941	Anderman, Isidor
אנדרמן, דוד	סוצ'בה	אברהם שלמה, פייגה	קופייגורוד, 1941	Anderman, David
אנדרמן, דודל				Anderman, Dudel
אנדרמן, ישראלה	סוצ'בה	יואל, פאולה	טרנסניסטריה	Anderman, Israela
אנדרמן, לאה				Anderman, Leah
אנדרמן, ליאון	סוצ'בה	ישכר, ישראלה	טרנסניסטריה, 1942	Anderman, Lion
אנדרמן, סלו שלמה	סוצ'בה	דוד, חנה	קופייגורוד, 1941	Anderman, Shlomo Salo
אנדרמן, פנינה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Anderman, Pnina
אנדרמן, פקה				Anderman, Peka
אנדרמן, פרדריקה פרל	סוצ'בה	דוד, חנה	טרנסניסטריה, 1941	Anderman, Frederika
אנצ'ל, א'	1882		מוגילב, 1942	Anschel, A.
אנצ'ל, אברהם	1860		שרגורוד, 1942	Anschel, Avraham
אנצ'ל, מאיר	1866		מורפה, 1942	Anschel, Meir
אנצ'ל, מרקוס			סוצ'בה, בן 52	Anschel, Marcus,
אנצ'לזון, חנה	בורדוז'ני	חסיה	טרנסניסטריה, 1943	Anschelson, Hanna

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
אנשל, ליאו	סוצ'בה, 1899	ברל, חנה	מורפה, 1942	Anschel, Leo
אנשל, ליאון	1890		מורפה, 1943	Anschel, Leon
אסנר, משה	סוצ'בה	אליעזר, קלאודיה	שרגורוד, 1942	Esner, Moshe
אסנר, קלאודיה קלה	סוצ'בה	רפאל, מינה	שרגורוד, 1942	Esner, Klaudia Keile
אספלר,	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Aspler,
אפרימי, גיזלה	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Gizela
אפרימי, גיטל	בורדוז'ני		פצ'ורה	Afrimi, Gitel
אפרימי, יוסף	בורדוז'ני	רוזה	טרנסניסטריה, 1942	Afrimi, Josef
אפרימי, מלכה	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Malka
אפרימי, מרדכי	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Mordehai
אפרימי, משה	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Moshe
אפרימי, רבקה	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Rivka
אפרימי, רחל	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Rachel
אפרימי, שרה	בורדוז'ני	יוסף, פייגה	פצ'ורה, 1942	Afrimi, Sara
אקהאוז, לאה	1900		רוסיה, 1941	Eckhaus, Leah
אקהאוז, לייב	1897		רוסיה, 1944	Eckhaus, Leib
אקסל	1872		שרגורוד, 1942	Axel
ארונוביץ', אנה				Aronovici, Anna
ארונוביץ', ברקו				Aronovici, Bercu
ארונוביץ', מרצל	1906		קמיניץ־פודולסק1942	Aronovici, Marcel
ארונוביץ', רבקה ריקה			בת 7	Aronovici, Rivka Rika
ארליך, ארמין	1924		שרגורוד, 1942	Ehrlich, Armin
ארליך, ארנסטינה	1902		שרגורוד, 1942	Ehrlich, Ernestine
ארליך, הרמן	1881		קופייגורוד, 1942	Ehrlich, Hermann
ארליך, זרח	סוצ'בה			Ehrlich, Zerach
ארליך, יצחק	ארבורה, 1884	אליהו	שרגורוד, 1942	Ehrlich, Yitzhak
ארליך, רוזה	1880		קופייגורוד, 1941	Ehrlich, Rosa
אשכנזי, פרומה	סוצ'בה	אפרים, חנה/ ברוך	שרגורוד, 1942	Aschkenasi, Fruma
ב				
באום, בבה,	בלצנה		טרנסניסטריה	Baum, Babe
בוגן, אליאס אליהו	סוצ'בה, 1885	מנחם, חיה/ שרה	שרגורוד, 1942	Bogen, Eliahu Elias
בוגן, לוי,	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Bogen, Levi
בוגן, סאלי	1887		שרגורוד, 1942	Bogen, Sali
בוגן, פני	1884		שרגורוד, 1942	Bogen, Fani
בודינגר, מרכוס	סוצ'בה	מינה	יאסי, 1941	Bodinger, Marcus

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
בודינגר, רוזה רייזל	1870		שרגורוד, 1942	Bodinger, Rosa Reizl
בודיק, חנה אלטה	קומנשטי, 1886	בנימין, שרה	מורפה, 1944	Budik, Hanna Alte
בודיק, יצחק	קומנשטי	חנה		Budik, Yitzhak
בוטנרו, אידיס	בורדוז'ני	אהרון, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Botnaru, Idis
בוטנרו, אסתר	בורדוז'ני	מרדכי, פרימה	ויניצה	Botnaru, Ester
בוטנרו, חנה	בורדוז'ני	דב	פצ'ורה, 1943	Botnaru, Hana
בוטנרו, יוסף לייב	בורדוז'ני	ינקו, רייזה	טרנסניסטריה	Botnaru, Josef Leib
בוטנרו, נתן	בורדוז'ני	דב, חנה	פצ'ורה, 1943	Botnaru, Natan
בוטנרו־צנטר ביילה	1882		מוגילב, 1942	Botnaru-Zenter, Beila
בוטנרו־שטנצלר חיי'ה	בורדוז'ני	אוזיאס	ברשד,	Botnaru-Stenzler, Haya
בויאנג'יו, גולדה	בורדוז'ני	אברהם, חנה	לוצ'ינץ, 1941	Boiangiu, Golda
בויאנג'יו, הלינה	בורדוז'ני	דוד, פרידה	מוגילב	Boiangiu, Halina
בויאנג'יו, מנדל	בורדוז'ני	מרדכי, גולדה	לוצ'ינץ, 1941	Boiangiu, Mendel
בוימיש, ינטה	בורדוז'ני	משה, רייזל	לוצ'ינץ	Boimish, Jente
בוימיש, סלימה	בורדוז'ני	משה, רייזל	לוצ'ינץ	Boimish, Salima
בוימיש, רוזה ציליה	בורדוז'ני	משה, רייזל	לוצ'ינץ	Boimish, Rosa Zilia
בוקצין, ברוך	סוצ'בה	מנחם שלמה, צירל	קופייגורוד, 1941	Buccin, Baruch
בוקצין, משה	סוצ'בה	חיים, ברוך, בלה	אובדובקה, 1941	Buccin, Moshe
בוקצין, פנחס רפאל	קומנשטי	חיים ברוך, בלה	ברלין, 1944	Buccin, Pinchas
בורהורה, שרה	בורדוז'ני	רובין	פצ'ורה	Borhora, Sara
בורלקו, חייקה	בורדוז'ני	איציק, ינטה	טרנסניסטריה, 1942	Burlacu, Haike
בורמיל, זיסה	בורדוז'ני	אברהם, פרידה		Bormil, Zisa
בורמיל, רוזה	בורדוז'ני	אברהם, פרידה		Bormil, Rosa
בורמיל, שרה	בורדוז'ני	אברהם, פרידה		Bormil, Sara
בורסוק, אליעזר יהודה	סוצ'בה	שולם יוסף, פפי		Bursuc, Eliezer Yehuda
ביטרפלד, רגינה	סוצ'בה, 1909		דז'ורין, 1941	Bitterfeld, Regina
ביינר, גולדה לאה	1856		מוגילב, 1941	Beiner, Lea Golde
ביכלר, בנימין	סוצ'בה		מוגילב, 1942	Bichler, Binyamin
ביכלר, רחל	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Bichler, Rachel
בינדר, הרמן	1905		אובודובקה, 1941	Binder, Herman
בינדר, מקס	1913		אובודובקה, 1941	Binder, Max
בינדר, סלומון	1883		אובודובקה, 1941	Binder, Salomon
בירנבוים, פסי	סוצ'בה, 1909	שאול, לאה/ יעקב	טולצ'ין, 1942	Birenboim, Pessi
בירנבוים, פריצי	סוצ'בה, 1932	פפי	טולצ'ין, 1942	Birenboim, Frizi
בירקנפלד, פני	1889		קופייגורוד, 1942	Birkenfeld, Fani

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
בלאושטיין, איציק	1906		מוגילב, 1942	Blaustein, Itsik
בלאושטיין, ישראל	סוצ'בה	יהושע, הינדה	נעלם	Blaustein, Israel
בלאושטיין, מוקה	1938		מוגילב, 1942	Blaustein, Moka
בלאושטיין, סימון	1940		מוגילב, 1942	Blaustein, Simon
בלום, זיידל	סוצ'בה, 1866		מוגילב, 1941	Blum, Zeidel
בלום, מרים	1883		מוגילב, 1941	Blum, Miriam
בלום־איידינגר, סלי	סוצ'בה	איזידור, יטי/ היינריך	טרנסניסטריה	Blum-Eidinger, Sally
בלומנפלד, אתל	1848		בדרך, 1941	Blumenfeld, Ethel
בלומנפלד, ג'נט	1935		מוגילב, 1941	Blumenfeld, Janet
בלומנפלד, הרש	1891		מוגילב, 1941	Blumenfeld, Hersch
בלומנפלד, חנצה	1861		מוגילב, 1941	Blumenfeld, Hanze
בלומנפלד, מוזס	1930		מוגילב, 1941	Blumenfeld, Moses
בלומנפלד, נטי	סוצ'בה, 1923	הרש, פייגה	מוגילב, 1941	Blumenfeld, Netty
בלומנפלד, סאלי	1927		מוגילב, 1941	Blumenfeld, Sali
בלומנפלד, פאול	1925		מוגילב, 1941	Blumenfeld, Paul
בלומנפלד, פייגה	סוצ'בה, 1897	גרשון, בלומה	מוגילב, 1941	Blumenfeld, Feiga
בלומנפלד, רבקה בקי	סוצ'בה, 1921	הרש, פייגה	מוגילב, 1941	Blumenfeld, Rivka Beki
בליי־רום, יטי	1907		מורפה, 1942	Blei-Rum, Jetti
בן־ציון, ד"ר איזידור	1904		מוגילב, 1944	Benzion, Dr. Isidor
בסלר, חנה	סוצ'בה	ישראל	שרגורוד, 1942	Bessler, Hanna
בסלר, יעקב	סוצ'בה, 1882		שרגורוד, 1942	Bessler, Jacov
בסלר, רחל	סוצ'בה	דוד, יצחק	מורפה, 1942	Bessler, Rachel
בקר, אלקה	סוצ'בה, 1869	אברום, מני	מוגילב, 1941	Becker, Elke
בקר, הרש צבי	סוצ'בה, 1905	אברהם, אלקה	סורקובה, 1943	Becker, Hersh Zvi
בר, ליאון־לייב	בורדוז'ני	אברהם, רייזל	מוגילב, 1941	Baehr, Leon Leib
בראונשטיין, אברהם	בורדוז'ני		וינדיצ'ני, 1942	Braunstein, Avraham
בראונשטיין, חיה	בורדוז'ני	שרה	וינדיצ'ני, 1942	Braunstein, Haya
ברבר, הרמינה	סוצ'בה, 1871		בדרך, 1941	Barber, Hermina
ברבר, זיגפריד	סוצ'בה	הרמינה/ריקה	סטרומה, 1942	Barber, Siegfried
ברבר, ריקה	סוצ'בה	זיגפריד	סטרומה, 1942	Barber, Rica
ברגהוף, פני	סוצ'בה			Berghof, Fany
ברגמן, אתי	1892		מוגילב, 1942	Bergman, Eti
ברגמן, בלה	סולקה		טרנסניסטריה, 1942	Bergman, Bela
ברגמן, דוד	סולקה		טרנסניסטריה, 1942	Bergman, David
ברגמן, צילי	1899		מוגילב, 1943	Bergman, Zili

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
ברגמן, רגינה	1896		מוגילב, 1943	Bergman, Regina
ברוך, יטי			שרגורוד, 1944	Baruch, Jetti
ברוך, נכה	בורדוז'ני		סקזינץ	Baruch, Neche
ברוכירה, מנחם ראובן	בורדוז'ני	הרש, חנה/ שרה	מוגילב	Bruchira, Menahem
ברוכירה, רובין	בורדוז'ני	שרה, גיצה	פצ'ורה	Bruchira, Rubin
ברוכירה, שרה	בורדוז'ני	יעקב, שיינדל/מנחם		Bruchira, Sara
ברומברג, ברנהרד	1885		שרגורוד, 1941	Brumberg, Bernhard
ברומברג, סולומון	סוצ'בה, 1882	צילה	אטקי, 1941	Brumberg, Solomon
ברומברג, פני	1885		שרגורוד, 1941	Brumberg, Fani
ברון, קלרה			בת 18	Baron, Klara
ברון, רבקה	1879		מוגילב, 1943	Baron, Rivka
ברונדושה, מרקו	בורדוז'ני	איציק	בוקרסט	Brondusha, Marco
ברונין, רוזה	1885		מורפה, 1942	Bronich, Rosa
ברונשטיין, פייגה	בורדוז'ני	מישקה	מלופולסקה, 1942	Bronstein, Feiga
ברוקר, דוד	סוצ'בה, 1889		שרגורוד, 1942	Bruker, David
ברוקר, יעקב	סוצ'בה	רוזה	טרנסניסטריה	Bruker, Jacov
ברטפלד, חנה הונורה	איצקני		מוגילב	Bartfeld, Hanna Honora
בריגר, דוד	בורדוז'ני	חיים הרש, מלכה	בונדורובקה	Briger, David
בריגר, רייזל	בורדוז'ני		מוגילב, 1941	Briger, Raizel
בריגר, שיינה	1883		קזמזוב, 1941	Briger, Shaina
בריינס, יוסף	1900		בלטה, 1944	Breines, Yosef
בריל, יוסף	בורדוז'ני	יעקב יהודה, בתיה	טרנסניסטריה, 1941	Brill, Josef
בריל, שלמה	בורדוז'ני	יוסף, סוסיה	טרנסניסטריה, 1941	Brill, Shlomo
ברל, אסתר	סוצ'בה	נחמן, חיה פרל/דוד	שרגורוד, 1941	Berl, Ester
ברנדס, קריינצה	סוצ'בה	רפאל, מניה	שרגורוד, 1943	Brandes, Kreinze
ברנדס, רחל	1874		מוגילב, 1942	Brandes, Rachel
ברנדר, בריש	1871		מוגילב, 1942	Brender, Berish
ברנדר, יוסף	איצקני			Brender, Yosef
ברנדר, ליאו	1900		שרגורוד, 1942	Brender, Lio
ברנדר, צבי	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Brender, Zvi
ברנדר, רייזל	1871		מוגילב, 1941	Brender, Reisel
ברנדר, שרלוטה	1895		מוגילב, 1942	Brender, Charlote
ברנה, מרכוס	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1941	Berna, Marcus
ברנטל, דובריש	איצקני		טרנסניסטריה	Berntal, Dovrish
ברנטל, דוד	איצקני	נפתלי, פני	וינדיצ'ן, 1941	Berntal, David

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
ברנטל, דורה	ארבורה	פייבל, שרה	מוגילב, 1941	Berntal, Dora
ברנטל, הרש	איצקני			Berntal, Hersch
ברנטל, וולף דב	סוצ'בה		1941	Berntal, Wolf Dov
ברנטל, טוני	1918		שרגורוד, 1942	Berntal, Toni
ברנטל, מרים	סוצ'בה			Berntal, Miriam
ברנטל, נוניו	איצקני			Berntal, Nuniu
ברנטל, סימה	בורדוז'ני	דוד, שיינדל	טרנסניסטריה, 1942	Berntal, Sima
ברנטל, סנדר	סוצ'בה	פייבל, דבורה	1942	Berntal, Sender
ברנטל, פאני	איצקני	יוסף, לאה	וינדיצ'ן, 1942	Berntal, Fany
ברנטל, רוברט ראובן	איצקני	דוד, פאני	מוגילב, 1943	Berntal, Robert Reuven
ברנר, פני,	איצקני	שרה	מוגילב	Brenner, Fany
ברנשטיין, יטי	סוצ'בה, 1913	שלמה, ליבה	שרגורוד, 1942	Bernstein, Jetty
ברנשטיין, ליבה	סוצ'בה		שרגורוד, 1943	Bernstein, Liba
ברנשטיין, סילביה	1883		בריצ'ני, 1944	Bernstein, Silvia
ברנשטיין, קלרה	סוצ'בה, 1911	שלמה, ליבה	שרגורוד, 1942	Bernstein, Klara
ברקוביץ, אליעזר	סוצ'בה, 1893	מרדכי, חיה, שרה	שרגורוד, 1943	Bercovici, Eliezer
ברקוביץ, ביאטריס	בורדוז'ני	ישראל, אטי	מוגילב, 1943	Bercovici, Biatrice
ברקוביץ, ברטה	בורדוז'ני	איציק	ויניצה, 1941	Bercovici, Berta
ברקוביץ, ברנה	בורדוז'ני		מורפה	Bercovici, Brana
ברקוביץ', הרשקו	1938		מוגילב, 1941	Berkovici, Hershco
ברקוביץ, חיה	סוצ'בה	סוחר, דבושה/מרדכי	מוגילב, 1942	Bercovici, Haya
ברקוביץ, יעקב	סוצ'בה	מרדכי, חיה	צ'רנוביץ, 1941	Bercovici, Ja'acov
ברקוביץ, ישעיהו שייע	סוצ'בה	מרדכי, חיה	מוגילב, 1941	Bercovici, Ishayahu
ברקוביץ', מלבינה	1896		סגוריי, 1942	Berkovici, Malvina
ברקוביץ', מנדל	1900		מוגילב, 1941	Berkovici, Mendel
ברקוביץ, קלרה	בורדוז'ני	ישראל, אטי	מוגילב, 1943	Bercovici, Klara
ברש, יוסף	בורדוז'ני	משה, רבקה	טרנסניסטריה	Barash, Josef
ג				
גבור, אדולף	סוצ'בה	זליג, הנדל	שרגורוד, 1941	Gabor, Adolf
גבור, הרמן	סוצ'בה	משה, רשלה	קופייגורוד	Gabor, Herman
גבור, מרילה מריה	סוצ'בה	זליג, אדיל	טרזינשטאט	Gabor, Marila Maria
גבור, משה מקס	סוצ'בה	אשר זליג, הנה	מוגילב, 1942	Gabor, Moshe Max
גבור, רוזה	סוצ'בה	משה, רבקה/שמואל	קופייגורוד, 1942	Gabor, Rosa
גדלניק, מאיר	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Gedalnik, Meir

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
גודל	1877		שרגורוד, 1942	Godel
גודל	1886		סגוריי, 1941	Godel
גודל, שרה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1943	Godel, Sara
גוט, לייב	1867		דז'ורין, 1942	Gott, Leib
גוטהלף, אליעזר	סוצ'בה	גניה	טרנסניסטריה, 1942	Gotthelf, Eliezer
גוטלוב, אנה	1913		סגוריי, 1941	Gottlob, Anna
גוטליב, אברהם	1938		מוגילב, 1941	Gottlieb, Avraham
גוטליב, אהרון	סוצ'בה, 1866		סגוריי, 1941	Gottlieb, Aharon
גוטליב, איציק	סוצ'בה, 1899	אהרון, בבציה	סגוריי, 1941	Gottlieb, Itzik
גוטליב, גולדה	1877		מוגילב, 1942	Gottlieb, Golda
גוטליב, דוניה	סוצ'בה, 1911		מוגילב, 1941	Gottlieb, Dunia
גוטליב, הרש	1906		מוגילב, 1941	Gottlieb, Hersch
גוטליב, חיים	סוצ'בה, 1881	חיים, חנה	טרופובה, 1943	Gottlieb, Haim
גוטליב, חיים	1878		סוהקי, 1941	Gottlieb, Haim
גוטליב, חיים	1896		נעלם עם שני ילדיו	Gottlieb, Haim
גוטליב, יהודית	1887		שרגורוד, 1942	Gottlieb, Judith
גוטליב, לאה	אילישטי	משה, אסתר		Gottlieb, Leah
גוטליב, לייזר	סוצ'בה			Gottlieb, Leizer
גוטליב, לילי	1897		פיצ'ורה, 1943	Gottlieb, Lili
גוטליב, מנדל	1872		מוגילב, 1942	Gottlieb, Mendel
גוטליב, מרים	סוצ'בה, 1867	אלטר	סגוריי, 1941	Gottlieb, Miryam
גוטליב, פיזה	סוצ'בה	יצחק, רבקה	פצ'ורה, 1942	Gottlieb, Fiza
גוטליב, פרידה	1911		טרופובה, 1943	Gottlieb, Frieda
גוטליב, צילה־צ'יז'ה	סוצ'בה	יצחק, חיה רבקה	פצ'ורה, 1942	Gottlieb, Zila Zisie
גוטליב, צ'רנה	1897		בדרך, 1941	Gottlieb, Zerna
גוטליב, שאול			טרנסניסטריה	Gottlieb, Shaul
גוטליב, שייבה	סוצ'בה, 1909	אהרון, בבציה	סגוריי, 1941	Gottlieb, Shaiba
גוטליב, שלמה	סוצ'בה, 1894	אהרון, בבציה	מורפה, 1941	Gottlieb, Shlomo
גוטמן, יעקב	סוצ'בה			Gutman, Jacov
גוטמן, מלכה רחל	סוצ'בה	מאיר, הרש	מוגילב, 1941	Gutman, Rachel Malka
גוטמן, צדוק שאול	סוצ'בה	זליג, הניה	טרנסניסטריה, 1941	Gutman,Zadok-Shaul
גולדברג, מאיר	איצקני	אליעזר, שרה	אטקי, 1941	Goldberg, Meir
גולדברג, מאיר	איצקני	מיכל, גולדה	טרנסניסטריה, 1942	Goldberg, Meir
גולדברג, שרה	איצקני	מאיר	מוגילב, 1942	Goldberg, Sara
גולדהמר, רוזה	1886		פיצ'ורה, 1942	Goldhammer, Rosa

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
גולדיג, אסתר ארנה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Goldig, Ester Erna
גולדיג, פרל	1871		לוצ'ינץ, 1941	Goldig, Perl
גולדנברג, אטקה	סוצ'בה	נתן	טרנסניסטריה	Goldenberg, Etka
גולדנברג, אפרים	בורדוז'ני	משה, יטי	מוגילב, 1942	Goldenberg, Efraim,
גולדנברג, ארנולד				Goldenberg, Arnold
גולדנברג, הינדה הנרייט	סוצ'בה, 1867	ברנהרד, שיינדל	ג'ורין, 1942	Goldenberg, Henrieta
גולדנברג, נתן	סוצ'בה, 1887	קלמן, הנריאטה	מוגילב, 1942	Goldenberg, Natan
גולדנברג, שרה	איצקני	מאיר	אטקי, 1941	Goldenberg, Sara
גולדנברד, זיגפריד	סוצ'בה, 1877	קלמן, הנריאטה	סלדין, 1941	Goldenberg,Siegfried
גולדנר, רוזה				Goldner, Rosa
גולדשטייגר, יונה	1906		ברשד, 1944	Goldsteiger, Yona
גולדשטיין, דוד	איצקני		טרנסניסטריה	Goldstein, David
גולדשטיין, חיה	איצקני	שמואל	טרנסניסטריה	Goldstein, Haya,
גולדשטיין, יוסף	איצקני	שמואל, חיה	טרנסניסטריה	Goldstein, Josef
גולדשטיין, לוי	איצקני	שמואל, חיה	מוגילב	Goldstein, Levi
גולדשטיין, פני	קצ'יקה	משה, פפי	מורפה, 1942	Goldstein, Fany
גולדשטיין, פפי	קצ'יקה	שמעון, פני	מורפה, 1942	Goldstein, Peppy
גולדשטיין, רגינה	איצקני	שמעון	טרנסניסטריה	Goldstein, Regina
גולדשטיין, רחל	1855		נזרינץ', 1941	Goldstein, Rahel
גולדשטיין, רשלה	איצקני	יוסף	טרנסניסטריה	Goldstein, Rashela
גולדשטיין, שמואל	איצקני		מוגילב	Goldstein, Shmuel
גולדשטיין, שמעון	איצקני	שמואל, חיה	טרנסניסטריה	Goldstein, Shimon
גולדשמיד, נלי	סוצ'בה, 1878		שרגורוד, 1942	Goldschmidt, Nelly,
גולנר, שרה				Golner, Sara
גורטלר, שרה	סולקה	אברהם, פרימה	טרנסניסטריה, 1942	Gortler, Sara
גזונדהייט, יוסף	1893		קזמזוב, 1941	Gesundheit, Josef
גזונדהייט, ליאון	1924		קזמזוב, 1941	Gesundheit, Leon
גזונדהייט, קרל	1922		קזמזוב, 1941	Gesundheit, Karl
גייגר, אסתר	אילישטי,1921	ישראל, שרה	סגוריי, 1941	Geiger, Ester,
גייגר, ישראל	אילישטי,1891	שרה	סגוריי, 1941	Geiger, Israel
גייגר, לאה	אילישטי,1919	ישראל, שרה	סגוריי, 1941	Geiger, Leah
גייגר, רחל	אילישטי,1923	ישראל, שרה	סגוריי, 1941	Geiger, Rachel
גייגר, שרה	אילישטי,1896	חיים, פיגה/ ישראל	סגוריי, 1941	Geiger, Sara
גינגולד, חיים	סוצ'בה			Gingold, Haim
גינגולד, לייב	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1942	Gingold, Leib

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
גינגולד, שלום	סוצ'בה			Gingold, Shalom
גלברט, אנה	1876		מוגילב, 1941	Gelbert, Anna
גלברט, ברל	1871		מוגילב, 1941	Gelbert, Berl
גלברט, לייב	1869		מוגילב, 1941	Gelbert, Leib
גלברט, סלי	1900		מוגילב, 1943	Gelbert, Sali
גלוגץ', חיים	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Glugatsch, Haim
גלוגץ', חנה	סוצ'בה		שרגורוד	Glugatsch, Hanna
גלזנר, רוזה	סוצ'בה	יחיאל, רייזל	פודינו	Glasner, Rosa
גלזר, אוסוולד	סוצ'בה, 1912		שרגורוד, 1942	Glaser, Oswald
גלזר, אוסקר	סוצ'בה	ברנרד, פרידה		Glaser, Oscar
גלזר, ברנהרד	סוצ'בה, 1875	פרידה	שרגורוד, 1943	Glaser, Bernhard
גלזר, פרידה	סוצ'בה	ברנרד	טרנסניסטריה	Glasner, Frieda
גליק, גוסטה	סוצ'בה	שמעון, חיה לאה	טרנסניסטריה, 1941	Gluek, Gusta
גלייקמן, יוסף	סוצ'בה, 1870	משה, רחל	שרגורוד, 1942	Glueckman, Josef
גלר, בלנקה	שרבאוץ	כתריאל, אידה	טרנסניסטריה, 1942	Geller, Blanka
גלר, לאה	סוצ'בה	שרגא	מוגילב, 1941	Geller, Leah
גלר, סלי	שרבאוץ		1940	Geller, Sally
גלר, שמיל	שרבאוץ		1940	Geller, Shmil
גנזר, אברהם	1927		מוגילב, 1943	Genser, Avraham
גנזר, איזיו	1913		מוגילב, 1943	Genser, Iziu
גנזר, מנדל	1881		מוגילב, 1943	Genser, Mendel
גנזר, פסיה לאה	1896		מורפה, 1943	Genser, Pesia Lea
גנזר, פפי	1888		מוגילב, 1943	Genser, Pepi
גנזר, שורציה	1925		מוגילב, 1943	Genser, Svarzia
גסטנר, לוטי	בורדוז'ני	מרדכי, פייגה	טרנסניסטריה	Gastner, Lotty
גסטנר, מרדכי	בורדוז'ני	פייגה	טרנסניסטריה, 1943	Gastner, Mordehai
גרוס, חיה	סוצ'בה	זלקה, סוסיה	שרגורוד	Gross, Haya
גרוס, ינקול	1870		מורפה, 1942	Gross, Jankol
גרוס, ישעיהו	סוצ'בה		מורפה	Gross, Ishaiahu
גרוס, מרים	סולקה	רוזה	אושוויץ	Gross, Miriam
גרוס, סופי שרה	סוצ'בה		מוגילב, 1942	Gross, Sophie
גרוס, פני	סוצ'בה	זוקה, סוסיה	מוגילב, 1942	Gross, Fani
גרוס, קרל			מורפה, 1942	Gross, Karl
גרופר, אטל	סוצ'בה, 1891	יצחק, פרומה/ משה	לוצ'ינץ, 1942	Groper, Etel
גרופר, הני	1901		חרינינקה, 1941	Groper, Hani

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
גרייף, הרמן	1909		טרנסניסטריה, 1941	Greif, Herman
גרייף, מרים	1911		טרנסניסטריה, 1941	Greif, Miriam
גרייף, רחל	1938		טרנסניסטריה, 1941	Greif, Rahel
גרינברג, אסתר	1879		קזמזוב, 1941	Gruenberg, Ester
גרינברג, בובי				Gruenberg, Bubi
גרינברג, בר	1888		מוגילב, 1942	Gruenberg, Beer
גרינברג, ברטה	סוצ'בה, 1902	שרה	סגוריי, 1941	Gruenberg, Berta
גרינברג, דינה	בורדוז'ני	מרדכי, פיילה	טרנסניסטריה, 1943	Gruenberg, Dina
גרינברג, הרש	בורדוז'ני	דינה	טרנסניסטריה, 1943	Gruenberg, Hersch
גרינברג, זלמה	סוצ'בה	יוסף, פפי	טרנסניסטריה, 1942	Gruenberg, Selma
גרינברג, יוסף	בורדוז'ני	אייזיק, קריינצה	לוצ'ינץ, 1941	Gruenberg, Josef
גרינברג, יוסף	סוצ'בה, 1906	ברוך, צפורה	מורפה, 1942	Gruenberg, Josef
גרינברג, מאיר שמואל	סוצ'בה	יוסף, פייגה	לובלין, 1942	Gruenberg, Meir Shmuel
גרינברג, מקס	1913		סגוריי, 1942	Gruenberg, Max
גרינברג, פפי	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1942	Gruenberg, Peppy
גרינברג, קריינצה	בורדוז'ני	אייזיק	לוצ'ינץ, 1941	Gruenberg, Kreinze
גרינברג, ריטה	סוצ'בה	יוסף, פפי	טרנסניסטריה, 1942	Gruenberg, Rita
גרינברג, שרה	סוצ'בה, 1877		סגוריי, 1942	Gruenberg, Sara
גרינוולד, טובה	מריצ'יי	אבא	טרנסניסטריה	Gruenwald, Tova
גרלר, רגינה	1893		ברשד, 1941	Greller, Regina
גרקוביץ, הרטה	בורדוז'ני	ישראל, אטי	טרנסניסטריה, 1941	Gerkovits, Herta
		ד		
דאובר, אנשל	קצ'יקה	אברהם		Dauber, Anschel
דוד, אברהם	בורדוז'ני	יואל, ייטע	פצ'ורה, 1942	David, Avraham
דוד, בן־ציון	בורדוז'ני	רחל	טרנסניסטריה	David, Ben-Zion
דוד, יואל	בורדוז'ני	איטה, חיה	טרנסניסטריה, 1943	David, Joel
דוד, ייטע	בורדוז'ני	מאיר, פייגה	פצ'ורה, 1942	David, Jeta
דוד, לאה לוטה	בורדוז'ני	מרדכי, פרידה	טרנסניסטריה, 1942	David, Leah Lotte
דוד, לויקה	בורדוז'ני	בן, ציון	טרנסניסטריה	David, Loika
דוד, פריידה	בורדוז'ני	זאב, מנדל	פצ'ורה, 1942	David, Freida
דודזון, שלמה	בורדוז'ני	יצחק, חנה/מלכה	טרנסניסטריה	Davidsohn, Slomo
דוהורונצ'אנו, זוכר	1929		שרגורוד, 1941	Dohoroncianu, Zuher
דוהורונצ'אנו, שוליו	סוצ'בה, 1902		שרגורוד, 1941	Dohoroncianu, Shulio
דוידוביץ', הני	סוצ'בה, 1896	משה, מיטל	קופיגורוד, 1942	Davidovici, Henny
דוידוביץ', חיים	1925		ורחיצקה, 1942	Davidovici, Haim

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
דוידוביץ', משה	סוצ'בה, 1882	נתן, רחל	קופיגורוד, 1942	Davidovici, Moshe
דויפיג, הרמן	סוצ'בה, 1871		בדרך, 1941	Doifig, Hermann
דויפיג, מלבינה	סוצ'בה			Doifig, Malvina
דוננפלד, אברהם	סוצ'בה, 1879	מנדל, פרידה	לוצ'ינץ, 1941	Donnenfeld, Avraham
דוננפלד, אטי	סוצ'בה	נחום	ברשד	Donnenfeld, Etty
דוננפלד, בלה			טרנסניסטריה	Donenfeld, Bela
דוננפלד, זיגמונד	1896		מוגילב, 1942	Donenfeld, Siegmund
דוננפלד, יהודית	סוצ'בה	אברהם, שרה	ונקוב, 1941	Donnenfeld, Jehudit
דוננפלד, יטי	סוצ'בה		אנית מפקורה, 1944	Donnenfeld, Jetti
דוננפלד, לורה	סוצ'בה, 1928	מקס, סלי	שרגורוד, 1942	Donnenfeld, Lorra
דוננפלד, מקס	סוצ'בה, 1895	ישראל, חיה	שרגורוד, 1942	Donnenfeld, Max
דוננפלד, משה	1931		לוצ'ינץ, 1941	Donnenfeld, Moshe
דוננפלד, נחום	סוצ'בה	מטל	ברשד	Donnenfeld, Nahum
דוננפלד, סלי	1899		שרגורוד, 1942	Donnenfeld, Sali
דוננפלד, פרידה	סוצ'בה, 1901		לוצ'ינץ, 1941	Donnenfeld, Frieda
דוננפלד, רבקה	1935		לוצ'ינץ, 1941	Donnenfeld, Rivka
דיקמן, יצחק איציק	סוצ'בה	נחמיה, רויזה	טרנסניסטריה, 1942	Dickmann, Yitzhak Itzik
דיקמן, ליאון	1878		שרגורוד, 1941	Dickman, Leon
דיקמן, מוטל			מוגילב, 1942	Dickman, Motel
דיקמן, סופיה סוסיה	סוצ'בה, 1881		בדרך, 1942	Dickmann, Sofie Sosie
דיקמן, רוזלה	1915		קופייגורוד, 1941	Dickman, Rosale
דיקר, דב	סוצ'בה		1942	Dicker, Dov
דיקר, חיים וולף	סוצ'בה, 1869	בנימין, לאה	מורפה, 1941	Dicker, Haim Wolf
דלוגץ', אתי	1882		מוגילב, 1942	Dlugacz, Eti
דלפן, אהרון	1873		מוגילב, 1943	Dalfen, Aharon
דלפן, מרי	1892		מוגילב, 1942	Dalfen, Meri
דנקנר, רוזה	סוצ'בה	איזק, חיה	טרנסניסטריה, 1942	Dankner, Rosa
דנקר, ברל	סוצ'בה, 1875	משה, מלכה	מוגילב, 1941	Denker, Berl
דרוקמן, אטל	סוצ'בה, 1900	יוסף אייבר, פרל	קופיגורוד, 1942	Druckman, Etel
דרוקמן, יוסף	סוצ'בה, 1893		קופיגורוד, 1942	Druckman, Josef
דרח, דוד	1872		שרגורוד, 1942	Drach, David
דרח, היינריך	1913		שרגורוד, 1942	Drach, Heinrich
דרח, ליאון	1888		דז'ורין, 1943	Drach, Leon
דרמר, הרמן	סוצ'בה		שרגורוד	Dermer, Hermann
דרמר, לוטי	סוצ'בה		שרגורוד	Dermer, Lotte

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
דרמר, משה	סוצ'בה	שיינדל	ברשד	Dermer, Moshe
דרפל, בלנקה	סוצ'בה	יוסף, חנה	שרגורוד, 1943	Drapel, Blanka
דרפל, מלי	סוצ'בה	הרש־יידל, פרימה	טרנסניסטריה	Drapel, Mali
ה				
האוזר, מוזס	1879		שרגורוד, 1944	Hauser, Moses
האוספטר, הונורה	1881		מוגילב, 1941	Hausvater, Honora
האוספטר, יטי	סוצ'בה, 1876	ברל, בילה / חיים	ברשד, 1941	Hausvater, Jetty
האוספטר, ליאונידה	סוצ'בה	קלמן, אסתר	טרנסניסטריה	Hausvater, Lionida
האיער, מלבינה	1922		קזמזוב, 1941	Heier, Malvina
האיער, פרידריך	1891		קזמזוב, 1941	Heier, Friedrich
האן, מוזס			קופייגורוד, 1941	Hahn, Moses
האן, שמואל לייב	סוצ'בה	זאב, שיינדל	טרנסניסטריה	Hahn, Shmuel
האס, חיים קרל	סוצ'בה, 1872	סומר, לאה	שרגורוד, 1942	Haas, Haim Karl
האס, טאובה	סוצ'בה, 1882	אברהם, אטל	שרגורוד, 1941	Haas, Taube
האס, יהודית	סוצ'בה, 1873	יוסף, חיה	סגוראי, 1941	Haas, Jehudit
האס, יהושע זאב	סוצ'בה	מנשה, הינדה	מוגילב, 1942	Haas, Jehosha Zeev
האס, יטי	סוצ'בה, 1883	שרול, שרה	פופוביצי, 1942	Haas, Jetty
האס, מוריץ	סוצ'בה, 1876	סומר, לאה	שרגורוד, 1942	Haas, Moritz
האס, מנדל	סוצ'בה, 1869	יהושע זאב, זיסל	מורפה, 1942	Haas, Mendel
האס, ראובן	בלצ'נה, 1868	יהושע זאב, רחל	סגוראי, 1941	Haas, Reuven
האס, רגינה	סוצ'בה, 1884	סומר, לאה	שרגורוד, 1942	Haas, Regina
הארט, ד"ר ברונו	1899		שרגורוד, 1943	Hart, Dr. Bruno
הארט, רובין	1872		לוצ'ינץ, 1942	Hart, Rubin
הגר, יצחק	סוצ'בה, 1916	משה, חוה	מורפה, 1942	Hager, Yitzhak
הגר, רחל	סוצ'בה, 1899	שלמה, גיטל	מורפה, 1942	Hager, Rachel
הובר, זושה	שרבאוץ		אושוויץ, 1942	Huber, Zosha
הוטמן, הנריאט	סוצ'בה, 1888	מיכאל, קרולינה	שרגורוד, 1942	Hutmann, Henriette
הוטמן, וילהלם	סוצ'בה, 1881	מיכאל, קרולינה	מורפה, 1941	Hutmann, Willhelm
הוטמן, סלומון	סוצ'בה, 1885	מיכאל, קרולינה	מורפה, 1941	Hutmann, Salomon
הוטמן, עמליה	סוצ'בה, 1889	מיכאל, קרולינה	שרגורוד, 1941	Hutmann, Amalia
הוטמן, קרולינה	סוצ'בה, 1861	ישראל ראובן, רחל	וינדיצ'ני, 1941	Hutmann, Karolina
הולדנגרבר, ישראל	סוצ'בה	מרדכי משה, חיה	שרגורוד, 1942	Holdengreber, Israel
הולינגר, הילדה	סוצ'בה, 1908	יהודית	שרגורוד, 1942	Hollinger, Hilda
הולינגר, הילדה	1913		מוגילב, 1943	Hollinger, Hilda
הולינגר, יהודית	סוצ'בה, 1878		שרגורוד, 1942	Hollinger, Jehudit

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
הולינגר, נחה	סוצ'בה	שלמה, יוכבד		Hollinger, Nacha
הולצברג, חיה	סוצ'בה	יצחק	טרנסניסטריה	Holzberg, Chaia
הולצברג, מאיר	1893		ברשד, 1941	Holzberg, Meir
הולצברג, פפי	1885		פופוביצ'י, 1942	Holzberg, Pepi
הונדרט, חיה	סוצ'בה	שלמה, מרים	טרנסניסטריה	Hundert, Chaia
הוס, בלימה	סוצ'בה	יעקב, חיה	אושוויץ	Huss, Blima
הופמאיר, אברהם	סוצ'בה, 1886	אליהו, יצחק	שרגורוד, 1942	Hopmeier, Avraham
הופמאיר, אלתר	בורדוז'ני	שמעון, שיינה	לוצ'ינץ, 1941	Hopmeier, Alter
הופמאיר, משה	בורדוז'ני	שמעון, שיינה	לוצ'ינץ, 1941	Hopmeier, Moshe
הופמאיר, ישראל	בורדוז'ני	שמעון, שיינה	מוגילב	Hopmeier, Israel
הופמאיר, פפי	1901		מוגילב, 1944	Hopmeier, Pepi
הופמאיר, שיינה	בורדוז'ני	משה, חנה	לוצ'ינץ, 1941	Hopmeier, Scheina
הופמאיר, שלמה	סוצ'בה		מוגילב	Hopmeier, Schlomo
הורוביץ, ד"ר ולטר	1885		דז'ורין, 1943	Horowits, Dr. Walter
הורטיג, אטיה	סוצ'בה	לייב	שרגורוד	Hurtig, Etia
הורטיג, יטי	1882		שרגורוד, 1942	Hurtig, Yetti
הורטיג, לייב	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Hurtig, Leib
הורן, אברהם	סוצ'בה	ישעיהו, ייטי	טרנסניסטריה	Horn, Avraham
הורן, אייגה	סוצ'בה	ישעיה, ייטי	טרנסניסטריה	Horn, Eiga
הורן, אלקה פייגה	סוצ'בה	ישעיהו, ייטי	טרנסניסטריה	Horn, Elka Feiga
הורן, גיצה	סוצ'בה	ישעיהו, ייטי		Horn, Gitza
הורן, דוד, שלום	סוצ'בה	ישעיה, ייטי		Horn, David Schalom
הורן, ישעיהו	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Horn, Ishaiahu
הורנשטיין, ברטה	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Hornstein, Berta
הזנפרץ, אהרון	1939	לייבוש, שרה פרומה	מורפה, 1944	Hasenfratz, Aharon
הזנפרץ, גדליה	סוצ'בה	יצחק מאיר, מלכה	מורפה, 1943	Hasenfratz, Gedalia
הזנפרץ, יצחק מאיר	סוצ'בה, 1936	לייבוש, שרה פרומה	מורפה, 1942	Hasenfratz, Yitzhak Meir
הזנפרץ, נוטע	סוצ'בה, 1890	יצחק מאיר, מלכה	קירילוביץ, 1942	Hasenfratz, Nute
הזנפרץ, סימון	1876		קופייגורוד, 1941	Hasenfratz, Simon
היבנר, אהרון	סוצ'בה	ברל	ריגה, 1942	Huebner, Aharon
היבנר, בלה	סוצ'בה	מאיר	טרנסניסטריה	Huebner, Bela
היבנר, ברטה	1880		קונווי, 1941	Huebner, Berta
היבנר, יוסף, לייב	1905		קופייגורוד, 1941	Huebner, Yosef Leib
היבנר, מאיר	סוצ'בה, 1866	מיכל, בלומה	קונווי, 1941	Huebner, Meir
היבנר, פרץ –	1898		טרנסניסטריה, 1942	Huebner, Perez –

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
אשתו ושני ילדיו				his wife & 2 children
היבנר, שמשון	סוצ'בה, 1884	פייביש	צ'רנוביץ, 1944	Huebner, Shimshon
הייאר, מלבינה	סוצ'בה	פישל, שרה		Hajer, Malvina
הייאר, שרה סלי	סוצ'בה, 1896	יוסף, דבורה	קזמזוב, 1941	Hajer, Sara Sally
היניש, יואל	סוצ'בה	יצחק, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Heinisch, Joel
היניש, מרים	סוצ'בה	נתנאל, רמה	1941	Heinisch, Miryam
היינריך, אוזיאס	1890		קזמזוב, 1941	Heinrich, Osias
הילזנרד, אדולף			ורוורובקה, 1942	Hilsenrad, Adolf
הילזנרד, שרה			אזרינץ, 1941	Hilsenrad, Sara
הילזנרט, יוסף	סוצ'בה		בילקי, 1942	Hilsenrat, Josef
הירשהורן, סלי	1878		סגוריי, 1942	Hirschorn, Sali
הכט, אסתר	1878		מורפה, 1942	Hecht, Ester
הכט, דניאל	סוצ'בה, 1902	ישראל, שרה	לוצ'ינץ, 1942	Hecht, Daniel
הכט, ישראל	1877		בדרך, 1942	Hecht, Israel
הכט, ישראל יעקב	סוצ'בה	יצחק, איידל	אוקראינה, 1941	Hecht, Israel Jacob
הכט, מאיר אהרון			ברשד, 1942	Hecht, Meir Aharon
הכט, מינה	1879		קזמזוב, 1941	Hecht, Mina
הכט, מריה	1881		קזמזוב, 1941	Hecht, Maria
הכט, מרים	1871		מורפה, 1941	Hecht, Miriam
הכט, משה	סוצ'בה, 1872	מנדל	מורפה, 1942	Hecht, Moshe
הכט, רוזה	1917		קזמזוב, 1942	Hecht, Rosa
הכט, רחל	1880		מורפה, 1942	Hecht, Rachel
הלד, מנדל	1890		סגוריי, 1942	Held, Mendel
הלד, ציפורה	1897		סגוריי, 1942	Held, Zipora
הלד, קלמן	1872		סגוריי, 1942	Held, Kalman
הלד, רחל	1877		סגוריי, 1942	Held, Rachel
הלמן, הונורה	1871		מוגילב, 1942	Helman, Honora
הלמן, הרש	1870		מוגילב, 1942	Helman, Hersh
הלמן, ינקו	1872		מוגילב, 1942	Helman, Yanku
הלפר, דבורה	סוצ'בה	שאול, לאה/ דוד	טרנסניסטריה	Halper, Dvora
הלפרין, ייטה	סוצ'בה	משה, רחל	בלג'יום	Halperin, Jetta
הלפרן, דוד	1910		קופייגורוד, 1942	Halpern, David
הלפרן, דורה	1912		קופייגורוד, 1942	Halpern, Dora
הלפרן, הרש	1936		קופייגורוד, 1942	Halpern, Hersh
הלפרן, יוליוס	1938		קופייגורוד, 1942	Halpern, Julius

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
הלפרן, פרידה	סוצ'בה	אייזיק, שרה	טרנסניסטריה, 1941	Halperin, Frieda
הלפרן, קמילו	סוצ'בה		גרבובץ	Halperin, Camillo
הלצר, ארוין	סוצ'בה	ברוך, מלציה	טריהטי	Helzer, Ervin
הלר, אטל	סולקה	ברוך, ייטה	טרנסניסטריה	Heller, Etel
הלר, חיים	סולקה	שלמה מיכאל, אטל	טרנסניסטריה	Heller, Haim
הלר, חנה	1878		לוצ'ינץ, 1941	Heller, Hana
הלר, טובה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Heller, Tova
הלר, יוסף	סוצ'בה	שמעון, רוזה	מוגילב, 1941	Heller, Josef
הלר, יוסף	סוצ'בה	יחזקאל		Heller, Josef
הלר, יחזקאל	סוצ'בה	יוסף, רייזל	1941	Heller, Jehezkel
הלר, ישראל	סוצ'בה, 1903	אריה לייבוש, רייזל	פצ'ורה, 1942	Heller, Israel
הלר, לייביש	1877		לוצ'ינץ, 1941	Heller, Leibish
הלר, רבקה	סוצ'בה	זליג, הרש	מוגילב, 1943	Heller, Rivka
הלר, רוזה	סוצ'בה, 1917	יחזקאל	מוגילב, 1943	Heller, Rosa
הלר, רייזל	סוצ'בה	יחזקאל	טרנסניסטריה	Heller, Reizel
הלר, שימצה	1877		מוגילב, 1942	Heller, Shimtsa
הלר, שמעון	איצקני	יחזקאל, טובה	מוגילב	Heller, Shimon
המזיג, אבנר	דרמנשטי	מרדכי	טרנסניסטריה, 1942	Hemsig, Avner
המזיג, יוכבד	דרמנשטי	מרדכי	טרנסניסטריה, 1942	Hemsig, Jocheved
המר, זאב	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Hammer, Zeev
המר, פרידה	1883		לוצ'ינץ, 1941	Hammer, Frieda
הניג, אסתר	סולקה	מנחם מנדל, שרה	מוגילב, 1941	Henig, Ester
הנצ'ינזון, חנה	בורדוז'ני	ישראל, חשה	וינדיצ'ני, 1943	Hanczenson, Hanna
הס, אליאס	1873		פופוביצ'י, 1942	Haas, Elias
הס, ביילה	בלצ'נה	דוד, צבי	טרנסניסטריה, 1942	Haas, Beila
הס, בלימה	1908		מורפה, 1944	Haas, Blima
הס, בלצי	סוצ'בה	דוד, פסיה	מוגילב, 1941	Haas, Baltzi
הס, גולדה	ארבורה	חיים, שרה	מוגילב	Haas, Golda
הס, הרמן	1894		טרנסניסטריה, 1941	Haas, Herman
הס, יהודית	1871		סגוריי, 1941	Haas, Judith
הס, יעקב	בלצ'נה, 1882	מנשה, הינדה	שרגורוד, 1942	Haas, Jacov
הס, יעקב יהודה	ארבורה, 1882	שמעון, מרים	בריצ'ני	Haas, Jacov Yehuda
הס, לאה	ארבורה	יהושע זאב, מלכה	טרנסניסטריה, 1943	Haas, Leah
הס, פייגה	בלצ'נה	אשר זליג, ינטה	שרגורוד, 1942	Haas, Feiga
הס, רבקה	1924		מוגילב, 1944	Haas, Rivka

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
הס, רוזה	1879		מוגילב, 1941	Haas, Rosa
הסנר, משה	קצ'יקה		שרגורוד, 1942	Hesner, Moshe
הסנר, קיילה	קצ'יקה	רפאל, מניה	שרגורוד, 1942	Hesner, Keila
הרט, ברונו	סוצ'בה	שמואל, עמליה	שרגורוד, 1942	Hart, Bruno
הרט, גרטה	סוצ'בה, 1903		שרגורוד, 1943	Hart, Gerta
הרט, עמליה	סוצ'בה, 1876	הרש, הינדה	שרגורוד, 1944	Hart, Amalia
הרטפלד, הרמן צבי	איצקני	הנרי, לאה	טרנסניסטריה, 1942	Hartfeld, Hermann Zvi
הרלינג, ברנצה	1934		שרגורוד, 1941	Herling, Branze
הרלינג, יטה	1900		מוגילב, 1942	Herling, Jeta
הרלינג, מישל	1933		שרגורוד, 1941	Herling, Mishel
הרלינג, פני	1906		שרגורוד, 1941	Herling, Fani
הרמן, אהרון	סוצ'בה, 1900	ישראל	שרגורוד, 1941	Hermann, Aharon
הרמן, בנימין	סוצ'בה		מורפה, 1942	Hermann, Benjamin
הרמן, ברל	מיטוקה	משה, אטל	סטניסלב, 1942	Hermann, Berl
הרמן, גיטל	סוצ'בה	סאשא, חיה	טרנסניסטריה, 1942	Hermann, Gitel
הרמן, גרטרודה	סוצ'בה	אהרון־משה, חיה	שרגורוד, 1941	Hermann, Gertrude
הרמן, הינדה	1880		שרגורוד, 1942	Herman, Hinda
הרמן, הרש	1878		שרגורוד, 1942	Herman, Hersch
הרמן, טרודה	סוצ'בה, 1917	משה, קלרה	שרגורוד, 1941	Hermann, Trude
הרמן, לייב	1930		שרגורוד, 1943	Herman, Leib
הרמן, קרל	סוצ'בה	ישראל, הינדה	טרנסניסטריה	Hermann, Karl
הרמס, מקס	1914		בוג, 1942	Hermes, Max
הרמס, רות			בוג, 1942	Hermes, Ruth
הרמס, רנה	1915		בוג, 1942	Hermes, Rene
הרניס, אנה	סוצ'בה	הרשלייב, אטל	טרנסניסטריה	Hernis, Anna
הרניס, בובי				Hernis, Bubi
הרניס, מקס	סוצ'בה	יצחק, אסתר	טרנסניסטריה, 1942	Hernis, Max
הרניס, שושנה רוזה	סוצ'בה	הרשלייב, אטל	ברשד, 1943	Hernis, Shoshana Roza
הרניק, פייגה	ארבורה	דוד, רוזה		Harnik, Feiga
הרר, הרש	1875		שרגורוד, 1941	Hoerer, Hersch
הרר, שמואל דוד	רדאוץ, 1875		שרגורוד, 1942	Hoerer, Shmuel David
הרשמן, קרול	1883		רבנה, 1943	Herschman, Carol
הרשקוביץ', הרמן	בורדוז'ני	אברהם	טרנסניסטריה, 1942	Hershcovici, Herman
הרשקוביץ', הרש	בורדוז'ני	שלמה, מלכה	טרנסניסטריה, 1942	Hershcovici, Hersh
הרשקוביץ', ויקי	בורדוז'ני	יצחק	טרנסניסטריה	Hershcovici, Viki

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
הרשקוביץ', יצחק	סוצ'בה	צבי, אשוא	טרנסניסטריה, 1942	Hershcovici, Yitzhak
הרשקוביץ', לאה	בורדוז'ני	יצחק, חיקה		Hershcovici, Lea
הרשקוביץ', מטילדה	1903		שרגורוד, 1943	Hershcovici, Matilda
הרשקוביץ', מלי	1917		ברשד, 1941	Hershcovici, Mali
הרשקוביץ', מרדכי	בורדוז'ני	יצחק, רבקה	טריהטי	Hershcovici,Mordehai
הרשקוביץ', משה	1880		שרגורוד, 1945	Hershcovici, Moses
הרשקוביץ־קורנץ', אברהם	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה	Hershcovici-Kornaci, Avram
הרשקוביץ־קורנץ', סלומון	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה	Hershcovic-Kornaci, Salomon
הרשקוביץ־קורנץ', סלי	בורדוז'ני	הרמן	טרנסניסטריה, 1942	Hershcovici-Kornaci, Sally
הרשקוביץ־קורנץ', סמי	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה	Hershcovici-Kornaci, Sammy
הרשקוביץ־קורנץ', קרול	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה	Hershcovici-Kornaci, Carol
הרשקוביץ־קורנץ', רבקה	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה,	Hershcovici-Kornaci, Rivka
		ו		
וארום, יצחק	סוצ'בה	יואל, יפה	לוצ'ינץ, 1942	Warum, Yitzhak
וארום, מרדכי	סוצ'בה	יצחק, שפרינצה	לוצ'ינץ, 1943	Warum, Mordehai
וארום, שלמה	סוצ'בה	יצחק, שפרינצה	לוצ'ינץ, 1942	Warum, Shlomo
ובר, איזידור	1880		שרגורוד, 1943	Weber, Isidor
וגנר, אברהם	סוצ'בה	יחזקאל, חנה	טרנסניסטריה	Wagner, Avraham
וגנר, אהרון	1912		קופייגורוד, 1942	Wagner, Aharon
וגנר, ב' אלטר	1892		שרגורוד, 1942	Wagner, B. Alter
וגנר, בנימין	1888		סגוריי, 1942	Wagner, Benjamin
וגנר, ברטה	1942		פופיביצ'י, 1942	Wagner, Berta
וגנר, ברטה בתיה	1868		שרגורוד, 1943	Wagner, Batya Berta
וגנר, בריש	סוצ'בה	אריה, זהבה	שרגורוד	Wagner, Berisch
וגנר, ברנרד	1866		מוגילב, 1941	Wagner, Bernhard
וגנר, ברקו	1880		סגוריי, 1942	Wagner, Berko
וגנר, גיטל	סוצ'בה, 1862	זלמן	שרגורוד, 1942	Wagner, Gitel
וגנר, וולף	סוצ'בה	פייבל, פייגה	1941	Wagner, Wolf
וגנר, וולף	סוצ'בה	איציק, קריינדל	1941	Wagner, Wolf
וגנר, וולף	סוצ'בה, 1879	הרש, עמליה	שרגורוד, 1942	Wagner, Wolf
וגנר, ולוול	1892		סגוריי, 1942	Wagner, Welvel
וגנר, זלמן	סוצ'בה			Wagner, Salman
וגנר, יחזקאל	סוצ'בה, 1881	אברהם, טובה	ברשד, 1942	Wagner, Jehezkel
וגנר, יטי	סוצ'בה, 1882		שרגורוד, 1942	Wagner, Jetty
וגנר, יעקב	סוצ'בה	רחל		Wagner, Jacov

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
וגנר, לאה	סוצ'בה, 1885	חיים, גיטל	פופוביצי, 1942	Wagner, Leah
וגנר, לוטי	סוצ'בה, 1904	יוסף, יטי	שרגורוד, 1943	Wagner, Lotte
וגנר, מאיר	סוצ'בה, 1883	יצחק, קריינדל	מוגילב, 1941	Wagner, Meir
וגנר, מוטי	1918		סטרוז'נץ', 1941	Wagner, Moti
וגנר, מנדל	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Wagner, Mendel
וגנר, מקס	1879		סגוריי, 1942	Wagner, Max
וגנר, משה	1844		פופביצ'י, 1942	Wagner, Moses
וגנר, סמואל	1880			Wagner, Samuel
וגנר, פאבל	1894		רוסיה, 1941	Wagner, Favel
וגנר, פייבל	סוצ'בה	וולוול, פייגה	טרנסניסטריה, 1942	Wagner, Feivel
וגנר, פייגה	1898		סגוריי, 1942	Wagner, Feiga
וגנר, פפי	1913		סטרוז'נץ', 1941	Wagner, Pepi
וגנר, פרידה	סוצ'בה	יעקב, לאה	טרנסניסטריה, 1942	Wagner, Frieda
וגנר, פרימה	1918		סגוריי, 1942	Wagner, Frima
וגנר, צילה	1887		פופביצ'י, 1942	Wagner, Zila
וגנר, רגינה	סוצ'בה, 1873	הרש, עמליה	דז'ורין, 1942	Wagner, Regina
וגנר, רוזה	1922		קופייגורוד, 1942	Wagner, Rosa
וגנר, רחל	סוצ'בה			Wagner, Rachel
וגנר, שלום	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Wagner, Shalom
וגנר, שמעון	סוצ'בה, 1916	יעקב, לאה	קופייגורוד, 1942	Wagner, Shimon
וגנר, שרה	1881		טרנסניסטריה, 1941	Wagner, Sara
וגר, גולדה	1921		סטרוז'נץ', 1941	Wager, Golda
וובר, אגון	1921		שרגורוד, 1943	Weber, Egon
וובר, קרל	1887		שרגורוד, 1942	Weber, Karl
ווכר, ד"ר יוסף	סוצ'בה, 1902	צבי, הני	שרגורוד, 1942	Wucher, Dr. Josef
וולמן, שלמה דב	סוצ'בה		בוג	Wohlman, Shlomo Dov
וולף, אמיל	סוצ'בה		שרגורוד	Wolf, Emill
וולף, בנו	סוצ'בה, 1907	לאה	סגוריי, 1942	Wolf, Benno
וולף, מרים	ארבורה	ישראל, רבקה	1941	Wolf, Mirjam
וולף, שמעון	בלצ'נה	ברוך, טובה		Wolf, Shimon
וולפר, סלי	סוצ'בה		שרגורוד, 1941	Wolfer, Sally
וולקוביץ, יוסף	סוצ'בה	הרש, הניה	שרגורוד	Wolcovitz, Josef
וורים, יצחק	סוצ'בה	זאב, רבקה	מוגילב, 1942	Wurim, Yitzhak
וורמברנד, גוסטה	1896		שרגורוד, 1941	Wurmbrand, Gusta
ויגדר, אברהם	בורדוז'ני	משה, שרה/ לאה	לוצ'ינציק, 1941	Wigder, Avraham

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
ויגדר, משה חיים	בורדוז'ני			Wigder, Moshe Chaim
ויגלר, אברהם	בורדוז'ני	משה, פרל	מוגילב, 1941	Wigler, Avraham
ויגלר, משה חיים	בורדוז'ני	אברהם, פרלה	לוצ'ינץ, 1942	Wigler, Moshe
וידר, חנה	סוצ'בה	ליאון, רבקה/ישראל	טרנסניסטריה, 1942	Wider, Hanna
ויזל, הרש יהודה	בורדוז'ני	משה אברהם, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Wiesel, Jehuda Hersh
ויזל, טובה	בורדוז'ני	משה	טרנסניסטריה, 1941	Wiesel, Tova
ויזל, יהודה לייב	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1941	Wiesel, Jehuda Leib
ויזל, יעקב	שרבאוץ	חיים לייב, פרידה	אושוויץ, 1944	Wiesel, Ja'acov
ויז'ניפולסקי, פני	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Wijnipolski, Fani
וייגל, קלרה	סוצ'בה	הרש, חנה	לוצ'ינץ, 1941	Weigel, Klara
ויידברג, טובה	בלצ'נה	מוינה, סלבה	טרנסניסטריה	Weidberg, Tova
ויידברג, משה	סוצ'בה	שמחה, רבקה	טרנסניסטריה	Weidberg, Moshe
ויידנפלד, אברהם	איצקני	דוד, טובה	לוצ'ינץ, 1942	Weidenfeld,Avraham
ויידנפלד, גולדה	איצקני	משה, מנצ'ה/ אברהם	לוצ'ינץ, 1942	Weidenfeld, Golda
ויידנפלד, זאב	סוצ'בה, 1904	אהרון, סוסיה	קזמזוב, 1941	Weidenfeld, Ze'ev
ויידנפלד, חיה שרה	סוצ'בה, 1901		מוגילב, 1941	Weidenfeld, Haya Sarah
ויידנפלד, חיים	איצקני	אברהם, גולדה	לוצ'ינץ, 1942	Weidenfeld, Haim
ויידנפלד, יהודית	סוצ'בה	אהרון, אסתר	טרנסניסטריה	Weidenfeld, Jehudit
ויידנפלד, מלי	1897		מורפה, 1942	Weidenfeld, Mali
ויידנפלד, מלכה מינה	סוצ'בה, 1864		מוגילב, 1941	Weidenfeld, Malka Mina
ויידנפלד, מנדל				Weidenfeld, Mendel
ויידנפלד, מניה	איצקני	משה, רבקה	שרגורוד	Weidenfeld, Maniya
ויידנפלד, מקס	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Weidenfeld, Max
ויידנפלד, מקס מנחם	סוצ'בה, 1890	אברהם, הדסה	שרגורוד, 1942	Weidenfeld,Menahem
ויידנפלד, שרה	1917		מוגילב, 1941	Weidenfeld, Sara
וייזיק, פינה	סוצ'בה	צבי, הינדה	שרגורוד	Weisik, Fina
וייטמן, זוסיה	1884	אברהם, יעקב	שרגורוד, 1942	Weitmann, Zusia
ויין, ז'ני	סוצ'בה	ישעיהו, צירל	טרנסניסטריה, 1942	Wein, Jenni
ויין, פיליפ	סוצ'בה	חיים, זשני	טרנסניסטריה, 1942	Wein, Philip
ויינברג, הרש הרמן	סוצ'בה, 1870	יחיאל, שרה	מוגילב, 1942	Weinberg, Herman
ויינברג, חנה	סוצ'בה	מקס, מרים	טרנסניסטריה, 1941	Weinberg, Hanna
ויינברגר, אני			מוגילב	Weinberger, Anni
ויינטראוב, אסתר	1869		שרגורוד, 1941	Weintraub, Ester
ויינטראוב, נסי	סוצ'בה	מאיר	מוגילב, 1942	Weintraub, Nessy
ויניש, אברהם משה	סוצ'בה, 1877	לייב, רחל	שרגורוד, 1942	Weinish, Abraham

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
ויניש, ברטה	1870		שרגורוד, 1942	Weinisch, Berta
ויינר, איזיו	1895		מורפה, 1941	Weiner, Isiu
ויינר, דבורה	בורדוז'ני	אהרון, לאה/ שלמה	ויניצה, 1941	Weiner, Dvora
ויינר, יצחק איזיו	סוצ'בה	יעקב, רבקה	טרנסניסטריה, 1941	Weiner, Yitzhak Isiu
ויינראוך, דורה	איצקני	יעקב, לאה	טרנסניסטריה	Weinrauch, Dora
ויינראוך, הרצל	סוצ'בה	שמואל, רבקה	בוג	Weinrauch, Hertzel
ויינראוך, חיים	1938		טרנסניסטריה, 1941	Weinrauch, Haim
ויינראוך, יודל	1896		טרנסניסטריה, 1941	Weinrauch, Yudel
ויינראוך, יצחק	1935		טרנסניסטריה, 1941	Weinrauch, Izhak
ויינראוך, סלי	1900		טרנסניסטריה, 1941	Weinrauch, Sali
ויינראוך, שמיל	1930		טרנסניסטריה, 1941	Weinrauch, Shmil
ויינשטיין, אווה	1878		קופייגורוד, 1942	Weinstein, Eva
ויינשטיין, אייבר	סוצ'בה		קופייגורוד, 1942	Weinstein, Eiber
ויינשטיין, מנחם מנדל	סוצ'בה, 1909	אייבר, פרל	סולקה, 1941	Weinstein, Menahem
ויינשטיין, פרל	סוצ'בה, 1882	אייבר	קופייגורוד, 1942	Weinstein, Perl
ויינשטיין, רבקה	סוצ'בה, 1903	אייבר, פרל	קופייגורוד, 1941	Weinstein, Rivka
וייס, אנה	1859		בדרך, 1941	Weiss, Anna
וייס, גולדה	סולקה	שמואל	אושוויץ	Weiss, Golda
וייסברג, בצלאל אריה	סוצ'בה	משה, חיה	לוצ'ינץ	Weissberg, Bezalel Arie
וייסברג, דוד	1918		קזמזוב, 1941	Weissberg, David
וייסברג, צבי הרש	1890	משה, חיה	קזמזוב, 1942	Weissberg, Hersh Zvi
וייסברג, יוסף	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Weissberg, Josef
וייסברג, יעקב יוסף	סוצ'בה, 1920	צבי, רבקה	קצמזוב, 1941	Weissberg, Jacov Josef
וייסברג, יצחק אייזיק	סוצ'בה, 1927	צבי, רבקה	קצמזוב, 1941	Weissberg, Jitzhak Aizig
וייסברג, פאבל	1894		לוצ'ינץ, 1942	Weissberg, Favel
וייסברג, פרידה	1930		קזמזוב, 1942	Weissberg, Frieda
וייסברג, רחל	סוצ'בה	בצלאל, שפרה		Weissberg, Rachel
וייסברוד, גיטל	1916		קזמזוב, 1941	Weisbrod, Gitel
וייסברוד, דרזי	1885		קזמזוב, 1941	Weisbrod, Drezi
וייסברוד, הרטה	סוצ'בה	צבי, ינטה	מוגילב, 1941	Weisbrod, Herta
וייסברוד, הרמן	סוצ'בה	משה, רחל	שרגורוד, 1942	Weisbrot, Herman
וייסברוד, יצחק	סוצ'בה	צבי, רחל	שרגורוד, 1942	Weisbrot, Yitzhak
וייסברוד, קופל	1918		סקורני, 1941	Weisbrod, Kopel
וייסברוד, קלמן	1885		קזמזוב, 1941	Weisbrod, Kalman
וייסברוד, רחל	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Weisbrot, Rachel

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
וייסלר, לוטה			מורפה, 1942	Weissler, Lotte
וייסלר, נחום	1900		מורפה, 1942	Weissler, Nahum
וייסמן, חיים	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1943	Weissmann, Haim
וייסמן, לאה	בורדוז'ני	מרדכי, פילה	טרנסניסטריה	Weissmann, Leah
וינדיש, אסתר	איצקני	נתן, ברנה	מורפה, 1941	Windisch, Ester
וינדיש, ברנרד	איצקני	משה, אסתר	טרנסניסטריה, 1941	Windisch, Bernard
וינדיש, משה	איצקני	אברהם, דבורה	מורפה, 1941	Windisch, Moshe
וינטר, מקס	1886		שרגורוד, 1942	Winter, Max
וינטר, (אשת מקס)	1886		שרגורוד, 1941	Winter, Max' wife
וינטר, סלומון לייב	1858		שרגורוד, 1942	Winter, Salomon Leib
וינטר, רבקה	1867		שרגורוד, 1942	Winter, Rivka
וינטר, רגינה	1865		שרגורוד, 1942	Winter, Regina
ויניגר, אברהם	סולקה	חיים צבי, ינטה	טרנסניסטריה, 1941	Wininger, Avraham
ויניגר, ביילה	סולקה	חיים צבי, ינטה	טרנסנסטריה, 1941	Wininger, Beila
ויניגר, ברריינה	סולקה	חיים צבי, ינטה	טרנסניסטריה, 1941	Wininger, Breina
ויניגר, חנה	סולקה	חיים צבי, ינטה	טרנסניסטריה, 1941	Wininger, Hanna
ויניגר, מינדל מיצי	סוצ'בה	מרדכי, חיה	1942	Wininger, Mindel Mitzi
ויניגר, שמעון	סולקה	חיים צבי, ינטה	טרנסניסטריה, 1941	Wininger, Shimon
וינקלר, מרכוס	1903		ברשד, 1941	Winkler, Marcus
וינקלר, נטי	1909		ברשד, 1941	Winkler, Nati
וישנופולסקי, פרידה	סוצ'בה, 1886		שרגורוד, 1941	Wishnopolski, Frieda
ולד, ברטה	1891		קופייגורוד, 1941	Wald, Berta
ולד, דוד	סוצ'בה	משה מרדכי, לאה	שרגורוד, 1942	Wald, David
ולד, לאה רבקה	סוצ'בה	משה הרש, מנצי/דוד	שרגורוד, 1942	Wald, Leah Rivka
ולד, מרדכי משה	איצקני, 1891	ברכה	קופייגורוד, 1941	Wald, Mordehai Moshe
ולד, משה הרש	סוצ'בה	דוד, רבקה	מוגילב, 1943	Wald, Moshe Hersh
ולד, פליציטס	1919		קופייגורוד, 1941	Wald, Felicitas
ולד, רגינה				Wald, Regina
ולדמן, ויקטור	1903		טריכטי, 1943	Waldman, Victor
ולדמן, טאובה	1898		סגוריי, 1943	Waldman, Tauba
ולדמן, משה	סוצ'בה		שרגורוד	Waldman, Moshe
ונדר, הוגה	סוצ'בה	ברנרד, לובה	מוגילב	Wender, Huge
ונדר, משה	סוצ'בה	ברנרד, ליבה	שרגורוד, 1942	Wender, Moshe
ונקרט, יחיאל	קומנשטי	קלמן, מינצה	ברשד	Wenkert, Yechiel
וסרמן, אהרון לייב	1878		מורפה, 1942	Wasserman, Aron Leib

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
וסרמן, אלינה	סוצ'בה	אברהם	אושוויץ, 1942	Wassermann, Alina
וסרמן, אסתר	סוצ'בה	אלימלך, פרידה	מוגילב, 1943	Wassermann, Ester
וסרמן, אסתר	סוצ'בה, 1872	משה, אברהם	מוגילב, 1942	Wasserman, Ester
וסרמן, ארנסטינה	1900		שרגורוד, 1943	Wasserman, Ernestina
וסרמן, בלה הרטה	סוצ'בה	משה, הניה	טרנסניסרטיה, 1942	Wassermann, Herta Bela
וסרמן, יהושע	סוצ'בה	מרדכי, גולדה	שרגורוד, 1942	Wassermann,Jehoshua
וסרמן, לייב	1891		ידינץ, 1941	Wasserman, Leib
וסרמן, מלכה	סוצ'בה	מרדכי, גולדה	שרגורוד, 1942	Wassermann, Malka
וסרמן, מרדכי	סוצ'בה	אלימלך, פרידה	מוגילב, 1942	Wasserman, Mordehai
וסרמן, מרדכי	סוצ'בה, 1876	משה, גולדה	מוגילב, 1942	Wasserman,Mordehai
וסרמן, מרצל	1941		מורפה, 1942	Wasserman, Marzel
וקס, זליג	1866		וינדיצ'ני, 1942	Wachs, Zelig
וקסלר, בטי			קופייגורוד, 1941	Wechsler, Betti
וקסלר, בתיה ברטה	סוצ'בה	אהרון, אלקה	שרגורוד, 1941	Wechsler, Batya Berta
וקסלר, גולדה	סוצ'בה, 1864		שרגורוד, 1944	Wechsler, Golda
ורפולר, אנה	סוצ'בה	יואל, גוסטה	שרגורוד, 1942	Werfoler, Anna
ושלר, גולדה	סוצ'בה	שרה	שרגורוד, 1941	Weschler, Golda
ושלר, צבי	סוצ'בה	אברהם, גולדה	טרנסניסטריה	Weschler, Zvi
		ז		
זגנרייך, אסתר	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Segenreich, Ester,
זוולד, יטי	1902		אובודובקה, 1941	Seewald, Yeti
זומר, גולדה	1890		שרגורוד, 1942	Sommer, Golda
זומר, לוטה	סוצ'בה, 1862		דז'ורין, 1941	Sommer, Lotte
זומר, פרידה ברכה	איצקני	מרדכי, ברכה	שרגורוד, 1942	Sommer, Frieda Bracha
זומר, קלמן	איצקני	לייב, רחל	יאסי	Sommer, Kalman
זומר, קלמן	1883		שרגורוד, 1942	Sommer, Kalman
זומר, רוזה	1914		שרגורוד, 1942	Sommer, Rosa
זיידלר, ראובן	סוצ'בה	יצחק, ציפה	שרגורוד	Seidler, Reuven
זילברבוש, הרמן	1876		מורפה, 1942	Silberbusch, Herman
זילברשטיין, גיטל	אילישטי	מרדכי, מרים	אושוויץ, 1944	Silberstein, Gitel
זילברשטיין, סלי	1919		בוג, 1943	Silberstein, Sali
זינגר, אוה	שרבאוץ	ינו, אליזבט	אושוויץ, 1944	Singer, Eva
זינגר, ברוך	סוצ'בה	אלימלך, פייגה	מוגילב, 1942	Singer, Baruch
זינגר, גיטל גוסטה	איצקני		מוגילב, 1942	Singer, Gusta Gitel
זינגר, יעקב	סוצ'בה	ברוך, סלי	סוצ'בה, 1944	Singer, Jacov

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
זינגר, משה	סוצ'בה, 1893	אלימלך, פייגה	שרגורוד, 1942	Singer, Moshe
זינגר, פייגה	סוצ'בה	דוד, ביילה	מוגילב, 1941	Singer, Feiga
זינגר, שלמה	איצקני	ישראל, שרה	מוגילב, 1942	Singer, Shlomo
זיסמן, ישראל דב	סוצ'בה	לייביש, ביילע	טרנסניסטריה, 1943	Suessman, Israel Dov
זיסמן, קופל	קומנשטי	ברל, הינדה	סוצ'בה, 1940	Suessman, Koppel
זיסמן, שלמה	קומנשטי	ברל, הינדה	סוצ'בה, 1941	Suessman, Shlomo
זיסמן, שרה	סוצ'בה	שמשון, מרגלית	טרנסניסטריה, 1943	Suessman, Sara
זיצר, פרידה	1921		מורפה, 1942	Sitzer, Frieda
זלוצ'ובר, אברהם	בנילה, 1878	ניסן־הרש, שפרה	לוצ'ינץ, 1941	Zlotshower, Avraham
זלוצ'ובר, בן־ציון	1929		סגוריי, 1942	Zloczover, Ben-Zion
זלוצ'ובר, מינה	1931		סגוריי, 1942	Zloczover, Mina
זלוצ'ובר, מלי	סוצ'בה, 1893	משה, מירה/ לייב	לוקביצה, 1941	Zloczover, Mali
זלוצ'ובר, מניה	1897		סגוריי, 1942	Zloczover, Mania
זלוצ'ובר, מריאנה	1893		שרגורוד, 1941	Zloczover, Mariana
זלוצ'ובר, מרים	קומנשטי	בן־ציון, פסיה	טרנסניסטריה, 1942	Zloczover, Miryam
זלוצ'ובר, מרים	סוצ'בה	שמחה, פייגה	שרגורוד, 1942	Zloczover, Miryam
זלוצ'ובר, משה	סוצ'בה, 1920	ברוך, מרים	שרגורוד, 1941	Zloczover, Moshe
זלוצ'ובר, רחל	1927		סגוריי, 1942	Zloczover, Rachel
זלמנוביץ, ליאון	סוצ'בה		1942	Salmanovitz, Lion
זלמנוביץ, רוזה	סוצ'בה	ישראל	טרנסניסטריה, 1941	Salmanovitz, Rosa
זלצמן, הניה	סוצ'בה, 1886	רפאל, מניה/ נתן	שרגורוד, 1942	Salzman, Haniya
זלצמן, נתן	סוצ'בה, 1881		שרגורוד, 1942	Salzman, Natan
זלצמן, נתן	דורנשטי	יצחק, הינדה	מוגילב	Salzman, Natan
זלצמן, רגינה	סוצ'בה	נתן	מוגילב	Salzman, Regina
זלצר, ירמיהו	בורדוז'ני	צ'רנה	טרנסניסטריה	Selzer, Jirmiahu
זמלמן, אברהם	1939		פיצ'ורה, 1942	Semmelman,Avraham
זמלמן, זליג	סוצ'בה, 1909	שבתאי, פרל	פצ'ורה, 1942	Semmelman, Zelig
זמלמן, ינקו	1933		פיצ'ורה, 1942	Semmelman, Yanko
זמלמן, יעקב	קומנשטי, 1871	חיים, אסתר / לאה	סגוריי, 1941	Semmelmann, Jacov
זמלמן, לאה	קומנשטי, 1877	אריה, רבקה	מורפה, 1942	Semmelmann, Leah
זמלמן, פרל	סוצ'בה, 1911	זליג	פצ'ורה, 1942	Semmelmann, Perl
זמלמן, שבתאי	1937		פיצ'ורה, 1942	Semmelman, Shabtai
זנדברג, אברהם	1880		סירט, 1945	Sandberg, Avraham
זנדברג, גיטל גוסטה	סוצ'בה	שמואל הרש, בבי	לוצ'ינץ	Sandberg, Gitel Gusta
זנדברג, זאב	סוצ'בה	דוד, מרים	שרגורוד, 1942	Sandberg, Zeev

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
זנדברג, מרים	סוצ'בה	יעקב, בבי	1942	Sandberg, Mirjam
זנדברג, רגינה	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Sandberg, Regina
ח				
חיים, וולף	1864		לוצ'ינץ, 1942	Chaim, Wolf
חיים, לאה הינדה	בורדוז'ני	יהושע, בלה	טרנסניסטריה	Chaim, Lea Hinde
חיים, פנחס	בורדוז'ני, 1920	יוסף, לאה	פצ'ורה	Chaim, Pinchas
חסקלוביץ, נוטע	1860		קופייגורוד, 1942	Chaskalovici, Nute
חסקלוביץ, סרול	1887		שרגורוד, 1942	Chaskalovici, Srul
ט				
טאו, יטי	איצקני	משה	טרנסניטריה, 1942	Tau, Jetty
טאובר, אסתר	סוצ'בה		שרגורוד	Tauber, Ester
טאובר, משה	סוצ'בה		שרגורוד, 1941	Tauber, Moshe
טואס, הונורה	1888		שרגורוד, 1942	Toas, Honora
טואס, ישראל	1884		שרגורוד, 1942	Toas, Israel
טואס, מירל	1904		שרגורוד, 1944	Toas, Mirel
טוכפלד, סלי	סוצ'בה	ליטמן, אלקה חיה	אובודובקה, 1941	Tuchfeld, Sally
טולפן, הרטה	סוצ'בה	יעקב	שרגורוד	Tulpan, Herta
טולפן, יוסף (יוז'י)	סוצ'בה, 1925		שרגורוד, 1942	Tulpan, Josef
טולפן, יטי	1882		שרגורוד, 1942	Tulpan, Jetti
טולפן, יעקב	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Tulpan, Jaacov
טולפן, ליזה	סוצ'בה, 1889		שרגורוד, 1941	Tulpan, Lisa
טולפן, לייב	סוצ'בה, 1884		שרגורוד, 1942	Tulpan, Leib
טולפן, מלכה	סוצ'בה, 1893		שרגורוד, 1941	Tulpan, Malka
טולפן, מקס	סוצ'בה, 1921		שרגורוד, 1942	Tulpan, Max
טולפן, מרטה	סוצ'בה, 1919		שרגורוד, 1942	Tulpan, Marta
טולפן, פישל	סוצ'בה		שרגורוד	Tulpan, Fishel
טולפן, קרולינה	סוצ'בה, 1886	לייב	שרגורוד, 1942	Tulpan, Karolina
טייבול, ישראל	סוצ'בה	צבי, רחל	שרגורוד, 1943	Teibol, Israel
טייך, אלכסנדר גדעון	סוצ'בה, 1923	מאיר, אנה	שרגורוד, 1943	Teich, Alexander Gidon
טייך, אנה	סוצ'בה, 1890	ברל, אטל	שרגורוד, 1943	Teich, Anna
טייך, אסתר	סוצ'בה, 1869		שרגורוד, 1942	Teich, Ester
טייך, ארנסטינה	סוצ'בה, 1894	מנחם מנדל, בתיה	מוגילב, 1942	Teich, Ernestina
טייך, בבי	1864		מוגילב, 1942	Teich, Babi
טייך, בתיה	סוצ'בה	שלמה, אלטה רחל	1941	Teich, Batya
טייך, יוסף			שרגורוד, 1942	Teich, Yosef

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
טייך, יטי	1901		שרגורוד, 1941	Teich, Jetti
טייך, יעקב	1899		שרגורוד, 1941	Teich, Yaakov
טייך, שלמה	1869		שרגורוד, 1942	Teich, Shlomo
טייך, שרה	1934		שרגורוד, 1941	Teich, Sara
טייץ, יוסף	סוצ'בה	אריה, אסתר		Teitz, Josef
טייץ, יעקב	סוצ'בה	אריה, אסתר		Teitz, Jaacov
טמלר, בטי	1919		בוג, 1942	Tammler, Betti
טמלר, יוז'י	1940		בוג, 1942	Tammler, Yoji
טמלר, קרי	1918		בוג, 1942	Tamler, Kari
טננבאום, שרה	סוצ'בה, 1860		זוצ'קה, 1944	Tennenbaum, Sara
טננבאום, שרה	1863		מוגילב, 1943	Tennenbaum, Sara
טננהאוס, ביילה בלה	סוצ'בה	משה	מוגילב, 1941	Tennenhaus, Bella
טננהאוס, טמה	סוצ'בה, 1891	משה לייבה	שרגורוד, 1941	Tennenhaus, Tama
טננהאוס, יידל	סוצ'בה, 1887		מורפה, 1942	Tennenhaus, Jidel
טננהאוס, יצחק	סוצ'בה, 1902		מוגילב, 1941	Tennenhaus, Jitzhak
טננהאוס, ישראל	סוצ'בה	חנה	טרנסניסטריה	Tennenhaus, Israel
טננהאוס, מירל	1875		קופייגורוד, 1942	Tennenhaus, Mirl
טננהאוס, מרדכי	סוצ'בה	ישראל	מורפה, 1941	Tennenhaus,Mordehai
טננהאוס, מרדכי מוקי	סוצ'בה, 1880	פליק, רחל	מורפה, 1941	Tennenhaus,Mordehai
טננהאוס, מרים	1874		שרגורוד, 1941	Tennenhaus, Miriam
טננהאוס, מרכוס	סוצ'בה, 1889	פייבל, ריילה טמה	זגר, 1941	Tennenhaus, Marcus
טננהאוס, משה יידל	סוצ'בה, 1873	זאב, אסתר	שרגורוד, 1942	Tennenhaus,MosheIdl
טננהאוס, משה מוריץ	סוצ'בה	בלה	מוגילב, 1941	Tennenhaus, Moshe Moritz
טננהאוס, רוזה	סוצ'בה, 1863		מוגילב, 1941	Tennenhaus, Rosa
טננהאוס, שיעה	1873		קופייגורוד, 1942	Tennenhaus, Schie
טרומר, יולי	סוצ'בה	ניטה, שינדה/ יעקב	מוגילב, 1942	Tromer, Julli
טרומר, מרצל	סוצ'בה	יקיר, יולי	מוגילב, 1942	Tromer, Marzel
טרופ, שמעון	סוצ'בה, 1873	פנחס	ג'ורין, 1943	Trop, Shimon
טרטר, וולף	1875		מוגילב, 1941	Tarter, Wolf
טרטר, לייבו	1893		שרגורוד, 1941	Tarter, Leibo
טרטר, משה	סוצ'בה	הרש, מניה	טרנסניסטריה, 1942	Tarter, Moshe
טרטר, משה	סוצ'בה	רחל	מוגילב, 1941	Tarter, Moshe
טרטר, משולם	סוצ'בה	משה, הניה	שרגורוד, 1941	Tarter, Meshulam
טרטר, ריינה מלכה	סוצ'בה	משה, רחל	1940	Tarter, Reine Malka
טריכטר, הרש	בורדוז'ני	אנטה	טרנסניסטריה, 1942	Trichter, Hersh

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
י				
יגר, לייב	1876		קושרנץ, 1941	Jaeger, Leib
יגר, מינה	סוצ'בה, 1881		קזמזוב, 1941	Jaeger, Mina
יודקה, פריידה	בורדוז'ני	משה	מוגילב, 1941	Judke, Freida
יודקו, ביילה	בורדוז'ני			Judko, Beila
יודקו, זכריה	בורדוז'ני	מנדל, רייזל	טרנסניסטריה	Judko, Zehariya,
יודקו, מנדל	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1941	Judko, Mendel
יודקו, פני	בורדוז'ני	אהרון, רוזיה	מוגילב, 1941	Judko, Fany
יודקו, פרל	בורדוז'ני	גרשון, רבקה	טרנסניסטריה, 1943	Judko, Perel
יודקו, רייזל	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1941	Judko, Raizel
יוסופ, חיים אייזיק	בורדוז'ני	יוסף, בילה	מוגילב, 1942	Josup, Haim Eizik
יוסופוביץ'	1862		שרגורוד, 1942	Josupovici
יוסופוביץ', אליאס	1937		מוגילב, 1942	Josupovici, Elias
יוסופוביץ', אפרים	1937		מוגילב, 1942	Josupovici, Efraim
יוסטר, אנה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1941	Juster, Anna,
יוסטר, חמדה	בורדוז'ני	אנה	לוצ'ינץ, 1941	Juster, Hemda
יורגראו, ברל	1885		בוג, 1943	Jurgrau, Berl
יורגראו, משה	1925		בוג, 1943	Jurgrau, Moses
יורגראו, קלרה	1889		בוג, 1943	Jurgrau, Klara
יורגראו, שרה	1922		בוג, 1943	Jurgrau, Sara
יורמן, אסתר	סוצ'בה, 1882		לוהטי, 1941	Jurman, Ester
יורמן, חיה	סוצ'בה		טרנסניטריה	Jurman, Haya
יורמן, פפי	סוצ'בה	אסתר		Jurman, Peppy
ינוביץ, אברהם	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1942	Janovici, Avraham
ינקו, צפורה	בורדוז'ני	אברהם, ציבחה	ויניצה	Janku, Tzipora
ינקוביץ', זלמן	1876		מוגילב, 1942	Jankovici, Zalman
ינקוביץ, רחל	בורדוז'ני, 1872	זלמן	מוגילב, 1942	Jancovici, Rachel
יציק, רחמיאל	בורדוז'ני	חנה	טרנסניסטריה	Jatzik, Rahmiel
יקר, ברנה	1893		ברשד, 1941	Jacker, Berna
יקר, וולף	1891		ברשד, 1941	Jacker, Wolf
יקר, לאובה	1921		ברשד, 1941	Jacker, Leova
יקר, ראובן	1925		ברשד, 1941	Jacker, Reuven
ישראל, פייגלה פני	סוצ'בה	מנדל, גיטל	טרנסניסטריה, 1942	Israel, Fany Feigale
ישראל, צ'צ'יליה צביה	סוצ'בה	צבי, פני	טרנסניסטריה	Israel, Cecilia Zvia
ישראל, שרה	סוצ'בה	שעיה	טרנסניסטריה	Israel, Sara

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
כ				
כהן, הרש	1880		סניטקוב־צירילוביץ, 1942	Cohen, Hersh
כהן, חייקה	1922		סניטקוב־צירילוביץ, 1942	Cohen, Haika
כהן, ישראל	איצקני, 1882	שמעיה, אלקה	מוגילב, 1944	Cohen, Israel
כהן, לאון	1910		קופייגורוד, 1942	Cohen, Leon
כהן, מלי	1884		סניטקוב־צירילוביץ, 1942	Cohen, Mali
כהן, נחום	איצקני	רבקה	מוגילב, 1942	Cohen, Nahum
כהן, סלי	1926		סניטקוב־צירילוביץ, 1942	Cohen, Sali
כהן, פולצ'ה	1914		סניטקוב־צירילוביץ, 1942	Cohen, Polcie
כהן, שאול	איצקני, 1880	שמעון, אסתר	קזמזוב, 1942	Cohen, Shaul
כהן, זיסל			מוגילב, 1942	Cohen, Zissel
כהן, שמעון	איצקני, 1919	שמעיה, אלקה	גוליצה, 1943	Cohen, Shimon
כץ, אברהם	1890		שרגורוד, 1942	Katz, Havraham
כץ, אילזה	איצקני	זיגמונד, פרידה	סטרומה, 1942	Katz, Ilse
כץ, אסתר	בורדוז'ני	משה, חנה	לוצ'ינץ	Katz, Ester
כץ, אסתר	בורדוז'ני	רות	טרנסניסטריה	Katz, Ester
כץ, ברטה	1897		שרגורוד, 1942	Katz, Berta
כץ, זיגמונד	איצקני	פריצי	סטרומה, 1942	Katz, Siegmund
כץ, חיים	בורדוז'ני	משה, קניה	טרנסניסטריה, 1941	Katz, Haim
כץ, מרדכי			לוצ'ינץ	Katz, Mordehai
כץ, מוריס־משה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ	Katz, Moshe Maurice
כץ, מלבינה	1922		שרגורוד, 1942	Katz, Malvina
כץ, משה	בורדוז'ני	דוד, אסתר	פצ'ורה	Katz, Moshe
כץ, סופי	1880		מורפה, 1943	Katz, Sofi
כץ, פריצי	איצקני	זיגמונד, פרידה	סטרומה, 1942	Katz, Fritzi
כץ, קניה			לוצ'ינץ,	Katz, Kenia
כץ, רגינה	1935		שרגורוד, 1942	Katz, Regina
ל				
לאואר, אבל	1924		בלטה, 1942	Lauer, Abel
לאואר, ליאון	1909		בלטה, 1942	Lauer, Leon
לאואר, סלי	1909		בלטה, 1942	Lauer, Sali
לאוטמן, ברנה	1890		קופייגורוד, 1943	Lautman, Brane
לאופר, איזק	1900		צ'רנוביץ, 1941	Laufer, Izik
לאופר, ברטה	1901		ברשד, 1941	Laufer, Bertha
לאופר, ברנהרד	1882		ימפול, 1942	Laufer, Bernhard

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
לאופר, יחיאל מיכאל	סוצ'בה	מנחם, פסיה	טרנסניסטריה	Laufer, Michael Iechiel
לאופר, ליטמן	1877		סלדין, 1941	Laufer, Litman
לאופר, לייבל	סוצ'בה, 1931	מנחם, פסיה	אובוקוב, 1941	Laufer, Leibel
לאופר, מכל	1925		מוגילב, 1941	Laufer, Mechel
לאור, יהודית	בורדוז'ני	שמיל, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Lauer, Jehudit
לאור, יוסף	סוצ'בה	שמואל, רוזה	מוגילב, 1942	Lauer, Josef
לאור, יצחק	בורדוז'ני	שמיל, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Lauer, Yitzhak
לאור, ישראל	בורדוז'ני	שמיל, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Lauer, Israel
לאור, לידיה	סוצ'בה	לוניה, רוזה	מוגילב	Lauer, Lidia
לאור, לייב	סוצ'בה	שכנע, חנה	טרנסניסטריה	Lauer, Leib
לאור, משה	בורדוז'ני	שמיל, רחל	מוגילב, 1941	Lauer, Moshe
לאור, קלמן	בורדוז'ני	שמיל, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Lauer, Kalman
לאור, רוזה	סוצ'בה	שמואל לייב	מוגילב, 1942	Lauer, Rosa
לאור, רחל	בורדוז'ני	יוסף לייב, אסתר	מוגילב, 1941	Lauer, Rachel
לאור, שמואל לייב	סולקה			Lauer, Shmuel Leib
לאור, שמיל	בורדוז'ני	קלמן, שרה	טרנסניסטריה, 1941	Lauer, Shmil
לאור, שרה	בורדוז'ני	שמיל, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Lauer, Sara
לב, ורה	סוצ'בה	ברקו, גולדה	שרגורוד, 1943	Lev, Vera
לביץ', שמו	1903		בוג, 1941	Levits, Shamo
לבל, בטי – בבציה	סוצ'בה	זליג	שרגורוד	Loebel, Betty Babzia
לבל, ברטה	סוצ'בה, 1886	ברל, חנה/ זליג	שרגורוד, 1942	Loebel, Berta
לבל, ברל	סוצ'בה	בבצי	שרגורוד, 1942	Loebel, Berl
לבל, הרי	1923		דז'ורין, 1942	Loebel, Hari
לבל, יעקב	1881		ברשד, 1942	Loebel, Yaakov
לבל, לוטי	סולקה	אפרים, רחל	טרנסניסטריה, 1941	Loebel, Lotty
לבל, רבקה	1894		ברשד, 1942	Loebel, Rivka
לדן, גוסטה	1886		שרגורוד, 1942	Laden, Gusta
לדרמן, רבקה	בורדוז'ני	ברוך, שרה	טרנסניסטריה, 1944	Lederman, Rivka
לודמיר, זלטה	1906		ברשד, 1941	Ludmir, Zlate
לוטינגר, גרשון	1889		בלטה, 1941	Lotinger, Gershon
לוטינגר, פני	1885		בלטה, 1941	Lotinger, Fani
לוי, אהרון	בורדוז'ני	יצחק, עידית	טרנסניסטריה, 1942	Levi, Aharon
לוי, ד"ר לודוויג	1882		שרגורוד, 1941	Levi, Dr. Ludvig
לוי, יצחק	בורדוז'ני		מוגילב, 1942	Levi, Yitzhak
לוי, מירל	קוסטינה	יוסף, משה	מורפה, 1942	Levi, Mirel

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
לוי, שמואל	בורדוז'ני	יצחק, עידית	טרנסניסטריה, 1942	Levi, Shmuel
לוי, שמואל	קוסטינה	יוסף, משה, מירל	לוקובו, 1941	Levi, Shmuel
לויטמן, ברנה	סוצ'בה	בניק, חיה/ מרדכי	קופייגורוד, 1942	Levitman, Brana
לופוביץ, רבקה	איצקני	לייב	טרנסניסטריה, 1941	Lupovici, Rivka
לזרוביץ', זלמן	בורדוז'ני	מאיר, צפורה	מוגילב	Lazarovici, Zalman
לזרוביץ', מאיר	בורדוז'ני	לייזר, הניה	מוגילב, 1943	Lazarovici, Meir
לזרוביץ', מאיר	בורדוז'ני	צפורה	מוגילב, 1942	Lazarovici, Meir
לזרוביץ', מלכה	בורדוז'ני	אליעזר, וויקה	ויניצה, 1943	Lazarovici, Malka
לזרוביץ', מלכה	בורדוז'ני	ויקי, אברהם	מוגילב	Lazarovici, Malka
לזרוביץ', צפורה	בורדוז'ני	איציק, ינטה	מוגילב, 1944	Lazarovici, Zipora
לזרוביץ', רוזה	בורדוז'ני	ישראל, רחל	טרנסניסטריה, 1942	Lazarovici, Rosa
לזרוביץ', שמה	בורדוז'ני, 1901		מוגילב, 1942	Lazarovici, Shama
לזרוביץ', שמיל	1923		שרגורוד, 1942	Lazarovici, Shmil
לזרוביץ', שמעון	בורדוז'ני	שלמה, קריינצה	מוגילב, 1942	Lazarovici, Shimon
ליבליין, אברהם			סקז'ינץ', 1942	Lieblein, Avraham
ליבליין, גיטה ביילה			סקז'ינץ', 1942	Lieblein, Gita, Beila
ליבליין, חיה,	סוצ'בה	משה, אברהם	טרנסניסטריה, 1941	Lieblein, Haya
ליבליין, מלצ'י			סקז'ינץ', 1942	Lieblein, Maltsi
ליברזון, משה	סוצ'בה	נחום, מלכה	טרנסניסטריה	Leibersohn, Moshe
ליברזון, רעכה	סוצ'בה	ישראל, סופיה	טרנסניסטריה	Liebersohn, Recha
לייב, אליאס	1888		מורפה, 1941	Leib, Elias
לייב, רחל	בורדוז'ני	מנחם, חנה	טרנסניסטריה, 1942	Leib, Rachel
לייבוביץ', בנימין אבא	סוצ'בה	שמעון, ינטה	מוגילב, 1943	Leibovici, Benjamin Aba
לייבוביץ', איזידור	1921		שרגורוד, 1942	Leibovici, Isidor
לייבוביץ', אקה	בורדוז'ני	משה, רחל	טרנסניסטריה, 1942	Leibovici, Eke
לייבוביץ'־דוננפלד, משה			טרנסניסטריה	Leibovici-Donenfeld, Moshe
לייבוביץ', ז'נט			בת 6	Leibovici, Janet
לייבוביץ', חיים	בורדוז'ני	נחום, חנה	זנקוב, 1942	Leibovici, Haim
לייבוביץ', חיים לייב	1942	בנימין, צפורה	פצ'ורה, 1942	Leibovici, Haim Leib
לייבוביץ', חנה	בורדוז'ני	נחום	טרנסניסטריה, 1942	Leibovici, Hanna
לייבוביץ', לייב	1937		מוגילב, 1943	Leibovici, Leib
לייבוביץ', מלי	1924		שרגורוד, 1942	Leibovici, Mali
לייבוביץ', פני	1928		שרגורוד, 1942	Leibovici, Fani
לייבוביץ', צירל	1893		שרגורוד, 1942	Leibovici, Tsirl
לייבוביץ', צפורה	סוצ'בה, 1907	יצחק, חיה/ בנימין	פצ'ורה, 1942	Leibovici, Zipora

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
לייבוביץ', רוזה	סוצ'בה		מוגילב	Leibovici, Rosa
לייבוביץ', שינדל			בת 30	Leibovici, Shendel
לייזר, גיצה גיטל	בורדוז'ני	שמשון, שינדל	מוגילב, 1941	Leizer, Gitel Gitze
לייזר, זלמן	בורדוז'ני	מאיר, צפורה	מוגילב, 1944	Leizer, Zalman
לייזר, יוסופ	בורדוז'ני	אוסיה, גיטל	מוגילב	Leizer, Jusup
לייזר, שמשון	בורדוז'ני	שלמה, קריינצה	מוגילב, 1942	Leizer, Shimshon
ליכטבאום, ברונו	1924		קזמזוב, 1942	Lichtbaum, Bruno
ליכטבאום, גוסטה	1908		קזמזוב, 1942	Lichtbaum, Gusta
ליכטבאום, סלי	1921		קזמזוב, 1942	Lichtbaum, Sali
ליכטבאום, פפי	1899		קזמזוב, 1942	Lichtbaum, Pepi
ליכטנבאום	סוצ'בה		דדז'ורין, 1941	Lichtenbaum
ליפשיץ, ברכה	1931		קופייגורוד, 1942	Lifschitz, Bracha
ליפשיץ, יוסף	1885		קופייגורוד, 1942	Lifschitz, Yosef
ליפשיץ, ישראל	סולקה	ירוחם	אושוויץ	Lifschitz, Israel
ליפשיץ, רגינה	1924		קופייגורוד, 1942	Lifschitz, Regina
ליקוורניק, וולף	1900		מוגילב, 1942	Liquornik, Wolf
ליקוורניק, זינדל	1873		מורפה, 1943	Liquornik, Zindel
ליקוורניק, יהושע	סוצ'בה	נחום, רבקה	טרנסניסטריה	Liquornik, Jehoshua
ליקוורניק, לייזר	1872		מורפה, 1942	Liquornik, Leizer
ליקוורניק, נחום	בלצ'נה	ישעיהו, פייגה		Liquornik, Nahum
ליקוורניק, פייגה	1933		מוגילב, 1942	Liquornik, Feiga
ליקוורניק, פנחס	1944		מוגילב, 1942	Liquornik, Pinkas
ליקוורניק, צפורה	בלצ'נה, 1902	יהושע, בלה	מוגילב, 1942	Liquornik, Tzipora
ליקוורניק, רבקה	בלצ'נה, 1877	וולף, רייסל	מוגילב, 1942	Liquornik, Rivka
ליקוורניק, רחל	סוצ'בה		מוגילב	Liquornik, Rachel
ליקוורניק, שיינדל	רדאוצי	יורגראו/שלמה	מורפה, 1942	Liquornik, Sheindl
לכנר, בוניה	סולקה		טרנסניסטריה, 1941	Lechner, Bunia
לכנר, יואל	סולקה		1941	Lechner, Joel
לכנר, ישראל	סוצ'בה, 1882	יעקב, הניה	לוצ'ינץ, 1942	Lechner, Israel
לכנר, מנדל	סולקה, 1888	יעקב, טובה	לוצ'ינץ, 1941	Lechner, Mendel
לכנר, רבקה	סוצ'בה	פישל, שרה	טרנסניסטריה, 1941	Lechner, Rivka
לכנר, רגינה	1870		שרגורוד, 1942	Lechner, Regina
לנגברג, שרה סלי	סוצ'בה	יעקב		Langberg, Sara Sali
לנגר, ישעיהו	סוצ'בה		אטקי, 1941	Langer, Yeshayahu
לנגר, קלרה	סוצ'בה, 1871	שבתאי	שרגורוד, 1942	Langer, Klara

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
לנדאו, מישל	איצקני	סמואל, גולדה	קופייגורוד	Landau, Mishel
לנדאו, מרקוס	1891		ברשד, 1943	Landau, Markus
לנדוור, דוד	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1941	Landver, David
לנדוור, יולי	בורדוז'ני	דוד, אטל	לוצ'נציק, 1941	Landver, Jully
לנדמן, יעקב	סוצ'בה	אליעזר, רייזל/פייגה		Landman, Jaacov
לנדמן, ליצה	סוצ'בה	יעקב־קופל	שרגורוד, 1942	Landman, Litza
לנדמן, מרי	1894		שרגורוד, 1942	Landman, Mari
לסטר, אהרן	בורדוז'ני		מוגילב, 1944	Laster, Aharon
לסטר, חיה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1944	Laster, Chaia
לסטר, חייקה	בורדוז'ני	מאיר, רויזה	מוגילב, 1944	Laster, Chaika
לסטר, חנה	בורדוז'ני		מוגילב, 1944	Laster, Chana
לסטר, יוסף	בורדוז'ני		מוגילב, 1944	Laster, Yosef
לסטר, מקס	בורדוז'ני		מוגילב, 1944	Laster, Max
לסטר, צרנה	בורדוז'ני		מוגילב, 1944	Laster, Zerna
לסטר, שיינדל	בורדוז'ני		מוגילב, 1944	Laster, Sheindl
לסנר, אברהם	סולקה			Lesner, Avraham
לסנר, אריקה	סולקה	לאון	אובודובקה, 1941	Lesner, Erika
לסנר, הינדה	סולקה	יעקב משה, יהודית	בוג, 1943	Lesner, Hinda
לסנר, חיה	סולקה		1942	Lesner, Haya
לקנר, מוריס	סולקה	יואל, ינטה	טרנסניסטריה, 1941	Lakner, Morris
לקנר, רבקה	סוצ'בה	פייבל	טרנסניסטריה	Lakner, Rivka
לקס, יששכר (סוכר)	בורדוז'ני	יוסף, שרה	קוסטינה, 1940	Lachs, Isashar (Sucher)
לקסנר, ישראל הרש	קצ'יקה	דב, חנה	שרגורוד	Lexner, Israel Hersh
לקר, יעקב	1884		מורפה, 1942	Leker, Yaakov
לרר, אברהם			שרגורוד, בן 64	Lehrer, Avraam
לרר, אידה	סולקה	משה, שרה	ברשד	Lehrer, Ida
		מ		
מאולר, זיסל	1914		אובדובקה, 1942	Mauler, Zisel
מאולר, מוזי	1902		אובדובקה, 1942	Mauler, Mozi
מאולר, פרימה	1941		אובדובקה, 1942	Mauler, Frima
מאורר־אנגלר, גיטה	1936		טרנסניסטריה, 1941	Maurer Engler, Gita
מאורר, ג'ני לולה	1929		טרנסניסטריה, 1941	Maurer, Jeni Lola
מאורר, חיה צירל	1936		טרנסניסטריה, 1941	Maurer, Haya Zirl
מאורר, סימה	סוצ'בה	אברהם, יעקב	פצ'ורה	Maurer, Sima
מאיר, אברהם	סולקה	פייגה	טרנסניסטריה, 1943	Meir, Avraham

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
מאיר, איזק	1880		טרנסניסטריה, 1941	Meir, Isak
מאיר, טאובה	איליששטי	משה, נטע חוה	טרנסניסטריה, 1942	Meir, Tauba
מאיר, טאובה	סוצ'בה	משה, לאה	טרנסניסטריה	Meir, Tauba
מאיר, ישראל	איליששטי	שבתאי, בלה	קופייגורוד, 1942	Meir, Israel
מאיר, פייגה	סולקה	אברהם	טרנסניסטריה, 1943	Meir, Feiga
מאיר, צילי	1890		קופייגורוד, 1941	Meir, Zili
מאיר, רבקה	בורדוז'ני	יואל	טרנסניסטריה	Meir, Rivka
מאיר, רגינה	1882		שרגורוד, 1942	Meir, Regina
מאירוביץ, מאיר	בורדוז'ני	שמאי, בלהה	ויניצה	Meirovici, Meir
מאירוביץ, פייגה	בורדוז'ני	אליעזר, זיסל	מוגילב	Meirovici, Feige
מוסקוביץ', ד"ר נתן	1900		בוג, 1942	Moscovici, Dr. Natan
מוסקוביץ, יצחק	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1942	Moscovici, Yitzhak
מוסקוביץ', סשה	1938		מוגילב, 1941	Moscovici, Sasha
מורגנשטרן, סבינה	סוצ'בה	טובי	אושוויץ	Morgenstern, Sabina,
מייזלס, ברטה	1893		מוגילב, 1941	Meisels, Berta
מייזלס, חיים	1891		מוגילב, 1941	Meisels, Haim
מייזלס, יטי	1923		מוגילב, 1941	Meisels, Jetti
מייזלס, סלי	1929		מוגילב, 1941	Meisels, Sali
מייזר, רוזה	סוצ'בה	שבתאי, איזידור	שרגורוד	Meiser, Rosa
מיילר, אליאס	1907		מוגילב, 1942	Meiler, Elias
מיילר, סופי	1908		מוגילב, 1942	Meiler, Sofi
מיילר, קוינה	סוצ'בה	יעקב	טרנסניסטריה, 1942	Meiler, Koina
מיילר, קרי	1931		מוגילב, 1942	Meiler, Kari
מיינצר, בטי	1878		שרגורוד, 1942	Mainzer, Betti
מיישלוביץ, הניה	סוצ'בה	מרדכי, אסתר	טרנסניסטריה, 1942	Meishlovici, Heniya
מיישלוביץ, מיכאל	סוצ'בה	הניה	טרנסניסטריה, 1942	Meishlovici, Michael
מילר, דוד	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1943	Miller, David
מיק, טאובה	1891		מורפה, 1942	Mik, Taube
מיק, סלומון	1888		שרגורוד, 1943	Mik, Salomon
מיק, רחל	1871		מורפה, 1942	Mik, Rachel
מכלוביץ', ארנה	1935		מורפה, 1942	Mechlovici, Erna
מכלוביץ', הני	1892		מורפה, 1942	Mechlovici, Heni
מכלוביץ', מכל	1889		מורפה, 1942	Mechlovici, Mechel
מלי, גיטל	סוצ'בה	ינקל, דוד, בבי	לוצ'ינץ	Meli, Gitel
מלצר, אברהם	1911		טולצ'ין, 1944	Melzer, Avraam

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
מלצר, מינה	1881		מוגילב, 1942	Melzer, Mina
מלר, יחזקאל (חסקל)	סוצ'בה, 1872	נחמן, לאה	מורפה, 1942	Meler, Jehezkel (Chaskl)
מן־גוטהילף, דוד			מוגילב, 1941	Mann-Gothelf David
מנש, אברהם	בורדוז'ני	מאיר, אסתר	טרנסניסטריה, 1942	Manash, Avraham
מנש, ינקו	בורדוז'ני	מאיר	לוצ'ינץ, 1941	Manash, Janko
מנש, יעקב	ברדוז'ני	מאיר, שרה לאה	לוצ'ינץ, 1942	Manash, Jaacov
מנש, סימה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1941	Manash, Sima
מנשל, אלה	סוצ'בה	מנדל, רבקה	שרגורוד	Menschel, Ela
מנשל, ברטה	סוצ'בה, 1921	מנדל, רבקה	שרגורוד, 1941	Menschel, Berta
מנשל, מנדל	סוצ'בה, 1883	נתן, אלקה	שרגורוד, 1942	Menschel, Mendel
מנשל, רבקה	סוצ'בה, 1887	חנן, גולדה	שרגורוד, 1941	Menschel, Rivka
מנשס, פרידה	סוצ'בה	משולם	טרנסניסטריה	Menasches, Frieda
מרבך, טינה			שרגורוד, 1941	Marbach, Tina
מרגוליאס, אריק	סוצ'בה	לייזר, שושנה	טרנסניסטריה	Margulies, Arik
מרגוליס, אורביק	1887		לוצ'ינץ, 1942	Margulis, Orbik
מרגוליס, אפריים	סוצ'בה, 1872	פרלה	מורפה, 1942	Margulis, Efraim
מרגוליס, לייזר	סוצ'בה	נפתלי, שושנה	טרנסניסטריה, 1941	Margulis, Leizer
מרגוליס, פרל	סוצ'בה, 1877	ליטמן, פרומה	מורפה, 1942	Margulis, Perl
מרגל, איציק	1911		מוגילב, 1943	Margel, Itsik
מרגל, ארנה	1913		מוגילב, 1943	Margel, Erna
מרגל, ויקי	1911		מוגילב, 1943	Margel, Wiki
מרגל, זיידל	סוצ'בה, 1875		מוגילב, 1943	Margel, Zaidel,
מרגל, חזקאל	1913		מוגילב, 1943	Margel, Hezkel
מרגל, טאובה	1940		מוגילב, 1943	Margel, Tauba
מרגל, צילי	1877		מוגילב, 1943	Margel, Zili
מרגלר, יוסף	1900		קזמזוב, 1942	Mergler, Yosef
מרגלר, מקס	1893		ברשד, 1941	Mergler, Max
מרגלר, מרדכי	סוצ'בה	שמואל, צפורה	טרנסניסטריה, 1942	Mergler, Mordehai
מרגלר, סימון	1896		קופייגורוד, 1941	Mergler, Simon
מרגלר, צפורה	איצקני, 1875	משה, רבקה	בריצ'ני, 1945	Mergler, Zipora
מרגלר, שמואל	סוצ'בה, 1870	נוטע, שינדה	בריצ'ני, 1945	Mergler, Shmuel,
מרדינגר, יוסל	1870		מוגילב, 1942	Merdinger, Yosel
מרדינגר, ליאו יואל	סוצ'בה	יוסף, רחל	דונבס	Merdinger, Leo Joel
מרדינגר, מוזס	1873		מוגילב, 1943	Merdinger, Moses
מרדינגר, רחל	1872		בדרך, 1942	Merdinger, Rachel

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
מרדלר, הרש	1889		קזמזוב, 1941	Merdler, Hersh
מרדלר, לוטי	1929		שרגורוד, 1941	Merdler, Loti
מרדלר, לולה	סוצ'בה, 1928	יצחק, זיקה	שרגורוד, 1941	Merdler, Lola
מרדלר, שיפרה	1895		קזמזוב, 1941	Merdler, Shifra
מרדלר, שלה	1929		שרגורוד, 1942	Merdler, Shela
מרדלר, שרלוטה	סוצ'בה		פצ'ורה	Merdler, Charlotte
מרי, קוקה	סוצ'בה	נתנאל, חיה	טרנסניסטריה, 1941	Meri, Koka
מריאן, מינה	סוצ'בה, 1871	אברהם, שיינה	טרנסניסטריה, 1942	Marian, Mina
מריאן, מלציה מלכה	1879		שרגורוד, 1941	Marian, Malka
מריאן, משה	סוצ'בה, 1869		שרגורוד, 1941	Marian, Moshe
מריאן, רגינה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1944	Marian, Regina
מריאן, רפאל	סוצ'בה, 1922		שרגורוד, 1941	Marian, Refael
מריון, לייבל ורעייתו	1872, 1878		מוגילב, 1942	Marion, Leibel & wife
מרצייר, מנדל	סוצ'בה	אליעזר, רחל		Maretzeier, Mendel
מרכוס, בנו	סוצ'בה	יוסף לייב, אסתר	סוצ'בה, 1944	Marcus, Benno
מרכוס, מוריץ משה	סוצ'בה, 1887	סלי	מורפה, 1943	Marcus, Moshe
מרלאוב, אלזה	סוצ'בה, 1920	משה, חנה	מורפה, 1942	Merlaub, Elza
מרלאוב, בטי	1897		בוג, 1942	Merlaub, Betti
מרלאוב, דוד ורעייתו	1870		שרגורוד, 1942	Merlaub, David & wife
מרלאוב, ה'	1883		קופייגורוד, 1942	Merlaub, H.
מרלאוב, חיים	סוצ'בה, 1886	הרש, שרה	שרגורוד, 1942	Merlaub, Haim
מרלאוב, יטי	1872		שרגורוד, 1942	Merlaub, Jetti
מרלאוב, מ'	1872		קופייגורוד, 1942	Merlaub, M.
מרלאוב, נחמה נטי	סוצ'בה	משה, חנה	טרנסניסטריה	Merlaub, Nehama Yetty
מרלאוב, נטי	סוצ'בה, 1900		מורפה, 1942	Merlaub, Netty
מרלאוב, נתן	1893		בוג, 1942	Merlaub, Natan
מרלאוב, סידי	סוצ'בה	ביבי	שרגורוד	Merlaub, Sidi
מרלאוב, פריץ	טישאוץ, 1887	פייביש	מורפה, 1942	Marlaub, Fritz
מרלאוב, רגינה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1942	Merlaub, Regina
מרלינג, ברטה	1886		קופייגורוד, 1941	Merling, Berta
מרלינג, יעקב	סוצ'בה, 1911		מוגילב, 1943	Merling, Jaacov
מרלינג, מלכה	סוצ'בה	חיים, יטה	מוגילב, 1943	Merling, Malka
מרלינג, שרה	סוצ'בה	דוד, איטה	טרנסניסטריה	Merling, Sara
מרצייר, חנה	1876		שרגורוד, 1941	Maretzeier, Hana
מרצייר, חנצה	1864		קופייגורוד, 1941	Maretzeier, Hanza

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
מרצייר, לייזר	1859		קופייגורוד, 1942	Maretzeier, Leizer
מרצייר, מנדל	סוצ'בה, 1910	לייזר, שפרינה	מוגילב, 1942	Maretzeier, Mendel
מרקו, איציק	בורדוז'ני			Marco, Itzik
מרקו, אסתר	סוצ'בה	בנימין, שרה	לוצ'ינץ, 1942	Marcu, Ester
מרקו, לייזר	סוצ'בה	שלמה, חייקה	מוגילב, 1944	Marcu, Leizer
מרקוס, ליאון לזר	סוצ'בה, 1897	אנה	שרגורוד, 1943	Marcus, Lion Lazar
מרקוס, משה	סוצ'בה	יצחק, דבורה	מורפה, 1942	Marcus, Moshe
		נ		
נגר, ברטה	1869		מוגילב, 1941	Neger, Berta
נגר, מנדל	סוצ'בה	יצחק, רוזי	טרנסניסטריה	Neger, Mendel
נדלר, יוסף	בורדוז'ני	פנחס, פייגה, לאה	טרנסניסטריה	Nadler, Josef
נדלר, מלכה			מוגילב	Nadler, Malka
נויברגר, חנה	סוצ'בה, 1862	קרול, טובה	שרגורוד, 1942	Neuberger, Hanna
נויברגר, יוסף	1856	שלום, חנה	שרגורוד, 1942	Neuberger, Josef
נויברגר, רוזה	סוצ'בה		שרגורוד	Neuberger, Rosa
נויברגר, שלמה	סוצ'בה	יצחק, טובה	שרגורוד	Neuberger, Shlomo
נויברגר, שמואל	סוצ'בה, 1895	קרל, סלי	שרגורוד, 1942	Neuberger, Shmuel
נוימן, אברהם יעקב	בלצ'נה, 1885	חיים, יוטה	מורפה, 1943	Neuman, Avraham Iacob
נוימן, אהרון	סוצ'בה	מתתיהו, זלטה	טרנסניסטריה, 1942	Neumann, Aharon
נוימן, חיה	בלצ'נה	משה, פולה	מורפה, 1943	Neumann, Haya
נוימן, ישראל	1916		מוגילב, 1942	Neumann, Israel
נוימן, פרידה	סוצ'בה	אברהם, יעקב, חיה	טרנסניסטריה, 1943	Neumann, Frieda
נוסבאום, יוסף (יוסל)	סוצ'בה, 1875	יהודה, הרש, רבקה	שרגורוד, 1942	Nussbaum, Josef (Iosl)
נוסבאום, רחל אסתר	סוצ'בה, 1877	מאיר, יוסף, מלכה	שרגורוד, 1942	Nussbaum, Ester Rachel
נוסיג, הרטה	1925		שרגורוד, 1945	Nossig, Herta
נורמנד, יוסף	סוצ'בה, 1873	יצחק, ינטה	קופייגורוד, 1941	Normand, Josef
נחמן, ישראל	בורדוז'ני	סימון, לאה	טרנסניסטריה	Nachman, Israel
נחמן, לאה	בורדוז'ני	שמעון, רחל	טרנסניסטריה	Nachman, Leah
נחמן, לאה	בורדוז'ני	נחמן, גיטל	טרנסניסטריה	Nachman, Leah
נחמן, מרדכי	בורדוז'ני	נחמן, גיטל	טרנסניסטריה	Nachman, Mordechai
נחמן, סימון	בורדוז'ני	נחמן, גיטל,	טרנסניסטריה, 1942	Nachman, Simon
נחמן, צביה	בורדוז'ני	נחמן, גיטל	טרנסניסטריה	Nachman, Tzviya
נידרהופר, שמעון	סוצ'בה, 1893	משה, חנה	מורפה, 1942	Niederhofer, Shimon
ניחה, לאה	בורדוז'ני	אברהם	טרנסניסטריה	Nicha, Leah
נכגהר, בנו	סוצ'בה, 1920	מוריץ, בבי	מורפה, 1941	Nachgeher, Benno

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
נקיי, אברהם	בורדוז'ני	ברוך, רחל, לאה	סקזינץ	Nakei, Avraham
נקיי, לאה אנוצה	בורדוז'ני	יהושע, ביילה	סקזינץ, 1942	Nakei, Leah Anutza
ס				
סגל, אוסקר	סוצ'בה		מורפה	Segal, Oskar
סגל, אלתר	בורדוז'ני	ליפא, שרה, לאה		Segal, Alter
סגל, אשר	סוצ'בה		זגוריצה, 1941	Segal, Asher
סגל, גיזלה	בורדוז'ני	יוסופ, רבקה		Segal, Gizela
סגל, זאב	בורדוז'ני	צבי, שרה, לאה	מוגילב	Segal, Zeev
סגל, חיה	בורדוז'ני, 1936	יוסף	לוצ'ינץ, 1942	Segal, Haia
סגל, חיים	בורדוז'ני		לבל, 1942	Segal, Haim
סגל, יוסופ	בורדוז'ני	לייב, רחל	לוצ'ינץ, 1942	Segal, Josef
סגל, ירחמיאל	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1942	Segal, Jerachmiel
סגל, מריאן	בורדוז'ני	משה, בטי	טרנסניסטריה, 1943	Segal, Marian
סגל, משה	בורדוז'ני	יוסף, מרים	טרנסניסטריה, 1943	Segal, Moshe
סגל, משה איציק	בורדוז'ני	ברכה	יורוב, 1943	Segal, Moshe
סגל, משה יצחק	בורדוז'ני	יוסף	לוצ'ינץ, 1942	Segal, Yitzhak
סגל, פסח	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Segal, Pesach
סגל, רוזה	בורדוז'ני	לופו, שרה־לאה	מוגילב, 1942	Segal, Rosa
סגל, שרה	בורדוז'ני	ישראל	ויניצה, 1942	Segal, Sara
סויפר, ציליה	בורדוז'ני	יוסף, ברוינה	ויניצה, 1942	Soifer, Zilia
סולומוביץ', משה	בורדוז'ני		מוגילב, 1941	Solomovici, Moshe
סולומון, אליאס	סוצ'בה, 1880	אברהם, פרל	איבשקובצי, 1942	Solomon, Elias
סולומון, ברטה	סוצ'בה, 1884	פסיה	לוצ'ינץ, 1942	Solomon, Berta
סולומון, וולוול	מריצ'יי	ברוך, פרל	טרנסניסטריה	Solomon, Welwel
סולומון, פרידה	בורדוז'ני	מקס, חיה		Solomon, Frieda
סולומון, רודיקה	1938		לוצ'ינץ, 1942	Solomon, Rodica
סולומון, שרה	בורדוז'ני	משה,	מוגילב	Solomon, Sara
סומר, קלמן	סוצ'בה	לייביש, רחל	יסי	Sommer, Kalman
סטופ, אדולף	איצקני, 1896	אלתר, ברטה	בוג, 1942	Stup, Adolf
סטופ, ברטה	איצקני, 1902	הרמן, יטי	בוג, 1943	Stup, Berta
סטופ, לוצ'יו	1931		1943	Stup, Luzio
סטופ, קרמין	1929		שרגוד, 1943	Stup, Karmin
סטרוגרו, זושה	סוצ'בה	זיידה, ברכה	טרנסניסטריה	Strugaru, Zosha
סטרוגרו, יצחק	סוצ'בה	זיידה, ברכה	טרנסניסטריה	Strugaru, Yitzhak
סיגל, אוסקר	1888		סגוריי, 1942	Siegel, Oscar

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
סיגל, סלו	1918		מורפה, 1943	Siegel, Salo
סיגל, קרל			בן 30	Siegel, Karl
סייס, סופי	1871		מורפה, 1941	Sais, Sofi
סימפל, מלכה	איצקני	חיים, חנה	טרנסניסטריה, 1942	Simpel, Malka
סין, חיים, מרקו	בורדוז'ני		מוגילב	Sin, Haim Marco
סלדינגר, אלי	סוצ'בה	שלמה, גולדה	טרנסניסטריה, 1941	Saldinger, Eli
סלדינגר, גולדה	סוצ'בה	מרדכי, ליבה	טרנסניסטריה, 1941	Saldinger, Golda
סלדינגר, גיטל	סוצ'בה	שלמה, גולדה	טרנסניסטריה	Saldinger, Gitel
סלדינגר, דורה				Saldinger, Dora
סלדינגר, זיידה	1871		מוגילב, 1941	Saldinger, Zeide
סלדינגר, יצחק צבי				Saldinger, Yitzhak Zvi
סלדינגר, מנדי				Saldinger, Mandi
סלדינגר, משה	סוצ'בה, 1890	סימון, ביילה	שרגורוד, 1942	Saldinger, Moshe
סלדינגר, משה יוסף	סוצ'בה	שלמה, גולדה	טרנסניסטריה, 1941	Saldinger, Moshe Yosef
סלדינגר, שלמה סולומון	סוצ'בה	זיידה, חיה	שרגורוד, 1942	Saldinger, Solomon
סלדינגר, פישל				Saldinger, Fishel
סלדינגר, שמעון	סוצ'בה	שלמה, גולדה	טרנסניסטריה, 1941	Saldinger, Shimon
סלוצקי, יצחק	סוצ'בה		שרגורוד	Slutzky, Yitzhak
סלוצקי, שרה	סוצ'בה, 1895	מלך, גולדה	שרגורוד, 1942	Slutzky, Sara,
סלטר, לאונורה	סוצ'בה	חיים, סימה	טרנסניסטריה, 1943	Salter, Leonora
סלפטר, ברטה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1942	Salpeter, Berta
סלפטר, פפי	1883		1941	Salpeter, Pepi
סלר, הירש	1902		בדרך, 1942	Saler, Hirsh
סמן, יוסף	1871		מורפה, 1941	Samen, Yosef
סמן, ריטה	1874		מורפה, 1942	Samen, Rita
סמק, ישראל	1919		מוגילב, 1941	Samek, Israel
סמק, משה	1890		מוגילב, 1941	Samek, Moses
סמק, שרה	1900		מוגילב, 1941	Samek, Sara
סניס, יוסף	בורדוז'ני	משה, רבקה	לוצ'ינץ	Sanis, Josef
סניס, מרדכי	בורדוז'ני		טרנסניסטריה, 1941	Sanis, Mordehai
סניס, רבקה	בורדוז'ני	משה	לוצ'ינץ	Sanis, Rivka
סקג'יו, אברהם	בורדוז'ני	יעקב, נחמה	מוגילב	Sacagiu, Avraham
סקג'יו, ינקו יעקב	בורדוז'ני	יצחק, שרה	מוגילב	Sacagiu, Jacov Jancu
סרפינסטר, פרידה	סוצ'בה	יעקב	מוגילב, 1942	Sarafinester, Frieda

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
פ				
פאוסט, חיים	סולקה	אפרים, רחל	ברשד	Faust, Haim
פאוסט, אפרים	סולקה		אובדובקה, 1941	Faust, Efraim
פאוסט, רוזה רחל	סולקה	חיים, פני	ברשד, 1944	Faust, Rachel
פוגל, חיים	בורדוז'ני	שמואל, רחל	בריצ'ני, 1945	Vogel, Haim
פוגל, מוסי	סוצ'בה	אברהם, דוד, חנה	מלופולסקה, 1944	Vogel, Mussy
פוגל, מילו	סוצ'בה, 1895		שרגורוד, 1942	Vogel, Milo
פוגל, מנדל	1902		מוגילב, 1942	Vogel, Mendel
פוגל, צבי הרש	סוצ'בה, 1897	מלכה	שרגורוד, 1942	Vogel, Zvi Hersh
פוגל, רוזה	1876		שרגורוד, 1942	Vogel, Rosa
פודהייצר, מינה	בורדוז'ני	מרדכי, יוסף		Podheizer, Mina
פויר, אייזיק	סוצ'בה	יהודה, פרידה	יאסי, 1941	Feuer, Eisik
פויר, פיפסל	סוצ'בה	אייזיק־יצחק, יגה	יאסי, 1941	Feuer, Pipsel
פולק, ברוך	בורדוז'ני	שלמה, חנה	טרנסניסטריה	Polak, Baruch
פוני, אברהם	בורדוז'ני			Foni, Avraham
פוני, יודקו	בורדוז'ני			Foni, Judko
פופיק, משה	סוצ'בה		סגוריצה, 1942	Popik, Moshe
פוקס, איציק	1924		דרבצין, 1944	Fuchs, Itsik
פוקס, גיטל	סוצ'בה		1941	Fuchs, Gitel
פוקס, דניאל	סוצ'בה, 1896	בן־ציון, מירצה/ יטי	מורפה, 1942	Fuchs, Daniel
פוקס, הני	סוצ'בה	ישראל	שרגורוד, 1942	Fuchs, Henny
פוקס, זינדל	סוצ'בה, 1920	משה, ייטה	שרגורוד, 1943	Fuchs, Zindel
פוקס, זליג	סוצ'בה	משה, ייטה	טרנסניסטריה, 1941	Fuchs, Selig
פוקס, חיה	סוצ'בה	לייב, חנה	טרנסניסטריה, 1941	Fuchs, Haya
פוקס, חנה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Fuchs, Hanna
פוקס, יהודה	סוצ'בה	משה, רחל	טרנסניסטריה	Fuchs, Jehuda
פוקס, יוסף	סוצ'בה	זאב, בתיה	ברשד	Fuchs, Josef
פוקס, ינטה	סוצ'בה	משה, גיטל	טרנסניסטריה, 1941	Fuchs, Jente
פוקס, ינטה	סוצ'בה, 1902	משה, רחל	דרבצ'ין, 1944	Fuchs, Jente
פוקס, מוזס	1882		שרגורוד, 1942	Fuchs, Moses
פוקס, מיכאל	סוצ'בה	ישראל, הני	טרנסניסטריה, 1942	Fuchs, Michael
פוקס, משה	בלצ'נה	יצחק, רייזל	טרנסניסטריה, 1941	Fuchs, Moshe
פוקס, רבקה	סוצ'בה	משה, ייטה	טרנסניסטריה, 1941	Fuchs, Rivka
פוקס, רחל	1884		שרגורוד, 1942	Fuchs, Rachel
פוקס־קרנר, חיה	סוצ'בה	בן־ציון, מירצה/שמעון	טירספול, 1942	Fuchs-Koerner, Haya

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
פורמן, אדלה			קזמזוב, 1942	Fuhrman, Adela
פורמן, יוסף	1886		קופייגורוד, 1942	Fuhrman, Yosef
פורמן, מאיר	1914		קזמזוב, 1942	Fuhrman, Meir
פורמן, רוזה	1878		קזמזוב, 1942	Fuhrman, Rosa
פורר, אבי	1941		שרגורוד, 1942	Fuhrer, Avi
פורר, אייזיק	סוצ'בה	יהודה, חיה	מוגילב, 1941	Fuhrer, Eizik
פורר, אסתר	1874		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Ester
פורר, ברטה	1896		אזרינץ, 1941	Fuhrer, Berta
פורר, דורה	סוצ'בה	מלך, חנה		Fuhrer, Dora
פורר, הרש	1872		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Hersh
פורר, וילי	1934		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Wili
פורר, חיים	סוצ'בה, 1901	ראובן, בלנקה	קופייגורוד, 1941	Fuhrer, Haim
פורר, טובה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Fuhrer, Tova
פורר, טובה פייגה	ארבורה, 1877	שלום, חיה	מורפה, 1942	Fuhrer, Tova Feige
פורר, טולצ'יה	1871		צ'רנוביץ, 1944	Fuhrer, Toltsia
פורר, טוני	סוצ'בה, 1906	אייבר, פרל	קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Tonny
פורר, יהודה, יידל	סוצ'בה	ראובן, בלום		Fuhrer, Jehuda Idl
פורר־כרמי, יעקב קופל	סוצ'בה	יידל, פרידה		Fuhrer-Carmi, Jacov
פורר, ליאון לייבל	סוצ'בה	מרדכי, פרידה	טולצ'ין	Fuhrer, Leon Leibl
פורר, ליבה	סוצ'בה	מרדכי, יטה	אושוויץ	Fuhrer, Liba
פורר, לייב	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Fuhrer, Leib
פורר, לייזר	1929		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Leizer
פורר, מאיר	1905		יאסי, 1944	Fuhrer, Meir
פורר, מוזס	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Fuhrer, Moses
פורר, מינדל	1932		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Mindel
פורר, מרדכי	סוצ'בה	צבי, אסתר	בוג	Fuhrer, Mordehai
פורר, מרקוס	1940		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Markus
פורר, משה	סוצ'בה, 1877		שרגורוד, 1942	Fuhrer, Moshe
פורר, משולם	בלצ'נה, 1871	לוי, יצחק, שרה	מורפה, 1941	Fuhrer, Meshulam
פורר, פישל	1862		מוגילב, 1942	Fuhrer, Fishel
פורר, ראובן	סוצ'בה	הרש, דורה		Fuhrer, Reuven
פורר, ראובן ביבי	סוצ'בה, 1935	חיים, טוני	קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Reuven Bibi
פורר, רבקה	מריציי, 1872	מרדכי, חנצה	מוגילב, 1942	Fuhrer, Rivka
פורר, רגינה	1878		מוגילב, 1941	Fuhrer, Regina
פורר, רגינה	1905		קופייגורוד, 1942	Fuhrer, Regina

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
פורר, רחל	סוצ'בה, 1882	מוזס	שרגורוד, 1942	Fuhrer, Rachel
פיזם, דוד	סוצ'בה	משה־זאב, חיה	טרנסניסטריה	Pisem, David
פיזם, דוד	סוצ'בה	משה, לובה	טרנסניסטריה	Pisem, David
פיזם, זאב משה	סוצ'בה	צבי, חוה	קופייגורוד, 1941	Pisem, Zeev Moshe
פיזם, חיה סלבה	סוצ'בה	משה־זאב	קופייגורוד	Pisem, Haya Slava
פיזם, חיה סלובה	סוצ'בה	פנחס, רבקה		Pisem, Haya Sluva
פיזם, חיים הרש	סוצ'בה	משה, לובה	מוגילב	Pisem, Haim Hersch
פיזם, חיים צבי	סולקה, 1898	משה־זאב, חיה	קופייגורוד, 1942	Pisem, Haim Tzvi
פייגנבאום, אברהם	סוצ'בה, 1909		שרגורוד, 1941	Feigenbaum,Avraham
פייגנבאום, אנה	1911		שרגורוד, 1941	Feigenbaum, Anna
פייגנבאום, מרקוס	1855		קופייגורוד, 1941	Feigenbaum, Markus
פייגנבאום, פרידה	1881		קופייגורוד, 1941	Feigenbaum, Frieda
פייגנבאום, רחל	סוצ'בה, 1884		שרגורוד, 1942	Feigenbaum, Rachel
פיינגולד, הילדה	סולקה	אליעזר, פייגה	טרנסניסטריה, 1944	Feingold, Hilda
פיינגולד, מאיר	סולקה	ברל, מינה	טרנסניסטריה	Feingold, Meir
פיינגולד, מאיר נחום	סולקה	אליעזר, ברטה	טרנסניסטריה, 1944	Feingold, Meir Nachum
פיינגולד, פרידה	סוצ'בה, 1881	שולם, רייזל	אטקי, 1941	Feingold, Frieda
פייר, מירקה	סולקה	יעקב, גולדה	טרנסניסטריה, 1942	Feier, Mirka
פינקס, יוסף לייב	בורדוז'ני	יוסף, מרים	לוצ'ינץ	Pinkas, Josef Leib
פישהוף	סוצ'בה		מוגילב, 1941	Fischof
פישהוף, אנה	1885		שרגורוד, 1941	Fischof, Anna
פישהוף, זיגי	סוצ'בה, 1924	ינצי, סלי	שרגורוד, 1942	Fischof, Sigi
פישהוף, יוסף	1871		בדרך, 1941	Fischof, Josef
פישהוף, סלי	סוצ'בה	יוזו	שרגורוד, 1942	Fischof, Sally
פישהוף, רגינה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Fischof, Regina
פישלר, יוסל	סוצ'בה	שלמה לייב, שרה	שרגורוד, 1943	Fischler, Jossel
פישלר, לאה	סוצ'בה	שלמה לייב, שרה	טרנסניסטריה, 1942	Fischler, Leah,
פישלר, נחמה נטי	סוצ'בה, 1897	רפאל, ייטי	מורפה, 1943	Fischler, Nehama Nety
פישלר, נתן	סוצ'בה		1941	Fischler, Natan
פישלר, פייגה	סוצ'בה		1941	Fischler, Feiga
פישלר, פרי פרדיננד	איצקני	בוקי, אלה	טרנסניסטריה, 1942	Fischler, Ferdinand Fery
פישלר, קרולינה	איצקני	אנה	בוג	Fischler, Karolina
פישלר, שמואל	ארבורה	הרש, מרים	1942	Fischler, Shmuel
פישלר, שמואל	סולקה		טרנסניסטריה	Fischler, Shmuel
פישלר, שרה	1873		פצ'ורה, 1943	Fischler, Sara

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
פישר, אליפה	1940		בוג, 1942	Fischer, Elifa
פישר, בטי	1901		בוג, 1942	Fischer, Betti
פישר, גרשון	1887		בוג, 1942	Fischer, Gershon
פישר, יעקב	1915		בוג, 1942	Fischer, Yaakov
פישר, ישראל	1883		מורפה, 1942	Fischer, Israel
פישר, מריה	1884		בוג, 1942	Fischer, Maria
פישר, נטי	סוצ'בה		מורפה, 1942	Fischer, Netty
פישר, רוזה	1887		טרנסניסטריה, 1942	Fischer, Rosa
פלדמן, אווה	1933		אובודובקה, 1941	Feldman, Eva
פלדמן, גיזיה	1930		אובודובקה, 1941	Feldman, Gizia
פלדמן, הני	1924		מורפה, 1942	Feldman, Hani
פלדמן, ליאון	1935		אובודובקה, 1941	Feldman, Leon
פליג, יעקב	סוצ'בה, 1894	לייב, רבקה	שרגורוד, 1942	Felig, Jaacov
פליגמן, יעקב אלתר	סוצ'בה, 1920	מלציה	קוסרונץ, 1942	Fliegman, Jaacov Alter
פליגמן, מלציה מלכה	סוצ'בה, 1890	אברהם	מוגילב, 1942	Fliegman, Maltzya
פליטר, פרידה	סוצ'בה	רבקה	מוגילב, 1942	Flitter, Frieda
פליטר, ראובן	סוצ'בה	פיידה	מוגילב, 1942	Flitter, Reuven
פליישר, ישראל	ארבורה	יעקב, רבקה	1941	Fleischer, Israel
פליישר, רבקה	ארבורה		1941	Fleischer, Rivka
פליישר, רוזה	ארבורה	ישראל, רבקה	1941	Fleischer, Rosa
פליק, אברהם נתן			מוגילב, 1943	Falik, Avraam Natan
פליק, הרש	1869		מורפה, 1943	Falik, Hersh
פליק, צבי			מוגילב, 1943	Falik, Zvi
פלנבאום, יצחק			טרנסניסטריה	Fallenbaum, Yitshak
פלנבאום, רחל	סוצ'בה, 1867	ישעיהו, פייגה	סגוריי, 1942	Fallenbaum, Rachel
פלנבאום, רחל	בלצ'נה, 1868	ישראל, ייטי	מורפה, 1943	Fallenbaum, Rachel
פלנבאום, שמעון	סוצ'בה, 1871	יהושע, ברכה	שרגורוד, 1941	Fallenbaum, Shimon
פלר, פריץ	1912		סגוריי, 1942	Feller, Fritz
פסלר, אידה	סולקה	יוסף, יטי	ברשד, 1941	Fasler, Ida
פסלר, יטי	סולקה	אפרים, רחל		Fasler, Jetty
פסלר, מנדל	סוצ'בה	אהרון, חנה		Fasler, Mendel
פסלר, סידי	סולקה	יוסף, יטי	ברשד, 1941	Fasler, Sidi
פרוילין־קמפר, אברהם	סוצ'בה, 1903	אברהם, גיטל / קלרה	מורפה, 1942	Freulich-Kamfer, Avraham
פרוילין־קמפר, גיטל	סוצ'בה		מורפה, 1942	Freulich-Kamfer, Gitel
פרוילין, פרומה	סוצ'בה		רוסיה	Freulich, Fruma

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
פרייברג, חנה הרטה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1942	Freiberg, Hanna Herta
פריילינג, פייגה	1885		קופייגורוד, 1942	Freiling, Feiga
פרייר, איזו	1873		שרגורוד, 1943	Freier, Izo
פרייר, איזק	1889		1941	Freier, Izik
פרייר, דוד	סוצ'בה	יוסף, בלה	שרגורוד, 1943	Freier, David
פרייר, ליאון			סגוריי, 1941	Freier, Leon
פרייר, (אשתו)			שרגורוד, 1941	Freier, (His wife)
פרייר, (בתו)	1935		סגוריי, 1941	Freier, (Daughter)
פרייר־רדליך, פייגה	איצקני	הלל	מורפה, 1941	Freier-Redlich Feiga
פרלמוטר, זלמן	סולקה		1942	Perlmutter, Zalman
פרלמוטר, חיה	סולקה	זלמן	טרנסניסטריה	Perlmutter, Haya
פרלמן, (בת)	1938		מוגילב, 1942	Perlman, (Daughter)
פרלמן, זיגו	סוצ'בה, 1901	ברוך, שרה	קזמזוב, 1941	Perlman, Zigo
פרלמן, משה		/ צילי	טרנסניסטריה, 1942	Perlman, Moses
פרלמן, צילי	1904	/ משה	מוגילב, 1942	Perlman, Zili
פרנקל, אסתר	1876		שרגורוד, 1941	Frenkel, Ester
פרנקל, מאיר	סוצ'בה	מרדכי, מרים	מוגילב, 1941	Fraenkel, Meir
פרנקל, מנדל	1871		שרגורוד, 1941	Frenkel, Mendel
פרסטר, ברל	1899		פיצ'ורה, 1941	Foerster, Berl
פרסטר, מינה	1871		מוגילב, 1941	Foerster, Mina
פרץ, הרמן	איצקני	שלמה, ינטה	מוגילב, 1942	Peretz, Herman
פרץ, חיים	1880		לוצ'ינץ, 1942	Peretz, Haim
פרץ, מוזס	1915		לוצ'ינץ, 1942	Perets, Moses
פרץ, מוטל	בורדוז'ני	שמעון, שיינדל	לוצ'ינץ	Peretz, Motel
פרץ, מריה	1892		לוצ'ינץ, 1942	Perets, Maria
פרץ, נעטי	איצקני	שלמה, ינטה		Peretz, Nety
פרץ, רחל ינטה	איצקני	סולומון	מוגילב, 1942	Peretz, Rachel Iente
פרקר, בלנקה בינה	איצקני	חיים, צבי, פרידה	בוג	Parker, Blanka Bina
צ				
צוויבל, ברטה	1915		בוג, 1942	Zwiebel, Berta
צוויבל, משה מירל	סוצ'בה	מאיר, מינה	טרנסניסטריה, 1943	Zwiebel, Moshe Mirel
צוויבל, סמואל	1879		בוג, 1942	Zwiebel, Samuel
צוויבל, סמי	1882		בוג, 1942	Zwiebel, Sami
צוויבק, איזק	1895		פופוביצי, 1941	Zwiebak, Izik
צוויבק, אסתר	1892		פופוביצי, 1941	Zwiebak, Ester

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
צוויבק, אסתר	1896		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Ester
צוויבק, בלומה	1895		פופוביצי, 1941	Zwiebak, Bluma
צוויבק, ברטה	סוצ'בה, 1898		קופייגורוד, 1941	Zwiebak, Berta
צוויבק, גולדה	1934		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Golda
צוויבק, הרמן	1893		פופוביצי, 1941	Zwiebak, Hermen
צוויבק, יטי ינטה	מריציי, 1866	שמואל	פופוביצי, 1941	Zwiebak, Jetty Iente
צוויבק, לוטי	1930		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Lotte
צוויבק, מוזס	1906		טרנסניסטריה, 1941	Zwiebak, Moses
צוויבק, משה	1892		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Moshe
צוויבק, סולומון	1928		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Solomon
צוויבק, סימה	1927		טרנסניסטריה, 1941	Zwiebak, Sima
צוויבק, פפי	1928		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Pepi
צוויבק, רוזה	1901		פופוביצי, 1941	Zwiebak, Rosa
צוויבק, רחל	1931		טרנסניסטריה, 1941	Zwiebak, Rahel
צוויבק, ריטה	1940		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Rita
צוויבק, שיינדל	1935		טרנסניסטריה, 1941	Zwiebak, Sheindel
צוויבק, שיינה	1938		פופוביצי, 1942	Zwiebak, Shaina
צוויבק, שמואל	מריציי, 1929	יטי	טרנסניסטריה, 1941	Zwiebak, Shmuel
צוויבק, שמואל	סוצ'בה, 1936	הרמן, ברטה	פופוביצי, 1942	Zwiebak, Shmuel
צווילינג, אוזיאס	סוצ'בה, 1876		בדרך, 1941	Zwilling, Oasis
צווילינג, חיה קלרה	סוצ'בה, 1881		שרגורוד, 1941	Zwilling, Klara Chaia
צווילינג, סלי	1901		שרגורוד, 1941	Zwiling, Sali
צווקר, היינריך	1877		מורפה, 1942	Zweker, Hainrich
צווקר, יולי	1882		מורפה, 1942	Zweker, Yuli
צוורלינג, גיטל בלומה	סוצ'בה, 1875	ראובן	מוגילב, 1942	Zwerling, Gitel Bluma
צוורלינג, שמשון	סוצ'בה, 1876	יעקב יוסף, חנה	פצ'ורה, 1942	Zwerling, Shimshon
צולינגר, דוד יונה	סוצ'בה, 1872	שלמה	שרגורוד, 1942	Zollinger, David Jona
צולינגר, מינה	סוצ'בה, 1875	איציק, קריינדל	שרגורוד, 1941	Zollinger, Mina
צ'וררו, מרים פייגה	בורדוז'ני	גרשון־לייב, חנה	מוגילב, 1941	Ciuraru, Miryam Feige
ציגל, שיינה	בורדוז'ני	ברוך, שרה	לוצ'ינץ, 1942	Ziegel, Sheina
ציגלניק, אברהם	בורדוז'ני	ברל, טובה, חוה	לוצ'ינץ, 1943	Zigelnik, Avraham
ציגלניק, חוה	בורדוז'ני	מרדכי, דוד, ינטה	לוצ'ינץ, 1943	Zigelnik, Hava
ציגלניק, חייקה	בורדוז'ני	הנציה	לוצ'ינץ, 1942	Zigelnik, Haike
ציגלניק, לאה לוטי	סוצ'בה, 1899	חיים, הרש, בלומה	סגוריי, 1943	Zigelnik, Leah Lotty
ציגלניק, מלך	בורדוז'ני	שרה	טרנסניסטריה	Zigelnik, Melech

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
ציגלניק, מנחם	בורדוז'ני	צבי, טובה	לוצ'ינץ, 1942	Zigelnik, Menahem
ציגלניק, מנחם	בורדוז'ני	ברקו, שיינה	מוגילב, 1942	Zigelnik, Menahem
ציגלניק, מנחם		דב, טובה	טרנסניסטריה, 1941	Zigelnik, Menahem
ציגלניק, שרה	בורדוז'ני	פנחס, פייגה	טרנסניסטריה	Zigelnik, Sara
צימבלר, משה מוניו	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Zimbler, Muniu Moshe
צימבלר, משה מוריץ	סוצ'בה	יעקב, רבקה	ניקולייב, 1943	Zimbler, Moritz Moshe
צימר, אברהם	סולקה	משה, אלה	אושוויץ, 1944	Zimmer, Avraham
צימר, אלה אלקה	סולקה	משה, וולף	אושוויץ, 1944	Zimmer, Ela Elka
צימר, בנימין,	סולקה	משה, אלה	אושוויץ	Zimmer, Binyamin
צנטנר, דרייזה	סוצ'בה, 1871	מאיר	אטקי, 1941	Zentner, Dreyza
צנטנר, פרידה	סולקה	שמואל		Zentner, Frieda
צנטנר, שמואל	סוצ'בה, 1877		מוגילב, 1942	Zentner, Shmuel
צנקר, איטה	בורדוז'ני	צליק, דבורה	טרנסניסטריה, 1941	Zanker, Ita
ק				
קאופמן, אשר	סוצ'בה	משה, שרה	מוגילב	Kaufman, Asher
קאופמן, ברטה	1914		שרגורוד, 1942	Kaufman, Berta
קאופמן, חיים	1908		סגוריי, 1942	Kaufman, Haim
קאופמן, מלי	1895		מורפה, 1941	Kaufman, Mali
קאופמן, משה	1893		קופייגורוד, 1941	Kaufman, Moshe
קאופמן, פייגה	סוצ'בה	שמעון, אשר, שרה	מוגילב	Kaufman, Feiga
קאופמן, פפי	1893		פופוביצי, 1941	Kaufman, Pepi
קאופמן, פפי	1886		קונבוי, 1941	Kaufman, Pepi
קאופמן, רבקה	1920		סגוריי, 1942	Kaufman, Rivka
קוברט, חנה	1890		שרגורוד, 1941	Kubert, Hana
קוברט, משה	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Kubert, Moshe
קוגלר, גדליה	בורדוז'ני	שרה	לוצ'ינץ, 1941	Kugler, Gedaliya
קוגלר, מנדל	סוצ'בה	כתריאל	קריזופול	Kugler, Mendel
קוגלר, שמואל	בורדוז'ני	גדליה, שרה	לוצ'ינץ, 1941	Kugler, Shmuel
קוגלר, שרה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1941	Kugler, Sara
קודן, רעיה	בלצ'נה	ישראל, אנטה		Codan, Raya
קוז'וקרו, אליהו	בורדוז'ני	בנימין, פרידה	מוגילב	Cojocaru, Eliyahu
קוז'וקרו, יטי	בורדוז'ני	שלמה, סימה	מוגילב, 1943	Cojocaru, Jetty
קוז'וקרו, סימה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1941	Cojocaru, Sima
קוז'וקרו, פרידה	בורדוז'ני	שלמה, סימה	לוצ'נציק, 1941	Cojocaru, Frieda
קוז'וקרו, שלמה	בורדוז'ני		לוצ'ינץ, 1941	Cojocaru, Shlomo

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
קוייט, לייב	1876		סקורני, 1941	Kweit, Leib
קוך, גרטה	1910		שרגורוד, 1942	Koch, Gerta
קוך, ד"ר ברונו	1904		שרגורוד, 1942	Koch, Dr. Bruno
קוך, חנה	סוצ'בה, 1872	יצחק, פסיה, אלטה	לוצ'ינץ, 1942	Koch, Hanna
קוך, ישראל	סוצ'בה, 1866	זימה	מוגילב, 1941	Koch, Israel
קולבר, זיגהרד	סוצ'בה, 1920	ארנולד, בבי	טירספול, 1944	Kolber, Sieghard
קון, ליאון	סוצ'בה	סימון, טוני	מוגילב, 1941	Kohn, Leon
קוסטינר, אברהם אלטר	סוצ'בה, 1859	יהודה לייב, מלכה	מוגילב, 1941	Kostiner, Avraham Alter
קוסטינר, בתיה	סולקה	שמואל, לייב	אובדובקה, 1942	Kostiner, Batiya
קוסטינר, יוסף	סוצ'בה, 1856	ליטמן, פרימה	מוגילב, 1941	Kostiner, Josef
קוסטינר, יוסף	סוצ'בה, 1863	ישראל, פרומה	שרגורוד, 1943	Kostiner, Josef
קוסטינר, משה מיכאל	סוצ'בה, 1869	יהודה־לייב, מלכה	מורפה, 1941	Kostiner, Moshe Mechel
קוסטינר, סוזי			מורפה	Kostiner, Suzzy
קוסטינר, סוסיה	סוצ'בה, 1870	נחמיה, רוזה	מורפה, 1942	Kostiner, Susia
קוסטינר, שמואל לייב	סולקה		1941	Kostiner, Shmuel Leib
קוסמן, הנציה הנריאט	סוצ'בה, 1900		שרגורוד, 1942	Kosman, Hanziya
קוסמן, לייזר מאיר	סולקה	לייזר, נחמה	1944	Kosman, Leizer Meir
קופל, מוזס	1901		מוגילב, 1942	Kopel, Moses
קופלוביץ', נתן	1914		בריאנסק, 1945	Copelovici, Natan
קופלרו, צליק	בורדוז'ני	ראובן, צירל	לוצ'נציק, 1944	Copelaru, Tzalik
קופפרברג, ברטה	סוצ'בה	חיים, גיטל / זיגמונד	צ'ירש	Kupferberg, Berta
קופפרברג, זיגמונד	סוצ'בה	ברטה	צ'ירש	Kupferberg, Siegmund
קופפרשמיד, ראובן	סוצ'בה	דוד, יטי/ קלרה		Kupferschmidt, Reuven
קופר, יצחק	בורדוז'ני	דוד, שיינדל	מוגילב	Koper, Yitzhak
קופרו, איציק	בורדוז'ני	הנדה	לוצ'ינץ, 1942	Cofaru, Itzik
קוקוש, יצחק	בורדוז'ני	מרים	טרנסניסטריה, 1942	Cocosh, Yitzhak,
קורה, ארטור	1915		סוצ'בה, 1945	Kora, Artur
קורוץ, רבקה	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה	Corotz, Rivka
קורלרו, חנה	בורדוז'ני	ראובן, צירל	לוצ'ינץ, 1943	Curelaru, Hanna
קורלרו, מלכה	בורדוז'ני	אייזיק, גולדה	טרנסניסטריה, 1942	Curelaru, Malka
קורלרו, משה	בורדוז'ני	ראובן, צירל	לוצ'נציק, 1942	Curelaru, Moshe
קורלרו, צירל	בורדוז'ני	לייב	1943	Curelaru, Zirel
קורלרו, ראובן	בורדוז'ני	צליק, חוה	לוצ'נציק, 1943	Curelaru, Reuven
קורלרו, ראובן	בורדוז'ני	צליק	מלופולסקה, 1942	Curelaru, Reuven
קורלרו, רבקה	בורדוז'ני	ראובן, צירל	לוצ'ינץ, 1942	Curelaru, Rivka

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
קורן, אברהם	בורדוז'ני	ליבר, אסתר, רחל	ויניצה	Korn, Avraham
קורן, ליבר	בורדוז'ני	ברל, אסתר	לוצ'נציק	Korn, Lieber
קורנץ, אברהם	בורדוז'ני	הרמן, סלי	טרנסניסטריה, 1942	Cornaci, Avraham
קורץ, אנה	1876		שרגורוד, 1941	Kurz, Anna
קורץ, אפרים	1874		שרגורוד, 1941	Kurz, Efraim
קורץ, הרמן	1899		שרגורוד, 1941	Kurz, Herman
קורץ, חיה	סוצ'בה	צבי, גיטל		Kurz, Haya
קורץ, פרידה	1906		שרגורוד, 1941	Kurz, Frieda
קייז, קוקה קיילה	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1942	Keiz, Coca Kaila
קיין, אלכסנדר	סולקה	יעקב, דבורה	אושוויץ	Kain, Alexander
קימל, אוטיליה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Kimmel, Otilia
קימל, בוסיה	1872		שרגורוד, 1942	Kimmel, Bosia
קימל, בטי	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Kimmel, Betty
קימל, לוטי	סוצ'בה, 1905	שמואל, מינגה	שרגורוד, 1942	Kimmel, Lotte
קימל, פייבל	סוצ'בה, 1899	לייזר, בסי	קופייגורוד, 1942	Kimmel, Faibel
קינסברונר, ל'	1914		בוג, 1942	Kinsbruner, L.
קינסברונר, אליזבט	1919		בוג, 1942	Kinsbruner, Elizabeth
קינסברונר, מרי	1903		בוג, 1942	Kinsbruner, Mari
קיסמן, חיים דוד	איצקני	בן־ציון, ברנה	טרנסניסטריה, 1942	Kissman, David Chaim
קלדררו, משה	בורדוז'ני	יוסף, שיינדל	טרנסניסטריה, 1943	Caldararu, Moshe
קליגר, אטל	רדאוץ, 1893	הרש לייב, רוזה	ברשד, 1942	Klieger, Etel
קליגר, בנימין	1890		דז'ורין, 1942	Klueger, Binyamin
קליגר, בן־ציון	סוצ'בה	אריה, הנציה	דז'ורין, 1942	Klueger, Ben-Zion
קליגר, הרש, לייב	סוצ'בה, 1878	ישראל, בלה	בוג, 1942	Klueger, Hersh Leib
קליגר, זאב	סוצ'בה	מנדל, חיה	1942	Klueger, Zeev
קליגר, זליג	סוצ'בה, 1866	חנה	שרגורוד, 1942	Klueger, Zelig
קליגר, חיה	סוצ'בה	הרשלייב, אטל	ברשד, 1943	Klueger, Haya
קליגר, חנה	סוצ'בה	ביילה	שרגורוד	Klueger, Hanna
קליגר, טוביאס	1901		שרגורוד, 1941	Klueger, Tobias
קליגר, (אשתו)			שרגורוד, 1941	Klueger, (His wife)
קליגר, (בת)	1929		שרגורוד, 1941	Klueger, (Daughter)
קליגר, יטי	סוצ'בה, 1929	טוביה, רבקה	סקזינץ, 1942	Klueger, Jetty
קליגר, ישעיהו	סוצ'בה	סוחר, דבורה	מוגילב, 1941	Klueger, Yeshayahu
קליגר, קלרה	סוצ'בה, 1908	מקס, אטל	בוג, 1942	Klueger, Klara
קליגר, רבקה	סוצ'בה	אנשל, טובה	ויניצה, 1941	Klueger, Rivka,

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
קליגר, רבקה	סוצ'בה	אידל, רוזה, טובה	מוגילב, 1942	Klueger, Rivka,
קליגר, ריקה	סוצ'בה	אנשל, רייזה	סקזינץ, 1942	Klueger, Rika
קליגר, ריקה	1914		לוצ'ינץ, 1942	Klueger, Rika
קליגר, רנה	1909		שטח גרמני, 1942	Klieger, Rene
קליין, בטינה פאולה	סוצ'בה, 1626	משה, הונורה	שרגורוד, 1942	Klein, Bettina Paula
קליין, יוסף	סולקה		אושוויץ, 1944	Klein, Josef
קליין, מוריץ משה	סוצ'בה, 1899	רפאל, הונורה	שרגורוד, 1942	Klein, Moshe Moritz
קליין, מקס	1904		שרגורוד, 1942	Klein, Max
קליין, פני	סוצ'בה, 1885	יחזקאל	קופייגורוד, 1942	Klein, Fany
קליין, קורט	סוצ'בה, 1923	זושה, דוד, פייגה	קופייגורוד, 1942	Klein, Kurt
קליין, רותי	סוצ'בה	מוריץ, הונורה		Klein, Ruti
קליין, רחל	סולקה	יוסף, שרה	אושוויץ, 1944	Klein, Rachel
קליין, שרה	סולקה	משה, אריה, אסתר	אושוויץ, 1944	Klein, Sara
קליינברג, זאב	בורדוז'ני	יצחק, פני	1941	Kleinberg, Zeev
קליפר, מנדל	1906		שרגורוד, 1942	Kliffer, Mendel
קליר, אוזיאס	סוצ'בה	סוחר, דבורצה		Klier, Osias
קליר, פרידה	סוצ'בה	הרש, לייב	טרנסניסטריה	Klier, Frieda
קליר, רבקה	סוצ'בה	אוזיאס, פרידה	טרנסניסטריה, 1944	Klier, Rivka
קלמן, חיים לייב	בורדוז'ני	מרדכי, טובה	טרנסניסטריה, 1943	Kalman, Haim Leib
קלנג, חסיה	סוצ'בה	חיים, דוד, ברנה	טרנסניסטריה, 1942	Klang, Chasia
קלנשטיין, וולף	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Kalenstein, Wolf
קלנשטיין, פרידה	בורדוז'ני		טרנסניסטריה	Kalenstein, Frieda
קלר, ברטה	1866		שרגורוד, 1942	Klar, Berta
קלר, הרמן	1868		שרגורוד, 1942	Klar, Herman
קמינסקי, פסל	אילישטי	יהודה, אריה, מלכה	טרנסניסטריה	Kaminsky, Pessel
קמפר, גיטל	סוצ'בה	יצחק, חוה		Kamfer, Gitel
קמפר, גיטל	סוצ'בה	אהרון, פולה	מורפה, 1942	Kamfer, Gitel
קמפר, רבקה	סוצ'בה	משה, ישראל, רחל	טרנסניסטריה	Kamfer, Rivka
קן, איז'יו	1925		קופייגורוד, 1942	Kahn, Iziu
קן, אנה	1912		קזמזוב, 1942	Kahn, Anna
קן, ברטה	סוצ'בה, 1922		שרגורוד, 1941	Kahn, Berta
קן, גוסטה	1897		קופייגורוד, 1942	Kahn, Gusta
קן, הרש	1899		קופייגורוד, 1941	Kahn, Hersh
קן, לייב	1900		מורפה, 1943	Kahn, Leib
קן, לייזר	1928		קופייגורוד, 1943	Kahn, Leizer

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
קן, סימון	1918		טרנסניסטריה, 1942	Kahn, Simon
קניג, בלצ'ה	1891		יאסי, 1941	Koenig, Beltsa
קניג, דוד	1922		יאסי, 1941	Koenig, David
קניג, הרמן	1868		צ'ודין, 1941	Koenig, Herman
קניג, פרופ' יעקב	1888		יאסי, 1941	Koenig, Prof. Yaakov
קסבן, אליאס	1861		ימפול, 1941	Kasvan, Elias
קסבן, דבורה	1890		בדרך, 1941	Kasvan, Dvora
קסבן, טוני	1890		שרגורוד, 1942	Kasvan, Toni
קסבן, נלי	1924		ברשד, 1941	Kasvan, Neli
קרויטורו, צפורה	קוסטינה	שמואל, פרלה	1942	Croitoru, Zipora
קרויטורו, רחל	סוצ'בה	שמחה, מלכה	טרנסניסטריה	Croitoru, Rachel
קרויטורו, רלה	1863		וינדיצ'ן, 1943	Croitoro, Rela
קרויטורו, שמואל	סוצ'בה	משה, פני	שרגורוד, 1942	Croitoru, Shmuel
קרומהולץ, יטי	סולקה	מנחם, מנדל, אסתר	ויניצה, 1941	Krumholz, Jetty
קרון, טאובה	1891		שרגורוד, 1942	Karon, Taube
קרייזל, אדי	1940		קזמזוב, 1942	Kreisel, Edi
קרייזל, אדית				Kreisel, Edith
קרייזל, הרמן	סוצ'בה, 1882	וולף, פפי	הורודוק, 1941	Kreisel, Herman
קרייזל, וולף וילי	סוצ'בה, 1907	הרמן, רוזה	הורודוק, 1942	Kreisel, Wolf Willi
קרייזל, יטי	1907		הורודוק, 1942	Kreisel, Jetti
קרייזל, מוזס	סוצ'בה, 1900	אברהם, אטל	קזמזוב, 1942	Kreisel, Mozes
קרייזל, מינצי	סוצ'בה, 1901	מוזס, מנה	קזמזוב, 1941	Kreisel, Mintzi
קרייזל, מירצה				Kreisel, Mirtza
קרייזל, משה				Kreisel, Moshe
קרייזל, סידי	1930		הורודוק, 1942	Kreisel, Sidi
קרייזל, סנדי	סוצ'בה, 1929	וולף	הורודוק, 1942	Kreisel, Sandi
קרייזל, רוזה	סוצ'בה, 1884	סנדר, שרה	הורודוק, 1943	Kreisel, Rosa
קריינדלר, סלי	סוצ'בה	סולומון, מלי	טרנסניסטריה	Kreindler, Sali
קריינטר, אברהם	1887		ברשד, 1941	Kreinter, Avraam
קריינטר, אושר	1903		ברשד, 1941	Kreinter, Osher
קריינטר, לאה	1871		ברשד, 1941	Kreinter, Lea
קריניץ, אטי	1868		סגוריי, 1942	Kreinitz, Eti
קרל, מחלה	סוצ'בה	שלמה	טרנסניסטריה, 1942	Krell, Machle
קרמר, ארווין	1912		שרגורוד, 1942	Kraemer, Erwin
קרמר, דבורה	קומנשטי		מורקובקה	Kraemer, Dvora

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
קרמר, ליאון	סוצ'בה, 1882		שרגורוד, 1942	Kraemer, Lion
קרמר, סופיה	1872		שרגורוד, 1942	Kraemer, Sofia
קרמר, פריץ זיגפריד	סוצ'בה, 1899		שרגורוד, 1942	Kraemer, Siegfried Fritz
קרן, ברנהרד	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Kern, Bernhard
קרן, ז'נט	1887		שרגורוד, 1944	Kern, Janet
קרן, סנדר	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Kern, Sender
קרניול, אסתר	סוצ'בה, 1872	חיים־זאב, רחל	מורפה, 1942	Karniol, Ester
קרנר, אברהם	סוצ'בה	פאבל, מרים	טרנסניסטריה, 1941	Koerner, Avraham
קרנר, אטל	1866		מוגילב, 1941	Koerner, Ethel
קרנר, איזק ורעייתו	1901, 1908		לוצ'ינץ, 1943	Koerner, Eizik & wife
קרנר, איזק איזידור	סוצ'בה, 1900	אליזבט	קופייגורוד, 1942	Koerner, Isidor Isak
קרנר, אליזבט	סוצ'בה	ברוך, ינטל		Koerner, Elizabeth
קרנר, ארנה			לוצ'ינץ, 1943	Koerner, Erna
קרנר, חוה	1940		קופיגורוד, 1942	Koerner, Hava
קרנר, משה וולף	סוצ'בה, 1872		שרגורוד, 1942	Koerner,Moshe Wolf
קרנר, פני	1904		קופייגורוד, 1942	Koerner, Fani
קרפט, ברל	ארבורה	אברהם, שרה	מוגילב, 1941	Kraft, Berl
קרפט, ברל	סוצ'בה	דבורה	1942	Kraft, Berl
קרפט, ברנה,	סוצ'בה		שרגורוד, 1943	Kraft, Brane
קרפט, צפורה	סוצ'בה		1942	Kraft, Tzipora
קרצנר, דבורה	סוצ'בה, 1868	מאיר־שלמה, טלכה	שרגורוד, 1941	Kerzner, Dvora
קרצנר, מנדל	סוצ'בה	שלמה, פייגה	שרגורוד, 1941	Kerzner, Mendel
ר				
ראוזר, חנוך היינך	ארבורה	יצחק, שרה	ויניצה, 1942	Rauser, Hanoch Heinich
ראוכבך, ארנה	1917		מורפה, 1941	Rauchbach, Erna
ראוכבך, ברל	סוצ'בה, 1890		שרגורוד, 1941	Rauchbach, Berl
ראוסר, חנוך	ארבורה		מוגילב, 1941	Rauser, Hanoch
רבליך, דבורה	1871		בר, 1941	Reblich, Dvora
רבליך, יוסף	1866		בר, 1941	Reblich, Yosef
רדליך, בלומה	ארבורה	מאיר	מורפה	Redlich, Bluma
רדליך, בלימה	סוצ'בה	מאיר, בלומה	שרגורוד	Redlich, Blima
רדליך, נפתלי	סוצ'בה		מורפה	Redlich, Naftali
רדליך, נפתלי	סוצ'בה	יענקל	שרגורוד	Redlich, Naftali
רובין, אברם	1920		צ'רנוביץ, 1941	Rubin, Avram
רובין, לופו	בורדוז'ני		אטקי, 1941	Rubin, Lupu

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
רובין, לייזר	בורדוז'ני		מוגילב	Rubin, Leiser
רובינזון				Robinson
רובינזון, טרזה				Robinson, Tereza
רודיך, בלה	ארבורה	ישראל, רבקה	ברשד, 1942	Rudich, Bella
רודיך, ברנהרד ברל	סוצ'בה, 1902	זליג, גולדה	מורפה, 1942	Rudich, Bernhard
רודיך, גולדה	1870		מורפה, 1942	Rudich, Golda
רודיך, זוסיה	סוצ'בה			Rudich, Zosiya
רודיך, זיגמונד	סולקה	יעקב, פייגה	שומרלוב, 1941	Rudich, Siegmund
רודיך, זליג	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Rudich, Zelig
רודיך, יוכבד־ז'נט	סוצ'בה, 1901	יחיאל־מיכל, שרה	מורפה, 1942	Rudich, Janet
רודיך, יטי	סוצ'בה, 1886	לייזר, סוסיה	דז'ורין, 1942	Rudich, Jetty
רודיך, יצחק אייזיק	סוצ'בה, 1893	קלמן, לאה	מוגילב, 1943	Rudich, Yitzhak Aizik
רודיך, משה	סוצ'בה, 1897	זליג, גולדה	מורפה, 1942	Rudich, Moshe
רודיך, צבי, הרש	ארבורה	ישראל, רבקה	ברשד, 1942	Rudich, Zvi Hersch
רודיך, רחל	סוצ'בה	משה, אסתר	דז'ורין	Rudich, Rachel
רודיך, שיינדל	ארבורה	ישראל, רבקה	ברשד, 1942	Rudich, Scheindel
רודיך, שרה	ארבורה	ישראל, רבקה	ברשד, 1942	Rudich, Sara
רוזן, מרים	ארבורה	שלום, אסתר		Rosen, Miriam
רוזנבאום, אוזיאס	1876		לוצ'ינצ'יק, 1941	Rosenbaum, Ozias
רוזנבאום, יטי	1910		לוצ'ינץ, 1942	Rosenbaum, Jetti
רוזנבאום, רגינה	סוצ'בה	אברהם, חיה	שרגורוד, 1943	Rosenbaum, Regina
רוזנבאום, רגינה	סוצ'בה, 1920	פייבל, חיה	שרגורוד, 1942	Rosenbaum, Regina
רוזנבלט, אלקה	1875		שרגורוד, 1943	Rosenblat, Elka
רוזנבלט, גוסטה	1884		שרגורוד, 1942	Rosenblat, Gusta
רוזנבלט, מאיר	1865		קופייגורוד, 1942	Rosenblat, Meir
רוזנבלט, פפי	1869		שרגורוד, 1942	Rosenblat, Pepi
רוזנבלט, ראובן רובן	סוצ'בה, 1885		שרגורוד, 1942	Rosenblatt, Reuven R
רוזנברג, ינקו	1920		שרגורוד, 1942	Rosenberg, Yanko
רוזנברג, יעקב	סוצ'בה		שרגורוד	Rosenberg, Jaacov
רוזנברג, נחום	מריציי, 1878		שרגורוד, 1942	Rosenberg, Nahum
רוזנברג, שייקה אוסקר	סוצ'בה, 1891	חיים־שלמה, בלה	שרגורוד, 1942	Rosenberg, Oscar Shaie
רוזנברג, שרה סלי	מריציי, 1888	ברוך, פרל	שרגורוד, 1942	Rosenberg, Sara Sali
רוזנטובר, מריה	סוצ'בה	ברנהרד, שיינדל	טרנסניסטריה	Rosentower, Maria
רוזנצוייג, אדולף	סוצ'בה	אהרון	טרנסניסטריה	Rosenzweig, Adolf
רוזנצוייג, לינה	סוצ'בה	מרדכי, רבקה	טרנסניסטריה, 1941	Rosenzweig, Lina

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
רוזנצוייג, קורט	סוצ'בה	אדולף, לינה	טרנסניסטריה, 1942	Rosenzweig, Kurt
רוזנר (פוזנר), אברהם	סוצ'בה	אפרים, נסיה	אושוויץ	Rosner, Avraham
רוזנר, ז'נט	סוצ'בה, 1891		מוגילב, 1941	Rosner, Janet
רוזנר, יוסף	סוצ'בה, 1894	מאיר, מרים	שרגורוד, 1942	Rosner, Josef
רוזנר, מרים	סוצ'בה	יעקב־שמחה, אטל	שרגורוד, 1942	Rosner, Miriam
רוזנר, פנחס	סוצ'בה	ישראל־איסר, חנה	טרנסניסטריה, 1942	Rosner, Pinhas
רוזנר, פרויקה	סוצ'בה, 1887		מוגילב, 1942	Rosner, Froike
רוזנר, פרונק	ארבורה		מוגילב, 1943	Rosner, Fronk
רוזנר, שמחה	סוצ'בה	יחיאל־דב, יהודית	שרגורוד, 1942	Rosner, Simha
רוט, יוסף	1901		שרגורוד, 1942	Roth, Yosef
רוטשילד, פרל	שרבאוץ	אליעזר, חנה		Rotschild, Perl
רוינר, לאה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Roiner, Leah
רויף, לאה	סוצ'בה	דוד, אלקה	טרנסניסטריה, 1942	Roif, Leah
רול, מאיר	1896		שרגורוד, 1942	Roll, Meir
רוליק, מתילדה	1868		מוגילב, 1942	Rolik, Matilda
רום, בלנקה	1906		שרגורוד, 1941	Rum, Blanka
רום, ברונו	סוצ'בה, 1905	יחזקאל, קרולינה	קריז'ופול, 1942	Rum, Bruno
רום, טאובה	סוצ'בה	ברוך, שפרינצה	שרגורוד, 1942	Rum, Tauba
רום, טוני	1905		שרגורוד, 1943	Rum, Toni
רום, יוסף	סוצ'בה	איציק, חיה	שרגורוד, 1942	Rum, Josef
רום, ישראל	סוצ'בה		מורפה, 1942	Rum, Israel
רום, מניה	סוצ'בה		מוגילב	Rum, Maniya
רום, שפרינצה	סוצ'בה, 1859		מוגילב, 1941	Rum, Sprinza
רונס, יהודית	סוצ'בה, 1925		דז'ורין, 1944	Rones, Jehudit
רונר, רוזה	1893		שרגורוד, 1943	Roner, Rosa
רוסטוקר, פני	1871		סגוריי, 1941	Rostoker, Fani
רוף, יעקב	סוצ'בה	משה־אהרון, לאה	טרנסניסטריה, 1942	Ruf, Jaacov
רוקנשטיין, אברהם	איצקני	מנדל, רוזה	1942	Ruckenstein, Avraham
רוקנשטיין, אהרון לאון	סוצ'בה	מנחם־מנדל, רייזל	1942	Ruckenstein, Aharon
רוקנשטיין, אוה חוה	סוצ'בה	יוסף־אפרים, טובה	מורפה, 1942	Ruckenstein, Eva Chava
רוקנשטיין, אפרים	סוצ'בה		מורפה	Ruckenstein, Efraim
רוקנשטיין, בוקו	ארבורה	משה, רבקה	לוצ'ינץ, 1942	Ruckenstein, Boko
רוקנשטיין, ברוך־שלום	סוצ'בה	אליעזר, סוסיה	סוצ'בה, 1944	Ruckenstein, Baruch Shalom
רוקנשטיין, חנה	סוצ'בה	אהרון, לייב, דבורה	מורפה, 1941	Ruckenstein, Hanna
רוקנשטיין, לייביש	1883		שרגורוד, 1941	Ruckenstein, Leibisch

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
רוקנשטיין, אליעזר	סולקה	מניה	מוגילב, 1941	Ruckenstein, Leizer
רוקנשטיין, מרדכי	ארבורה	חיים, הלוי, רבקה	מוגילב, 1942	Ruckenstein,Mordehai
רוקנשטיין, מרים	סוצ'בה	אפרים, חוה	קופייגורוד, 1941	Ruckenstein, Miriam
רוקנשטיין, מרקו	ארבורה	בוקו, רבקה	לוצ'ינץ, 1942	Ruckenstein, Marcu
רוקנשטיין, משה	סולקה	אליעזר, סוסיה	מוגילב, 1942	Ruckenstein, Moshe
רוקנשטיין, משה	סוצ'בה	יעקב, רבקה	שרגורוד, 1943	Ruckenstein, Moshe
רוקנשטיין, פרידה	1911		מורפה, 1943	Ruckenstein, Frieda
רורליך, היינריך	סוצ'בה, 1898	שייע, ברטה	דז'ורין, 1942	Rohrlich, Heinrich
רורליך, יוסף	סוצ'בה, 1890	זיגמונד, הונורה	שרגורוד, 1942	Rohrlich, Josef
רחמוט, אווה	1882		1942	Rachmut, Eva
רחמוט, ד"ר חונה	1871		מוגילב, 1941	Rachmut, Dr. Chune
רחמוט, דוד־דודל	סוצ'בה, 1916	אליעזר, חנה	צ'רנוביץ, 1944	Rachmut, David Dudl
רחמוט־הוטמן, דוד	סוצ'בה, 1940	לייזר, חנה	דורושאוץ, 1942	Rachmut-Hutman, David
רחמוט, הניה	שרבאוץ	יוסף, מייקלה	מוגילב	Rachmut, Henia
רחמוט, חנה	סוצ'בה, 1888		שרגורוד, 1943	Rachmut, Hanna
רחמוט, טילי	סוצ'בה, 1922	אליעזר, חנה	צ'רנוביץ, 1944	Rachmut, Tilli
רחמוט, משה	1875		סוצ'בה, 1945	Rachmut, Moshe
רחמוט, קופל	סוצ'בה	קלמן, הנריאט־הניה	טרנסניסטריה, 1942	Rachmut, Kopel
רחמוט, קרל איציק	סוצ'בה, 1911	צבי	שרגורוד, 1942	Rachmut, Karl Itzik
רטנר, יוליוס	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Ratner, Julius
רטר, שרה	ארבורה	יעקב, חנה		Retter, Sara
ריבנר, חיים עירא	סוצ'בה, 1884	דוד־מאיר, מלי	שרגורוד, 1942	Ribner, Chaim Ire
ריגלר, אטל			פולין, בת 55	Riegler, Ethel
ריגלר, אליעזר	סוצ'בה		מוגילב	Riegler, Eliezer
ריגלר, עמנואל	סוצ'בה	שמואל, פייגה	בוזאו	Riegler, Emanuel
ריגלר, רחל	סוצ'בה	זינדל, רייזל	טרנסניסטריה, 1941	Riegler, Rachel
ריזל, אפרים	סוצ'בה	משה, טאובה	צרנוביץ	Riesel, Efraim
ריזנברג, חיה	סולקה		אובודובקה, 1941	Riesenberg, Haya
ריזנברג, ליטמן	סולקה		אובודובקה, 1941	Riesenberg, Litman
רייכר, ד"ר אברהם	סוצ'בה, 1900	אשר, יטי	שרגורוד, 1942	Reicher, Dr. Avraham
רייכר, אדם	1877		שרגורוד, 1942	Reicher, Adam
רייכר, הינדה	1877		שרגורוד, 1942	Reicher, Hinda
רייכר, טוביה	סוצ'בה	אשר, יטי	אושוויץ	Reicher, Tuvia
רייכר, יעקב	1914		שרגורוד, 1944	Reicher, Yaakov
רייכר, רנטה	סוצ'בה	טוביאס, סבינה	אושוויץ, בת 13	Reicher, Renate

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
ריינר, בובציו	סוצ'בה	נתן, לאה	טרנסניסטריה	Reiner, Bubtziu
רינגל, סלו	1897		מוגילב, 1942	Ringel, Salo
רינגל, רבקה	דרמנשטי	מנדל, מלכה	מורפה, 1942	Ringel, Rivka
ריצ'קר	סוצ'בה		מורפה	Riczker
ריצ'קר, אנה	ארבורה	יעקב, פני	1941	Riczker, Anna
ריצ'קר, אקי	1872		שרגורוד, 1942	Riczker, Eke
ריצ'קר, יטי	סוצ'בה		1941	Riczker, Jetty
ריצ'קר, פני פייגה	ארבורה, 1881	יצחק־יעקב, רייזל	קזמזוב, 1941	Riczker, Fany Feige
ריצ'קר, פסח	סוצ'בה, 1907	משה, אסתר	טריהטי, 1943	Riczker, Pesach
ריצ'קר, רוזה	סוצ'בה, 1902	הרמן, יטי	שרגורוד, 1942	Riczker, Rosa
רמר, אנה			מוגילב	Ramer, Anna
רמר, ביבי			מוגילב	Ramer, Bibi
רנברג, יעקב	1904		שרגורוד, 1942	Rennberg, Yaakov
רספל, אברום לייב	סוצ'בה	מלכה	טרנסניסטריה	Raspel, Avrum Leib
רספל, דוד	סוצ'בה	מלכה	טרנסניסטריה	Raspel, David
רספל, הרש	סוצ'בה	מלכה	טרנסניסטריה	Raspel, Hersh
רספל, חוה איטה	סוצ'בה	דוד, מלכה		Raspel, Hava Ita
רספל, מלכה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Raspel, Malka
רספל, משה	סוצ'בה	מלכה	טרנסניסטריה	Raspel, Moshe
רספל, עוזר	סוצ'בה	דוד, מלכה	טרנסניסטריה	Raspel, Ozer
רספל, רחל	סוצ'בה,	מנדל, מלכה		Raspel, Rachel
רפפורט, חיה	ארבורה		טרנסניסטריה	Rapaport, Haya
ש				
שאומן, יוסף	סוצ'בה, 1897	ישראל, שפרה	מורפה, 1943	Schauman, Josef
שאומן, רבקה	סוצ'בה, 1901	צבי ושרה פליק	מורפה, 1942	Schauman, Rivka
שאור, אטל	סוצ'בה		אושוויץ	Schauer, Etel
שאור, אמיל	סוצ'בה	אטל	אושוויץ	Schauer, Emil
שאור, מרכוס	סוצ'בה		אושוויץ	Schauer, Marcus
שוברט, אסתר	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Schubert, Ester
שוברט, מוריץ משה	בורדוז'ני	אברהם, רחל	מוגילב, 1942	Schubert, Moshe Moritz
שווערברג, יוסף	סוצ'בה	דוד	מורפה, 1943	Schwerberg, Josef
שווערברג, יעקב	סוצ'בה	דוד	טרנסניסטריה, 1941	Schwerberg, Jacov
שוורץ, אלימלך מקס	סוצ'בה, 1870		לוצ'ינץ, 1942	Schwarz, Elimelech Max
שוורץ, אנה	1874		לוצ'ינץ, 1942	Schwarz, Anna

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שוורץ, ארנה	סוצ'בה, 1923	פייבל, חיה	שרגורוד, 1943	Schwarz, Erna
שוורץ, בר	1940		פיצ'ורה, 1943	Schwarz, Ber
שוורץ, בראנה	1919		מוגילב, 1941	Schwarz, Brana
שוורץ, ברטה	סוצ'בה, 1914		שרגורוד, 1942	Schwarz, Berta
שוורץ, גוסטה	סוצ'בה		שרגורוד, 1942	Schwarz, Gusta
שוורץ, וולף	1864		מוגילב, 1942	Schwarz, Wolf
שוורץ, ויקה ויטה	סוצ'בה	יהודה, דבורה	סוצ'בה, 1945	Schwarz, Vika Vita
שוורץ, טוביה	סוצ'בה		1943	Schwarz, Tuvia
שוורץ, יעקב־יוסף	1938	שמואל, רוזה	פיצ'ורה, 1942	Schwarz, Yaakov Yosef
שוורץ, ישכר־דב	1940	שמואל, רוזה	פיצ'ורה, 1942	Schwarz, Ysachar Dov
שוורץ, ליבה חנה	סוצ'בה, 1897	פנחס־אלימלך, פרל	לוצ'ינץ, 1941	Schwarz, Hanna Liba
שוורץ, מאיר	סוצ'בה, 1865	חיים־זאב, רחל	מורפה, 1941	Schwarz, Meir
שוורץ, מריאסה	1881		לוצ'ינץ, 1941	Schwarz, Mariasa
שוורץ, נטי	בורדוז'ני	מרדכי, חיה	מוגילב, 1942	Schwarz, Netty
שוורץ, סמי			פיצ'ורה, 1942	Schwarz, Sami
שוורץ, פרידה	1897		פיצ'ורה, 1942	Schwarz, Frieda
שוורץ, רחל־רייזה	סוצ'בה, 1908	שמואל	פצ'ורה, 1942	Schwarz, Rachel Reize
שוורץ, שמואל	סוצ'בה, 1902	יצחק, חוה־רבקה	מוגילב, 1942	Schwarz, Shmuel,
שוייצר, משה	בלצ'נה	מרדכי, אסתר	מוגילב	Schweizer, Moshe
שויפר, משה	1876		מוגילב, 1942	Shoifer, Moshe
שויפר, סבינה	1876		מוגילב, 1942	Shoifer, Sabina
שולץ, גרשון	סוצ'בה, 1921	משה, רגינה	ניפולוקאוץ, 1942	Schulz, Gershon
שולצר, אנה	סוצ'בה		שרגורוד	Schulzer, Anna
שולצר, מרכוס	סוצ'בה		שרגורוד	Schulzer, Marcus
שטורם, פישל			שרגורוד, 1942	Sturm, Fishel
שטטנר, גרשון	סוצ'בה, 1872	אברהם, רוזה	קופייגורוד, 1942	Stettner, Gershon
שטטנר, זיסל	1877		שרגורוד, 1942	Stettner, Zisel
שטטנר, צירל	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Stettner, Zirel
שטטנר, רחל־מדי	סוצ'בה, 1925	שמחה, צפורה	שרגורוד, 1942	Stettner,Rachel-Medi
שטיין, אנה	1909		מורפה, 1941	Stein, Anna
שטיין, ברוך	1893		סוצ'בה, 1945	Stein, Baruch
שטיין, מיכאל	1923		פיצ'ורה, 1942	Stein, Michael
שטיין, רוזה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Stein, Rosa
שטיינהרד, יצחק	בורדוז'ני	פנחס, צפורה	טרנסניסטריה	Steinhard, Yitzhak
שטיינמץ, רבקה	סוצ'בה	שלמה, פייגה		Steinmetz, Rivka

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שטיינר, הרש	1889		לוצ'ינץ, 1942	Steiner, Hersh
שטיינר, הרשל	סוצ'בה	אהרון, שיינדלה	מוגילב	Steiner, Hershel
שטיינר, לאה	סוצ'בה	אהרון, שיינדלה	מוגילב	Steiner, Leah
שטיינר, משה	סוצ'בה, 1897	אהרון, שיינדל	לוצ'ינץ, 1942	Steiner, Moshe
שטיינר, נפתלי	סוצ'בה	גרשון, רוזה	מוגילב, 1941	Steiner, Naftali
שטלצר, מאיר	1886		שרגורוד, 1941	Stelzer, Meir
שטקל, רחל	1855		מוגילב, 1941	Stekel, Rachel
שטרומינגר, אטי	1917		פופוביצ'י, 1942	Strominger, Eti
שטרומינגר, גימפל	1882		פופוביצ'י, 1942	Strominger, Gimpel
שטרומינגר, הונורה	1888		פופוביצ'י, 1943	Strominger, Honora
שטרומינגר, הרש לייב	1854		אזרינץ, 1941	Strominger, Hersh-Leib
שטרומינגר, חיים שרול	1868		שרגורוד, 1941	Strominger, Haim Srul
שטרומינגר, משה	1870		שרגורוד, 1941	Strominger, Moshe
שטרומינגר, פרץ	סוצ'בה		מורפה, 1942	Strominger, Peretz
שטרומינגר, ציפורה	1877		מוגילב, 1942	Strominger, Zipora
שטרומינגר, קלרה	סוצ'בה, 1896		שרגורוד, 1942	Strominger, Klara
שטרומינגר, רחל	סוצ'בה		1941	Strominger, Rachel
שטרן, אסתר	סוצ'בה	חיים, אנה	טרנסניסטריה, 1942	Stern, Ester
שטרן, סרול			מוגילב, 1943	Stern, Srul
שטרנברג, סולומון	1867		שרגורוד, 1942	Sternberg, Solomon
שטרנברג, רוזה	1877		שרגורוד, 1942	Sternberg, Rosa
שטרנליב, מינה	סוצ'בה	פנחס־משה, אסתר	טרנסניסטריה, 1942	Sternlieb, Mina
שטרנליב, מנדל	1921		קזמזוב, 1942	Sternlieb, Mendel
שטרנליב, מנדל	סוצ'בה, 1890	שמואל, רבקה	שרגורוד, 1941	Sternlieb, Mendel
שטרנליב, רבקה	סוצ'בה	משה, שרה	טרנסניסטריה, 1941	Sternlieb, Rivka
שטרנליב, רגינה	1885		קזמזוב, 1942	Strenlieb, Regina
שטרנליב, שלמה	סוצ'בה	משה, מינה	טרנסניסטריה, 1941	Sternlieb, Shlomo
שטרנליב, שמואל	סוצ'בה, 1884	אפרים, שרה	קזמזוב, 1942	Sternlieb, Shmuel
שטרנליב, שרה	1923		קזמזוב, 1942	Strenlieb, Sara
שטרנליב, שרה	סוצ'בה	שמואל, רבקה	טרנסניסטריה, 1941	Sternlieb, Sara
שטרסנר, גיזלה, גיטה	סוצ'בה, 1878	הירש, טוני	שרגורוד, 1942	Strassner, Gizela Gita
שטרסנר, חיים נתן	סוצ'בה, 1868	וולף, אסתר	שרגורוד, 1943	Strassner, Haim Natan
שיבר, איזידור	סוצ'בה	משה	טרנסניסטריה	Schieber, Isidor
שיבר, ז'ני		משה, חנה	מוגילב	Schieber, Jenny
שיינדל, אוה	1884		בוקובה, 1944	Scheindel, Eva

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שיינדל, הרש לייב	1871		מורפה, 1941	Scheindel, Hersh Leib
שייער, סופי	סוצ'בה		שרגורוד	Scheier, Sophie
שייער, סמואל סני	סוצ'בה	יוסף, לאה	שרגורוד	Scheier, Samuel Sani
שילר, סלומון	1866		מוגילב, 1944	Schiler, Salomon
שיפר, שלמה, סלומו	סוצ'בה	דוד, אטל	מוגילב, 1942	Schifer, Solomon Slomo
שכטר, אברהם	איצקני, 1825	ברוך, עיידל	לוצ'ינצ'יק, 1942	Schaechter, Avraham
שכטר, אדלה	איצקני, 1897	אהרון, שרה	לוצ'ינץ, 1942	Schaechter, Adela
שכטר, אוזיאס	1889		לוצ'ינץ, 1941	Schaechter, Ozias
שכטר, איזק	1871		שרגורוד, 1941	Schaechter, Izak
שכטר, ברוך	איצקני, 1892	חיים, עדל	לוצ'ינץ, 1942	Schaechter, Baruch
שכטר, גדליה	קומנשטי	מנחם, רייזל	רוסיה	Schaechter, Gedaliya
שכטר, הודל	איצקני	ברוך, עיידל	1941	Schaechter, Hudl
שכטר, הינדה	קומנשטי	לייב, הניה	טרנסניסטריה, 1942	Schaechter, Hinda
שכטר, הניה	קומנשטי		טרנסניסטריה, 1941	Schaechter, Henia
שכטר, ז'אמו			מורפה	Schaechter, Jamo
שכטר, זיסל	סוצ'בה	מרדכי	קופייגורוד	Schaechter, Zisel
שכטר, חיה פרלה	סוצ'בה	יצחק, אלטה	טרנסניסטריה, 1941	Schaechter, Haya Perla
שכטר, חיים	בורדוז'ני		לוצ'ינצ'יק	Schaechter, Haim
שכטר, חיים	קומנשטי	אריה לייב, הניה	טרנסניסטריה, 1942	Schaechter, Haim
שכטר, חיים וולף	בורדוז'ני	מאיר, שיינה	1941	Schaechter, Haim Wolf
שכטר, חנה	קומנשטי	יעקב־דוד, פרידה	טרנסניסטריה, 1941	Schaechter, Hanna
שכטר, טובה	קומנשטי		1942	Schaechter, Tova
שכטר, יעקב מנדל			מורפה	Schaechter, Jaacov Mendel
שכטר, יצחק	סוצ'בה	משה, שרה	שרגורוד	Schaechter, Yitzhak
שכטר, לייב	קומנשטי	בן־ציון, פסיה	לוצ'ינץ, 1941	Schaechter, Leib
שכטר, מלי	איצקני, 1926	ברוך, עדל	לוצ'ינץ, 1942	Schaechter, Mally
שכטר, מנדל	1872		מוגילב, 1942	Schaechter, Mendel
שכטר, מנשה	קומנשטי	לייב, הניה	טרנסניסטריה, 1942	Schaechter, Menashe
שכטר, נחמן	איצקני, 1929	ברוך, עדל	לוצ'ינץ, 1942	Schaechter, Nachman
שכטר, סומר	1871		קופייגורוד, 1941	Schaechter, Sumer
שכטר, סימונה	1897		שרגורוד, 1942	Schaechter, Simona
שכטר, סלו	1935		מוגילב, 1941	Schaechter, Salo
שכטר, סמואל	1909		מוגילב, 1942	Schaechter, Samuel
שכטר, עיידל	איצקני	אהרון	לוצ'ינץ	Schaechter, Eidel
שכטר, פפי	1905		שרגורוד, 1941	Schaechter, Pepi

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שכטר, פרומה	סוצ'בה		סטלינגרד	Schaechter, Fruma
שכטר, פרל	סוצ'בה		לוצ'ינץ, 1941	Schaechter, Perl
שכטר, צפורה	קומנשטי	אברהם, רבקה	ברשד	Schaechter, Zipora
שכטר, רבקה	איצקני	ברוך, עיידל	1942	Schaechter, Rivka
שכטר, רגינה	1924		לוצ'ינץ, 1942	Schaechter, Regina
שכטר, רגינה	1900		מוגילב, 1942	Schaechter, Regina
שכטר, רוזה	בורדוז'ני	חיים־וולף, שרה	1942	Schaechter, Rosa
שכטר, ריטה רבקה	איצקני	ברוך, עיידל	לוצ'ינצ'יק	Schaechter, Rivka Rita
שכטר, שניאור זלמן	קומנשטי, 1906	בן־ציון, פסיה	מוגילב, 1942	Schaechter, Shneor
שכטר, שרה	סוצ'בה, 1873		מוגילב, 1941	Schaechter, Sara
שלוים, אהרון	סוצ'בה, 1896	מאיר־הרש, רייזל	סגוריי, 1942	Schloim, Aharon
שלוים, ארנה	סוצ'בה, 1925	אברהם, קלרה	מורפה, 1942	Schloim, Erna
שלוים, ברל־לייב	1884		סגוריי, 1942	Schloim, Berl Leib
שלוים, הונורה	1902		שרגורוד, 1942	Schloim, Honora
שלוים, חיה שרה	1899		מורפה, 1943	Schloim, Haya Sara
שלוים, חיים	סוצ'בה, 1888	מאיר־הרש, ברטה	מורפה, 1943	Schloim, Haim
שלוים, יוליוס	סוצ'בה, 1902	מאיר־הרש, בלנקה	סגוריי, 1942	Schloim, Julius
שלוים, מימי	1926		שרגורוד, 1942	Schloim, Mimi
שלוים, נוצי	סוצ'בה			Schloim, Nutzi
שלוים, סלי	1896		סגוריי, 1942	Schloim, Sali
שלוים, רוזה	1868		מוגילב, 1943	Schloim, Rosa
שלוים, רזי	1926		סגוריי, 1942	Schloim, Razi
שלוסר, רייזלה	בורדוז'ני		מוגילב, 1941	Schlosser, Reisele
שליט, שבתאי	סוצ'בה	אברהם, רבקה	טרנסניסטריה	Schalit, Shabtai
שלייר, רבקה	סוצ'בה	דוד, מלי	שרגורוד, 1941	Schleier, Rivka
שלפר, מרים	איצקני		טרנסניסטריה, 1941	Schlaefer, Miryam
שמאי, אברהם	בורדוז'ני	יוטה	לוצ'ינץ, 1942	Shamay, Avraham
שמאי, איטה, חיה	בורדוז'ני	מאיר, פייגה	לוצ'ינץ, 1942	Shamay, Ita Haya
שמאי, מאיר	בורדוז'ני	מאיר, פייגה	טרנסניסטריה, 1942	Shamay, Meir
שמאי, צילי	בורדוז'ני	ראובן, יטי		Shamay, Zili
שמאי, ראובן	בורדוז'ני	מאיר, פייגה	טרנסניסטריה	Shamay, Reuven
שמאי, שאול	בורדוז'ני	מאיר, פייגה	לוצ'ינץ, 1942	Shamay, Shaul
שמיל, מרטין	1943		מוגילב, 1943	Shmil, Martin
שמילוביץ, אסתר	בורדוז'ני	יעקב, סימה	מוגילב, 1942	Shmilovici, Ester
שמילוביץ, משה	סוצ'בה			Schmilovici, Moshe

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שמלצר, ביבי מרצל	סוצ'בה, 1922	יעקב, דורה	שרגורוד, 1943	Schmelzer,MarzelBibi
שמלצר, בן־ציון	סוצ'בה, 1872	שמעון, רבקה	שרגורוד, 1942	Schmelzer, Ben-Zion
שמלצר, ברטה	1892		מוגילב, 1942	Schmelzer, Berta
שמלצר, ברינה	סוצ'בה, 1877		מורפה, 1942	Schmelzer, Brina
שמלצר, הרש	1880		מוגילב, 1942	Schmelzer, Hersh
שמלצר, יצחק	סוצ'בה		שרגורוד, 1941	Schmelzer, Yitzhak
שמלצר, משה	סוצ'בה, 1866	ברוך, מרים	מוגילב, 1942	Schmelzer, Moshe
שמלצר, נחום	סולקה, 1862	ברוך	מורפה, 1942	Schmelzer, Nahum
שמלצר, שיינדל	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Schmelzer, Scheindl
שמרלר	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1941	Schmerler
שמרלר, זלמן	1882		בדרך, 1942	Shmerler, Zalman
שמרלר, חנה	סוצ'בה		1942	Schmerler, Hanna
שמרלר, פני			בדרך, 1942	Schmerler, Fani
שמרלר, שיינה			בדרך, 1942	Schmerler, Shaina
שמרצלר, רחל	סוצ'בה, 1911		לוצ'ינץ, 1941	Schmerzler, Rachel
שמרצלר, שרה	1875		לוצ'ינץ, 1941	Shmerzler, Sara
שניידר, איטה	בורדוז'ני		1944	Schneider, Ita
שניידר, אשר	בורדוז'ני		1944	Schneider, Asher
שניידר, ברטה	סולקה	מקס, רגינה	טרנסניסטריה, 1941	Schneider, Berta
שניידר, יונה	אילישטי	יוסף, יהודית	ורשאו, 1941	Schneider, Jona
שניידר, מקס	סולקה	לייב	טרנסניסטריה, 1942	Schneider, Max
שניידר, סליה	בורדוז'ני		1944	Schneider, Saliya
שניידר, פפי יוזפינה	סולקה	מקס, רגינה	טרנסניסטריה, 1941	Schneider, Josefina
שניידר, רוזה	בורדוז'ני			Schneider, Rosa
שניידר, שרה	1877		מוגילב, 1941	Schneider, Sara
שנרך, איטה	סוצ'בה	זליג, ינטה	דז'ורין, 1941	Schnarch, Ita
שנרך, אקה	סוצ'בה, 1895	זליג, ינטה	קופייגורוד, 1941	Schnarch, Eke
שנרך, וילי	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Schnarch, Willi
שנרך, זליג	1924		קופייגורוד, 1941	Schnarch, Zelig
שנרך, יצחק	סוצ'בה, 1893	משה, חינווע	טרנסניסטריה, 1942	Schnarch, Yitzhak
שפיגל, דוד	1879		מוגילב, 1943	Spiegel, David
שפיגל, יעקב	סוצ'בה		שרגורוד, 1943	Spiegel, Jaacov
שפיגלר, אסתר	בורדוז'ני		1941	Spiegler, Ester
שפילמן, ברונו	סוצ'בה	חיים, לצ'ה	ברשד	Spielman, Bruno
שפילמן, חיים וולף	סוצ'בה	יצחק, צירל	שרגורוד, 1941	Spielman, Haim Wolf

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שפילמן, לצ'ה לוטה	סוצ'בה		מורפה	Spielman, Lotte Latze
שפירא, א'	1878		מוגילב, 1941	Schapira, A.
שפירא, אבא (אביש)	סוצ'בה, 1896	יעקב, יוסף, אסתר	שרגורוד, 1942	Schapira, Aba-Abish
שפירא, אברהם	סוצ'בה		שרגורוד	Schapira, Avraham
שפירא, אברהם אהרון	סוצ'בה	נחמן, פרל	מוגילב, 1941	Schapira, Avraham Aharon
שפירא, איזיק	סוצ'בה	אברהם־אהרן, גיצה	מוגילב	Schapira, Eisig
שפירא, גיצה	סוצ'בה	יוסף, גיטל	מוגילב, 1941	Schapira, Gitza
שפירא, גרשון	סוצ'בה	ישראל		Schapira, Gershon
שפירא, ד"ר אברהם	1893		קופייגורוד, 1941	Shapira, Dr. Avraam
שפירא, ליבה	סוצ'בה	צבי, גולדה	שרגורוד, 1941	Schapira, Liba
שפירא, מוזס			פולניה, בן 50	Schapira, Moses
שפירא, מנדל	1879		מורפה, 1944	Schapira, Mendel
שפלר, הרש	סוצ'בה	חיים, פפי	טרנסניסטריה, 1942	Schafler, Hersh
שפר, אוטילי	1887		פופוביצ'י, 1942	Schaefer, Otili
שפר, אטל	איצקני	זנויל, מלכה	מוגילב	Schaefer, Etel
שפר, אלטר	1877		פופוביצ'י, 1942	Shaefer, Alter
שפר, גיטל	שרבאוץ	לייב, רייזל	שרגורוד, 1941	Schaefer, Gitel
שפר, יונה	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Schaefer, Jona
שפר, יונס	סוצ'בה	דוד	מוגילב, 1942	Schaefer, Jonas
שפר, לוטה	סוצ'בה	שבתאי	שרגורוד 1942	Schaefer, Lotte
שפר, מוזיס			שרגורוד, 1942	Schaefer, Mosis
שפר, מרקוס	1923		פופוביצ'י, 1942	Schaefer, Markus
שפר, סלי	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Schaefer, Sally
שפר, פייביש	סוצ'בה		טרנסניסטריה	Schaefer, Feibish
שפר, פפי	1922		לויצ'ינץ, 1942	Schaefer, Pepi
שפרבר, ברטה	1891		ברשד, 1941	Sperber, Berta
שפרבר, חיים	סוצ'בה		טרנסניסטריה, 1943	Sperber, Haim
שפרבר, יוליוס	סוצ'בה	יעקב, רוזה	שרגורוד, 1943	Sperber, Julius
שפרבר, יעקב			1941	Sperber, Yaakov
שפרבר, מיכאל	דרמנשט, 1905	אברהם, חנה	מוגילב, 1942	Sperber, Michael
שפרבר, מרצל			טולצ'ין, 1943	Sperber, Marzel
שפרבר, רוזה	סוצ'בה	ליאון־יעקב, ברטה	שרגורוד, 1943	Sperber, Rosa
שפרבר, רחל			סגוריי	Sperber, Rachel
שפרייכר, סלי	1891		ברשד, 1941	Spreicher, Sali
שפרייכר, פרנץ	1882		ברשד, 1941	Spreicher, Frantz

שם משפחה ופרטי	נולד/ה ב־	אב, אם/בעל, רעיה	נפטר/ה ב־	שם בלועזית Name
שרייבר, ישראל	1878		מורפה, 1942	Schreiber, Israel
שרף, אברהם	1936		סגוריי, 1942	Schaerf, Avraam
שרף, משה	סוצ'בה		פופוביצ'י, 1941	Schaerf, Moshe
שרף־סבט, בלה	סוצ'בה	משה־הרש, חוה		Schaerf-Sabat, Bella
שרף, סלי	סוצ'בה, 1892	ליאון, צפורה	מורפה, 1942	Schaerf, Sally
שרף, סלי	1902		סגוריי, 1942	Schaerf, Sali
שרף, סנדר, אלכסנדר	סוצ'בה, 1882	ברל, חנה	שרגורוד, 1942	Schaerf, Alexander
שרף, רבקה	סוצ'בה	יוסף, פייגה	טרנסניסטריה, 1942	Schaerf, Rivka
שרפשטיין, אטיקה	סולקה	סימון, ברטה	ברשד, 1941	Scharfstein, Etika
שרצר, בלה	סוצ'בה, 1877	פייבל, שרה	שרגורוד, 1942	Scherzer, Bella
שרצר, ברטה	1898		פיצ'ורה, 1942	Scherzer, Berta
שרצר, ד"ר עמנואל	1881		דז'ורין, 1941	Scherzer, Dr. Imanuel
שרצר, לוטי	1875		שרגורוד, 1943	Scherzer, Loti
שרצר, מנשה	סוצ'בה		מוגילב	Scherzer, Menashe
שרצר, מרי	1915		שרגורוד, 1943	Scherzer, Mari
שרצר, פייביש	סוצ'בה, 1879		שרגורוד, 1942	Scherzer, Feibish
שרצר, רוזה	1902		לוצ'ינץ, 1942	Scherzer, Rosa
שרצר, רפאל	1929		פיצ'ורה, 1942	Scherzer, Refael

יִזְכּוֹר

אֱלֹהִים

ויזכור דור שארית הפליטה והדורות
שאחריו בקרב עם ישראל את בני ובנות
יהודי סוצ׳בה (שוץ) וישובי הסביבה, אשר
נפלו במערכות ישראל ובשרות העם והארץ
ותרמו לתקומת וקיום מדינת ישראל.

י ה י ז כ ר ם ב ר ו ך

חללי מערכות ישראל
ממשפחות יוצאי סוּצ׳בה והסביבה

המידע נערך אחרי שלוקט מאתר מפעל ההנצחה הממלכתי "יזכור" של משרד הביטחון וממשפחות החללים. אנו מביעים צער מראש על כל השמטה או שיבוש אפשרי.

מרדכי גרוס, ישראל היבנר, יהודה טננהאוס, בן־ציון פוקס

יוסף גינוט ז"ל Josef Genuth

בן פרומה ויהושע, נולד בשנת 1930 בעיר סוצ'בה, בוקובינה. שם התחנך ברוח הדת והמסורת והיה חבר בתנועת "בני־עקיבא". בהיותו בן 11, גורש יחד עם כל המשפחה לטרנסניסטריה, ומקץ שלוש שנות סבל שוחרר על ידי הרוסים. חזר לבוקובינה ומשם נסע לקונסטנצה, התגנב לתוך האונייה "מכס נורדוי", והגיע בשנת 1946 לארץ. במסגרת "עליית־הנוער" נשלח ל"נווה עמיאל", מוסד חקלאי־דתי בשדה יעקב, עבד כטרקטוריסט ונתחבב על כולם.

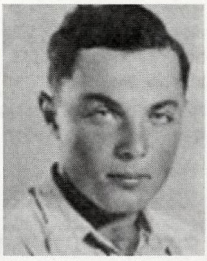
לאחר 29.11.1947 היה בין ראשוני הלוחמים לעצמאות ישראל. שירת בחיל הים, בפלוגת הנחיתה. בליל 17–18 ביולי 1948 נערך מבצע "מוות לפולש" לפריצת הדרך לנגב. במבצע זה תגברה פלוגת הנחיתה את חטיבת "גבעתי" ותקפה את הכפר בית עפא מצפון, כשפלוגת "גבעתי" תקפה מדרום. בקרב זה נפל יוסף, ביום י"א בתמוז תש"ח (18.7.1948). ביום ט"ז בתשרי תש"י (9.10.1949) הועבר למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בנחלת יצחק.

יוסף ("ג'וני") גליקמן ז"ל Josef Glückmann

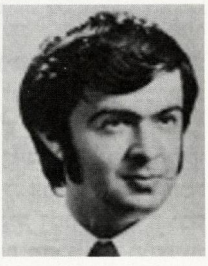
בנם יחידם של מכס ומליטה. נולד ביום י"ב בסיוון תש"ו (11.6.1946) בסוצ'בה. אחרי שסיים שם את לימודיו בבית ספר יסודי ובארבע כיתות של בית ספר תיכון, עלתה המשפחה לישראל בשנת 1962. יוסף אהב להתעסק ברדיו וראה באלקטרוניקה לא רק תחביב כי אם גם מקצוע, לכן למד בבית

הספר "אורט" (יד סינגלובסקי) וגם בבית הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה. הוא גויס לצה"ל במרס 1964. ביום י"ג באייר תשכ"ו (3.5.1966) נפל בשעת מילוי תפקידו והובא למנוחת עולמים בבית הקברות בקריית שאול.

דוב דיסטנפלד ז"ל Dov Distenfeld

בן משה־חיים וחוה. נולד בכ"ז באייר תרצ"א (15.5.1931) ברומניה. סיים את לימודיו בבית ספר יסודי בסוצ'בה, ואחרי שלמד בכיתות ראשונות של בית ספר תיכון עבר לבית ספר מקצועי בבוקרשט. השתייך ל"בני עקיבא". נעוריו עברו עליו במחנה המעצר בטרנסניסטריה, שם נספה אביו. עם שחרורו עלה לארץ אך בדרכו נשלח לקפריסין על ידי הבריטים יחד עם אלפי אחיו. בקפריסין נמצא במסגרת האימונים של ה"הגנה". בהגיעו לארץ בשנת 1947–1948 נכנס כחניך למוסד "נווה עמיאל", ב־1948 התנדב לשמירה בעין השופט וכן השתתף בהדיפת צבא קאוקג'י משערי משמר העמק. ב־1949 גויס לצה"ל. בסמוך למועד שחרורו מהצבא, השתתף בקרב עם האויב הסורי בשפך הירדן ליד הכנרת, ושם נפל ב־ל' בניסן תשי"א (6.5.1951), והובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בראש פינה.

צבי הלר ז"ל Zwi Heller

בן חנה ומאיר – ניצולי השואה, נולד בי"ח באלול תש"ד (7.9.1944) בדורוהוי שברומניה. אחרי המלחמה עברה המשפחה לסוצ'בה, שם גמר צביקה את בית הספר העממי ובשנת 1958 עלתה המשפחה ארצה ונשלחה לפרדס חנה. צביקה נשלח לקיבוץ נגבה, ללמוד את השפה ולהכיר את הארץ. אחרי כתה ט' עבר לגור עם הוריו בחדרה, למד שם בבית הספר התיכון ובבית הספר "אורט" בנתניה וסיים לימודיו במגמה לאלקטרוניקה ב־1961. הוא גויס לצה"ל באוגוסט 1964, התנדב לחיל הים ושירת כאלקטרונאי במשחתת "אילת", ולחם גם במלחמת ששת הימים. אחרי שחרורו, הוא המשיך כימאי בצי הסוחר וב־1970 התחתן עם חנה ולמד הנדסה במכון הטכנולוגי בחולון. במלחמת יום הכיפורים גויס צבי לשירות בחיל התותחנים, נפצע ב־14.10.1973 ונפטר ביום כ"ג בטבת תשל"ד (17.1.1974). הוא נקבר בבית הקברות הצבאי בקריית שאול בתל אביב.

מרדכי הס ז"ל Mordechai Hess

בן ישראל־אברהם ולאה. נולד בט' במנחם אב תרפ"ז בפרטשטי שבבוקובינה, רומניה. למד ב"חדרים" ובבית הספר העממי בסוצ'בה ואחר כך החל ללמוד נגרות. הוגלה עם משפחתו לטרנסניסטריה ואחרי השחרור הצטרף להכשרה של "פועלי אגודת ישראל". יצא ב"נתיב הבריחה" לאיטליה וב־1946 העפיל לארץ באונייה "הגנה". אחרי שהות בקיבוץ נחלת יהודה, עבר לתל אביב, עבד בבניין והתגייס בתש"ז לפלוגה הדתית שב"הגנה". הוא השתתף במארבים ובפעולות קרב רבות נגד הפורעים, בהדיפת התקפה של שריוני הלגיון הערבי על ג'ימזו ליד בן שמן והשתתף בקרבות מבצע "דני". נפצע קשה בראשו ביום 11.7.1948. נותח פעמים אחדות ועוד לפני פטירתו אמר כי מיד עם החלמתו יחזור לחזית. מת בבית החולים "בלינסון" ב־28.8.1948. נקבר בבית הקברות הצבאי בנחלת יצחק.

דוד זינגר ז"ל David Singer

בן משה ואלישבע. נולד בשנת 1922 בעיר סוצ'בה. בנערותו למד בישיבת ויז'ניץ וסיים בית ספר תיכון. בשנת 1942 עלה ארצה כחבר תנועת "בני עקיבא" והצטרף לקבוצת כפר עציון. היה חבר ה"הגנה" ואחרי שעזב את הקבוצה היה נוטר. אחר כך התיישב בירושלים ועבד כפרוון. בערבים היה משמש כמדריך במחתרת ה"הגנה". לאחר שעלה בידו להביא את אמו מגולת טרנסניסטריה דאג למחייתה. היה איש מעשה ורחב נפש. בעת מלחמת השחרור הגן על ירושלים הנצורה בכל קרבותיה. עבר את קרבות פריצת הדרך לעיר העתיקה וכיבוש קטמון. נהרג בקרבות שייך ג'ראח בי"ט באייר תש"ח (28 במאי 1948). היה קבור בשייך באדר והועבר ב־10.9.1950 להר הרצל בירושלים.

שלמה טרטר ז"ל Shlomo Tarter

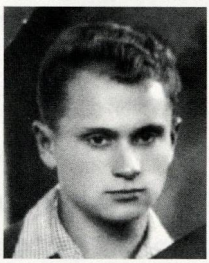
בן משולם והניה. נולד ב־24.4.1921 בסוצ'בה. גמר בית ספר עממי, למד מכונאות ועבד במקצועו. עוד לפני הנאצים וזוועותיהם עבר לבוקרשט, שם התקבל להכשרת "בני־עקיבא" ובשנת 1944 עלה לארץ, הצטרף לקבוצת "מכורה" שבכפר חסידים וככל חברי הקבוצה היה חבר ב"הגנה". שלמה לא זכה

להשתתף בעליית הקבוצה על הקרקע, כי בינתיים התגייס לצבא. היה בין משחררי חיפה ובין כובשי הגליל. בקבוצתו היה אחראי לשירות הרפואי ושימש בצבא כחובש. היה חלוץ וחייל מתוך הכרה, ומילא את תפקידו בשמחה ובדייקנות. הוא היה צעיר עדין נפש, הסתפק במועט ודרש מעצמו את המקסימום. נפל ביום 15.8.1948 כאשר חש להגיש עזרה לחבר פצוע, מול אש האויב במשלטי כפר יעבץ. היה קבור בתל מונד וביום י"א בניסן תשי"א (17.5.1951) הועבר למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בחיפה.

שושנה (שוש) כספי ז"ל Shoshana Kaspi

בת אליהו ורותי. נולדה ביום כ"ב באלול תשי"ז (18.9.1957) במושב סגולה שבקרבת אשקלון. שלוש שנים למדה בבית הספר המשותף למושבי הסביבה – מנ"ס. בשנת 1966 עברה המשפחה לקריית גת שם המשיכה שושנה את לימודיה בבית הספר "בן-צבי" ובחטיבת הביניים והתיכון בבית הספר המקיף 'רוגוזין' שבקריית גת, היא סיימה בהצלחה את חוק לימודיה במגמה ההומנית. בסוף ינואר 1976 גויסה שושנה לשירות הסדיר והוצבה לאחד מבסיסי חיל האוויר ולאחר חודשים מספר הועברה, לפי בקשתה, לבסיס של טייסת מסוקים. ב-י"ח בתשרי תשל"ז (12.10.1976) נפלה שושנה בעת מילוי תפקידה. הובאה למנוחת עולמים בחלקה הצבאית של בית הקברות בנתניה. השאירה אחריה הורים ושני אחים.

דוב (בובי) כץ ז"ל Dov Katz

בן ברכה ומשה, נולד ביום ט"ז בניסן תרפ"ז (18.4.1927) בעיר לספזי, רומניה. משפחתו עברה להתגורר באיצקני ליד סוצ'בה, שם הוא סיים את לימודיו בבית ספר יסודי ולמד כיתות אחדות בבית ספר תיכון. ב-1941 גורש עם משפחתו למחנה הריכוז במוגילב, טרנסניסטריה, שם עבר שלוש שנים של רעב, מכות, השפלות ובקושי החלים ממחלת הטיפוס. אחרי השחרור חזר לעירו ואחר כך עבר לבוקרשט, שם סיים את לימודיו התיכוניים. הוא הצטרף לתנועת נוער ציונית, שם למד חקלאות ועבר אימונים. ב-1947 יצא דב וקבוצתו בדרכם לארץ ישראל, אולם

הם נתפסו על ידי הבריטים ונשלחו למחנות בקפריסין. מיד עם הגיעו ארצה צורף לפלמ"ח לחטיבת "הנגב", ונלחם בפולש המצרי. בקרבות "עשרת הימים" שבין שתי ההפוגות, השתתף בהתקפה על משטרת עיראק־סוידן ובליל 8–9 ביולי 1948 אש אויב עזה ניתכה עליהם ודב נפצע בראשו. הוא הוטס למרכז הארץ ונותח, אבל ביום ה' בתמוז תש"ח (12.7.1948) מת מפציעתו, והובא למנוחת עולמים בבית העלמין הצבאי בפתח תקווה.

צבי־אריה ספיר ז"ל Zwi-Arie Sapir

בנם יחידם של אברהם ואלקה. נולד ביום ו' בכסלו תש"ב (3.12.1941) במורפה, בגלות טרנסניסטריה. המשפחה עלתה לארץ מסוצ'בה בשנת 1950. סיים את לימודיו בבית הספר היסודי הדתי "מוריה" ולאחר מכן למד בבית הספר המקצועי הדתי "ישיבת מרום ציון" עד סיומו. השתייך לתנועת "בני־עקיבא" בקבוצת "חלוצים". הוא עסק במכניקה עדינה, אך נטה לספרות ולאמנות. גויס לצה"ל בספטמבר 1961. נפל בשעת מילוי תפקידו ביום י"ח בשבט תשכ"ב (23.1.1962) והובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי שעל הר הרצל בירושלים.

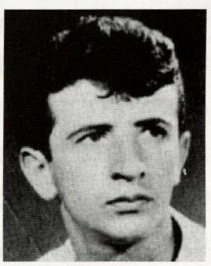
יעקב־משה פיזם ז"ל Yakov-Moshe Pisem

בן דויד ושרה. נולד ביום י"ט בטבת תרצ"ה (25.12.1934) בעיר סוצ'בה. בשנת 1941 הוגלה על ידי הנאצים יחד עם אביו ואמו לטרנסניסטריה, שם סבלו רעב ומצוקה. אחרי שאביו נפטר עקב רעב ומחלות קשות, חזרה ב־1944 האם עם בנה לסוצ'בה. האם עבדה קשה כדי לכלכל את בנה היחיד ובתמיכתה למד רוקחות וטכנאות שיניים. לבסוף עלה לארץ והאם באה כשנה אחריו. לאחר שהגיעה האם כבר שירת בשירות מילואים. אור ליום כ"ה באייר תשכ"ז (4.6.1967) נפל יעקב בגבול הסורי ולא הספיק ליהנות ממרפאת השיניים שפתח לפרנסתו. הוא הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בצפת.

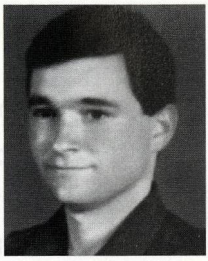
משה־יוסף קרצנר Moshe-Josef Kerzner

בן מרים ומנחם, נולד ביום ו' בטבת תרפ"ב (6.1.1922) בעיר סוצ'בה. למד ב"ישיבה" ובבית ספר תיכון למסחר ועבד כמנהל חשבונות. ב־1941 הוגלה עם משפחתו לטרנסניסטריה, נתנסה בכל התלאות ואביו נספה שם. הוא שב אחרי המלחמה, היה פעיל בארגון "הבריחה" מרומניה ובהעפלה. בשנת 1946 העפיל ארצה באונייה "מכס נורדוי" ועבד כפועל בניין. משה־יוסף התגייס באפריל 1948 וסיים קורס חבלה ומיקוש ואחר כך שירת ביחידת שדה במטה חטיבת "קרייתי" הוא השתתף בפעולות חבלה רבות ובפירוק מוקשים בחזית המרכז. הגשר שהקימה יחידתו על נחל שורק נקרא על שמו "גשר משה". בשעת טיפול בשדה מוקשים בשער הגיא עלה על מוקש ונהרג ביום י"ז בטבת תש"ט (18.1.1949). לבקשת אמו, שעלתה ארצה, הובא ביום י"ט בטבת תש"ט (21.1.1949) למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי בחיפה.

מאיר (מרצ'ל) רול ז"ל Meir (Marcel) Roll

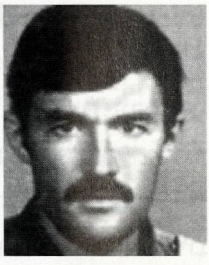
בן ליאופולד ופרימה. נולד ביום כ"ג בסיוון תש"ד (14.6.1944) בסוצ'בה. שם הוא למד עד שסיים את בית הספר התיכון ולאחר מכן למד שנתיים הנדסה כימית באוניברסיטה בעיר גלץ, שנים שבהם גם שירת בצבא הרומני, בזמן חופשת הלימודים. בשנת 1964 עלה לארץ והצטרף לקיבוץ נען. מאיר היה ספורטאי בלב ונפש והצטיין במשחק הכדורעף ואף השתתף במסעות נבחרת ישראל ליוון ולטורקיה. כן זכה להשתתף במשחקי ה"מכביה". הוא למד במדרשה לחינוך גופני במכון וינגייט ולאחר סיום לימודיו עבד כמורה להתעמלות וכמדריך ספורט בנען. בנובמבר 1966 גויס לחטיבת "גולני" למשך שלושה חודשים ובפרוץ מלחמת ששת הימים נלחם באבו טור שבירושלים ובקרב זה נפל בכ"ז באייר תשכ"ז (6.6.1967). הוא הובא למנוחת עולמים בבית הקברות הצבאי שעל הר הרצל בירושלים.

ליאור רום ז"ל Lior Ruhm

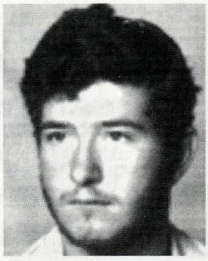
בן הדוויגה וקרל. נולד ביום י"ז בתמוז תשכ"ד (26.6.1964) בחיפה. בשנים 1968–1971 התגורר עם משפחתו בלונדון, ולאחר שובם ארצה גרו ברמת השרון שם למד בבית הספר היסודי "גולן", בחטיבת הביניים "עלומים" ובבית הספר התיכון ע"ש רוטברג. במקביל למד מוזיקה בקונסרבטוריון ברמת השרון סיים את לימודיו בגיל שש־עשרה. ליאור הצטיין ביותר בלימודיו בתחומים רבים ועל אף זאת שמר על צניעותו וטוב לבו. היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ברמת השרון.

בשנת 1982 התקבל לפקולטה להנדסת חשמל בטכניון במסגרת העתודה האקדמית, הוסמך כמהנדס חשמל בשנת 1987 ובמקביל סיים גם קורס קצינים. את השירות הסדיר עשה משנת 1987 בחיל החימוש, בפיתוח טנק המרכבה. בשנת 1990 הועלה לדרגת סרן ונפל בעת שירותו ביום כ"ז בסיוון תשנ"א (9.6.1991). הובא למנוחת עולמים בבית העלמין הצבאי בקריית שאול. בשנת 2003 נפתחה מעבדת אינטגרציה "מרכבה סימן 4" על שמו. הותיר אחריו הורים ואח.

חיים־יוסף (ספי) שאומן ז"ל Chaim-Josef Schaumann

בן עדינה וישראל, נולד ביום ג' בכסלו תשי"ג (21.11.1952) בתל אביב. למד תחילה בבית הספר היסודי הממלכתי־דתי "עציון" בתל אביב. ואחר כך בישיבה התיכונית "נחלים". הוא היה חניך ואחר כך מדריך בתנועת "בני עקיבא" והרבה לעסוק בספורט. בפברואר 1971 הוא התגייס לצה"ל, עבר קורס מפקדי טנקים וקורס קצינים בחיל השריון, לחם במלחמת יום הכיפורים בחזית המצרית ונפצע, אך למרות פציעותיו שב ספי לחזית. הוא המשיך בצבא הקבע, והגיע – בן 27 – לדרגת סגן־אלוף ומפקד גדוד שריון. במקביל למד ספי באוניברסיטת בר־אילן, השלים בשנתיים את לימודיו כבוגר החוגים לכלכלה ולמנהל עסקים. בתפקידו האחרון שימש כמפקד בית הספר לקציני שריון, לחם במלחמת שלום הגליל בראש חניכיו ובקרב על פריצת הציר המערבי של בקעת הלבנון, בכפר עין עטינה, נפל ספי, ביום י"ט בסיוון תשמ"ב (9.6.1982). בן 29 היה בנופלו והובא למנוחות בבית הקברות הצבאי בחולון. הותיר אחריו הורים, רעיה, בן, בת ואחות.

אברהם־ניסן (אבי) שכטר ז"ל
Avraham-Nissan Schaechter

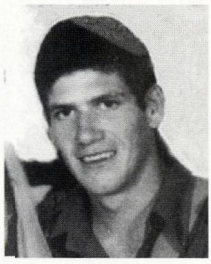
בן פנינה ויוסף, נולד ביום ח' באב תשכ"ד (17.7.1964) בחיפה. אבי למד בבית הספר היסודי "רמב"ם" בנווה־שאנן, אחר כך בבית הספר "יבנה" בחיפה ובפנימייה בכפר הרואה עד כיתה ט' והמשיך בישיבת נתניה, שם השלים כיתות י'–י"ב. אבי היה פעיל בתנועת "בני־עקיבא". בהיותו בכיתה י"ב התייתם מאביו ועבר ללמוד בישיבת "עזתה", שבנתיבות. בינואר 1983 התגייס אבי לצה"ל, לחיל השריון. חבריו כינו אותו "רב הפלוגה", על הרוח המיוחדת שהשרה בפלוגה. במאי 1983 השלים אבי קורס מקצועי בחיל השריון, עלה לדרגת רב"ט והועבר עם יחידתו לשירות מבצעי בלבנון. ב־27 במאי 1984, בסיור באזור ג'ב־ג'נין, נפצע אבי פצעים אנושים בראשו מאש אויב. כחודש ימים הוא נאבק על חייו וביום כ"ה בסיוון תשמ"ד (24.6.1984) נפטר. בן 20 היה במותו והובא למנוחות בבית הקברות האזרחי בכפר סמיר, שליד חיפה. השאיר אחריו אם, אח ואחות.

אלנתן שכטר ז"ל Elnathan Schaechter

בן רותי וראובן. נולד בכור להוריו ביום כ"ה באלול תשל"ח (27.9.1978) באלון שבות שבגוש עציון. בגיל שנתיים עבר עם משפחתו לקריית שמונה, למד בגן ובבית ספר יסודי ממלכתי־דתי ובכיתות ז'–ח' למד בישיבה התיכונית בחיספין שברמת הגולן ועבר אחר כך לישיבת ירושלים לצעירים התיכונית שליד מרכז הרב. עם סיום לימודיו הצטרף להקמת ישיבה גבוהה בתל אביב בראשות הרב חיים גנץ ולאחר שלוש שנים הצטרף לישיבת ההסדר במצפה רמון. אלנתן ניחן בכישרון מוזיקלי, שר וניגן בגיטרה. בחודש דצמבר 1999 התגייס לצה"ל ושירת כמש"ק בסוללה בחיל התותחנים. ביום כ"ו בניסן תשס"א (19.4.2002) נהרג אלנתן בדרכו לפעילות מבצעית, בן 22 היה בנופלו. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל והובא למנוחות בבית העלמין הצבאי בקריית שמונה. הותיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות.

ישי שכטר ז"ל Yishai Schaechter

בן שרה־חיה (לבית בייגל) ויצחק־יהודה. נולד ביום כ"ה באדר תשל"ה (8.3.1975) בחיפה, השלישי בין ששת ילדי משפחת שכטר. ישי למד שנתיים בבית הספר "יבנה" ואחר כך שנתיים בבית הספר "נחלת צבי" באלון מורה. כשעברה המשפחה לקדומים, למד שם עוד שנתיים והמשיך בישיבה התיכונית בקרני שומרון. בסיום הלימודים, התגייס ישי לצה"ל ביולי 1993, לפלוגת ההנדסה בחטיבת הנח"ל. הוא הצטרף לצוות "מיכה" באוגוסט 1993, עבר טירונות חי"ר של הנח"ל ונבחר לתפקיד הקשר של מפקד הצוות. בהמשך עבר קורס חבלה בסיסי והמשיך לקורס מפקדי כיתות ומש"קי חבלה ואחר כך לקורס קציני הנדסה וחיל רגלים. עם סיומו חזר ישי באוגוסט 1995 ליחידה ופיקד על צוות "שכטר". במרץ 1996 עלו ל"קו" בלבנון וישי נפל בקרב ביום כ"ג בסיוון תשנ"ו (10.6.1996). הוא הועלה לדרגת סגן לאחר מותו. בן 21 היה בנופלו. הובא למנוחות בחלקה הצבאית של בית העלמין בקדומים. הותיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות.

מראי מקום ביבליוגרפיים ואתרי אינטרנט
References: Bibliography and Websites

מראי המקום מסודרים בסדר אלפבתי של המחברים, קודם העבריים ואחר כך הלועזיים

The references are in alphabetical order of authors,
the first section in Hebrew than in foreign languages.

ש' אבני
אשר לא נשאו לשווא נעוריהם,
הוצאת "רשפים"
תל אביב, 1980.

ש' אבני
הנוער הציוני ברומניה 1939–1949,
הוצאת "רשפים"
תל אביב, 1992.

א' אברהמי
"הנוער הציוני" ברומניה,
הוצאת "משואה", 1984

ר' אהרוני
מטות תורן (אניות מעפילים, 1945 – 15 במאי 1948).
הוצאת "המרכז י' גלילי"
רמת אפעל 1997.

ז' אנצ'ל
תולדות השואה – רומניה – *(א) כרך I; (ב) כרך II; (ג) כרך III,*
הוצאת "יד ושם"
ירושלים 2002

י' ארצי
דווקא ציוני
הוצאת טפר בע"מ
ישראל 1999

ש' בן־ציון
ילדים יהודים בטרנסניסטריה בתקופת השואה,
הוצאת "המכון לחקר השואה" באוניברסיטת חיפה ו"יד ושם" ירושלים, 1989.

י' גוטמן (עורך),
האנציקלופדיה של השואה, 5 כרכים
הוצאת ספריית פועלים 1990.

מ' גילברט
אטלס השואה
הוצאת משרד הביטחון, תל אביב, 1986.

ל"י וייסבוך
קיבוצי אפרים (שנה ג'),
בוקרשט 1924.

הרב י"מ לאו
אל תשלח ידך אל הנער
הוצאת ידיעות אחרונות – ספרי חמד, 2005.

י' לבנון
מצא חן במדבר: פרקים בתולדות הציונות הדתית ברומניה,
הוצאת ארגון העסקנים הציוניים מרומניה בישראל, חיפה תשמ"ב-1981.

מ' נאור
ההעפלה 1934–1948,
הוצאת משרד הביטחון, תל אביב, 1978.

א' שחן
בכפור הלוהט: גטאות טרנסניסטריה,
בית לוחמי הגטאות, הקיבוץ המאוחד, 1988.

ד' שערי
יהדות בוקובינה בין שתי מלחמות העולם
הוצאת המרכז לחקר התפוצות ע"ש גולדשטיין-גורן
אוניברסיטת תל אביב, 2004.

ספרי קהילות בוקובינה:

גורה-הומורה – עיירה בדרום בוקובינה (קורותיה של קהילה יהודית)
עורך: שרגא ישורון (יורגראו)
הוצאת עמותת קהילת גורה-הומורה והסביבה
ישראל 1992

ספר הזיכרון של יהודי וטרה-דורניי והסביבה
עורך: יצחק ילון
הוצאת עמותת יוצאי וטרה-דורניי והסביבה
תל אביב, 2001.

סירט (סרט) שלנו
עורכים: יצחק ארצי, פייביש הרמן, דוד שערי,
הוצאת ארגון יוצאי סירט בישראל,
תל אביב, 2003

ספר זיכרון לקהילת יהודי קימפולונג־בוקובינה והסביבה
עורך: ש. אבני
הוצאת ארגון יוצאי קימפולונג־בוקובינה והסביבה
חיפה, 2003

שואת יהודי צפון בוקובינה
עורך: דב שי
הוצאת ארגון העולמי של יוצאי בוקובינה
תל אביב, 2006

מוסדות – Institutions

אי"וש – ארכיון "יד ושם", ירושלים.

גווילי אש, הוצאת משרד הביטחון, תל אביב, 1981.

פנקס הקהילות – רומניה
הוצאת "יד ושם", ירושלים, כרך א' תש"ל־1969, כרך ב' תש"מ־1980.

ארכיון זיגפריד ייגנדורף, בארכיון "יד ושם" ירושלים.

יד ושם – היכל השמות – ת"ד 3477, ירושלים 91034.

הארכיון הציוני – ירושלים.

Jean Ancel
Transnistria
Editura Atlas, Bucuresti, Vol. I, II, III, 1998.

Jean Ancel
Transnistria, 1941-1942
Goldstein-Goren Diaspora Research Center, Tel Aviv University, 2003

Marcel Biener
Minunea de la Moghilev, Memorii 1941–1944. Traducere din engleza, Editura Hasefer, Bucuresti 1997.

Martin Broszat
Jews of Bukovina,
Munich ; Frankfurt; Bremen 1963-1968.

I. C. Butnaru, Ed.
Holocaustul Uitat
A.C.M.E.O.R. Tel Aviv 1985.

Ion Calafeteanu
Emigrarea Populatiei Evreiesti din Romania in anii 1940–1944,
Ed. Silex, Bucuresti 1993.

Felicia (Steigman) Carmely
Shattered ! 50 Years of Silence. History and Voices of the Tragedy in Romania and Transnistria,
Abbeyfield Publishers, Scarborough, Ontario Canada 1997.

Matatias Carp
Cartea Neagra: suferintele evreilor din Romania, 1940–1944
Editura Diogene, 3 Volume, Bucuresti 1996.

Matatias Carp
Holocaust in Romania: Facts and Documents on the Annihilation of Romania's Jews, 1940–1944. Bucharest: Socec, Atelierele Grafice, 1946; Neuauflage bei Simon Publications, 2000

Chester G. Cohen
Shtetl finder: Jewish communities in the 19th and early 20th centuries in the pale of settlement of Russia and Poland, and in Lithuania, Latvia, Galicia, and Bukovina, with names of residents
Periday Co., Los Angeles 1980

Shaul Esh
Studies on the European Jewish Catastrophy and Resistance. II.
Yad Vashem

Hugo Gold
Geschichte der Juden in der Bukovina. Ein Sammelwerk
(Sections on Suceava due to Martin Hass, Dr. N. M. Geller & Dr. Ch. Kupferberg) – הוצאת "עולמנו", תל אביב, כרך א' 1958, כרך ב' 1962

Marianne Hausleitner, Brigitte Mihok, Juliane Wetzel
Rumänien und der Holocaust – Zu den Massenverbrechen in Transnistrien 1941–1944
Berlin 2001.

Charles E. Hoffman
Red Shtetl,
American Jewish Joint Distribution Committee, 2002

Siegfried Jaegendorf
Jaegendorf's Foundry. Memoirs of the Romanian Holocaust 1941–1944,
Ed. A. Hirt-Manheimer, New York: Harper Collins, 1991

Dora Litani
Transnistria,
Tel Aviv 1981.

Norman Manea
Angela Jianu (Translator)
The Hooligan's Return. A Memoir
Farrar Straus Giroux, August 2003.

Martin Pollack
Nach Galizien: von Chassiden, Huzulen, Polen und Ruthenen: eine imaginare Reise durch die verschwundene Welt Ostgaliziens und der Bukowina,
C. Brandstatter, Wien 1984

Aristide Streja &. Lucian Schwartz
Sinagogi din Romania
Ed. Hasefer, Bucuresti 1997.

Meir Teich
The Jewish Self-administration in Ghetto Shargorod (Transnistria)
Yad Vashem Studies 2 (1958).

Olivian Verenca
Administratia Civila Romana In Transnistria
Universitas, Chisinau 1993.

Hermann Weber
Die Bukowina im Zweiten Weltkrieg 1936- : volkerrechtliche Aspekte der Lage der Bukowina im Spannungsfeld zwischen Rumanien, der Sowjetunion und Deutschland,
A. Metzner Verlag, Hamburg 1972.

Din Tezaurul Documentar Sucevean
Catalog de Documente 1393-1849
Archivele Statului, Bucureşti 1983

Websites – אתרי אינטרנט

http://www.shotzer.com
http://www.bukowina.org.il/
http://www.shtetlinks.jewishgen.org/suceava/suceava.htm
http://www.orasulsuceava.ro/
http://www.bukowina.info/index.php/
http://bukowina.info/Suczawa-2a.html
http://www.bukovinasociety.org/
http://en.wikipedia.org/wiki/Shotz_(Hasidic_dynasty)
http://he.wikipedia.org/wiki/בוקובינה
http://www.yadvashem.org/hp_he.htm
http://www1.yadvashem.org/heb_site/heb_about_yad/hall_of_names.html
http://www.ushmm.org/
http://www.izkor.mod.gov.il/izkor40.htm

*Errata	*תיקוני טעויות	
צ"ל Correction	במקום Error	עמוד/שורה Page/Line

* תיקוני טעויות מהותיות אשר יוגשו למערכת עד סוף 2007, יקובצו ויישלחו לכל רוכשי הספר.

* Corrections of essential errors submitted until the end of 2007will be assembled and sent to all those who acquired the book.

Name / nickname* (formerly, née)	Address Phone	שם (קודם)*
Leinburd, Paul	34 Dumbarton Blvd., Winnipeg, Manitoba, Canada +1-204-8973441	ליינבורד, פאול
Leinburd, Sorel	5775 Kitchener Str., Vancouver, B.C., Canada +1-604-5700882	ליינבורד, סורל
Manea, Norman / Niki	201 W. 70th Str., Apt. 10-I, New York, NY 10023 USA +1-212-877-0580	מניה, נורמן / ניקי
Neuberger, Alexander / Lexi	Alexandru cel Bun 26, Bl 2, Ap 11, Suceava, Romania +40-230-213413	נויברגר, אלקסנדר / לקסי
Ramer, Alexander	Via Cattulo 56, CP 12, Monte Grotto Therme Italy +32-049-8911723	רמר, אלכסנדר
Schwarz-Newman, Sidi (n. Körner)	4601 W. Touhy, Apt. 302, Lincolnwood, IL60712 USA +1-847-673-5762	שוורץ־ניומן, סידי (קרנר)
Stuleanu, Dr. Liza (n. Acs)	Bd. Maresal Averescu 5, 11/B, Bucuresti Romania +40-2-6662441	סטוליאנו, ד"ר ליזה (אקס)
Suessmann, Dr. Dow	Miliusstr. 51, Frankfurt a. Main, 60323 Germany +49-69-172873	זיסמן, ד"ר דב
Weitmann, Ruth	Gagernstr. 38, Frankfurt a. Main, Germany +49-69-491487	וייטמן, רות
Wender, Siegfried	719 E. Park Ave., Long-beach, NY 11561, U.S.A.	וונדר, זיגפריד
Wigder, Prof. Frieda	Str. Tipografiei 4, Bl. A5, Suceava, Romania +40-230-215969	וויגדר, פרופ' פרידה

Members of the Association outside Israel

Name / nickname* (formerly, née)	Address Phone	שם (קודם)*
Acs, Dr. Frima (n. Glückmann, Mutzi)	Ion Campineanu 1, Sc. A, Ap. 5, Bucuresti, Romania +40-2-3134390	אקס, ד"ר פרימה /מוצי
Antschel, Fredi	Intrarea Dragusa 11, Apt. 1, Bucuresti, Romania +40-1-3367042	אנצ'ל, פרדי
Becker, Dr. Avraham (Mario)	Etzel Str. 30, CH-8030, Zuerich, Switzerland +41-52-3380410	בקר, ד"ר אברהם (מריו)
Felig, Dr. Alfred /Muniu	Steinhauerstr. 40, 8000 München, Germany	פליג, ד"ר אלפרד / מוניו
Glückman, Moris	3840 Lightfoot St. Apt. 248, Chantilly VA 20151 USA	גליקמן, מוריס
Hoch, Dr. Zwi	1 Mohawk Rd, Canton MA 02021, USA	הוך, דר' צבי
Heitel, Erich – of blessed memory	Frankfurt a. M., 60320 Germany	הייטל, אריך ז"ל
Hopmeier, Joachim / Achim	Tirolerweg 12, Freiburg, Germany, +49-761-471314	הופמייר, יואכים / אכים
Kesary, Shoshana / Radia (n. Altmann)	120 Promenade Circ. Thorn hill, Ont L4J 7W9 Canada +1-905-731-7787	קיסרי, שושנה/רדיה אלטמן טבנקין 18, רמת־גן 52302
Körner, Dr. Sasha Danielle (Mausi König)	4110 W. Greenwood Skokie, IL 60076 USA	קרנר, ד"ר ססה (קניג)
Leinburd, Betty	2000 Sinclair Str., 201 Winnipeg, Manitoba, Canada +1-204-3345141	ליינבורד, בטי
Leinburd, Joseph / Joe	2 Covington Rd., Apt 1108, Toronto, Ont Canada +1-416-782-2122	ליינבורד, יוסף / ג'ו

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Schaechter, Kalman (& Tova)	הרואה 11, קריית שמואל, חיפה 04-8710694	שכטר, קלמן (וטובה ז"ל)
Schalom, Meir & Marietta (n. Schloim)	ש"י עגנון 5, ראשון לציון 03-9611383	שלום, מאיר ומרייטה (שלוים)
Schmetterling, Martha	דגניה ג/69, קריית חיים 04-8413807	שמטרלינג, מרתה
Schmelzer, Shlomo & Atalia	התיכון 27, סביון 03-6355669	שמלצר, יעקב שלמה ועטליה
Shany (Roth), Ariel / Freddy	משמר הגבול 13, תל אביב 03-6429902	שני (רוט), אריאל / פרדי דרורה + יוספה, שריאל
Schneider, Brigitte (n. Rubin)	לאון בלום 16, חולון 58323 03-5044679	שניידר, בריגיט (רובין)
Schapira, Gisela	כץ 35/23, פתח תקוה 03-9332774	שפירא, גיזלה וזאב
Schapira, Tony (n. Merdler)	בורלא 9/19, קריית ביאליק 04-8742847	שפירא, טוני (מרדלר)
Shafrir, Meir (Sperber)	סוקולוב 30, קריית אתא 04-8446462	שפריר, מאיר (שפרבר)
Sarid, Sarah (n. Gross)	הביל"ויים 2, רמת גן 03-6743732	שריד, שרה (גרוס)
Schaerf, Chaya	הברון הירש 4, תל אביב 63460 03-6416070	שרף, חיה

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Ramer, Dan	סביון 20/68, נצרת עילית 04-6567563	רמר, דן
Schauer, Henry	מדרגות בן שמן 6, חיפה 04-8675484	שאואר, הנרי
Schaumann, Adina (n. Hechtlinger)	טבנקין 15, רמת גן 03-5718085	שאומן, עדינה (הכטלינגר)
Shabetai, Schela	אינשטיין 16/4, קריית אתא 04-8444680	שבתאי, שלה
Schadmon, Scheraga	הרב עמיאל 3, ירושלים 02-6520179	שדמון, שרגא
Schorr, Ruth (n. Schloim)	הרב עוזיאל 69, ירושלים 96423 02-6431808	שור, רות (שלוים)
Stettner, Rav Simha	צבאים 3, מיתר 85025 08-6517906	שטטנר, הרב שמחה
Steiner, Zehava (n. Niederhofer)	הנשיא 55/35, גבעת שמואל 03-5320980	שטיינר, זהבה (נידרהופר)
Stein, Chana	שד' רוטשילד ג/ 14, חיפה 04-8536073	שטיין, חנה
Stelzer, Iosef	ברנר 1/16, חיפה 32546 04-8232484	שטלצר, יוסף אלזה
Stern, Leah & Josef	אבן גבירול 37, בני ברק 03-6190315	שטרן, לאה ויוסף
Sternberg, Fritzi (Weitmann)	ארלוזורוב 87, חיפה 33275 04-8642229	שטרנברג, פריצי (וייטמן)
Schiller, Bluma (n. Kostiner)	שלום פלח 6, קריית אתא 04-8440789	שילר, בלומה (קוסטינר)
Shimron, Miki (n, Rudich)	ויטקין 8א, חיפה 34756 04-8242026	שימרון, מיקי (רודיך)
Schiff, Bella (n. Gott)	החקלאים 19, כפר ביאליק 04-8726539	שיף, בלה (גוט)
Schaechter, David	לבונטין 33, חיפה 33303 04-8512590	שכטר, דוד
Schaechter, Zalman	הרואה 11, קריית שמואל, חיפה 04-8711755	שכטר, זלמן

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Krell, Ada	סלנט 7, פתח תקוה 03-9311989	קרל, עדה
Krams, Senta (n. Altmann)	בית לחם 25, חיפה 04-8337923	קרמס, סנטה (אלטמן) דב + רענן, רזיאלה
Kraemer, Yehiel & Tonia + Ben-Zion	בן־גוריון 15, כפר סבא 44257 09-7671008	קרמר, יחיאל טוניה + בן־ציון
Kern, Leopold / Poldi	לוין 18, הרצליה 46781 09-9546613	קרן, לאופולד / פולדי
Kern, Simon	עוזיאל 4, רמת גן 52382 03-6188954	קרן, שמעון
Reuveni, Edith (n. Feller)	שד' מוריה 51, חיפה 04-8342832	ראובני, עידית (פלר)
Rauchbach, Yitzhak	שד' מ. גושן 30, קריית מוצקין 04-8710247	ראוכבך, יצחק ושושנה
Raff, Dr. Gideon	ארלוזורוב 29, רמת גן 03-6726023	ראף, ד"ר גדעון
Regev, Malka (n. Weinberg, Mali)	קיבוץ ברעם 13860 052-8313269	רגב, מלכה (מאלי ויינברג)
Rudich, Shimon & Shoshana	ארלוזורוב 120, חיפה 04-8666152	רודיך, שמעון ושושנה
Rosenberg, Mirjam (n. Baran)	כספרי 13, חיפה 04-8256498	רוזנברג, מרים (ברן)
Rosenhack, Simon	דוד צדוק 7/8, חולון 58679 03-5516834	רוזנהק, סימון
Rosner, Martin	עוזיאל 10/5, בת ים 03-5062612	רוזנר, מרטין
Ruhm, Yosef	המייסדים 86, זכרון יעקב 04-6294962	רום, יוסף
Ruhm, Ing. Karl (Bibi)	יצהר 15, רמת השרון 03-5408744	רום, אינג' קרל (ביבי)
Rohrlich, Ziv (Siegi) - of blessed memory	הנשיא 2, גבעת שמואל 03-5323104	רורליך, זיו (זיגי) ז"ל + רוזמרי, זנה
Reissman, Marietta / Coca (n. Freier)	הורדים 6, חיפה 34352 04-8382988	רייסמן, מריאטה / קוקה (פרייר)

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Kostiner, Arieh & Gitel	מקור ברוך 16, רמת ויז'ניץ, חיפה 04-8629759	קוסטינר, אריה וגיטל
Kostiner, Meir & Lala	הגליל 72, חיפה 04-8223361	קוסטינר, מאיר וללה + הנרייטה, יותם
Kostiner Nehemia & Sarah	ארלוזורוב 29, חיפה 04-8675963	קוסטינר, נחמיה ושרה
Kostiner, Chaim-Nahman & Shoshana	פנחס רוזן 17, חיפה 04-8251767	קוסטינר, חיים-נחמן ושושנה + עידית, אסף, נועה
Kostiner, Yitzhak & Leah	התשבי 39, חיפה 04-8311087	קוסטינר, יצחק ולאה
Kofler, Josef & Esther (n. Lerner)	נווה שאנן 29/11, ירושלים 02-6798266	קופלר, יוסף ואסתר (לרנר)
Korn, Haya (n. Kostiner)	המאירי 3, ירושלים 02-6535096	קורן, חיה (קוסטינר)
Koropitzer, Rodica (n. Avramescu)	זלמן שזר 27/26, קריית ים 04-8762986	קורופיצר, רודיקה (אברמסקו)
Koch, Jetty (n. Redlich)	מק־דונלד 11/4, נתניה 09-8346021	קוך, יטי (רדליך)
Kuemmel, Shmuel	ד"ר ציפר 25, קריית חיים 04-8723807	קימל, שמואל
Klinger, David	מושב קשת 124, רמת הגולן 04-6963644	קלינגר, דוד
Klang, Ruth (n. Glückman)	התיכון 3, חיפה 04-8226047	קלנג, רותי (גליקמן)
Croitoru, Dr. Simon & Haya (n. Schächter)	ברודצקי 27/12, נתניה 09-8615365	קרויטורו, ד"ר סימון וחיה (שכטר)
Croitoru, Margit (n. Marcus)	הלפרין 10, ראשון לציון 03-9696343	קרויטורו, מרגיט (מרקוס)
Croitoru, Nutza (n. Ruhm)	הרימון 25/10, כרמיאל 04-9985656	קרויטורו, נוצה (רום)
Karten, Yocheved (n. Herling)	שוורץ 8, רעננה 09-7603413	קרטן, יוכבד (הרלינג)
Kreindler, Salomon	אלי כהן 6/39, בת ים 59648 03-5521137	קרינדלר, סולומון

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Fischler, Menahem / Maniu	אבן שפרוט 1, הרצליה 46445 09-9543918	פישלר, מנחם/מניו וזינה + יצחק, יגאל
Fischler, Martin	הנשיא 10, גבעת שמואל, 03-5321688	פישלר, מרטין
Peled, Avraham (Bartfeld)	הירקון 6, חיפה 04-8260345	פלד, אברהם (ברטפלד)
Felig, Max & Sarah	הרב חבה אליהו 17, רמת גן 03-6738659	פליג, מקס ושרה + יעקב, רות
Fallenbaum, Neli (n. Aspler)	שושנת הכרמל 39, חיפה 04-8380640	פלנבאום, נלי (אספלר)
Palmon (Fallenboim), Meir	הגר"א 7, כפר סבא 44454 09-7663435	פלמון (פלנבוים), מאיר ורות
Pasternak, Frederika (n. Schauer)	דברי חיים 20/5, נתניה	פסטרנק, פרדריקה (שאואר)
Freud, Sarah (n. Schaumann)	גונן 14, תל אביב 67943 03-7318380	פרויד, שרה (שאומן)
Freund, Martha/ Mati (n. Marilus)	אילנות 25, חיפה 34324 04-8380097	פרוינד, מרתה / מתי (מרילוס)
Friedman, Sali (n. Gelbert)	הגנה 40, קריית מוצקין 04-8714690	פרידמן, סלי (גלברט)
Frank, Elka (n. Wallach)	אינשטיין 41, חיפה 04-8253718	פרנק, אלקה (וולאך)
Frenkel, Thea (n. Rones)	חשמונאים 74, קריית מוצקין	פרנקל, תאה (רונס)
Peretz, Sarah / Sali (n. Pelz)	אוסטרובסקי 37, רעננה	פרץ, שרה / סלי (פלץ)
Zwilling, Martin	א.צ. גרינברג 9, גבעת שמואל 03-5327724/5	צווילינג, מרטין
Zwilling, Carol	השושנים 29/21, נצרת עילית 04-6579189	צווילינג, קרול
Kum, Ita (Jetty Wallach) & Shimon	סירקין 12, קריית אתא 04-8444972	קום, איטה (ייטי וולאך) ושמעון
Kostiner, Arieh	חידא 24, ירושלים 02-6423753	קוסטינר, אריה

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Smotritz, Yakov	השלוח 15, חיפה 04-8670160	סמוטריץ, יעקב
Amit Natanel / Sani (Wachs)	טשרניחובסקי 11, הרצליה 09-9545455	עמית, נתנאל/סני (וקס)
Etzion, Rachel/Schela (n. Schweizer)	שושנת הכרמל 108, חיפה 04-8389372	עציון, רחל/שלה (שוייצר)
Pauker, Lili (n. Weintraub)	האילה 25, תמרת 23840 04-6540391	פאוקר, לילי (ויינטראוב)
Futer, Tzipora (n. Salziger)	הגליל 67, חיפה 04-8235054	פוטר, צפורה (זלציגר)
Foni, Eliezer & Hava	דפנה 32, קריית ביאליק 27204 04-8715495	פוני, אליעזר וחוה
Fuchs, Prof. Benzion	יהודה הנשיא 38, תל אביב 69206 03-6431790	פוקס, פרופ' בן־ציון תמר + נאורה, עדן
Fuchs, Shlomo	השיירה 45, קריית חיים 26264 04-8417814	פוקס, שלמה
Fuhrman, Haim & Foga	השושנים 25, אשקלון 08-6732514	פורמן, חיים ופוגה
Fuhrer, Dr. Chaim / Kurti	יעקב מרידור 14/8, תל אביב 03-6442699	פורר, ד"ר חיים / קורטי
Fuhrer, Zvi & Zviah (n. Pelz)	אלברט שויצר 3, חיפה 04-8344227	פורר, צבי וצביה (פלץ)
Porath, Yitzhak	הרצוג 32, גבעתיים 53597 03-5717557	פורת, יצחק
Petranc, Devora (n. Marilus)	הפרחים 3, חיפה 34733 04-8256216	פטרנק, דבורה (מרילוס)
Pisem, Rav Yigal	מוהילבר 9, קריית שמואל, חיפה 04-8710816	פיזם, הרב יגאל
Feuerstein, Gita (n. Rosenthal)	רוטשילד 9, כפר סבא 44449 09-7658539	פיירשטיין, גיטה (רוזנטל) רלו + אוריה
Fischel, Dr. Beno	א. בית צורי 8, תל אביב 69122 03-6418484	פישל, ד"ר בנו
Fischler, Chaim	וייצמן 101/4, נתניה 09-8840684	פישלר, חיים / מוניו

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת טל' – Phone	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Moses, Mina	רפידים 20/5, תל אביב 69982 03-6476459	מוזס, מינה
Moscovici, Mendel	השומר 25/5, קריית אתא 04-8440266	מוסקוביץ', מנדל
Michaeli, Daniel / Marcel (Michalovici)	ביאליק 17/12, רמת גן 52471 03-6700153	מיכאלי, דניאל / מרצל (מיכאלוביץ)
Minz, Dr. Max & Riri (n. Segall)	בני משה 14/5, תל אביב 62308 03-5444128	מינץ, ד"ר מקס ורירי (סגל)
Mergler, Meir (Hersch)	פתח־תקוה 33/1, נתניה 09-8324974	מרגלר, מאיר (הרש)
Merdler, Alfred & Victoria (Tori Brillant)	אלופי צה"ל 16/25, חולון 03-5507622	מרדלר, אלפרד וויקטוריה (טורי ברילנט)
Merdler, Aharon	הנרקיסים 29, קריית ביאליק 04-8709772	מרדלר, אהרון
Marian, Mirjam/ Mara (n. Bodinger)	מרגולין 6, ראשון לציון 03-9699934	מריאן, מרים / מרה (בודינגר)
Mermelstein, Meir & Haja (n. Gross)	חבצלת 83, אשקלון 08-6732301	מרמלשטיין, מאיר וחיה (גרוס)
Marcovici, Simon & Elfriede	בלפור 23/6, פתח תקוה 03-9303918	מרקוביץ, שמעון ואלפרידה
Nadir Moshe (Niederhofer),	גורדון א/12, גבעתיים 53235 03-6738242	נדיר (נידרהופר), משה
Noi, Chaim /Zoniu (Neuberger) & Ada (n. Schwarz)	אלונים 39, טבעון 36041 04-9834285	נוי (נויברגר), חיים/זוניו ועדה (אידלה שוורץ)
Nussem, Lazar	הגדוד העברי 60, קריית חיים 04-9920941	נוסם, לזר
Segal, Avraham	שד' הנשיא 65, חיפה 04-8330232	סגל, אברהם
Sulcin, Elka	מורד חגי 11/9, כרמיאל 04-9985418	סולצ'ין, אלקה
Sulciner, Solomon	א' הלל סילבר 12/85, חיפה 04-8236841	סולצ'ינר, סולומון
Salomovici, Yehudith	נחמיה 4, חיפה 04-8235383	סלומוביץ, יהודית

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Yaron, Sarah (n. Kamfer)	אמיל זולה 1, ירושלים 02-5669090	ירון, שרה (קמפר)
Cohn, Yehuda	חורש 30, טבעון 04-9831172	כהן, יהודה
Cohen, Shoshana	תל-חי 7, כפר סבא 09-7679653	כהן, שושנה
Kahane, Carmen (n. Dickmann)	דרייפוס 18/22, חיפה 04-8334192	כהנא (דיקמן), כרמן אצל רוזט דיקמן
Kahane, Shoshana / Reizi (n. Schauer)	בורלא 29/8, חיפה 04-8322241	כהנא (שאואר), שושנה/רייזי
Kaspi, Ruth (n. Klein)	גולי קניה 4/34, נתניה 42326 09-8351002	כספי, רות (קליין)
Katz, Israel - of blessed memory & Hilde	חרל"פ 16, בני ברק 51407 03-6180765	כ"ץ, ישראל ז"ל והילדה
Katz, Fritze	ויצמן 10/1, הרצליה 09-9544052	כ"ץ, פריצה
Carmon, Andy	הרעות 2, נתניה 42727 09-8350214	כרמון, אנדי
Carmon, Dr. Meir (Croitoru)	שד' בנימין 17, נתניה 09-8340044	כרמון, ד"ר מאיר (קרויטורו)
Carmin, Yosef (Weinberg)	קיבוץ מגן 85465 08-9983260	כרמין, יוסף (ויינברג)
Carmeli, Yehudith (n. Weinberg, Ida)	קיבוץ סאסא 13870 04-6988687	כרמלי, יהודית (ויינברג, אידה)
Laufer, Anna (n. Lerner)	דרך עכו 80, קריית ביאליק 04-8713029	לאופר, אנה (לרנר) שמחה
Löbel, Rika (n. Gronich)	מינץ 3/5, הדר יוסף, תל אביב 03-6472961	לבל, ריקה (גרוניך)
Lupovici, Dr. Rudi	גנות 1, נצרת עילית 17512 04-6568629	לופוביץ, ד"ר רודי
Leibowitz, Ilse (n. Schneider)	נווה אלון 14/43, רחובות 08-9460127	לייבוביץ, אילזה (שניידר)
Lerner, Carol & Clara	השושנים 23, נצרת עילית 04-6578139	לרנר, קרול וקלרה

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת טל' – Phone	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Wachsmann, Anita (Merdler) & Mugurel	הנטקה 70, חיפה 04-8255071	וקסמן, מוגורל ואניטה (מרדלר)
Vernia, Dr. Hariet (n. Schmelzer, Ita)	שד' בן־ציון 28, תל אביב 03-6294736	ורניה, ד"ר הריאט (איטה שמלצר)
Zahavi, Rica (n. Haas)	בן־צבי 38, גבעתיים 03-5713865	זהבי, ריקה (האס)
Sommer, Yakob & Edith	לה גוארדיה 58, תל אביב 03-7398707	זומר, יעקוב ואדית
Sussmann, Rosa (n. Shloim)	ש"י עגנון 5, ראשון לציון	זוסמן, רוזה (שלוים)
Seidler, Sali (n. Ruebner)	ורבורג 86, קריית שמואל, חיפה 04-8757083	זיידלר, סלי (ריבנר)
Singer, Zita	ז'בוטינסקי ג/14, קריית ים א' 04-8750179	זינגר, זיטה (וגנר)
Selig, Gisela	שמעוני 16/27, תל אביב 03-6993812	זליג, גיזלה
Salman, Marcel & Herta (n. Merlaub)	הדגל העברי 18/4, ראשון לציון 03-9690869	זלמן, מרצל והרטה (מרלאוב)
Chora, Ruth (n. Rudich)	אפטר 6, שכ' ל', תל אביב 03-6990188	חורה, רות (רודיך)
Tecuceanu, Felicia / Litzi (n. Weiner)	שרת משה 19, קריית חיים 04-8727333	טיקוצ'אנו, פליצ'יה (ליצי ויינר)
Tikes, Dov & Devora	הברוש 12, אשקלון 08-6733359	טיקס, דב ודבורה
Tenenhaus, Mordechai	משה חובב 5, ירושלים 93717 02-6481916	טננהויז, מרדכי
Tenenhaus, Yehuda & Jenny (n. Schapira)	אורן 40, חיפה 04-8245382	טננהאוס, יהודה וז'ני (שפירא) + מרדכי, איתן
Trauvich, Frieda (n. Ehrlich)	משה שור 6, ירושלים 97232 02-5864496	טראוביץ', פרידה (ארליך)
Jungmann, Bluma (n. Huebner)	מעלה הצבי 8, רמת גן 03-6727201	יונגמן, בלומה (היבנר)
Jordachescu, Heny (n. Singer)	אלפסי 12, באר שבע 08-6476767	יורדקסקו, הני (זינגר)

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Heller, Zeev – of blessed memory	ירושלים	הלר, זאב (וולולה) ז"ל
Heller, Meir	בית אבות רמת אפעל 11\103 03-5343155	הלר, מאיר
Haas, Israel	אלי כהן 14/15, אשקלון 08-6717485	הס, ישראל
Herzberg, Moshe	אינשטיין 69א, חיפה 04-8251316	הרצברג, משה
Hörer, Dr. Dori	קריית ספר 5, חיפה 04-8246705	הרר, ד"ר דורי
Hörer, Toni	ויצמן 69, קריית מוצקין 04-8730102	הרר, טוני
Hörer, Dr. Regina (n. Weitmann)	האלה 6, קריית מוצקין 04-8770707	הרר, ד"ר רגינה (וייטמן) פרידריך
Wiznizer, Iosef & Mirjam	שלונסקי 10, חיפה 34947 04-8343084	ויז'ניצר, יוסף ומרים
Weidenfeld, Aharon	וודג'ווד 7/6, חיפה 04-8101262	ויידנפלד, אהרון
Weitmann, Eugen	האצ"ל 6, רעננה 43230 09-7404980	וייטמן, אאוג'ן אלכסנדר
Weitmann, Dr. Adolf – of blessed memory	תל אביב	וייטמן, ד"ר אדולף ז"ל
Weininger, Else (n. Reif)	החלוץ 3, ר' אליהו, ראשון לציון 03-9611457	ויינינגר, אלזה (רייף)
Weissbuch, Simcha	ביאליק 4/23, קריית ים 04-8732713	וייסבוך, שמחה + גאונה
Weissler, Avraham	מודיעין 5/9, טבריה 04-6721341	וייסלר, אברהם
Weissbart, Pepi (n. Salomon)	וולפסון 4\13, ראשון לציון 03-9565088	וייסברט, פפי (סלומון)
Walzer, Israel – of blessed memory	בני ברק	ולצר, ישראל ז"ל
Wassermann, Mordechai	הגליל 42, חיפה 04-8220490	וסרמן, מרדכי

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Dotan, Haim (Itzkovici)	אוסישקין 1/6, רמת השרון 03-5403372	דותן, חיים (איצקוביץ)
Diamant, Ikard – of blessed memory	חיפה	דיאמנט, איקרד ז"ל
Diamant, Silvia	הגיבורים 60, חדרה	דיאמנט, סילביה
Dinur, Muma (n. Kostiner)	שד' הרצל 135, ירושלים 02-6435752	דינור, מומה (קוסטינר)
Distelfeld, Marion (n. Nachgeher)	ברכה חבס 12, חיפה 04-8384189	דיסטלפלד, מריון (נכגהר)
Dickmann, Jean	חיים לבנון 94, תל אביב 03-6417823	דיקמן, ז'אן
Dickmann, Marcel	דרך צרפת 53א, חיפה	דיקמן, מרצל
Dickmann, Rosette	דרייפוס 18/22, חיפה 04-8334198	דיקמן, רוזט
Haas, Mordechai & Cilly (n. Stein)	בית אל 20, חיפה 34561 04-8331634	האס, מרדכי וצילי (שטין)
Holzer, Dr. Zwi /Harry & Rela	זינגר מנדל 11/31 חיפה 34984 04-8343488	הולצר, ד"ר צבי/הרי ורלה
Horowitz, Alfred/Freddy	ראשונים 7, קריית ים 04-8753554	הורוביץ, אלפרד / פרדי
Hurtig, David / Carol	קדושי קהיר 36, חולון 03-6515445	הורטיג, דוד / קרול
Hübner, Israel / Bubi	הנטקה 48, חיפה 04-8251603	היבנר, ישראל / בובי בקה + שרון, יפעת
Hübner, Mina	הנוטר 86, קריית חיים 26308 04-8728590	היבנר, מינה
Hirsch, Sara (n. Karten)	אשר 3, נווה שאנן, חיפה 04-8224637	הירש, שרה / סלי (קרטן)
Hecht, Chaim	הגליל 9, נתניה 09-8612910	הכט, חיים
Heller, Gerda	עקיבא 45, חיפה 33191 04-8640085	הלר, גרדה

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Ben-Porat, Yehudith	אבן גבירול 81, תל אביב 03-5221031	בן־פורת, יהודית
Braun, Mira (n. Seidler)	ששת הימים 31, קריית חיים 04-8723834	בראון, מירה (זיידלר)
Brandes, Rachel / Rela (n. Sternlieb)	שמורק 28/21, נתניה 09-8351733	ברנדס, רחל / רלה (שטרנליב)
Bernthal, Yosef	קדימה 5, חיפה 04-8385593	ברנטל, יוסף
Gottlieb, Noemi (n. Pelz)	ברכה חבס 14, חיפה 33393 04-8380498	גוטליב, נעמי (פלץ)
Dr. Goldan, Shmuel (Sandi Goldenberg)	שד' קיש 1א, חיפה 04-8381826	גולדן, ד"ר שמואל / סנדי (גולדנברג)
Gidron, Alex (Goldenzweig)	שמגר 27, צהלה 03-6741036	גידרון, אלקס (גולדנצוויג)
Gidron, Martin (Goldenzweig)	המרגניות 28, רמת גן 03-7515589	גידרון, מרטין (גולדנצוייג)
Glückman, Ester	אידר 33, חיפה 04-8253748	גליקמן, אסתר
Glückman, Meir	הגליל 22, חיפה 04-8220486	גליקמן, מאיר
Glückman, Sylvia (n. Bogen)	ה' באייר 32/1, תל אביב 03-6918542	גליקמן, סילויה (בוגן)
Gensler, Igal/Suniu – of blessed memory & Raya	קפסטט 32, אשקלון	גנזלר, יגאל/זוניו ז"ל ורעיה
Gross, Mordechai	האשוח 30, אשקלון 08-6733450	גרוס, מרדכי
Grossmann, Shmuel & Rina (Rohrlich, Rene)	האורנים 13, קריית ביאליק 04-8714778	גרוסמן, שמואל ורנה (רורליך)
Gropper, Arieh	אורן 23, חיפה 04-8257764	גרופר, אריה
Gruen, Avraham	ברכה חבס 13, חיפה 04-8382631	גרין, אברהם
Gruenberg, Rachel (n. Berl)	דרך נמיר 19, תל אביב 03-6958703	גרינברג, רחל (ברל) + אסתר, חנה, ורד

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Alter, Moshe	פרויד 12, חיפה 04-8256347	אלתר, משה מרים
Anschel, Hedva (n. Braunstein)	בני אפרים 207/4, תל אביב 03-6479960	אנצ'ל, חדוה (בראונשטין)
Efler, Esther (n. Huebner)	גושן 32, קריית מוצקין 04-8714372	אפלר, אסתר (היבנר)
Ehrlich, Prof. Yakov	דוידסון 16, ירושלים 93706 02-6792104	ארליך, פרופ' יעקב
Ehrlich, Elka (Kohn)	זבולון 13, חיפה 04-8641564	ארליך, אלקה (כהן)
Artzi, Mimi (n. Liquornik)	ברודצקי 68, תל אביב 03-6437225	ארצי, מרגלית/מימי (ליקוורניק) + שלמה, נאוה
Baer, Poldi & Trude (n. Schläfer)	הגיא 111/14, כרמיאל 21852 04-9888156	באר, פולדי וגרטרודה (שלפר)
Bogen, Raya	דפנה 11, קריית ביאליק 04-8735774	בוגן, רעיה
Bodinger, Ilan / Ady	הירשפלד 8/20, ראשון לציון 75244 03-9648957	בודינגר, אילן / עדי
Betzeig, Rachel (n. Landau)	ברדיצ'בסקי 45, קריית אתא 04-8445796	בטצייג, רחל (לנדאו)
Bilu, Yehudith	דיזנגוף 50, נתניה 09-8612998	בילו, יהודית
Binder, Erika (n. Schapira)	הניצנים 10, קריית ביאליק 04-8714742	בינדר, אריקה (שפירה)
Blumenfeld, Gerti (n. Wassermann)	ת"ד 667, קריית ים 04-8754888	בלומנפלד, גרטי (וסרמן)
Blumenfeld, Michael	טבנקין 60, באר שבע 08-6431605	בלומנפלד, מיכאל
Bessler, Yitzhak / Isiu	השל יהושע 4, חיפה 32446 04-8239846	בסלר, יצחק / איזיו
Bacal, David/Viku & Renate (n. Gott)	בבלי 8/6, תל אביב 62331 03-6056544	בקל, דוד/ויקו ורנטה (גוט)
Ben-Dror, Leah (n. Hurtig)	השקד 17, ת"ד 156, רשפון 09-9588318	בן־דרור, לאה (הורטיג)

עמותת יוצאי סוצ'בה (שוץ) והסביבה

Association of Former Residents of Suceava (Shotz)
Non-profit Foundation No.: 58-040-626-2 :עמותה רשומה מס'
P. O. Box: 3742, Haifa, 31037 Israel ת"ד 3742, חיפה

בני/בנות שוץ בישראל – חברי העמותה

Name /nickname (formerly/nee)	כתובת Phone – טל'	שם / כינוי (נולד/ה),* בן/בת זוג + ילדים
Avivi, Tzipora (n. Kerzner)	הורדים 50, אשקלון 08-6732313	אביבי, ציפורה (קרצנר)
Adar, Sarah (n. Weinberg, Sidi)	קיבוץ חורשים 45805	אדר, שרה (סידי ויינברג)
Openheimer, Sarah (n. Kerzner)	מיכאל 45, כפר ביאליק 04-8728690	אופנהיימר, שרה (קרצנר) דוד + זאב, שלומית
Eidinger, Dr. Menahem (Fredy)	אד' ברנשטיין 6, תל אביב 03-5226719	אידינגר, דר' מנחם / פרדי, סידי + מאיה
Eisenberger, Betty	ברנדה 42, פתח תקוה 03-9331655	אייזנברגר, בטי
Ilan, Malka / Coca (n. Fallenbaum)	י. פטאי 10, תל אביב 03-6410556	אילן, מלכה/קוקה (פלנבאום)
Itzig, Colette	הארזים 11/2, קריית ביאליק 04-8766174	איציק, ד"ר קולט / קטה
Itzkovici, Hanna	חיים הזז 3/28, חיפה 04-8242768	איצקוביץ, חנה
Alon, Yehoshua (Fallenboim)	הארזים 12/22, קריית ביאליק 04-8741150	אלון, יהושע (פלנבוים)
Alterescu, Dr. Jetty (n. Huebner)	בית הפועלים 6, רחובות 08-9469569	אלטרסקו, ד"ר יטי (היבנר)
Ellenbogen, Jetty (n. Ruckenstein)	מגדלי אלישע, י' כץ 12, חיפה 04-8309189	אלנבוגן, יטי (רוקנשטין) נציו

possibly not at all! Times have changed, the entire epoch has. Yet their memory is upheld in these pages for their potential readers, for present and future generations.

❖

In the summer of this year, on the occasion of a borderline birthday, I received from the husband of a past Suceava sweetheart, living now in London, an account of their journey to visit her relatives in Burdujeni. This is my own birthplace, of too many years ago, then a "shtetl" full of vivacity and dreams, now a mere suburb of the city of Suceava.

"I'm taking you to a place that no longer exists" had said his Romanian wife.

The Brit was delighted by the local food and drinks, the colourful pastoral life of the locals, easygoing and passionate at a time, by the domestic pleasures and pious recesses of the picturesque inhabitants. His account ends as following:

"Returning to London Stansted airport, T. (the wife) presented her British passport to the rather young lady at the immigration desk. The passport lists place but not country of birth. After studying the document for fractionally longer than the ten seconds that is the norm, the lady looked up, smiled, and asked: 'Şi mai ştiţi limba română?' So it carries resonance and identity, that single word 'Burdujeni'. Not bad, you may think, for a place that no longer exists."

In the memory of the young airport official of Romanian descent, however, the place existed, as it does in the memory of the authors of this book.

Let us hope that it will also come alive for the readers of this book.

Norman Manea

New York, August 2006

English translation (from the Romanian) by Benzion Fuchs

'Identity' is what ties us to fellow people, to our social group, to the community: when talking about a man, medical doctor, afro-american, basket-ball fan, diabetic, family head, and car owner, we inevitably ascribe him to the respective category of American citizens, men, diabetics, etc., groups having one or more of these features.

'Entity' is what stays with us when we remain alone in a room. Sheer solitude, individuality.

Reminiscences from the formative period in our family and society, more or less unchanged residues of that 'identity' define us globally, ignoring discrepancies, character or even destiny.

This book – written in several languages, published in Israel – illustrates in its way what the expatriated Gertrude Stein affirmed once in Paris, her adopted homeland. The authors of the book are Jews who became Israelis, Canadians, Americans, etc. who lived once in a town in Bucovina, in north-eastern Romania: Suceava. They were identified as such, as were their parents, grand-parents or even grand-grand-parents: some from Austro-Hungarian times in which Jewish life prospered and flourished, others from the gloomy period between WWI and WWII, with its demeaning intimidations by the "legionari" or the Antonescu regime, culminating in pogroms and the Transnistria deportation, others from the too short after-war period of "home coming" with its hollow illusions, others from the following decades of communist dictatorship. The ID of each and all of the authors, a cosmopolitan mélange of contrasts with one particular unifying biographical – 'shotzer' – quality. Merry or sad memories, joy and suffering binds them to the place they left, most of them willingly, some forced by circumstances, memories they carried along and became testimonies for this book.

This impulse of biographic retrieval perpetuates the moment into History. The personal stories of these former Suceava residents are part of the history of the town and the country it belongs to, but also, in a less canonic way, of the country they immigrated to.

To be sure, the place here remembered does not exist as such any more, or

Guests' Foreword

Norman Manea

ID

During my tense return to Romania in 1997, following a period when a part of the Romanian press fancied me as some sort of "Hooligan non grata", the day I spent in Suceava, far from the country's cultural elite, was revitalizing. Vivid, even if melancholic memories; the town was clean and serene, in visible contrast to the dirty and chaotic Bucharest and the people still kept up some old style, vague habsburgian allure. The kitsch concoction of byzantine suburbanism and cheap American advertising had not yet pervaded sweet Bucovina.

The high-school building was still there and the same. So was the old Jewish cemetery on the hill of the "Pădurice", only that it had an additional resident, carrying with her my entire past. There, at my mother's grave, the irreversible ages resurrected her, the non-returning one. I became thus too, one of those who return to far and past places, as some sort of 'pilgrim of the impossible return'.

The outcome of this experience has since been made available in a book, which stimulates, as I realized, pilgrimages of a second kind. This year, almost a decade after that journey into the past, I received from the Spanish translator of the *"The Hooligan's Return"* a few photos he took in Suceava, at my mother's grave. He wanted to see himself the site portrayed in the book. And he was not the only one, as I found out.

When Gertrude Stein, the self-exiled American writer, wrote in Paris – decades ago – about the difference between 'entity' and 'identity', she may have not suspected how compelling the 'identity' emblem would become in our days. Some sort of magic key to too many contemporary issues, but also and ever so often, the battle flag for those who believe that discovering their identity means, in fact, achieving their internal coherence and balance and enabling them to shape anew their past, present and future.

awarding Jewish education to the children, including Hebrew. There was even a small but steady trickle of emigrants to Palestine between the two worldwars.

Before WWII and with the rise of antisemitic regimes in Romania, however, the situation of the Jews deteriorated, from malicious imposition, through persecution, to murder and pogroms, culminating in the deportation of the Jews (of Bucovina) to Transnistria. The survivors returned and, while trying to rehabilitate their lives, forgetting the offense and suffering was too much for them and the majority decided to leave, in large part to the newly established homeland, Israel.

The new chosen road was rough and the life in the new country was not easy, either. In the first period, the Romanians were utterly uncooperative in letting people out and the British mandatory forces were painfully unwilling to let people in. But slowly, Suceava finally got rid of its Jews (except a few, partly from outside), and Shotz and surroundings' once proud and vital Jewish communities were largely gone.

This Book's main purpose is to preserve at least their memory for the benefit of future generations, to be a written monument to the dead and a document on the real meaning of Diaspora for those who didn't experience it.

Remembering the past and facing a better future, let us pray that our offsprings should live in peace, freedom and security in our land, as written: "וישבתם לבטח בארצכם" (ויקרא כ"ו, ה').

A sincere salute to all members of our Association, whose accounts shed light on the past of Shotz and surrounding communities, for generations to come.

Simcha Weissbuch
Kiryat Yam, June 2006

but half of our community, children, parents and elderly. The second volume consists of just one chapter, that of the personal accounts, in my eyes the most significant in the entire book. One is well aware of the skepticism autobiographical memoirs are read with, due to the subjective filters authors are bound to use in telling their story, especially after so many years. Here, however, the accounts are both fascinating and moving, short or long stories, each one unique in its own way but, most importantly, making possible to compare and verify facts and events and to extract the true picture and conclusions. A last remark on the Book's covers: after prolonged contact with Shotzer old and new friends living abroad, we concluded that – in absence of a full translation – the Hebrew main/right cover will be matched by an English left cover followed by the entire opening chapter in English translation. We trust that each and all of you will find in the book his/her past or that of the ancestors, or at least a pointer where to look for it.

We do hope that the Book will hold the attention of many generations to come. Enjoy reading it.

Benzion Fuchs

Tel-Aviv, September 2006

Jews from Russia, Hungary and Galizia (Galicja) arrived in Suceava (Suczawa) as early as the 15th century and on. They settled there and lived in relative harmony with the other minorities in the region (Bucovina).

In time and as their number kept growing, Jewish communities sprang up and developed dynamic religious, social and economic activities. In the 20th century, the Suceava Jewish community became one of the prominent communities in the region in terms of size, liveliness and cultural influence in the region. It produced or hosted eminent Rabbis and scholars in ten synagogues, a Talmud-Torah and Kindergarten, Jewish social (WIZO, OSE, Hadassah, etc.) and Zionist organizations (Beitar, Hanoar Hazioni, Mizrachi, etc.) as well as secular intellectuals and politicians.

Some of the local Jews were strictly religious but most adhered to tradition, including 'kashrut', observing the Sabbath and religious feasts,

immodesty but with pride and deep satisfaction, that we have given this project priority in our activities at the best of our abilities, our strength and our resources, to bring it to its successful end. With no less gratification do we cite the cooperation and dedication of many within and outside the Association who helped in so many ways. On a more personal note, my heartfelt thanks are due to Tamar, Neora and Eden for their encouragement, involvement and help during all this arduous period. That is how, after less than four 'long' years, the final goal, this Book, was achieved.

As to the contents of the Book and the process of writing it, the intent and underlying principles were: to retrieve and comprise as much as possible of the past and recent history of Shotz and of those who made it what it was, to stick to the truth, to preserve the memory of those who perished in or in the wake of the Holocaust and of those who died while defending the new/old homeland and, with no less fervour, to tally up and praise the survivors for having made it, building new lives, careers and homes, here or abroad. As it turned out, all those are a source of pride and honour to the community they stem from and that is why we gave up the initial definition/title of a "Memorial Book" in favour of "The Book of the Jews from Suceava (Shotz)...". To be sure, we were all conscious of the seriousness of the undertaking and carried it out with utmost care and sensitivity, especially in the memorial chapters. We are anxious and apologise for any possible errors and include an Erratum page at the end of the first volume for the readers to use.

Admittedly, we deliberately emphasize the name "Shotz": we had lived in Suceava (Suczawa, etc.) on the face of it, but as it turned out, we merely dwelled there, we were just guests, undesired ones and the actual home had been the Shotz community. We are now fortunate to live in our own home and to be able to tell the Shotz story, to bring 'her' back to life, even if for one little while, in the sentences of this book.

Our choice of the book's format was not accidental. The first volume comprises the general chapters, results of archival searches and personal data collection, closing with the painful "Yizkor" chapter, on the loss of all

Preface

(English version: Benzion Fuchs)

Editors' Foreword

Benzion Fuchs, Simcha Weissbuch

In the fall of 2002, at the annual Holocaust commemoration at "Mesoah" - Tel-Yitzhak, while talking with Mimi Artzy and her late husband Yitzhak-Itziu (the then Mesoah Chairman), they remarked how sad it is that the once prominent Suceava (Shotz) Jewish community is the only one left without a written document to preserve from extinction the memory of its people and tradition. It dawned on me how true this was and how soon it might be too late to fill this gap. After a week of reflection, I took up with my friends Simcha Weissbuch (scholar and author of books of his own) and Yehuda Tennenhaus (the most authoritative source on Shotz around) the issue – its urgency and feasibility – to write and indeed publish a book, recording and reporting on what actually happened to the community we grew out of and is long extinct. We were fully aware of the lateness of this endeavour, our parents and the elders of the community not being with us anymore, to guide and advise us and much of the evidence gone or difficult to retrieve.

Convinced - even if apprehensive - of the significance of our decision, we called for a meeting of former 'Shotzer', on 17.12.2002 in Haifa and there we unrolled before the roughly 60 participants our plans and goal, which met with unanimous enthusiasm. The Association of former Shotz residents was thus formed: Menachem Fischler, Mordechai Gross, Israel Huebner and Meir Kostiner joined us in the directing committee, whence the Editorial Board emerged, as indicated on the title page. I should state, without undue

remembrance of his wife's, Drora, good and righteous parents – Hanna and Zeev Suesskind, and their Holocaust victims family.

Chaya Sherf – in memory of Prof. Libi Sherf, her beloved husband, the prolific and conscientious scientist, the physician missed by all those who benefited from his warmhearted, faithful treatment and his deep compassion with suffering human beings.

Alexander-Eugen and Bertha Weitmann, in memory of his beloved and much esteemed parents Coca and Dr. Adolf Weitmann, who were closely involved in the Suceava community, to which Dr. Weitmann had a decades long, staunch and loyal commitment.

The "World Organization of Bukovina Jews", its President Yitzhak Yalon and Vice-presidents Jakob Weiner and Isahar Locker, who recognised the importance of our project and contributed to its realization.

The members of the "Association of Former Residents of Suceava (Shotz) and Surroundings" and their families (see succeeding list) who, by their encouragement, contributions and/or membership dues, enabled for four long years the daily activity of the Association and the pursuit of our goal, this Book.

❖

Much appreciation and gratitude are due to all those who helped us in this project, by providing advice, documentation or deed, in any of the various stages of research, writing and production of the Book: Freddy Anschel, Marcel Biener, Martin Gidron, Achim Hopmeier, Josef (Julku) Klein, Paul Leinburd, Norman Manea, Ytzhak (Tutiu) Yalon, Carol Zwilling, the late Ytzhak Artzi, the late Dr. Adolf Weitmann as well as to: "Yad Vashem" (Zvi Bernhardt) and the U.S. Holocaust Memorial Museum Library (Henry Mayer and Michlean L. Amir). Finallly, special thanks to “Neora” for initiating and setting up the website: www.shotzer.com

Acknowledgments - Laudatio

to those whose sponsorship and support made this book possible:

Paul Leinburd (Lauren Simona and Cole Nathaniel)
Sorel & Judy Leinburd (Jacob and Noah)

whose generous and unique contribution "turned the tide."
They dedicated it to the memory of their beloved father, Jacob Leinburd (Dec. 5, 1919–May 21, 1987) and in appreciation of their dear mother Betty Leinburd (Calmanovici, born in Falticeni near Suceava), who kept alive their past, so that they can have a better future.

Mimi (Margalit) Artzi - the first to contribute - in memory of her parents Rachel and Dov (Berl) Liquornik, natives of Suceava, in memory of her husband Ytzhak Artzi and in remembrance of her ancestral Schapira family, originating from Suceava.

Senta (n. Altmann) and Dov Krams - in memory of her beloved parents Gusta (n. Schmelzer) and David Altmann, veteran Zionist activists in Suceava and after their arrival in Israel (1950).

Ada and Chaim Noy (Eidale - n. Schwarz - & Zoniu Neuberger) - in memory of their dear parents Vica and Yoel-David Schwarz and Shoshi and Avraham Neuberger.

Freddy Shany (Roth) - in memory of his beloved and generous parents Josef Roth and Sally Roth-Levine (n. Strassner), of his aunts (n. Strassner) and husbands - Sabine Hausvater, Rita and Sammy Rosenthal, Erna and Eliezer Riegler - as well as in

Kehat Falik	659	קהת פליק ז"ל
Jakov (Jacki) & Erika Strominger	661	יעקב (ז'קי) ואריקה שטרומינגר ז"ל
Dr. Sylvia Sternlieb	661	ד"ר סילביה שטרנליב ז"ל
Yosef Schaechter	663	יוסף שכטר ז"ל
Prof. Libi Schaerf	665	פרופסור ליבי שרף ז"ל
Index of names, locations and pictures	669	**מפתח שמות אנשים, מקומות ותמונות**
English Title page	I	**שער אנגלי**

Senta Krams (Altman)	567	סנטה קרמס
Poldi Kern	569	פולדי קרן
Anna Koerner	570	אנה קרנר
Dr. Sasha Koerner	571	ד"ר סשה קרנר
Idit Reuveni (Edith Feller)	572	עידית ראובני (אדית פלר)
Britty Rubin (Lebzelter-Schneider)	576	בריטי רובין (לבצלטר-שניידר)
Martin Rosner	577	מרטין רוזנר
Josef Ruhm	580	ירי (יוסף) רום
Ing. Karl (Bibi) Ruhm	582	קרל (ביבי) רום
Dr. Rivkah Ruckenstein-Zinovitz	584	ד"ר רבקה רוקנשטיין – צינוביץ ז"ל
Marietta (Coca) Reissman	592	מריאטה רייסמן (קוקה פרייר)
Else Reif – Weininger	595	אלזה רייף – ויינינגר
Henry Schauer	596	הנרי שאואר
The Schauman Family	598	משפחת שאומן
The Yitzchak Halevi Schwarz Tribe	606	שבט ר' יצחק הלוי שוורץ
Simha Stettner	612	שמחה שטטנר
Frizi Sternberg	617	פריצי שטרנברג
Miriam Shimron (Rudich)	619	מרים (מיקי) שימרון (לבית רודיך)
Bella Schiff	619	בלה שיף
Zalman Schaechter	620	זלמן שכטר
Shmuel Schaechter	625	שמואל שכטר
Ariel (Freddy) Shany (Roth)	625	פרדי שני (רוט)
Gisela Schapira (Lupovici)	640	גיזלה שפירא (לופוביץ')
On those who didn't make it	643	**על אלה שהיו עמנו ואינם עוד**
Shmuel Oberweger	643	שמואל אוברווגר ז"ל
Zwi Orni	644	צבי אוֹרְנִי ז"ל
Yizchak Ilan (Iziu Fallenbaum)	649	יצחק אילן (איזו פלנבאום) ז"ל
Erich Heitel	651	אריך היטל ז"ל
Moshe Mordechai Herling	652	משה מרדכי הרלינג ז"ל
Marcel Wagner	653	מרצל וגנר ז"ל
Emanuel (Maniu) Michalovici	654	עמנואל (מאניו) מיכלוביץ' ז"ל
Prof. Emanuel Merdinger	655	פרופסור עמנואל מרדינגר ז"ל
Avigdor Nussbrauch	656	אביגדור נוסברואוך ז"ל
Jakov (Ianiu) Fuhrer	658	יעקב (יאניו) פורר ז"ל

Israel Katz	446	ישראל כ"ץ ז"ל
Yosef Carmin	447	יוסל'ה כרמין
Dr. Rudi Lupovici	450	ד"ר רודי לופוביץ'
Ilse Leibovitz (Schneider)	451	אלזה ליבוביץ
Josef Leinburd	452	יוסף ליינבורד
Paul Leinburd	454	פאול ליינבורד
Shmuel (Sasha) Lechner	470	שמואל (סאשה) לכנר על משפחת לכנר
Mina Moses	471	מינה מוזס
Norman Manea	474	נורמן מניאה
Moshe Nadir – Niederhoffer	486	משה נדיר – נידרהופר
Ada & Haim Noi (Neuberger)	490	עדה וחיים (זוניו) נוי (נויברגר)
Solomon Sulciner	492	סולומון סולצ'ינר
Yacov Smotricz	494	יעקב סמוטריץ'
Nethanel Amit (Sani Wachs)	496	נתנאל עמית (ווקס)
Rachel (Schela) Etzion	500	רחל (שלה) עציון (לבית שוייצר)
Shlomo Fuchs	502	שלמה פוקס
Prof. Benzion Fuchs	504	פרופ' בן־ציון פוקס
Zwi Fuhrer	522	צבי פורר
Chaim Fischler	523	חיים פישלר
Menahem (Maniu) Fischler	525	מנחם (מניו) פישלר
Dr. Avraham Peled (Abe Bartfeld)	536	ד"ר אברהם (אייב) פלד (ברטפלד)
Ruth & Meir Palmon (Fallenbaum)	537	רות ומאיר פלמון (פלנבאום)
Nelli Fallenbaum (Aspler)	538	נלי פלנבאום (אספלר)
Zwia (Herma) Pelz-Fuhrer	539	צביה (הרמה) פלץ־פורר
Frederika Pasternak	542	פרדריקה פסטרנק
Martha Freund (Mati Marilus)	543	מרתה פרוינד (מתי מרילוס)
Martin Zwilling	547	מרטין צווילינג
Carol Zwilling	548	קרול צווילינג
Arie (ben Baruch) Kostiner	549	אריה (בן ברוך) קוסטינר
Yehuda Leib Kostiner	553	יהודה לייב (אריה) קוסטינר
Meir Kostiner	555	מאיר קוסטינר
Shoshana Keisari (Radia Altmann)	561	שושנה קיסרי (רדיה אלטמן)
David Klinger – Smotricz	562	דוד קלינגר – סמוטריץ'
Chaya Croitoru	565	חיה קרויטורו
Ada Krell	565	עדה קרל

Dr. Shmuel Goldan (Sandi Goldenberg)	293	ד"ר שמואל גולדן (סנדי גולדנברג)
Martin Gidron	296	מרטין גידרון
Esther Glueckman	299	אסתר גליקמן
Moris Glueckman	304	מוריס גליקמן
Mordechai Gross	308	מרדכי גרוס
Rachel Gruenberg (Berl)	318	רחל גרינברג (ברל)
Bluma Dinur	320	בלומה דינור
Dr. Zwi Hoch	321	ד"ר צבי הוך
Dr. Zwi (Harry) Holzer	321	ד"ר צבי (הרי) הולצר
Achim Hopmeier	325	אכים הופמייר
Alfred Horowitz	342	אלפרד הורוביץ
Carol Hurtig	344	קרול הורטיג
Israel Huebner	350	ישראל היבנר
Sara Hirsch (Karten)	358	שרה הירש על משפחת קרטן
Gerda Heller	360	גרדה הלר על בעלה זאב (וילי) ז"ל
Zeev (Welvel) Heller	360	זאב (ולוולה) הלר ז"ל
Meir Heller	364	מאיר הלר (עיבד יהודה טננהאוס)
Fritz & Dr. Regina (n. Weitmann) Hoerer	366	פריץ וד"ר רגינה הרר (וייטמן)
Lizi Tecuceanu - Weiner	372	ליצי טקוצ'יאנו – ויינר
Frieda Vigder	375	פרידה ויגדר
Josef Wijnizer	375	יוסף ויז'ניצר
Dr. Adolf Weitmann	384	ד"ר אדולף וייטמן ז"ל
Simcha Weissbuch	389	שמחה וייסבוך
Mordechai Wasserman	406	מרדכי וסרמן
Dr. Hariet Vernia (Ita Schmelzer)	411	ד"ר הריאט ורניה (איטה שמלצר)
Yakob Sommer	412	יעקב זומר
Zita Singer (Wagner)	413	ציטה זינגר (וגנר)
Jenny Tenenhaus (Schapira)	413	ז'ני טננהאוס (שפירא)
Yehuda Tenenhaus	416	יהודה טננהאוס
Shari Yalon (Schlaefer)	425	שרי ילון (שלפר)
Yehuda Cohn	435	יהודה כהן
Shoshana Cohen (Rosa Laster)	437	שושנה כהן (רוזה לסטר)
Carmen Kahana (Dickmann)	438	כרמן כהנא (דיקמן)
Reizi (Shoshana) Kahana	444	רייזי (שושנה) כהנא
Ruti Kaspi (Klein)	445	רותי כספי (קליין)

To honour fallen soldiers	214	**חללי מערכות ישראל**
References, Bibliography and Websites	225	**מראי מקום ביבליוגרפיים ואתרי אינטרנט**
Errata	XXXIX	**תיקוני טעויות**
List of Members of the Association	XXIII	**רשימת חברי העמותה**
Foreword	XV	**פתח דבר (באנגלית)**
Acknowledgments	XIII	**תודה ושבח (באנגלית)**
Bilingual Table of Contents*	III	**תוכן עניינים דו־לשוני**
English Title-page	I	**שער אנגלי**
Volume 2		**כרך 2**
Personal accounts of Jews from Suceava and the Surrounding Communities	247	**סיפורים אישיים של אנשי סוצ'בה והסביבה**
Sarah Openheimer	247	שרה אופנהיימר
Dr. Menachem (Fredy) Eidinger	249	ד"ר מנחם (פרדי) איידינגר
Dr. Colette Itzig	254	ד"ר קולט (קטה) איציק
Jetty Ellenbogen (Ruckenstein)	255	יטי אלנבוגן (רוקנשטיין)
Freddy (Friedrich) Anschel	258	פרדי (פרידריך) אנטשל
Hedva Anschel (Braunstein)	259	חדוה אנצ'ל (פרידה בראונשטיין)
Ester Efler (Huebner)	263	אסתר אפלר (היבנר)
Frima (Muzi) Acs	264	פרימה (מוצי) אקס (לבית גליקמן)
Mimi Artzi (Liquornik)	266	מימי ארצי (לבית ליקוורניק)
Raya Bogen	274	רעיה בוגן
Michael Blumenfeld	277	מיכאל בלומנפלד
Leah Ben-Dror (Hurtig)	278	לאה בן דרור (הורטיג)
Yitzhak (Isiu) Bessler	281	יצחק (איזיו) בסלר
David & Renate Bacal	283	דוד ורנטה בקל
Dr. Mario (Avraham) Becker	284	ד"ר מריו אברהם בקר
Gertrude Baer (Schlaefer)	286	גרטרוד בֶר (שלפר)
Mira Braun (Seidler)	288	מירה בראון (זיידלר)
Rachel-Rela Brandes (Sternlieb)	289	רחל (רלה) ברנדס (לבית שטרנליב)
Josef Bernthal	290	יוסף ברנטל
Neomi Gottlieb (Pelz)	293	נעמי גוטליב (לבית פלץ)

Observing tradition	117	חיי מסורת
Self-defense	118	הגנה עצמית
The Liberation	119	שלבי השחרור
Murafa (Meir Kostiner)	120	**מורפה** (מאיר קוסטינר)
Arrival of the deportees	121	המגורשים מגיעים למורפה
The convoy	121	הקונבוי
The ruling regime	122	השלטונות והמשטר
Forced labour	122	עבודות כפייה
Conditions of life	123	תנאי החיים
Subsistence	124	תנאי הקיום
Blood libel	125	גם עלילת דם
Religion and culture	126	יהדות, תרבות
Resistance attempts and the Liberation	126	גילויי התנגדות והשחרור
Djurin (Simcha Weissbuch)	127	**דז'ורין** (שמחה וייסבוך)
The local Jews	127	היהודים המקומיים
Life in the ghetto	127	תנאי החיים בגטו
Forced labour	128	עבודות כפייה
The ruling regime	128	השלטון והמשטר
Self-organiza tion	128	ההתארגנות העצמית
Religion and culture	130	חיי הדת והתרבות
The liberation	130	שלבי השחרור
Cry and lough, scream and sing	131	**לבכות ולצחוק, לזעוק ולשיר**
Three songs written/sung in the ghettos	131	שלושה שירי עם שחוברו בטרנסניסטריה
Songs for plays by Libi Schaerf	134	שירים להצגה (מילים ליבי שרף)
Life in Suceava after the Shoah (by Simcha Weissbuch)	136	החיים בסוצ'בה אחרי השואה (שמחה וייסבוך)
General stories on Suceava Jews	139	**סיפורים של ועל אנשי שוץ**
Suceava=Shotz or maybe Meshuga Shotz: a skew look on a jewish town (S. Weissbuch)	139	סוצ'בה היא שוץ ואולי... משוגע שוץ: עיר בראי עקום (שמחה וייסבוך)
A story on chess in Shotz (S. Weissbuch)	141	סיפור שחמט בשוץ (שמחה וייסבוך)
'Shabes Hagudel' in Shotz (Y.Tenenhaus)	142	שבת הגדול בסוצ'בה (יהודה טננהאוס)
Thanks to Stalin (S. Weissbuch)	143	בזכותו של סטאלין (שמחה וייסבוך)
Yizkor - remembering the dead	145	**יזכור**
The list of Shoah victims	148	**רשימת הנספים בשואה**

Pharmacists	74	רוקחים
Law practitioners	74	משפטנים
Transportation as jewish livelihood (after Dr. A. Weitmann)	78	הסעה והובלה כמקור פרנסה ליהודי סוצ'בה (על פי ד"ר א' וייטמן ז"ל)
Small businesses and workshops before WWI	79	בתי עסק ובתי מלאכה קטנים בסוצ'בה לפני מלחמת העולם הראשונה
Businesses and workshops between WWI & II the two worldwars	81	בתי עסק ובתי מלאכה בסוצ'בה בין מלחמות העולם
Businesses and workshops in Iţcani	93	עסקים וחנויות באיצקני
Businesses and workshops in Burdujeni	94	עסקים וחנויות בבורדוז'ני
The Holocaust	96	**השואה**
The 1940 persecutions & massacres (Meir Kostiner)	96	**פרעות קיץ 1940** (מאיר קוסטינר)
Prior to the deportation	98	לקראת הגירוש
The deportation of the Jews to Transnistria	99	**גירוש היהודים לטרנסניסטריה**
The deportation process	99	תהליך הגירוש (שמחה וייסבוך)
Mogilev (Simcha Weissbuch)	102	**מוגילב** (שמחה וייסבוך)
Life in the ghetto	103	תנאי החיים בגטו
The typhoid plague	106	מגפת טיפוס הבהרות
Exiles to camps	104	שילוחים למחנות
Forced labour	105	עבודות כפייה
Self-organization	106	ההתארגנות העצמית
Welfare establishment	106	מוסדות הסעד
Religious and cultural life	107	חיי הדת והתרבות
Visits and help from outside	108	עזרה וביקורים מבחוץ
The Liberation	109	שלבי השחרור
Shargorod (Simcha Weissbuch)	110	**שארגורוד** (שמחה וייסבוך)
The ruling regime	111	השלטונות והמשטר
Life in the ghetto	112	תנאי החיים בגטו
The plague	112	המגפה
Self-organization	113	התארגנות פנימית
The orphanage as a cultural center	115	בית היתומים כמרכז תרבותי
Help from outside	116	עזרה מן החוץ
Forced labour	116	עבודות כפייה

The Communist party	41	המפלגה הקומוניסטית
The Social-democratic party (Simcha Weissbuch)	42	המפלגה הסוציאל דמוקרטית
Cuza's "League of Defence"	42	המפלגה "ליגה להגנת האומה הנוצרית"
The Jewish party	43	המפלגה היהודית
Religious Life in Suceava (Simcha Weissbuch & Yehuda Tenenhaus)	43	**חיי הדת בסוצ'בה** (שמחה וייסבוך ויהודה טננהאוס)
Synagogues in Suceava	43	בתי כנסת בעיר סוצ'בה
Mutual aid and welfare	46	התארגנות לעזרה הדדית
Eminent Rabbis	47	**רבנים אנשי שם**
Rabi Chaim Hager (Arieh S. Kostiner)	47	רבי חיים הגר זצ"ל (אריה בן שלמה קוסטינר)
Rabi Moshe Chaim Lau (Meir Kostiner)	48	רבי משה חיים לאו זצ"ל (מאיר קוסטינר)
Rabi Yakov Moscovici (Mordechai Gross)	49	רבי יעקב (יענקל'ה) מוסקוביץ' זצ"ל (מרדכי גרוס)
Rabi Meschulam Rath (Mordechai Gross)	50	הרב משולם ראטה זצ"ל (מרדכי גרוס)
Rabi Yehuda Meir Schapira (Mordechai Gross)	51	רבי יהודה מאיר שפירא זצ"ל (מרדכי גרוס)
The Romanian and Suceava Jews between the two worldwars (Simcha Weissbuch)	52	**היהודים ברומניה ובסוצ'בה בין שתי מלחמות העולם** (שמחה וייסבוך)
The situation preceding WW II	54	המצב ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה
Surrounding communities	55	**קהילות הסביבה**
Burdujeni (Simcha Weissbuch)	55	בורדוז'ני (שמחה וייסבוך)
Iţcani (Josef Bernthal, Simcha Weissbuch)	59	איצקני (יוסף ברנטל ושמחה וייסבוך)
Hatna (Dărmăneşti)	61	הטנא – דרמנשטי
Bălăceana (Mordechai Haas, Meir Shafrir)	64	בלצ'אנה (מרדכי הס ומאיר שפריר)
Comăneşti (Benzion Schaechter)	67	קומנשטי (בן-ציון שכטר)
Jewish professionals and business owners in Suceava & Surroundings (Simcha Weissbuch)	70	**בעלי מקצועות חופשיים, משלוחי יד ועסקים בסוצ'בה והסביבה** (שמחה וייסבוך על פי ד"ר אדולף וייטמן ז"ל)
Medical practitioners (Dr. A. Weitmann)	71	רופאים (על פי ד"ר אדולף וייטמן ז"ל)

Bilingual Table of Contents

The Book of the Jews from Suceava (Shotz) and Surroundings	עמוד page	ספר יהודי סוצ'בה (שוץ) וקהילות הסביבה
Volume 1		**כרך 1**
Acknowledgments - Laudatio	15	**תודה ושבח**
Foreword - Editors and Guests	17	**פתח דבר**
Suceava and Surroundings and their Jews	23	**סוצ'בה (שוץ) וסביבתה והיהודים לדורותיהם**
Introduction (Simcha Weissbuch)	23	מבוא (כתב שמחה וייסבוך)
Bucovina and Suceava - History	23	תולדות חבל בוקובינה
Jewish life in Suceava	24	חיים יהודיים בסוצ'בה (שמחה וייסבוך)
The beginning of Jewish settlement	24	תחילת הישוב היהודי בסוצ'בה
Zionist, cultural and sport organizations (Simcha Weissbuch)	27	**ארגונים ציוניים, תרבות וספורט** (שמחה וייסבוך)
The Revisionists-Beitar (Simcha Weissbuch after Dr. A. Weitmann)	29	תנועת הרוויזיוניסטים – בית"ר (שמחה וייסבוך על פי ד"ר אדולף וייטמן ז"ל)
Hanoar Hazioni (Yehuda Tenenhaus)	31	תנועת "הנוער הציוני" בסוצ'בה (יהודה טננהאוס)
The "Mizrachi" and its branches (Shaul Weidberg, Mordechai Gross, Meir Kostiner	37	ה"מזרחי" ותנועותיה (שאול ויידברג, מרדכי גרוס, מאיר קוסטינר)
Emigration to Palestine befor WW II; (Simcha Weissbuch)	40	עלייה לפלשתינה לפני המלחמה (שמחה וייסבוך)
Sport organizations (Simcha Weissbuch)	41	פעילות ספורט יהודית בסוצ'בה (שמחה וייסבוך)
Political parties & the Jews in Suceava (Simcha Weissbuch)	41	**יהודי סוצ'בה והמפלגות השונות** (שמחה וייסבוך)

ספר יהודי סוצ'בה (שוץ) וקהילות הסביבה

This Book was written to document and relate
the story of the Jews from
Suceava/Suczawa (Shotz)
and Surroundings:

Arbore, Balaceana, Bosanci, Burdujeni, Cacica, Comăneşti,
Costina, Dărmăneşti, Ilişeşti, Iţcani, Mărăţea, Mitoc, Pătrăuţi,
Solca, Todireşti, Zahareşti.

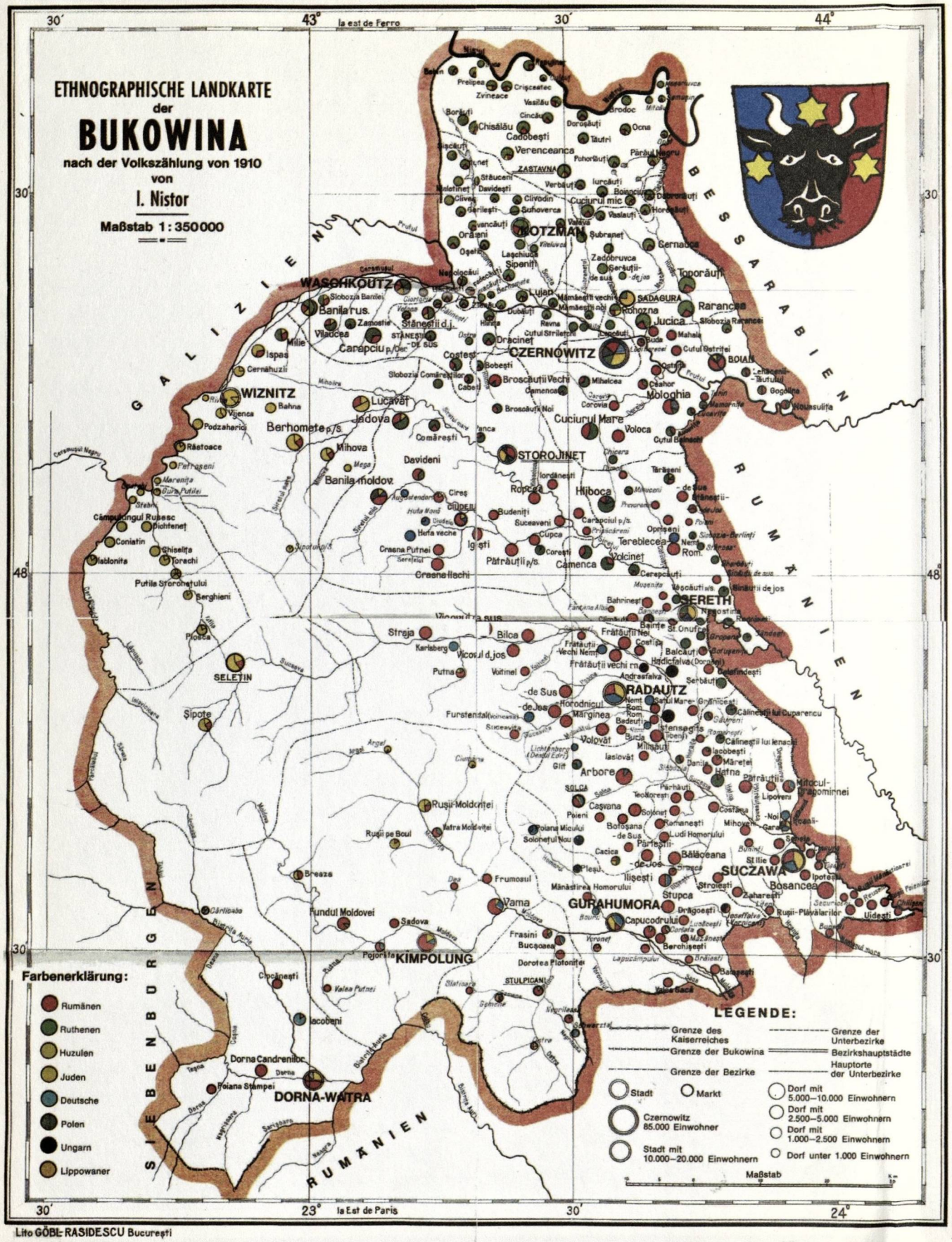
along their generations and their fate.

All rights reserved. Published by:
Association of Former Residents of Suceava (Shotz) and Surroundings
Directing committee: Menachem Fischler, Benzion Fuchs, Mordechai
Gross, Israel Huebner, Meir Kostiner, Yehuda Tennenhaus (Chair)
and Simcha Weissbuch

Printed in Israel 2007
Production and Printing: Publishing House

The Book of the Jews from Suceava (Shotz) and the Surrounding Communities

Edited and designed by:
Benzion Fuchs
and the Editorial Board:
Israel Huebner, Meir Kostiner, Yehuda Tennenhaus and Simcha Weissbuch

Lito GÖBL-RASIDESCU București

סוצ'בה – בירת מחוז בבוקובינה המענינת, רבת השפות והתרבויות. הייתה זו עיר שלפני המלחמה והשואה מנתה כ־20,000 תושבים, ומספר היהודים נע בין שליש לרבע מהם. כיום זו עיר בת יותר מ־100,000 תושבים ונותר בה רק קומץ יהודים, שלבם וכוחם לא עמדו להם להיפרד מעברם. דא עקא, עבר כאוב ומטריד. אכן, חיהודים חיו בסוצ'בה והאזור מאז המאה ה־15, עמלו ותרמו להם מאונם ולשדם, אימצו תרבותם והחזירו להם שבעתיים. אך התברר שרק גרו שם, אורחים לא רצויים היו וביום פקודה גורשו ונרצחו ו/או נשדדו מרכושם. לא פלא שרבים חשו זאת מזמן והעדיפו לקרא למקום ולקהילה בשם שאומץ בעגה היהודית: "שוץ" – מלאת החכמה וההומור. קרוב למחצית מחברי הקהילה אבדו בשואה, בטרנסניסטריה או במקומות גירוש/השמדה אחרים. ספר זה בא לתאר את תולדות הקהילה ולהנציח את זיכרון הנספים, אך גם להביא את סיפוריהם של אלה שקמו מן האפר והעפר לתחייה אישית ולאומית מופלאה. קריאה מאלפת.

דאס שטעטל שוץ
Das Buch Schotz
The Shotz Book
Suceava Evreiască

Suceava – a town and county in Bucovina, the intriguing, multilingual and cosmopolitan province in north-western Romania. Of its ca. 20,000 inhabitants before WW2 and the Holocaust, 20-30% of them were Jews. It is a 100,000 strong city today, but with only a handful of Jews, who lacked the strength and will to part with their past. A very annoying, painful past, indeed. Jews lived in Suceava and its surroundings since the 15th century, doing and giving their best, adopting the local culture and returning much more of their own. Until it turned out that they merely dwelled there, they were just guests, undesired ones for that matter, and no wonder that many preferred to call their home and community by the yiddish name “Shotz”. When the chance came, they were expelled, robbed of what they owned and all but half of them murdered, in Transnistria and other camps or ghettos. This book comes to describe all that, to commemorate the dead and, not least, to relate the story of those who rose from the ashes and the dust, to build a new life and a new homeland. Interesting and instructive reading.

The book of the Jews from Suceava (Shotz)

and the surrounding Communities

